

Møte mandag den 5. oktober 2015 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 3):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 160. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)
2. Referat

Presidenten: Representantene Lise *Christoffersen*, Nikolai *Astrup* og Trond *Giske*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra representanten Peter Christian *Frølich* foreligger søknad om foreldrepermisjon i tiden fra og med 5. oktober til og med 23. oktober, samt i tiden fra og med 2. november til og med 18. desember.

Fra den møtende vararepresentanten for Oslo, Truls *Wickholm*, foreligger søknad om fritak for å møte under representanten Jens Stoltenbergs permisjon, i tiden fra og med 5. oktober til og med 18. desember, på grunn av foreldrepermisjon.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i tiden fra og med 5. oktober til og med 18. desember:
For Hordaland fylke Charlotte *Spurkeland*.
For Oslo Prableen *Kaur*.

Presidenten: Charlotte *Spurkeland* og Prableen *Kaur* er til stede og vil ta sete.

Statsråd Jan Tore *Sanner* overbrakte 1. kgl. proposisjon (se under Referat 6. oktober).

Presidenten: Representanten Karin *Andersen* vil fremsette et representantforslag.

Karin Andersen (SV) [10:01:48]: På vegne av stortingsrepresentanten Audun *Lysbakken* og meg sjøl vil jeg sette fram et forslag om nytt system for bosetting av flyktninger.

Presidenten: Representanten Kjersti *Toppe* vil fremsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:02:14]: Eg vil på vegner av stortingsrepresentantane Anne *Tingelstad Wøien*, Geir *Pollestad* og meg sjøl fremja forslag om å sikra kvaliteten i fødselsomsorga og rammefinansiera fødeavdelingar og kvinneklinikkar.

Presidenten: Representanten Hans *Fredrik Grøvan* vil fremsette et representantforslag.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:02:44]: Jeg har gleden av å fremme to forslag – ett forslag på vegne av representantene Olaug V. *Bollestad*, Rigmor *Andersen Eide*,

Geir *Sigbjørn Toskedal* og meg selv om obligatoriske promilletester for piloter og kabinpersonale og ett forslag på vegne av Line *Henriette Hjemdal*, Anders *Tyvand*, Hanne *Thürmer* og meg selv om å utarbeide en egen *Barnas transportplan*.

Presidenten: Representanten Jenny *Klinge* vil fremsette et representantforslag.

Jenny Klinge (Sp) [10:03:27]: På vegner av stortingsrepresentantane Kjersti *Toppe*, Heidi *Greni* og meg sjøl, har eg gleda av å leggje fram eit representantforslag om å stoppe all tvangsutsending av norske statsborgarar til soning i fengsel i Nederland.

Presidenten: Representanten Rigmor *Andersen Eide* vil fremsette et representantforslag.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:04:00]: På vegne av representantene Line *Henriette Hjemdal*, Olaug V. *Bollestad* og meg selv vil jeg fremme et forslag om en nasjonal strategi for bier og pollinering.

Presidenten: Representanten Jonas *Gahr Støre* vil fremsette et representantforslag.

Jonas Gahr Støre (A) [10:04:19]: På vegne av stortingsrepresentantene Dag *Terje Andersen*, Terje *Aasland*, Marianne *Marthinsen*, Eirin *Sund*, Eigil *Knutsen*, Ingrid *Heggø*, Else-May *Botten* og meg selv har jeg gleden av å fremme et forslag om midlertidige endringer i permitteringsregelverket for å møte utviklingen i norsk økonomi.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Fra Statsministerens kontor foreligger følgende brev til Stortinget datert 25. september 2015:

«Midlertidig bestyrelse av Kunnskapsdepartementet

Vi viser til vårt brev av 8. april 2015 der vi opplyser om hvilke perioder statsråd *Torbjørn Røe Isaksen* vil avvikle foreldrepermisjon.

Vi gjør oppmerksom på at statsråden ikke vil avvikle permisjon følgende dager:

fredag 25. september
onsdag 30. september
fredag 2. oktober»

Presidenten: Presidenten foreslår at det refererte brevet vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet fortsetter utover kl. 16.00.

Sak nr. 1 [10:05:45]

Hans Majestet Kongens tale til det 160. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten: Presidenten vil foreslå at debatten ordnes slik:

Debatten går over to dager og starter med innlegg fra parlamentariske ledere på inntil 10 minutter med etterfølgende replikkrunde på inntil seks replikker, deretter 44 innlegg på inntil 5 minutter, som avvikles i sin helhet på første debattdag, og fordeles slik mellom partiene:

Arbeiderpartiet 14 innlegg, Høyre 12 innlegg, Fremskrittspartiet 7 innlegg, Kristelig Folkeparti 3 innlegg, Senterpartiet 3 innlegg, Venstre 3 innlegg og Sosialistisk Venstreparti 2 innlegg.

Det åpnes for inntil fire replikker på hvert innlegg etter to av innleggene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Fremskrittspartiet og etter ett av innleggene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Fem statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter hver, med en etterfølgende replikkrunde på inntil seks replikker.

Etter avvikling av fordelt taletid åpnes det for innlegg på inntil 3 minutter.

Tirsdagens møte settes kl. 10.00 og starter med et innlegg fra statsministeren på inntil 15 minutter med etterfølgende replikkrunde på inntil 13 replikker.

Så følger eventuelle resterende treminuttersinnlegg fra dagens møte samt de som melder seg under tirsdagens debatt.

– Dette anses vedtatt.

Jonas Gahr Støre (A) [10:07:28]: Vårt land skal møte mange store oppgaver i årene som kommer. Felles for dem alle, enten det er voksende ledighet, nødvendig omstilling i nærings- og arbeidslivet, overgang til lavutslippssamfunnet eller mottak og integrering av mennesker på flukt, er at Norge er rustet til å møte disse utfordringene. Vi kan løse oppgavene og ta vare på mulighetene. Det forutsetter at vi mobiliserer de sterke sidene i det norske samfunnet – kraften i det vi kan få til sammen, at vi forstår hva vi er laget av både som land og folk.

Arbeiderpartiet er et konstruktivt opposisjonsparti. Når regjeringen fremmer forslag som vi mener er til det beste for landet, vil vi støtte dem. Vi er åpne for å bidra til gode og brede forlik – med regjeringen og mellom partiene på Stortinget. Når vi er uenige, vil vi fremme våre egne alternativer.

Den voksende arbeidsledigheten gir grunn til uro. Over 120 000 er uten arbeid, og det er det høyeste tallet på over 20 år. Dette er enkeltmennesker og familier som nå møter utrygghet. Arbeiderpartiet vet hva det står om. Å ha en jobb å stå opp til gir dagen mening og skaper verdighet for folk. Vi mener regjeringen har gjort for lite og handlet for sent i møte med økende ledighet.

Vi kan ikke bestemme oljeprisen, men vi kan handle målrettet for å ta godt vare på dem som blir ledige. Arbeiderpartiet fremmer i dag forslag om å forlenge permisjonsperioden fra 30 til 52 uker, slik vi gjorde med hell i 2009. Vi bør styrke tiltak for opplæring i og utenfor bedriftene, slik at vi tar godt vare på kompetansen, særlig for å ta vare på de unge og hindre at ungdomsledigheten biter seg fast.

Vi kan ikke og skal ikke subsidiere enkeltbedrifter, men

vi kan støtte opp om aktivitet i næringer som sliter. Arbeiderpartiet fremmet før sommeren et forslag om opprusting av fergeflåten på Vestlandet. Kystvakten skal vedlikeholde og fornye deler av sin flåte. Vi håper på støtte for våre forslag. Vi kan ikke plukke morgendagens vinnere, men vi kan føre en mer aktiv næringspolitikk, som støtter opp om klyngene med sterke naturgitte muligheter. Arbeiderpartiet har fremmet en rekke forslag for å styrke de kunnskaps-, forsknings- og teknologiprogrammene som kan støtte bedrifter i omstilling, de som satses på nye løsnings- og ny teknologi – særlig gjennom satsing på klima- og miljøområdet.

I trontalen brukes begrepet «omstilling» som et tiltak vi nå skal i gang med – som om norske bedrifter, offentlig sektor og våre arbeidstakere ikke kontinuerlig har levd med omstillinger og fortsatt vil gjøre det. De mange som lever et liv i omstilling, fortjener å bli sett av regjeringen, og de fortjener et politisk lederskap som stiller opp med drahjelp og tilrettelegging.

Møte med voksende ledighet og behov for omstilling forutsetter at vi forstår hva som nå treffer bedrifter og folk på jobb. I trontalen lovpriser regjeringen den norske modellen. Høy sysselsetting og lav ledighet omtales som en grunnmur. Jevn fordeling trekkes fram som en av forutsetningene for å lykkes med omstilling.

Arbeiderpartiet er enig. Det er klokt å sette sin lit til den norske modellen i vanskelige tider, men da er det tilsvarende uklokt å svekke modellens fundament og virkemåte. Vi så det i endringene av arbeidsmiljøloven, mot en samstemmig arbeidstakerside, med svekket stillingsvern, ubetalt overtid og mer midlertidighet. Vi ser det jevnlig i hvordan partene i arbeidslivet ikke blir hørt i viktige saker som angår dem.

Regjeringen kan i ord lovprise jevn fordeling i en trontale, men kontrasten i virkeligheten er stor. Det så vi i regjeringens budsjettforslag i fjor høst. Halvparten av skatte-kuttene skulle tilfalle landets 5 pst. rikeste. Regjeringen har lukket ørene for faglige råd, og reaksjonen fra landets fremste økonomer har vært unison: Det er vanskelig å komme på skatteuttak som er mindre fremmede for vekst og mer fremmede for forskjeller. Dette er feil kurs for Norge.

Økte forskjeller er nå noe både IMF og OECD advarer mot. Det reduserer evnen til omstilling. Regjeringen viser liten forståelse for et samfunn i endring. Det holder ikke å være for den norske modellens resultater om vi ikke anerkjenner hva den er skapt av, eller forstår hva som kan sette modellen ut av balanse.

Vi opplever nå tidenes største tilstrømming av flyktninger til Europa. Bildene og de direkte møtene med mødre, fedre og barn på flukt gjør et dypt inntrykk. Norge skal ta sitt ansvar. Norge skal ta imot mennesker med rett til beskyttelse. Norge skal vise i praksis hva vi legger i bærende prinsipper som humanitet, medansvar og solidaritet.

FNs høykommissær for flyktninger sier at opp til 1,4 millioner flyktninger vil ankomme sjøveien til Europa i år og neste år. Utviklingen vil neppe snu før krigen slutter og ødeleggelse og elendighet kan vendes til gjenoppbygging. Det påhviler verdens ledende makter et særlig an-

svar. De må finne løsninger på bakken – ikke bombe hver sin del av Syria fra luften.

Mennesker som kommer til Norge etter en dramatisk flukt, skal nå starte på en ny reise – inn i vårt samfunn der de skal leve sammen med oss, og vi skal sammen bli en del av et større vi. Det er vårt felles ansvar at dette lykkes.

Mottaksapparatet var ikke dimensjonert for økningen som kom i august. Vi forstår at det tar tid å rigge om kapasiteten. Men nå har det tatt for lang tid. Røde Kors har ved to anledninger i brev form til justisministeren og statsministeren meldt fra om at forholdene er uakseptable. Regjeringen kan ikke på tredje måneden peke på et sprengt mottaksapparat. Nå må det komme handling som duger.

Kommunen er avgjørende for så mange tjenester. Valget vi har bak oss, understreket det – folks rettmessige forventninger til barnehage, skole, helse, eldreomsorg og et sunt lokalmiljø. Resultatet var et klart signal om at flertallet vil ha en annen kurs enn den regjeringen fronter. De vil ha en kurs som prioriterer arbeid og velferd fremfor skattekutt, gode tjenester der folk bor, fremfor sentralisering.

Det er også i kommunene det avgjøres om vi lykkes med integreringen. I Syria-avtalen forplikter seks partier seg til å styrke den økonomiske støtten til kommunene for å lykkes bedre med bosetting og integrering. Arbeiderpartiet er rede til å følge opp denne enigheten, og vi forventer en klar satsing på dette i budsjettet for 2016.

Statsministeren har appellert til en bred dugnad. Hun har oppfordret kommunene til å ta godt imot dem som skal bosettes. Arbeiderpartiet slutter opp om denne appellen. God integrering krever også at vi tenker nytt i møte med et mye større antall som skal bosettes.

På et torg i Ålesund midt i august oppfordret finansminister Siv Jensen kommunene til å si nei til å ta imot flere til bosetting. Hun sa at om mange nok sa nei, kunne man få stoppet Syria-avtalen. Stortinget var ikke samlet da regjeringens nummer 2 sa dette. Nå er vi samlet. Derfor spør jeg fra denne talerstol og forventer svar fra samme sted: Står finansministeren fortsatt ved oppfordringen til å si nei – at kommunene skal stoppe mottak av kvoteflyktninger og andre flyktninger? Hva vil i tilfelle skje med dem som nå sendes til 50 nye mottak som regjeringen vil opprette? Det fortjener Stortinget svar på.

Til sist: Denne høsten blir en skjebnetid for klimaet, og det blir en skjebnetid for kloden. I Paris skal verden prøve å finne sammen om avtaler og forpliktelser som monner for å kutte utslipp. Her hjemme har vi det travelt dersom vi skal gi vårt bidrag til at Europa reduserer sine utslipp med 40 pst. innen 2030. Vi trenger politisk lederskap ute, men også hjemme. Det haster med å fastsette mål og planer for å lykkes på veien mot 2030. Neste år er det første året i en 15 års aktiv innsats for å nå disse målene. Vi kan ikke vente på at regjeringen skal forhandle seg ferdig med EU før vi kommer i gang med å gjennomføre kutt. Arbeiderpartiet er klare til å gjennomføre kutt som monner. Utfordringen er stor, men her som på andre områder kan vi møte den om vi bruker kreftene sammen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [10:16:14]: Det var et interessant innlegg representanten Gahr Støre holdt. På vegne av Høyre har jeg lyst til å takke for den rausheten som lå til grunn da han påpekte at det ikke var regjeringen som hadde skylden for det store fallet i oljeprisen og sånn sett var direkte ansvarlig for utviklingen i norsk arbeidsmarked.

Det samme kan kanskje ikke sies om å ta ansvar for å styre landet gjennom omstillingen. De fire ikke-sosialistiske partiene snakket mye om behovet for omstilling i norsk økonomi før valget i 2013, og vi har fulgt dette opp gjennom både ord og handling.

Da Arbeiderpartiet først kom sent på banen, virket det som om omstilling utelukkende er noe som skjer av seg selv hele tiden. Snorre Serigstad Valen uttalte til Klassekampen 11. september 2014 at «i den andre perioden forvitret viljen til å gjøre endringer». Dette var altså i den andre rød-grønne perioden.

Arbeiderpartiet har i det siste vært veldig opptatt av å snakke om «for lite, for sent», men da budsjettet ble lansert i fjor, ble vi kritisert for å bruke for mye penger. På landsmøtet brukte ikke Jonas Gahr Støre ett ord på arbeidsledighet. Når var det Arbeiderpartiet oppdaget at behovet for omstilling var til stede som regjeringen hadde snakket om lenge?

Jonas Gahr Støre (A) [10:17:23]: Mange tiår siden. Omstilling er noe som pågår i norsk nærings- og arbeidsliv hver uke, hver dag. Hvis representanten hadde fulgt med på hva som skjer ute i arbeidslivet, så ville han sett at det er en slik omstilling. Nå går ledigheten ned i ti fylker, og det er fordi bedrifter er i omstilling. Offentlig sektor er i kraftig omstilling. Vi kom gjennom finanskrisen med færre ledige – vi holdt sysselsettingen høy. Vi trenger en ny omstilling nå, og særlig i deler av landet som er utsatt for vanskelige tider, knyttet til oljeprisfallet.

Takk for øvrig for at innlegget ble godt mottatt, og at det ble oppfattet som raust. Det synes jeg er hyggelig å ta med på veien.

Vår kritikk i fjor var ikke primært at regjeringen brukte for mye penger. Vi mente de brukte mer oljepenger enn nødvendig, men de brukte dem feil. De store kuttene i formuesskatten gir ikke resultater på investering, noe deres egne utredninger og uavhengige forskere viser. De kunne ha vært brukt på andre ting – til å støtte gründere og til å støtte aktiviteter for de næringene som nå sliter og trenger ny aktivitet. Det har vært vår kommentar hele tiden. Derfor er det med interesse vi avventer budsjettet som nå kommer – om det har riktig pengebruk, og om det har riktige tiltak.

Trond Helleland (H) [10:18:28]: Jeg ser at Klassekampen har et stort oppslag i dag med en rekke såkalte eksperter, fagøkonomer, som foreskriver følgende løsning, nemlig å øke formuesskatten og gjeninnføre arveavgiften, for å minske forskjellene i Norge. Jeg vet ikke om det er forslag som representanten Gahr Støre vil slutte seg til.

Det er litt pussig, dette her, for representanten Gahr Støre snakker om omstilling som noe som skjer av seg selv

hele tiden. Ja, naturligvis, det er endringer – det skjer ting. Men Høyre har ikke en laissez faire-tilnærming til dette. Vi ønsker å være proaktive. Vi snakker bevisst om behovet for endringer for å møte redusert aktivitet i oljesektoren. På Gahr Støre virker det som om det kun er de tiltakene Arbeiderpartiet kommer opp med i en valgkamp, eller litt sent etter regjeringen, som faktisk bidrar til en nødvendig omstilling. Ser representanten Gahr Støre at det faktisk er dette regjeringen har jobbet med hele tiden, nemlig å peke på behovet for å omstille Norge til en grønn økonomi, til en annen utvikling?

Jonas Gahr Støre (A) [10:19:33]: Jeg ser at regjeringen peker på det hele tiden, men jeg mener at en del av tiltakene er feil. La meg legge til at en del av tiltakene er riktige, og dem støtter vi opp om. På de områdene hvor vi kan være enige, skal Arbeiderpartiet gi helhjertet støtte. Men jeg tror at for eksempel det å ha en omstilling til et samfunn med større forskjeller svekker omstillingsevnen. Jeg lytter til det som ikke akkurat er sosialdemokratiske tenketanker – OECD, IMF, Verdens økonomiske forum – som nå har som sin førsteprioritet å unngå økte forskjeller, fordi det reduserer omstillingsevnen.

Nå skal vi altså få en skattereform denne uken, etter forslag fra regjeringen. Da får vi se på helheten. Arbeiderpartiet har sagt at den arveavgiften som var, ønsker vi ikke å gjeninnføre. Vi er imot de kuttene som har vært i formuesskatten, og mener at formue er en del av det som bør beskattes på en måte som lever opp til gode prinsipper i vårt skattesystem – den med sterkest skuldre tar den tyngste bør. Det man har fått av egne utredninger om hva kuttene i formuesskatten bidrar til i økonomien, burde føre til en selvransakelse om at man har brukt de store pengene feil. De kunne ha vært brukt annerledes, både på velferd og på aktivitet.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:20:49]: Representanten Gahr Støre brukte innledningen i sitt innlegg nettopp til å snakke om utviklingen innenfor arbeidsledighet og særlig innenfor olje- og gasssektoren. Det er i første rekke i kystfylkene fra Aust-Agder til Møre og Romsdal vi ser en økning i arbeidsledigheten, mens vi faktisk har store regionale forskjeller: I ti fylker er det enten stabilt eller lavere arbeidsledighet i år enn vi hadde på samme tid i fjor. Økningen i arbeidsledigheten er i stor grad rettet inn mot olje- og gasssektoren, og gjennom de siste par årene har representanten Gahr Støre – enten det har vært gjennom innlegg på AUFs sommerleirer eller i diverse intervjuer – skapt en usikkerhet om hva som er Arbeiderpartiets politikk på dette feltet. Nesten uansett hva Gahr Støre kommer med nå, er det for lite og for sent.

Men jeg vil la representanten Gahr Støre få lov til å utdype hva man faktisk mener. Mener han at vi skal fortsette i minst samme tempo, få på plass flere leteområder for å sikre utviklingen innenfor denne næringen? Eller er det en annen versjon vi skal få høre i dag?

Jonas Gahr Støre (A) [10:21:58]: La meg først gripe fatt i det representanten sier, at når det i flere fylker, inn-

landsfylker, går bra, utenom den sektoren som nå er rammet, så tyder det på at vi har et ganske omstillingsdyktig næringsliv. Det var ikke et tiltak de skrudde på i fjor høst fordi oljeprisene falt, de har altså klart seg tvers gjennom en periode hvor en del av økonomien var veldig drevet av en høy oljepris. Det viser at vi har en evne der ute om vi tar den i bruk.

Jeg registrerer nå at regjeringen styrer olje- og gasspolitikken stort sett på basis av den stortingsmeldingen som den regjeringen jeg tilhørte, la fram rett før vi gikk av. Arbeiderpartiet er tilhenger av et høyt og stabilt aktivitetsnivå, samtidig som vi skal fortsette det vi har vist gjennom mange år, at vi kan føre en politikk på klima- og miljøområdet som bruker virkemidler for å få utslippene ned. Vi innførte – mot stemmene til dagens regjeringsparti – CO₂-avgiften på sokkelen. Vi har gjennomført en lang rekke tiltak som skal sørge for at Norge kan produsere olje og gass, men med utslipp som går ned. Det mener jeg er en klok utvikling å fortsette, samtidig som vi skal være med på å ta de internasjonale forpliktelsene, forhåpentligvis, som Paris-avtalen kan medføre.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:23:15]: Eg er glad for at stortingsrepresentant og partileiar Jonas Gahr Støre bruker mykje tid på den flyktningssituasjonen vi har i Europa. FNs høgkommissær for flyktningar seier det er «et sannhetens øyeblikk» for Europa. Gahr Støre var òg heilt avgjerande for at me i vår fekk eit godt vedtak om å ta imot 8 000 flyktningar, eit vedtak som viste seg å vere veldig riktig.

Men det er òg ein annan asyldebatt me har hatt i Noreg det siste året. Det er fordi regjeringa, Venstre og Kristeleg Folkeparti fekk på plass ei varig forbetra løysing for asylbarna, ei løysing som òg Gahr Støre har uttalt seg positivt om. Men da ein av dei fremste ekspertane på dette området, advokat Arild Humlen, fekk spørsmålet om han trudde ei varig løysing hadde vore mogleg med Arbeiderpartiet i regjering, svarte han nei, og la til at me no var ute av ei istid når det gjaldt rettane til asylbarna.

Spørsmålet mitt til representanten Gahr Støre er: Kva trur du dette kjem av?

Jonas Gahr Støre (A) [10:24:21]: Jeg er ikke sikker på at advokat Humlen er det beste sannhetsvitnet for hva som har skjedd internt i Arbeiderpartiet og gjennom vår regjeringstid. Vi la fram en stortingsmelding om barn på flukt. Vi la der føringer for å vurdere hvordan regelverket var praktisert. Vår regjering gikk av i 2013. Hadde vi fortsatt i regjering, hadde det vært på vår vakt å evaluere det og se på en endring i regelverket. Vi har svart på det ved å si at den enigheten som de fire partiene har kommet fram til – etter lang tid og med en del krumspring i den forbindelse, som jeg skal la ligge – er en enighet vi kan slutte oss til. På det grunnlaget er det bred enighet om hovedtrekkene i flyktning- og asylpolitikken i denne sal, som jo er noe nytt, og som jeg tror er bra for å praktisere en konsekvent politikk. Så Arbeiderpartiet slutter helt opp om det. Vi hadde et landsmøte med stort engasjement rundt denne saken – det hadde vi i fjor, det hadde vi i år, det er i vår partiorganisasjon, og det kommer også til å vare ved. Vi skal

ha en human politikk, vi skal ha en konsekvent politikk, og vi skal leve opp til det ansvaret som dagens ekstraordinære situasjon krever av oss.

Marit Arnstad (Sp) [10:25:37]: Representanten Gahr Støre var i sitt innlegg inne på viktige problemstillinger angående den økende arbeidsledigheten, og også spørsmålet om flyktninger og asylsøkere og måten vi mottar dem på i Norge.

Det står mange viktige oppgaver foran oss i året som kommer. En av de oppgavene er også noe som gjelder et litt annet område, nemlig spørsmålet om Norge skal slutte seg til en internasjonal tjenesteavtale, TISA, og spørsmålet om vi også skal slutte oss til en frihandelsavtale mellom USA og EU, den såkalte TTIP. Det er avtaler som kan komme til å endre både offentlig forvaltning, vårt nasjonale politiske handlingsrom og rettsapparatet. Vi risikerer at offentlige tjenester som blir privatisert, ikke kan tas tilbake til offentlig sektor sjøl om et politisk flertall i kommuner, i fylker eller i Stortinget vil det. Vi risikerer også at internasjonale konsern kan saksøke Norge uten å gå via det norske rettsapparatet.

Mitt spørsmål til Arbeiderpartiet er: Hva er Arbeiderpartiets holdning til disse avtalene, og på hvilken måte vil Arbeiderpartiet bidra til mer åpenhet om disse forhandlingene?

Jonas Gahr Støre (A) [10:26:41]: Det er trist at man ikke er kommet i mål med en helhetlig handelsavtale, som ble startet i Doha tidlig på 2000-tallet. Nå får vi altså enkeltavtaler på enkeltområder i større grad. Det mener jeg ikke er bra for verdens handelssystem.

Når det gjelder TTIP mellom USA og Europa, får vi først vente og se om USA og Europa blir enige. Det er mange stridsspørsmål mellom EU og USA som må avklares. Blir de enige, tror jeg Norge vil mene at det er i vår interesse å finne en eller annen måte å koble seg på det området på, selvfølgelig ved å ivareta norske fundamentale interesser.

Når det gjelder TISA, mener jeg dette er noe vi skal følge meget nøye. Økt handel med tjenester er en del av hvordan økonomien fungerer. Selvfølgelig skal vi ikke gå inn i en avtale som gjør at vi risikerer – som representanten sier – å måtte oppgi viktige sider av måten vårt velferdssamfunn fungerer på: måten vi styrer offentlig sektor på, måten vi har rettssikkerhet på, måten våre selskaper må stå ansvarlig overfor et regelverk på. Det tar jeg som en selvfølge. Jeg kan ikke se at det er noe i denne avtalen til nå som skulle pålegge Norge å reversere, eller ikke ha rett til å reversere, beslutninger om hvem som løser oppgaver, enten det er det private eller det offentlige. Det er et nøkkelp prinsipp for oss, og det må vi slå ring rundt.

Siri Engesæth (V) [10:27:57]: Norge har aktivitet i nordområdene med stor geopolitisk, miljøpolitisk og energipolitisk betydning. Nettavisen BarentsObserver er et svært viktig uavhengig medium når det gjelder nordområdene, Russland og Arktis. Man kan rett og slett si det

er et fyrtårn for ytringsfrihet i en stadig mer innskrenket mediehverdag i Russland.

I det siste har eierne av BarentsObserver, som er de tre arbeiderpartistyrte nord-norske fylkeskommunene, tatt dramatiske grep for å innskrenke nettavisens redaksjonelle frihet, noe som toppet seg forrige mandag da de sparket redaktør Thomas Nilsen på dagen fordi han offentlig kritiserte eiernes vedtak om ikke å ha den redaksjonelle friheten.

Hva vil Arbeiderpartiet og representanten Gahr Støre gjøre for å sikre at hans partifeller i Nord-Norge avslutter prosessen mot BarentsObservers redaksjon og sikrer avisen uavhengighet fra politisk påvirkning – slik at man får utøve sin rolle som den fjerde statsmakt?

Jonas Gahr Støre (A) [10:28:53]: Jeg kjenner BarentsObserver som et viktig organ for nyheter, informasjon og analyser av hva som skjer i nordområdene. Det har vært viktig også for å følge det som har skjedd ut fra Barentssekretariatets mange prosjekter, og det disse prosjektene har gjort for å åpne nye kanaler mellom land som før ikke hadde noen kontakt.

Når det gjelder akkurat denne striden, skal jeg være varsom med å uttale meg om den, jeg har lest om den via mediene. Det er selvfølgelig eiernes ansvar å sørge for at redaktøren har de arbeidsvilkår han trenger for å praktisere ytringsfrihet. Om det er andre forhold som ligger til grunn for avgjørelsen, vet jeg ikke. Jeg merker meg at utenriksministeren på vegne av Utenriksdepartementet vil hente inn informasjon om dette, fordi Barentssekretariatet er finansiert av Utenriksdepartementet. Jeg vil bare gjenta at det er viktig at vi praktiserer den frie presse, ytringsfrihetens beste kvaliteter i nord – særlig opp imot Russland, som erfarer utvikling i motsatt retning.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trond Helleland (H) [10:30:17]: Da de fire ikke-sosialistiske partiene vant valget i 2013, og satte seg ned i Nydalen for å forhandle fram en samarbeidsavtale, var intensjonen klar: Vi skulle sørge for at uløste oppgaver med å omstille norsk økonomi ble løst. Vi skulle sørge for en ny og mer offensiv klimaretning i norsk politikk. Vi skulle øke innsatsen på viktige infrastruktursatsinger som knytter landet sammen, og vi skulle gjennomføre viktige reformer som kommunereform og fritt behandlingsvalg, for en bedre bruk av offentlige ressurser til det beste for innbyggerne over hele landet.

Når vi tar temperaturen på norsk politikk i dag, ser vi at arbeidet rundt dette er godt i gang. Vi begynner å se resultater. Samtidig har det skjedd store endringer siden vi møttes i Nydalen og på Sundvolden – endringer som gjør det nødvendig å tenke nytt. Det var ingen som så for seg at oljeprisen skulle halveres i løpet av kort tid. Dette har hatt og vil ha et direkte anslag på norsk økonomi, aktivitet og sysselsetting. Den reduserte aktiviteten i oljenæringen og den økte arbeidsledigheten som følger i kjølvannet av dette, er større enn noen hadde sett for seg. Omstillingen av norsk økonomi er med andre ord ikke lenger noe som bare

er en langsiktig ambisjon, det er noe som også må skje på kort sikt, slik at de som nå mister jobben, raskt kan komme tilbake i arbeidslivet.

Statsbudsjettet for 2016, som legges fram denne uken, vil gi et vesentlig bidrag til innenlandsk etterspørsel etter varer og tjenester. Regjeringen har økt investeringstakten innen samferdsel siden valget i 2013, noe som vil skape bedre forutsetninger og rammevilkår for næringsvirksomhet over hele landet. Dette er viktig for den langsiktige omstillingen, men det bidrar også til at det skapes jobber i dag.

Skattesystemet skal reformeres, og innrettes slik at det bidrar til vekst og verdiskaping. Her håper jeg at vi møtes på tvers av blokker i denne sal, slik at vi sikrer et bredt flertall for et godt skattesystem.

En annen utfordring som skulle vise seg å bli en helt annen i 2015 enn noen hadde grunn til å forutse i 2013, er den enorme flyktningsstrømmen som kommer av borgerkrigene i Syria og Libya. Europa opplever den største strømmen av migranter siden annen verdenskrig, og selv om det er stor vilje til å bidra med hjelp til dem som kommer, er det store antallet ikke noe som landene umiddelbart har kapasitet til å håndtere hver for seg. Norge hjelper og skal hjelpe mennesker i nød, men internasjonale kriser som dette må også ha internasjonale løsninger.

Som følge av de store migrasjonsbølgene til Europa er det også en kraftig økning i antall asylsøkere til Norge. Økningen har medført behov for rask etablering av ordinære asylmottak, mottak for enslige mindreårige asylsøkere og plasser på omsorgssentre for enslige mindreårige under 15 år. Den gjeldende asylprognosen for 2015 er på 11 000. I lys av ankomstene den siste tiden har Utlendingsdirektoratet anslått at antallet asylsøkere kan komme opp mot 20 000. Samtidig med at vi må styrke kapasitet og registrering nasjonalt, må vi også jobbe internasjonalt for å få bedre kontroll over situasjonen. For å få gjenopprettet kontrollen på Schengens yttergrense har Norge som intensjon å delta i EUs relokaliseringsprogram.

Når det gjelder spørsmålet om syriske kvoteflyktninger, har et bredt flertall på Stortinget blitt enige om å ta imot inntil 8 000 fram til og med 2017. Dette gjør Norge til et av de landene i Europa som tar imot flest syriske kvoteflyktninger. En av forutsetningene for at vi skal klare dette, er selvsagt at kommunene klarer å bosette dem som kommer. I fjor ble det bosatt 7 784 flyktninger, dvs. 19 pst. flere enn i 2013. Dette er flere enn på 20 år, men ikke på langt nær nok til å bygge ned restansen av bosettingsklare i mottak.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet har nå sendt ut anmodningsbrev til alle landets kommuner og bedt dem bosette flyktninger. Så langt har kommunene sagt ja til å bosette 11 000 flyktninger i år. Dette viser et gledelig engasjement ute i norske kommuner.

Tallet må ytterligere opp dersom vi skal nå de målene Stortinget fastsatte for ikke mer enn fire måneder siden. En viktig del av løsningen i dette bildet er et sterkt samarbeid med frivilligheten. Regjeringen har tatt initiativ for hvordan frivilligheten og offentlig sektor sammen kan bidra til et langsiktig arbeid for å bosette og integrere flyktninger, et arbeid som skal følges opp i kommunene.

I en tid som preges av omstilling på både kort og lang sikt, og hvor vi skal håndtere en stor internasjonal krise og virkningen den får i Norge, er det avgjørende at vi har en stabil og forutsigbar styring. Det har Norge, gjennom det samarbeidet som eksisterer mellom de fire ikke-sosialistiske partiene Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Vi har i to år jobbet for å hjelpe norsk næringsliv gjennom omstillingen, gjennom bedre og mer forutsigbare rammevilkår som styrker et norsk, privat eierskap, og som skal skape trygge jobber. Vi skal fortsette dette arbeidet sammen når vi denne uken legger fram et budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling.

Tilnærmingen til de utfordringene Norge står overfor på både kort og lang sikt, svinger kraftig. I fjor kritiserte Arbeiderpartiet regjeringen for å bruke for mye penger. I år er kritikken at regjeringen hverken gjør nok, eller at det som gjøres, skjer tidsnok.

Virkeligheten er at regjeringen har bidratt med store investeringer innenfor samferdsel og annen infrastruktur, noe som vil øke etterspørselen etter arbeidskraft. Virkeligheten er at regjeringen har fulgt utviklingen og innsett konkrete virkemidler i tråd med den, som justering av permitteringsreglementet og økt antall tiltaksplasser for dem som mister jobben. Det viktigste er imidlertid hva vi gjør for at det skal bli større aktivitet og skapes flere jobber. Det gjør vi gjennom en forutsigbar og forsvarlig økonomisk politikk, der vi gir norske aktører de samme muligheter i det norske markedet som vi gir andre.

Jeg ser fram til gode diskusjoner om hvordan vi skal løse utfordringene vi opplever i dag knyttet til det store fallet i oljepris, og hvilken betydning dette har for arbeidsløsheten. Jeg ser også fram til gode diskusjoner rundt den store strømmen av flyktninger og asylsøkere som Europa nå opplever, og om hvordan Norge skal ta sin del av ansvaret både hjemme og ute.

I fjorårets trontaledebatt pekte jeg på de mange oppgavene regjeringen hadde gått løs på for å skape bedre velferd, større verdiskaping og en enklere hverdag for folk i Norge. Nå, ett år senere, kan jeg konstatere at regjeringen leverer i sak etter sak.

I 2015 ble det bevilget 10 mrd. kr mer til vei og jernbane enn i 2013. Mange prosjekter er forsert, mange har fått to–tre års kortere planleggingstid, og vi har økt bevilgningene til kollektivtrafikk kraftig.

Det grønne skiftet er i gang. Ved utgangen av 2016 vil Klimateknologifondet være på 62,75 mrd. kr. Det er 12,75 mrd. kr mer enn de 50 mrd. kr Stortinget ble enige om i klimaforliket.

I helse- og omsorgssektoren er mye gjort for å styrke rettigheter og muligheter for pasienter og brukere. Pakkeforløp for kreft er på plass, rus og psykisk helse skal igjen gis prioritet i helseforetakene, brukerstyrt personlig assistanse er på plass, og bevilgningene til helseformål er kraftig styrket.

Regjeringen vil at elevene skal lære enda mer. Derfor gjennomfører vi tidenes lærerløft, som gjør norske lærere enda bedre.

Sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti har regje-

ringen økt lærlingtilskuddet fire ganger på to år med til sammen 12 500 kr per lærling.

Satsingen på forskning er rekordhøy, og viktige grep gjøres i høgskole- og universitetssektoren.

Forenklingsarbeidet går videre. Plan- og bygningsloven er endret slik at huseiere får større muligheter til å gjøre endringer på egen eiendom.

En konkurranseklagenemnd etableres i Bergen og et regelråd for forenkling på Hønefoss.

Listen er lang, og felles for alle tiltak er at de vil gjøre Norge rustet for å møte fremtiden. Samtidig er regjeringens hovedfokus nå å møte de umiddelbare utfordringene med økt ledighet i deler av landet. Statsbudsjettet vil vise at regjeringen tar dette på største alvor.

Alle partiene i denne sal har én ting felles som jeg mener er viktig å anerkjenne i den videre debatten: Vi vil det beste for våre medmennesker. Men med ulike ideologiske utgangspunkt får vi også ulike syn på hvordan den praktiske politikken skal utformes. Derfor er vi ulike partier.

Vi gjør hverandre bedre når vi kan utfordre hverandres ideer og løsninger. Vi gjør hverandre dårligere når vi mistenkeliggjør hverandres verdier og motiver.

Jeg håper vi i denne debatten skal bruke tid på å gjøre hverandre bedre. Det tror jeg vil tjene oss alle.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [10:39:26]: Jeg tar den utfordringen og kommer nå med et forslag for å gjøre politikken bedre og for å gjøre representanten Helleland også bedre.

I forbindelse med situasjonen i arbeidsmarkedet og det vi møter, er et av hovedbudskapene vi får når vi besøker bedrifter, frykten for å miste kompetanse – kompetanse som går tapt fordi det er vanskelige tider, folk blir oppsagt, blir borte. Så kan tidene snu, og man kan enten komme tilbake til gammel aktivitet, eller man kan på skuldrene til tidligere aktivitet komme i gang med ny aktivitet. Jeg har på mange av de reisene jeg har vært på, hørt at spørsmålet om å kunne forlenge permitteringsperioden har blitt trukket fram. Dette var et tema etter at regjeringen nytiltrådt reduserte permitteringsperioden. Det ble reversert i revidert nasjonalbudsjett i år. Forslaget vi fremmer i dag, går ut på å bruke det tiltaket vi satte i gang i 2009 – et midlertidig tiltak som økte perioden fra 30 til 52 uker. Midlertidig – vi prøvde det i 2009, det virket, og vi tok det bort igjen i 2012. Nå er det forslaget fremmet. Vil representanten Helleland være med på å gi sin støtte til forslaget og dermed gjøre seg selv bedre?

Trond Helleland (H) [10:40:34]: Om jeg klarer å gjøre meg bedre, er én sak, men å saksbehandle forslag som legges fram fra Arbeiderpartiet, i salen en halv time etterpå, blir kanskje litt useriøst. Men jeg vil vurdere alle tiltak som kan bidra til å både sørge for en langsiktig omstilling av norsk økonomi og samtidig ivareta de kortsiktige behovene vi har for tiltak som kan gjøre at folk kommer i arbeid, eller at arbeidsplassene blir tryggere.

Jeg vil ikke gå inn på en behandling nå av et enkeltfor-

slag som fremmes som et representantforslag i salen i dag, men jeg er kjent med at mange mener at dette er et tiltak som bør vurderes. Statsbudsjettet kommer om to dager. Da vil vi få rikelig anledning til å diskutere dette.

Jonas Gahr Støre (A) [10:41:23]: Dette vil jeg si var et løfterikt svar. Vi fremmet forslaget også i valgkampen, så man har hatt litt mer enn en halv time til å tenke på det – men gjerne. Vi får en spennende høst.

Representanten Helleland og jeg var med på å forhandle fram en Syria-avtale, og jeg vil takke for det arbeidet, hvor jeg mener representanten Helleland gjorde et veldig viktig arbeid for at vi skulle komme til en god enighet. I den avtalen skriver vi:

«Regjeringen vil i forbindelse med statsbudsjettet for 2016 foreslå ytterligere tiltak for å stimulere integrerings- og bosettingsarbeidet i kommunene, herunder vurdere forslag fra KS, og vil konsultere avtalepartene i dette arbeidet.»

Utover samarbeidspartiene gjelder det også Senterpartiet og Arbeiderpartiet. Mye har skjedd gjennom sommeren – økningen av folk som skal komme til Norge, mange av dem vil få beskyttelse, og det vil utfordre kapasiteten. Da kunne jeg tenke meg å spørre, uten å vise til statsbudsjettet som kommer om to dager: Hvilke ytterligere tiltak mener representanten Helleland er nødvendig for å stimulere bosettings- og integreringstiltaket? Det skal opprettes 50 nye mottak, 7 000 flere mennesker enn antatt. Hva må til for at vi skal lykkes med den helt avgjørende integreringen og bosettingen i kommunene?

Trond Helleland (H) [10:42:30]: Nå var Gahr Støre selv inne på litt av svaret. Vi har styrket mottakskapasiteten. Det var en sak i nyhetene for ikke veldig lenge siden, i forrige uke, om gamle Smart Club i Råde som nå blir gjort om til mottakssenter for dem som kommer inn til landet via Svinesund. Det blir gjort en kjempeinnsats i norske kommuner og gjenopprettet mange asylmottak. Jeg tror at når vi får litt mer klarhet i hvordan denne utviklingen fortsetter – for det har vært en voldsom vekst i antall asylsøknader – trenger vi å tenke ganske nytt. Derfor inviterte jeg også i mitt innlegg til et bredt samarbeid om dette i Stortinget. Jeg tror norske kommuner er villige til å gjøre en innsats, og da må vi også ha virkemidler som bidrar til at de kan ta imot. Kommunene har gjort en formidabel innsats. Over 11 000 har de sagt at de er villige til å ta imot i år. Det er en økning fra 7 000. Jeg tror ikke det står på viljen, så da må vi sammen bidra med tiltak.

Hans Fredrik Grovan (KrF) [10:43:44]: De sentraliserende kreftene i vårt land er sterke. Folk tar egne valg med hensyn til hvor de vil bo, men vi må legge til rette for gode tjenester og tiltak slik at folk kan bo og arbeide også på små steder.

Samarbeidspartiene er i ferd med å iverksette en stor vei- og jernbanereform og øker midlene til vedlikehold. Det er bra, men distriktspolitikk er ikke bare samferdsel. En aktiv distriktspolitikk kan bl.a. innebære etablering av nye statlige arbeidsplasser i regionene og styrking av regio-

nale utviklingsmidler for å løse utfordringer som distriktskommunene har med hensyn til å skape nye arbeidsplasser. Økte midler til Innovasjon Norge er et annet eksempel på å bidra til lokal og regional verdiskaping.

Hva vil Høyre gjøre for å skape mer aktivitet i distriktene, slik at folk kan bo og arbeide også på mindre steder?

Trond Helleland (H) [10:44:41]: Nå sitter jo representanten Grøvan i en svært viktig komité, nemlig transportkomiteen, og han peker selv på at infrastrukturinvesteringer er noe av det aller viktigste for å bidra til å få varene fram og til muligheten for å drive næring i distriktene. Denne regjeringen har faktisk lagt mange statlige arbeidsplasser utenom Oslo. Selv hadde jeg i valgkampen gledet meg til Hønefoss – det var riktignok ikke den største arbeidsplassen vi skulle opprette – for å presentere det nye regelrådet, som særlig Venstre, men også Kristelig Folkeparti har ivret for. Det blir lagt utenom Oslo. Vi gjør mange slike grep. Jeg tror at hvis en begynner å summere opp, ser en at det etableres flere statlige arbeidsplasser utenfor Oslo av denne regjeringen enn av den forrige, på tross av at den hadde såkalte distriktspartier i sin midte.

Høyre vil sammen med Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet jobbe for en desentralisert utvikling. Vi vil satse på innovasjon, vi vil satse på infrastruktur, og vi vil satse på viktige distriktsnæringer.

Marit Arnstad (Sp) [10:46:01]: Det er påfallende at mens fjorårets trontale handlet om alle de store strukturreformene som denne regjeringen skal gjennomføre, ikke minst kommunereformen, er årets trontale kjemisk fri for ordet «kommunereform» eller annen strukturreform. Men det er nok mange ute der likevel som lurer litt på hva som nå kommer til å skje med kommunereformen framover. Bare i én av de 14 kommunene som hadde folkeavstemning samtidig med valget, ble det ja-flertall, og mange gir uttrykk for at de ikke ønsker tvang knyttet til kommunesammenslåing. I Politisk kvarter forrige uke sa kommunalministeren at han mente at kommuner med under 2 500 innbyggere ikke var i stand til å yte innbyggerne sine gode tjenester. Det er Senterpartiet rykende uenig i. De minste kommunene er gode på den brede velferden – på eldreomsorg, skole og barnehage. Men hvis kommunalministeren mener alvor, betyr det at 131 kommuner med under 2 500 innbyggere skal bort. Er det regjeringens nye plan når det gjelder kommunereform?

Trond Helleland (H) [10:47:07]: Jeg måtte kikke litt bort på kommunalminister Sanner, og ut fra de blickene vi har vekslet, er jeg helt sikker på at han aldri har sagt eller ment at kommuner med under 2 500 innbyggere ikke kan gi gode tjenester. Det som kan være en utfordring, kan jo være å gi avanserte tjenester til dem som virkelig trenger det mest, på områder som rus, psykiatri, barnevern osv., men det er en annen debatt. Det er et bredt flertall i denne sal som har ønsket en kommunereform. Ved valget nå fikk vel de partiene som er imot kommunereform, altså Senterpartiet og SV, til sammen ca. 12 pst., altså viser oppslutnin-

gen til velgerne at det er 88 pst. som ønsker at en går videre med kommunereformen. Vi har et opplegg her i Stortinget. Det vil fortsette. Det var noen kommuner som hadde folkeavstemning. På Fosen ble det ja, men det var selvsagt ikke ja i så veldig mange kommuner. Vi vil fortsette arbeidet sånn som Stortinget har lagt det opp, og så får Senterpartiet si hva de vil.

Ola Elvestuen (V) [10:48:25]: Venstre, Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene har hatt et godt samarbeid de siste to årene om å gjennomføre klimatiltak. Der har det vært et temposkifte, selv om det er mye mer som må gjøres i årene framover, men på andre områder ble Norge på fredag dømt i EFTA-domstolen for brudd på EUs direktiv for luftforurensning. Der er det gjort for lite, og vi vet hva som er problemstillingen: det er bruk av diesel, det har økt dramatisk med diesellutslipp, og ikke minst siden den rød-grønne avgiftsomleggingen i 2008, og nå må det gjennomføres akutt tiltak. Det er tre ting som hjelper: Det er forbud mot bruk av diesel på de mest forurensede dagene, det er omkjøring av tungtransport, og det er innføring av lavutslippssoner, som Stortinget allerede har vedtatt, og dette må komme på plass.

Da blir mitt spørsmål: Er Høyre nå enig i og villig til å ta et mye større nasjonalt ansvar for at vi reduserer med akutt tiltak den lokale forurensningen i samarbeid med de store byene?

Trond Helleland (H) [10:49:33]: Nå har jo representanten Elvestuen og Venstre hatt stor innflytelse på hvordan vi utformer miljøpolitikken, utslippspolitikken, og jeg er helt sikker på at når vi nå setter oss ned med et nytt statsbudsjett, vil dette bli et viktig tema som både Venstre og også regjeringspartiene løfter.

Dieselpolitikken – for å si det sånn – har en merkelig forhistorie, der de rød-grønne nærmest promoterte diesel, for så å gå tilbake på dette. Jeg tror ikke vi skal gjøre for brå endringer med tanke på hvilken bilpark folk har, men at en skal stimulere i riktig retning, er det liten grunn til å være uenig om. Der bidro vi ganske sterkt i fjorårets budsjett, der vi forhandlet fram avgiftslettelser bl.a. på hybridbiler og andre biler som har lave utslipp. Den utviklingen må fortsette, og så må kommunene også ha muligheten til å vurdere lokale tiltak, slik som vi allerede har diskutert.

Audun Lysbakken (SV) [10:50:50]: I lang, lang tid har det vært enighet i norsk politikk om at arbeidslinjen skal ligge til grunn for den økonomiske politikken. Med Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har vi isteden fått arvelinjen – det skal lønne seg å arve, er denne regjeringens politikk. Det ser vi tydelig i skatteprofilen der det har blitt smuler til dem som arbeider, men sterke kutt til dem som tidligere har skattet av arv og formue, og det øker ulikheten. Representanten Helleland viste selv til oppslaget i pressen i dag, der en rekke økonomer snakker om dette. Det vi vet, er at samfunn med små forskjeller har mange fordeler ved seg, bl.a. at små forskjeller også er en driver for vekst og produktivitet. Derfor er det vanskelig å forstå at Høyre mener at det skal lønne seg mer

å arve, er mer opptatt av det, enn at det skal lønne seg å arbeide.

Hvorfor synes Høyre at økt ulikhet er greit?

Trond Helleland (H) [10:51:55]: Jeg konstaterer at i hvert fall representanten Lysbakken har hatt stor glede av oppslaget i Klassekampen i dag, der det er forslag om å gjeninnføre arveavgiften og øke formuesskatten. Det er da interessant å merke seg at et potensielt samarbeidsparti for Arbeiderpartiet synes det er en grei løsning å gjeninnføre arveavgift. Den arveavgiften ble fjernet, og jeg har ikke sett noe folkekrav om å gjeninnføre den. Tvert imot mener jeg det har vært riktig. Det samme gjelder å redusere formuesskatten som kan bidra til å styrke norsk eierskap. Men nå får vi altså en skattereform som blir presentert om to dager. Da vil det bli rikelig anledning for representanten Lysbakken og andre til å diskutere hva slags fordelingspolitikk vi skal ha knyttet til skattesystemet. Jeg tror det opplegget regjeringen presenterer, vil vise seg å være viktig for å stimulere til verdiskaping og for å stimulere til at ulikhetene i Norge ikke blir for store, for – det er jeg enig i – det bør de ikke bli.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:53:21]: Det 160. storting er åpnet, og vi er allerede i gang med å møte de utfordringene som vi nå står overfor. Regjeringen har gjennom trontalen pekt på en rekke felt som man vil prioritere i tiden som kommer, og inviterer Stortinget til å være med på det arbeidet.

Fremskrittspartiet vil i den kommende perioden fortsette å jobbe for en enklere hverdag for folk flest. I regjering har vi vist handlekraft, og derigjennom klarer vi å skape både en tryggere og en enklere hverdag for folk flest. Vi gir folk flest større frihet i sitt eget liv gjennom å legge til rette for at den enkelte i størst mulig grad skal kunne ta sine egne, frie valg.

Jeg vil i mitt innlegg ta for meg noen av de utfordringene som både Stortinget og regjeringen vil måtte ta tak i og jobbe videre med i tiden som kommer – det være seg de store utfordringene vi nå ser i Europa, der store menneskemengder er på flukt, på søken etter en trygg havn å være i.

Videre ser vi at en langt fra har klart å stabilisere forholdet mellom Russland og Vesten etter den uakseptable aggresjonen som Russland viste overfor Ukraina.

Og videre ser vi at vårt eget land nå står overfor store utfordringer knyttet til en nødvendig omstilling i norsk næringsliv, særlig i olje- og gasssektoren, som en følge av at vi har fått en halvering av oljeprisen på relativt kort tid. Dette har medført – som vi også tidligere har hørt – at en del fylker har fått en negativ utvikling hva gjelder arbeidsledigheten.

Det utspiller seg nå en humanitær krise både utenfor og innenfor Europas grenser, da særlig som følge av borgerkrigen i Syria, men også i forbindelse med IS' ekstreme, voldelige metoder for å vinne territorier både i Irak og i Syria. Flere finner trygghet i Europa. Men samtidig ser vi

at altfor mange ikke får dekket sine grunnleggende behov der de er. Den enorme pågangen av asylsøkere som nå er på vandring gjennom Europa, er på langt nær bare syrere. Det er også andre – fra en rekke andre land. Det dreier seg om Afrika, Irak, Afghanistan, serbere – ja vi hører til og med om russere som benytter anledningen nå. Dette skaper, som sagt, store problemer ved at registreringen av nyankomne til både Italia, Hellas og andre land innenfor Schengen-området nå har brutt fullstendig sammen. Dette gjør at man ikke lenger har noen oversikt over hvem som til enhver tid befinner seg hvor – og, ikke minst, hvor de er på vei. Dette kan ikke fortsette.

Fremskrittspartiet er glad for at EU nå har igangsatt et arbeid med å gjenopprette grensekontrollen i Schengens yttergrense, og at regjeringen følger dette opp fra norsk side.

FN har bedt om ca. 60 mrd. kr til nødhjelp i de syriske nærområdene, men har kun fått lovnader om ca. en tredjedel av disse midlene og mangler 30–40 mrd. kr. Syrere i nærområdet mangler mat, vann, medisiner og tak over hodet. Hundretusenvis foretar en desperat reise over Middelhavet fordi de mangler de mest elementære tingene i nærområdet.

Fremskrittspartiet ønsker å hjelpe flest mulig. Derfor foreslo Fremskrittspartiet før sommeren å bevilge 1 mrd. kr mer til tiltak i nærområdet enn det stortingsflertallet kom fram til, selv om også stortingsflertallet var med på å bevilge ekstra midler. Denne ekstra milliarden ble nedstemt av stortingsflertallet, all den tid debatten før sommeren i stor grad dreide seg om mottak av 8 000 flyktninger til Norge, og om hvordan dette skulle skje.

Den asyltilstrømmingen til Norge som vi nå ser, setter denne saken i et litt annet perspektiv. Hvis man ser på den utviklingen som vi nå står oppe i, ser man at vi i hvert fall nærmer oss det estimerte tallet for asylsøkere til Norge, på 20 000 personer. Dette vil skape betydelige utfordringer i form av å skaffe husly, helsetjenester, saksbehandling og registrering av den enkelte – dette bare ut fra den situasjonen man så for bare noen få uker siden.

I tillegg ser vi at mangel på mat, drikke, husly og helse-tjenester – de store manglene – i nærområdet i seg selv er med på å drive enda flere på flukt, også personer som har funnet en trygg havn i flyktingleirene. Dette gjør at vi må sørge for at man får på plass betydelig flere midler i nærområdet, sørger for at man får på plass tilstrekkelig med mat, sørger for trygghet i leirene, sørger for medisinsk hjelp, sørger for skole, utdanning etc., slik at vi nettopp kan få hjulpet flest mulig.

Fremskrittspartiet er glad for at regjeringen har tatt initiativ til en giverlandskonferanse for å få på plass ytterligere hjelp i nærområdene, og støtter regjeringen i det arbeidet.

Regjeringen og regjeringspartiene fører en politikk for både å sikre eksisterende arbeidsplasser og å skape nye og framtidrettede arbeidsplasser. Dette gjøres gjennom en meget aktiv næringspolitikk og gjennom en skatte- og avgiftspolitikk som skal gjøre det enklere og mer lønnsomt for norske eiere å eie norske bedrifter.

Det er arbeid som driver Norge. Arbeid skaper identi-

tet og gir oss økonomisk trygghet. Takket være de oljeinntektene som vår nasjon har fått, har vi kunnet skape det velferdssamfunnet som vi nå har.

Når arbeidsplassene forsvinner, opplever mange en krise. Norge har lav arbeidsledighet når vi ser på nasjonalplanen, men vi ser dessverre at innenfor noen næringer er arbeidsledigheten nå økende. Det er ingen trøst for dem som mister arbeidet sitt, at landet som sådant fortsatt har lav ledighet. Det er særlig innen olje- og gassvirksomheten en nå ser de store utfordringene. Dette rammer selvsagt verftene, rederiene, utstyrsleverandørene osv. Disse endringene skjer som en konsekvens av at oljeprisen på relativt kort tid har falt fra nærmere 110 dollar fatet til under 50 dollar fatet. I tillegg ser vi at Brasil iverksetter enda flere proteksjonistiske tiltak, slik at norske offshorefartøy må forlate den brasilianske sektoren og havner i Norge, i opplag.

Det er nettopp i kystfylkene fra Aust-Agder til Møre og Romsdal vi nå ser at ledigheten øker, mens den i ti fylker fortsatt enten er stabil eller lavere enn det den var for et år siden.

Norge har tidligere stått overfor tøffe utfordringer og kommet styrket ut av det. Det vil vi også gjøre nå, men da kreves det politisk handlekraft. Derfor igangsetter Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen en rekke tiltak for å trygge norske arbeidsplasser. Det blir gjort en historisk satsing på vei og bane, på forskning og innovasjon. Man har fremmet en ungdomspakke – flere lærlinger og raskere oppfølging. Man har fremmet verftspakken, en vedlikeholdssatsing på 2,5 mrd. kr når det gjelder verftene. Vi har styrket verftsindustrien med bl.a. 320 mill. kr til økt vedlikehold i Sjøforsvaret og nytt kystverkfartøy, 170 mill. kr til marin forskning og oppgradering av forskningsfartøy. Vi har lagt fram en ungdomspakke, som sagt – den ble lagt fram 17. august – med en rekke tiltak. Dette er bare noen av de tiltakene som regjeringen har varslet, og som man allerede er i gang med. Dette viser at regjeringen er handlekraftig når det gjelder å møte utfordringene. I tillegg gjøres det en rekke andre tiltak som skal være med på å forme framtidens næringspolitikk – også inn i det grønne skiftet.

Norsk næringsliv har mye å bidra med i framtidens klima- og miljøpolitikk. Dette må gjøres på en rekke felt. Mange land er allerede i gang, i likhet med Norge. Styrking av Miljøteknologifondet er derfor et meget godt tiltak for å komme videre, samtidig som det nå føres en reell politikk for å få mer gods fra vei og over til sjø. I tillegg er vi inne i en historisk satsing når det gjelder investering i og vedlikehold av jernbane og veier.

I tillegg har regjeringen, i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre, lagt fram en del forslag om endringer innenfor avgiftspolitikken når det gjelder bil. Det skal kunne lønne seg å velge det mest utslippsvennlige kjøretøyet uten at en er nødt til å straffe dem som har valgt annerledes.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jonas Gahr Støre (A) [11:03:17]: Jeg synes representanten hadde en god gjennomgang av den alvorlige flykt-

ningssituasjonen som er i Europa, og han konkluderte med at det trengs betydelige midler i nærområdene. Det er jeg enig i, og vi er spent på å se budsjettet på onsdag.

Mitt spørsmål er: Hva trenger vi av midler i hjemmeområdene – i Norge? Da vi forhandlet Syria-avtalen i vår, tror jeg det var slik at Fremskrittspartiet kunne gå med på å ta imot 6 000 kvoteflyktninger over tre år. Resultatet ble 8 000, og Fremskrittspartiet kunne ikke gå med på det fordi de mente at det kunne ikke norske kommuner ta imot. De siste tre ukene er det kommet 3 400 flyktninger til Norge. De fleste av dem fra Syria. Det er altså mer enn den differansen som Fremskrittspartiet ikke kunne være med på over tre år.

Mitt spørsmål er da, siden dette er noe som skjer uten at Fremskrittspartiet protesterer mot det, og det er jeg glad for, for disse menneskene trenger beskyttelse og skal tas imot: Hva er svaret? Hva skal være virkemidlene til kommunene for å ta dem imot? Hva er det som nå gjør det mulig å ta imot så mange flere flyktninger, noe som ikke var mulig i juni? Og står representanten Nesvik ved sin partileder, som oppfordrer kommunene til å si nei til å ta imot flyktninger?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:04:23]: Regjeringen har allerede fremmet en proposisjon – det var vel sist fredag – knyttet til ekstratiltak i inneværende år, særlig knyttet til den økte asylstrømmen som vi ser til Norge. Videre er det helt åpenbart at man vil se på ting i budsjettet, og så må man også på et senere tidspunkt se på hvilke behov som er der. Vi har behov for mottakssted, vi har en tilstrømming til Norge nå estimert til 20 000.

Når det gjelder antallet på 8 000, som representanten Gahr Støre også er inne på: Det eneste vedtaket som Stortinget hadde gjort på det tidspunktet, var mottaket for inneværende års periode, og det var det tallet som Fremskrittspartiet forholdt seg til. Så vil vi komme tilbake til de øvrige tiltakene, alt etter hvilke behov som er der, og det vil regjeringen følge opp.

Jonas Gahr Støre (A) [11:05:14]: Står representanten Nesvik ved sin partileder, som oppfordrer kommunene til ikke å ta imot flere flyktninger, med det formål å stoppe Syria-avtalen?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:05:23]: Når det gjelder det som har å gjøre med mottak og bosetting av flyktningene, så må hver enkelt kommune gjøre sine valg. Det er der de skal bo. Det er kommunene som må vurdere sine egne muligheter i forbindelse med boliger, helsetjenester, mulighet for integrering, oppfølging etc., og det må vi la være opp til hver enkelt kommune.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [11:05:57]: Akkurat nå opplever vi den største og mest krevende flyktningssituasjonen etter annen verdenskrig, og derfor var det bra at representanten Nesvik brukte store deler av sitt innlegg på det han selv omtaler som menneskeflukt i Europa eller utenfor. Vi i Kristelig Folkeparti har alltid vært opptatt av å bekjempe fattigdom, forebygge konflikter og skape utvik-

ling for verdens fattige. Derfor har gjeldsslette, økt handel og langsiktig utviklingshjelp vært viktig.

Nå ser vi veldig tydelig hvilke konsekvenser det har når et land faller sammen, som Syria, og det er flere sårbare land. Derfor må vi både løse den akutte humanitære krisen og legge til rette for langsiktig bistand, slik at vi hindrer framtidige konflikter. Da er skolegang viktig, da er det viktig å satse på helsetjenester, da er det viktig å skape arbeidsplasser blant verdens fattige.

Ser representanten Nesvik at langsiktig bistand er viktig for å hindre kortsiktige konflikter?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:07:05]: Det er viktig at den bistandspolitikken vi legger opp til, er en bistandspolitikk som virker. Det vil si at vi må gjennomgå det virkemiddelapparatet som vi har brukt, og hvordan vi bruker pengene i framtiden.

Norge bruker godt over 30 mrd. kr på bistand. Det går til forskjellige typer tiltak. Noe går til den humanitære bistanden, noe går til mer langsiktige tiltak. Regjeringen har styrket, og sagt at man vil styrke videre, bl.a. det som har med utdanning å gjøre i en del utviklingsland. Det går på utdanning av kvinner. Vi er også for langsiktig bistand, men det er viktig at vi ikke går i den fellen at vi binder opp for mye, altså en så stor prosentuell andel av bistandsarbeidet vårt at vi ikke også kan klare å møte de finansielle krisene som vi ser rundt omkring, også den humanitære krisen som utspiller seg nå i Syria. En del av argumentasjonen som har blitt knyttet til omstilling og omfordeling av midler, var at for mye var bundet opp i de langsiktige tiltakene.

Geir Pollestad (Sp) [11:08:15]: Arbeidsledigheten stiger, særlig på Vestlandet. Utviklingen innenfor olje- og gassnæringen, leverandørindustrien og den maritime industrien er dramatisk. Det er dramatisk for landet, det er dramatisk for Vestlandet, det er dramatisk for bedriftene som rammes, og det er ikke minst dramatisk for de ansatte som mister jobben sin.

Regjeringen har lenge hatt vanskeligheter med å se alvoret i situasjonen. Jeg opplever også at representanten Nesvik i dag undervurderer vanskelighetene og snakker om at det er lav ledighet. En har dermed ikke i stor nok grad handlet og kommet med nødvendige tiltak. «Handlekraft» er jo et ord som regjeringen ofte bruker om seg selv – det kan minne mer om snakkekraft.

Jeg vil utfordre representanten til å komme med de tre viktigste tiltakene som regjeringen faktisk har gjennomført for å bidra til at arbeidsledige ingeniører kommer tilbake i jobb.

Harald T. Nesvik (FrP) [11:09:18]: Undertegnede har ikke underkommunisert problemstillingen som vi står overfor. Vi står overfor mange forskjellige utfordringer, bl.a. annet langs kysten fra Aust-Agder i sør og oppover mot Møre og Romsdal. Så påpekte jeg i mitt innlegg – i likhet med det som representanten Gahr Støre ga uttrykk for – at det i andre deler av landet faktisk er en uendret eller synkende ledighet.

Å gå ut og si hva de tre viktigste tiltakene er, tror jeg er veldig vanskelig, for vi treffer ulikt. Å satse bl.a. innenfor vei og bane, samferdselssektoren, gjør at vi kan hente ingeniørkompetanse derfra og inn i en annen sektor. I tillegg ser vi at også andre fylker, hos Kongsberg Gruppen etc., vil ha nytte av ingeniørkompetansen fra olje- og gasssektoren.

Det som er viktig, er at vi får på plass gode pakker, at vi får på plass en rekke tiltak som kan favne bredt, slik at flere kommer i arbeid, og at vi tar innover oss at vi også må sørge for – som sagt – å jobbe bredt og målrettet med de tiltakene vi gjør, for å få størst mulig utbytte av dem.

Pål Farstad (V) [11:10:36]: Representanten Nesvik brukte en del av sitt innlegg på å beskrive situasjonen innenfor olje og gass og maritim sektor, og mye av det representanten peker på av utfordringer, deler Venstre synet på. Vi deler også syn på en del av de tiltakene som det ble pekt på fra Nesviks side. Ja, vi har til og med foreslått en del av disse tiltakene.

Det som representanten var mindre inne på, som ble litt påpekt av Pollestad i forrige replikk, og som jeg kunne tenkt meg å ha fått et mer konkret svar på fra Nesvik, er at vi nå registrerer at en rekke rederier innenfor offshore legger fartøy i bøyene – altså legger fartøy i opplag. Hva tenker Fremskrittspartiets parlamentariske leder om den situasjonen, og hvordan svarer Fremskrittspartiet på dette på kort sikt?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:11:37]: Når det gjelder mange av fartøyene som legges i bøyer innenfor offshoresektoren, gikk f.eks. Farstad Shipping, et av verdens største rederier, sist helg ut og viste til at en av grunnene til at de nå legger flere av sine fartøy i bøyer, er manglende oppdrag, og at man faktisk har blitt bortvist fra brasiliansk sokkel, som følge av den politikken som føres der borte.

Norge vil aldri kunne klare å ta unna alle de skipene på norsk sokkel, i Nordsjøbassenget eller videre nordover. Men regjeringen har allerede gjort en del tiltak som vil kunne sørge for at vi får økt aktivitet: Johan Sverdrup-utbyggingen går på skinner og vil medføre økt aktivitet både på vestsiden av Nordsjøbassenget og i Nordsjøbassenget.

Videre har regjeringen også sørget for at vi får nye leteområder, som gjør det mer attraktivt å lete i områder hvor man faktisk har mulighet til å kunne finne noe.

I tillegg gjøres det en rekke ting innenfor marin forskning og vedlikeholdssatsing på verftene. Her gjøres det noe punkt for punkt. Grunnen til at jeg ikke var mer inne på dette i hovedinnlegget, var at jeg ikke hadde mer tid – som jeg ikke har nå i replikksvaret heller.

Kirsti Bergstø (SV) [11:13:02]: I Tromsø ser vi at et Høyre-Fremskrittsparti-styre som sitter på oppsigelse, har lagt ut den kommunale rengjøringen på anbud. Og over hele landet er det stor uro fordi hardt arbeidende kvinnfolk risikerer store tap i framtidige pensjonsutbetalinger fordi regjeringen har lagt ut all rengjøring av Forsvarsbygg på anbud.

Der Fremskrittspartiet og Høyre styrer, ser vi økt priva-

tiseringsiver, som betyr mer makt til markedet og mindre makt til alle de menneskene som taper på brutalisering av arbeidslivet, og som taper på press på pensjon og arbeidsforhold. Derfor er det gledelig å se at landet vårt har blitt rødere siden sist vi var samlet her.

SV kjemper imot privatisering, og vi mener også at ansatte skal få beholde pensjonsrettighetene sine ved konkurranseutsetting. Støtter Fremskrittspartiet SVs forslag, eller holder partiet fast på en politikk for pensjonsran ved privatisering?

Harald T. Nesvik (FrP) [11:14:08]: Fremskrittspartiet var bl.a. det eneste partiet i denne salen som faktisk sto utenfor pensjonsforliket, der bl.a. SV var med på å drive – kan man si i motsatt retning – et pensjonsran av dem som blir eldre, gjennom en underregulering av grunnbeløpet i folketrygden med 0,75 prosentpoeng hvert eneste år i forhold til lønnsutviklingen i samfunnet for pensjonister. Dette bør man kunne se på på mange måter.

Jeg deler ikke representantens begeistring for at det har blitt knallrødt i Tromsø, og det tror jeg ikke innbyggerne heller kommer til å glede seg over så veldig lenge.

Det er helt feil som representanten Bergstø sier, at konkurranseutsetting – det er ikke snakk om privatisering, det er snakk om å konkurranseutsette for å sørge for at man betaler den rette summen for den rette tjenesten – er å brutalisere arbeidslivet. Men at SV har det synet om at private er en styggedom, må jeg bare ta til etterretning. For Fremskrittspartiet er enhver arbeidstaker like mye verd – enten han jobber i offentlig sektor eller i privat sektor.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:15:36]: I ein veldig god tale minte stortingspresidenten oss på kva for situasjon me og Europa var i for 70 år sidan. Da var 60 millionar europearar på flukt til andre land. No er det Europa som er den trygge hamna for menneske som flyktar for sine liv.

I trontalen kunne me lese:

«Mange har opp gjennom historien stilt opp for oss nordmenn da vi trengte en hjelpende hånd. Nå er det vi som må stille opp for mennesker i nød.»

Det er ei erkjenning me alle bør vere einige om, men det er òg ei erkjenning som forpliktar. Det forpliktar oss, ikkje berre til å ta vår del av ansvaret, men til å ta vår rettmessige del av ansvaret.

Kvart andre sekund blir eit menneske drive på flukt. Verdas flyktningssituasjon er ei av dei største utfordringane me har stått overfor. Bileta og historiene påverkar oss og minner oss òg på vårt ansvar for å hjelpe våre medmenneske. Noregs innsats i Middelhavet har vore med på å redde liv, og her i Noreg ser me eit stort engasjement blant folk og organisasjonar som ønskjer å bidra i den nasjonale dugnaden for flyktningane.

Trass i denne fantastiske innsatsen ser me at mottaksapparatet ikkje er berekna for ei så stor asyltilstrøyming på kort sikt. Det aukande talet på asylsøkjjarar har ført til store utfordringar for Politiets utlendingseining. Barn har måtta overnatte på betonggolv ved lokala på Tøyen i påvente av

å bli registrerte. Apparatet må styrkjast, slik at det blir lagt til rette for mottak av fleire flyktningar, og at flyktningane skal få ein verdig velkomst.

Det er to ting eg vil minne om. Det eine er det forslaget som Kristeleg Folkeparti fremjar under denne debatten. Det gjer noko for dei mindreårige asylsøkjjarane, ikkje minst dei i aldersgruppa 15–18 år, som treng eit betre tilbod enn det me gir. Det andre er at det er mange parti – og eg håper òg at Kristeleg Folkeparti har vore sterkt delaktig i det – som har snakka om barnefattigdom i vårt eige land. Det veit me heng saman med bl.a. den asyl- og innvandrar-tilstrøyminga me har hatt i Noreg dei siste ti åra, og med den situasjonen me no ser, veit me at det arbeidet blir enda viktigare framover.

Flyktningssituasjonen kan berre løysast ved eit langsiktig fredsarbeid. Me må leggje press på Russland, USA, Tyrkia, Iran og andre stormakter som kan påverke partane i konflikten. Samtidig må me parallelt finne løysingar som vil betre flyktningane sin noverande situasjon. Da må me ha ein felles dugnad i Europa for å ta imot flyktningar som ikkje kan hjelpast i nærområda, auke kapasiteten i søk- og redningsarbeidet i Middelhavet og raskt få busett og starta integreringa av flyktningar som kjem til Noreg.

FNs høgkommissær for flyktningar har sagt det slik: Dette er «sannhetens øyeblikk» for Europa. No er det tida for å vise kva for verdiar Europa er bygd på.

Sånn er det òg for Noreg. Det er no me skal vise kva for verdiar me har bygd landet vårt på.

Me opplever i dag ei stigande arbeidsløyse i landet vårt. Det er særleg krevjande for dei lokalsamfunna, familiane og enkeltpersonane som dette rammar. Mange opplever usikkerheit for eiga og andre si framtid. Den jobben som var ein sjølvsgd ting, er plutsleg blitt borte. No må me tenkje både langsiktig og kortsiktig. Me må treffe tiltak for dei som er utan jobb i dag, men òg for dei som står i fare for å miste jobben i framtida.

Dei kortsiktige tiltaka meiner Kristeleg Folkeparti bl.a. vil vere ein godt tilpassa oljepengetbruk, ein god kommuneøkonomi og ekstra vedlikehald av offentlege bygningar og infrastruktur. Me må sjå om ulike regelverk for arbeidslivet er tilpassa dagens situasjon, som t.d. permitteringsregelverket.

Me treng tiltak som verkar raskt, for å hjelpe dei mest sårbare, nemleg dei unge. Det betyr bl.a. fleire tiltaksplassar for å hjelpe fleire inn i arbeid, ein kraftig auke av lærlingstilskøtet og fleire plassar til bedriftsintern opplæring.

Så må me òg setje i gang tiltak som vil påverke på noko lengre sikt. Her er det bl.a. viktig med eit grønt skattesifte som fremjar klimavennlege val. Me meiner òg ein reduksjon i selskapskatten er nødvendig for å fremje auka investeringar og fleire arbeidsplassar på sikt.

Me treng sterkare satsing på kunnskap – alt frå tidleg innsats i skulen med fleire lærarar i barneskulen til forskning på fornybar energi og satsing på kommersialisering av forskning gjennom FORNY2020.

Me må fortsetje samferdselsutbygginga som Kristeleg Folkeparti og dei tre andre samarbeidspartia har begynt på, særleg grøne samferdselstiltak og tiltak som gir utvikling og vekst i heile landet.

Me må aldri akseptere at arbeidsløysa får feste seg på eit høgt nivå. Det har den svært sjeldan gjort tidlegare i vårt land. Noko av det gode med det norske samfunnet er nettopp at me har greidd å unngå at arbeidsløysa har festa seg på eit høgt nivå. Det må me òg greie denne gongen.

Ingen skal engste seg for å bli gamal i Noreg. Derfor treng me ei god og tilpassa eldreomsorg, og me må bli flinkare til å ta i bruk den ressursen eldre menneske utgjer i vårt samfunn.

Ein verdig alderdom når helsa sviktar, handlar om langt meir enn sjukeheimplassar. Ein plass kan vere heilt nødvendig, men innhaldet i omsorga er avgjerande for livskvalitet og tryggleik for den enkelte.

Mange i denne sal kjenner godt eldreomsorga rundt om i landet. Me ser kva for fantastisk innsats som blir lagd ned av tilsette rundt om i landet. Samtidig er det ikkje tvil om at det framleis er store variasjonar i eldreomsorga frå kommune til kommune. Tilsette i dei kommunale helse- og omsorgstenestene blir mange stader pressa til det yttarste. Det går ut over det grunnleggjande tilbodet og pasientsikkerheita. Me må kunne gjere kommunane betre i stand til å møte behova til sine eldre. Fleire tilsette gir tid til den enkelte. Me treng ei offensiv satsing på bemanning og rekruttering framover.

I dag er det for mange elevar som går ut av grunnskulen utan å kunne lese og skrive ordentlig, som droppar ut av skulen før dei har fullført vidaregåande, eller som gruer seg til å gå på skulen på grunn av mobbing. Årsaka er verken dårlege lærarar eller for få skuletimar, men at for mange lærarar har for lita tid til kvar enkelt elev. Derfor meiner Kristeleg Folkeparti at lærartettheita må aukast for dei yngste skuleelevane, slik at kvart enkelt barn blir sett, at kunnskapshøl blir fanga opp, og at elevane får utfordringar tilpassa sitt nivå.

Me begynte denne satsinga i årets budsjett. No skal me fortsetje i åra som kjem. Det er ei god og riktig investering, for noko av det viktigaste me kan gjere i samfunnet, er nettopp å leggje til rette for at barna våre får ein trygg og god oppvekst. Ein god barndom varer heile livet ut. Skulen har stor betydning for barnas oppvekst og dannar eit viktig grunnlag for framtida.

Det er eitt eksempel på viktige gjennomslag for Kristeleg Folkeparti at me sikrar fleire lærarar på 1., 2., 3. og 4. trinn. Andre viktige gjennomslag for Kristeleg Folkeparti har vore at me har sikre 1 pst. av BNI til bistand i dei to budsjetta som har vore. Alt tyder på at det som kjem på onsdag, òg vil gjere det. Me er i gang med eit grønt skifte i eit langt betre tempo enn me har sett tidlegare. Me greier å busetje fleire flykningar. Me har fått på plass ein opptrappingsplan mot vald mot barn. Me ser ein rusbehandlingsplan til 2,4 mrd. kr. Familiane har fått valfridom – ei dobla kontantstøtte og satsing på barnehage.

Men Kristeleg Folkeparti har større ambisjonar framover. Me ønskjer å gi eit løft for sårbarare grupper i vårt samfunn. Det er ein av dei viktigaste visjonane for Kristeleg Folkeparti med vårt arbeid her på huset.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anette Trettebergstuen (A) [11:25:43]: En god barndom varer livet ut, og vi skal kjempe for de marginaliserede gruppene i samfunnet vårt, sa representanten Hareide. Det er jeg veldig glad for, og jeg er glad for at representanten brukte tid i sitt innlegg på noe som trontalen overhodet ikke omtalte, nemlig kampen mot barnefattigdommen – et område hvor Kristelig Folkeparti alltid har kjempet utrettelig for en styrking og for flere tiltak.

Som Arbeiderpartiet er Kristelig Folkeparti på den linjen at arbeid til alle er det viktigste tiltaket for å hindre økende fattigdom. Men vi har også alltid vært enige om at man trenger målrettede tiltak for de familiene som lever i fattigdom her og nå. Økende ledighet har en bakside, og økende barnefattigdom kan være en av dem. Hva mener representanten blir viktig å prioritere av målrettede tiltak mot barnefattigdom i tiden som nå kommer?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:26:41]: Takk for dei hyggelege orda.

Det er ikkje tvil om at den asyltilstrøyminga me no ser – det at me har hatt så mange innvandrarar og asylsøklarar som har kome til oss – har gitt mykje positivt til samfunnet vårt. Men det har vore éi negativ utvikling: Me har sett at barnefattigdommen har auka i landet vårt.

Derfor er det viktig at me seier, som representanten Trettebergstuen heilt riktig gjer, at arbeid er det viktigaste. Men det er òg viktig at me har nokre målretta tiltak som er med på å gjere at me treff bl.a. det enkelte barnet – at ingen barn opplever at dei ikkje kan gå i ein bursdag på grunn av at dei fell utanfor. Der finst det no ein plan som regjeringa har lansert, men den planen må bli følgd opp i Stortinget. I den planen er det heldigvis over 100 tiltak, men det er vår jobb no å prioritere dette med midlar i det budsjettet som no kjem.

Anette Trettebergstuen (A) [11:27:47]: Budsjettet kommer som kjent på onsdag. De to siste årene har regjeringen vist at de helt klart prioriterer skatteutt for dem som har mest fra før, med tilhørende forslag om at det er familiene der de fattige barna bor, som skal betale for gildet gjennom forslag om kutt i overgangsstonad og barnetillegget til de uføre. Jeg vil rose og takke Kristelig Folkeparti for at de sammen med resten av opposisjonen har klart å hindre disse kuttene i budsjettframleggene, også senest i mai i år, da regjeringen forsøkte seg igjen gjennom lovforslag med usosiale endringer i overgangsstonaden.

Onsdag kommer budsjettet. Da får vi se om regjeringen har sett tegningen, skjønt hintet. Hva synes egentlig representanten Hareide om at regjeringen tilsynelatende ikke forstår eller aksepterer at stortingsflertallet og støttepartiene ikke aksepterer at det er de fattige barna som skal betale for skatteuttfesten?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:28:48]: No har me god tid til å ta budsjettdebatten når han kjem, men rundt skatteutt vil eg seie at nettopp det å kunne prioritere skatteutt til bedriftene, prioritere det å redusere selskapsskatten, trur eg er viktig for å skape arbeidsplassar. Som representanten Trettebergstuen sa, er nettopp arbeid det viktigaste

te tiltaket for å kjempe mot fattigdom. Eg kan seie at for Kristeleg Folkepartis del er det å prioritere selskapsskatten framfor kutt i formuesskatten riktig, både fordi me trur det gir fleire arbeidsplasser, og fordi regjeringas eigne kommisjonar og rapportar òg seier det same. Men me får ta budsjettdebatten når han kjem, og han kjem allereie på onsdag.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Bente Thorsen (FrP) [11:29:53]: I sitt innlegg var representanten Hareide veldig tydelig på betydningen av et godt samarbeid med regjeringspartiene og Venstre. Det er jeg helt enig i er viktig. I samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre ble det inngått avtaler som ga de ulike partiene gjennomslag for noen av deres viktigste saker. De fire partiene møttes til kompromiss som alle kunne stå bak. Kristelig Folkeparti fikk gjennomslag for noen av sine viktigste saker, bl.a. at RLE-faget skulle erstattes av KRLE-faget. En kjernesak for Fremskrittspartiet som vi fikk gjennomslag for, var å redusere forskjellsbehandlingen av gifte og samboende par i forbindelse med grunnpensjon. Mitt spørsmål til representanten Hareide er om Kristelig Folkeparti står fast på den inngåtte avtalen om å redusere avkortingen i grunnpensjonen.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:30:53]: Det kan eg bekrefta. Kristeleg Folkeparti står fast ved den avtalen som me har inngått. Så har me inngått ein avtale der det er veldig mange saker, og me må sjølvsagt sjå på korleis me dimensjonerer, og korleis me prioriterer dei tiltaka opp mot kvarandre. Men me har inngått ein avtale, og den står me sjølvsagt fast ved.

Jenny Klinge (Sp) [11:31:27]: Takk til representanten Hareide for eit fint innlegg.

Replikken min går på eit vanskeleg spørsmål innan kriminalomsorga. Kristeleg Folkeparti har sørgt for å gje regjeringa fleirtal for å kunne sende folk som er dømde i Noreg, til soning i Nederland – trass i at det frå fleire hald kom sterke innvendingar mot både dei prinsipielle og dei praktiske sidene ved saka. Det handlar om alt frå Grunnlova og menneskerettar til nærleiksprinsipp og høve til rehabilitering. Eit kjerneomgrep her er tvang. Bergens Tidende melde nyleg at 174 innsette i norske fengsel skal overførast til Nederland, og av desse blir 72 tvangssende. Vi kan lese i media at minst to innsette prøvde å ta livet sitt fordi dei fekk vite at dei skulle bli overførte til Nederland. Er representanten Hareide komfortabel med å sikre fleirtal i Stortinget for denne ordninga, eller vil Kristeleg Folkeparti støtte kravet frå oss i Senterpartiet om at regjeringa må stoppe alle tvangsoverføringar av norske statsborgarar til soning i Nederland?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:32:27]: Me har hatt ein ryddig dialog med Justisdepartementet om denne saka. Dette er eit mellombels tiltak. Det er ikkje noka god og

varig løysing å bruke fengselsplassar utanfor Noreg. Derfor har me sagt at me kan vere med på dette, men føresetnaden er at me byggjer fengsel. Det er i gang, og da blir ikkje dette ei varig løysing. Dette er eit mellombels tiltak som me kan akseptere i ein mellombels fase.

Så er det heller ikkje enkelt å ikkje få lov til å sone straffa si, å stå i kø for å få gjort det. Det er heller ikkje noko godt, for det å kome vidare i livet er i seg sjølv viktig. Ja, avstanden er stor, men avstanden frå Oslo til Finnmark er også ganske stor, og me har fått inn at personar som har nære familierelasjonar til barn, ikkje skal vere ein del av transporten til Nederland. Så under dei føresetnadene, og at det ikkje var nokon gode løysingar, meiner me at i den situasjonen me er i, er dette det beste, men det er ei mellombels løysing.

Ketil Kjenseth (V) [11:33:44]: Jeg takker Hareide for en god tale.

Jeg hørte Hareide nevne opptrappingsplanen for rusfeltet, og jeg er veldig glad for at vi får på plass en slik opptrappingsplan. Representanten Klinge var innom kriminalomsorgen, og det er der jeg vil fortsette. Det er problematisk når fanger anker dommer for ikke å bli sendt til Nederland. Det gir oss en utfordring i Norge. Det tar mye tid, og de får seks ekstra måneder. Men spørsmålet går egentlig på om det ikke er litt lettvisst å kjøpe seg fri med de soningsplassene i Nederland, og at vi i forbindelse med opptrappingsplanen burde satse mer på det forebyggende, som jeg vet er viktig for Kristelig Folkeparti. Man har valgt å gå for storstilte investeringer i store fengsler, mens det er mange små fengsler i Norge som ikke får svar på om de får bygge ut. De har et vellykket rehabiliteringsløp som fører mange tilbake til familie og arbeidsliv. Spørsmålet er egentlig om man har satset på feil hest i kriminalomsorgen.

Knut Arild Hareide (KrF) [11:34:49]: Me skal alltid lytte til Venstre – Odd Einar Dørum var ein som verkeleg løfta kriminalomsorga som justisminister – og det gjer eg.

Den løysinga som me har kome fram til med å leige fengselsplassar i Nederland, er ei mellombels løysing, men i den situasjonen me er i i dag, meiner eg likevel det er klokt. Så byggjer me fengsel. Eg har ikkje nøyaktig kjennskap til kva fengsel me byggjer. Det kan godt vere at storleiken kan variere, og at me kan få ulike erfaringar med det. Men det er ut frå eit fagleg tilrådd opplegg at regjeringa og Kristeleg Folkeparti har gått inn for det. Men eg trur alle er einige om at me er nøydde til å investere i fengsel, bl.a. i min eigen heimregion, der eg ser at Haugesund kretsfengsel er altfor gammalt. Så eg trur at det å få bygd nye fengsel vil vere til gode for samfunnet, og det er riktig at det blir prioritert.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [11:36:02]: SV og Kristeleg Folkeparti har lenge vore einige om at asylbarn har blitt behandla på ein uverdigg og også skadeleg måte i norsk praksis. Vi har jobba saman og kvar på sitt hald med å få gjort noko med situasjonen.

Ein av dei hardaste bataljane i denne salen var i vår, med mistillitsforslaget mot Anders Anundsen og heile løpet

rundt det, som resulterte bl.a. i ein avtale om at dei tvangsreturnerte barnefamiliane skulle få prøve sakene sine på nytt etter det nye regelverket. Så viser Aftenpostens gjennomgang at så langt har UNE behandla 15 saker. Elleve familiar har fått avslag, og fire får kome tilbake. To av fire familiar får ikkje permanent opphald og må opphalde seg på asylmottak på ubestemt tid. Arild Humlen sa bl.a. at behandlinga av sakene var ei støtte til justisministerens uheldige handtering av asylbarnsituasjonen. Kva føler Kristeleg Folkeparti-leiaren? Føler Kristeleg Folkeparti-leiaren at justisministeren har følgd avtalen?

Knut Arild Hareide (KrF) [11:37:09]: Eg vil gjerne gi den takken tilbake til SV. SV har vore ein alliert i desse sakene, og da SV sat i regjering, veit vi at det var eit engasjement som blei følgd opp på ein god måte. Det var eit ekte engasjement.

Me veit at den avtalen me inngjekk i vår, som var historisk, om å få prøvd saker på nytt, er noko heilt nytt. Me visste også at det ville vere usikkerheit rundt dette, for det hadde aldri skjedd før. Me valde også å ta med ganske mange, og me visste at hadde me tatt færre med, var det sannsynleg at den delen som fekk bli, ville blitt større. Me valde å ta mange med, og dermed vil nok den delen som får bli, vere noko mindre. Det som er viktig for Kristeleg Folkeparti, er at det blir gjort ei skikkeleg vurdering, og at ein blir høyrd. Det har me tatt opp med regjeringa. Nokre av tilbakemeldingane og høyringssignal om at det er for få som reelt sett har blitt høyrde, har vore det viktigaste for Kristeleg Folkeparti i denne saka.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Marit Arnstad (Sp) [11:38:30]: Trontalen varslet at spørsmålet om økt arbeidsledighet og behov for omstilling blir viktige temaer i det politiske arbeidet neste år. Arbeid er avgjørende for vekst og utvikling i vårt samfunn. Det er lett å være enig med regjeringen i utsagnet om at høy satselsetting og lav ledighet er selve grunnmuren i den norske modellen.

I kampen mot økt arbeidsledighet må en også se de mulighetene som ligger i hele dette landet. Noen av de mest slagkraftige næringene ligger langs kysten vår. Gründerkap og teknologiutvikling finnes i hele landet. Dersom en virkelig mener noe med en strategi for bioøkonomi, som regjeringen er inne på, må en også være villig til å satse målrettet på de distriktsnæringene som er nært knyttet opp imot bioøkonomien, enten det gjelder skogbruk, treindustri, landbruk, havbruk eller fiske. Å bidra til en aktiv og målrettet næringspolitikk som utnytter de fortrinnene som en høyt kompetent arbeidskraft og rike naturressurser gir, er selve nøkkelen til omstilling i Norge framover.

Senterpartiet vil advare mot en ubalansert omstilling der sentraliseringen skyter fart. Det kan bidra til økt ledighet og til at en unnlater å gripe de mulighetene som ligger i hele dette landet.

Trontalen belyste også en av de viktigste utfordringene Europa står overfor – flyktningsstrømmen fra Syria og andre land i krig og konflikt. Norge berø-

res sterkt av det som skjer, i likhet med resten av Europa.

Senterpartiet var i sommer opptatt av muligheten for en giverlandskonferanse for flyktingene i nærområdet til Syria. Forholdet til nabolandene er på bristepunktet, og det internasjonale samfunnet må stille opp på en bedre måte enn det en har gjort. Vi er glade for at en slik konferanse vil bli avholdt i januar. Senterpartiet mener at Norge må legge penger på bordet. Et bidrag til hjelp i nærområdet, slik de humanitære organisasjonene har bedt om, er helt nødvendig i det arbeidet som nå koordineres internasjonalt.

I tillegg kommer det til å komme langt flere asylsøkere og flykninger til Norge enn tidligere. De skal ha en ordentlig og skikkelig behandling av det norske samfunnet. Økt tilstrømming av flykninger og asylsøkere vil stille større krav til mottak og bosetting i Norge. Senterpartiet mener at kommunenes mottak av flykninger og asylsøkere må fullfinansieres av staten. Dette er en samfunnsoppgave og bør ikke være gjenstand for dragkamp i kommunale budsjetter. Senterpartiet vil i tillegg til det foreslå at en i budsjettet vedtar en integreringsmilliard. Det er for mange som sitter for lenge og venter på mottak rundt omkring i landet. En slik milliard bør brukes til flykninger som kommer hit, slik at de raskt kan komme ut av mottak, inn i lokalsamfunn, inn i språkopplæring, utdanning og arbeid. Den mobiliseringen vi har sett i frivillig sektor de siste ukene, er også positiv og må oppmuntres videre. Både frivillige grupper og organisasjoner kommer til å spille en viktig rolle i integreringsarbeidet i lang tid framover. Senterpartiet vil komme tilbake i sitt alternative budsjett med en konkretisering av hvordan vi ser for oss bruken av midlene.

Tilsynelatende nesten uten debatt har det nå i lang tid pågått forhandlinger om bilaterale investeringsavtaler, om en internasjonal handelsavtale om tjenester og om en frihandelsavtale mellom USA og EU, den såkalte TTIP-avtalen. Sammen vil disse avtalene kunne endre både offentlig forvaltning, nasjonalt politisk handlingsrom og vårt rettsapparat. Det er nesten utrolig at det ikke har vært mer debatt om disse sakene, men det må det bli i tida framover. Spørsmålet om Norge skal la seg binde av denne typen avtaler, fortjener langt større oppmerksomhet enn det har fått. De bilaterale investeringsavtalene er viktige fordi de har i seg en bestemmelse som i realiteten også er en inngangsdør til TTIP, nemlig bestemmelsen om at multinasjonale konsern kan saksøke stater uten å gå via det nasjonale rettsapparatet. Den typen bestemmelser vil flytte makt fra folkevalgte organer over til internasjonale advokater og domstoler. Det vil også kunne ha betydelige konsekvenser for handlingsrommet for både stat og kommuner i et land.

Nasjonale og lokale myndigheter vil kunne saksøkes av internasjonale selskaper for å utøve legitim politikk. På den måten vil folkestyret effektivt kunne bli begrenset. At Norge skulle bli en del av den typen avtaler, er et tema som fortjener kritisk debatt. Senterpartiet har tatt til orde for åpenhet om de avtalene vi nå ser er under forhandling, slik at alle får muligheten til å vurdere disse avtalenes konsekvenser.

Vi mener at Norge ikke skal inngå noen avtaler som

svekker folkestyret og det politiske handlingsrommet i Norge. Senterpartiet vil heller ikke støtte noen avtaler som svekker matproduksjon, mattrygghet og miljø, og vi vil ikke være med på avtaler som begrenser retten til å ha høye helse-, miljø- og arbeidsstandarder i Norge.

Fjorårets trontale var klar og tydelig på ett område – offentlig sektor skulle fornyes gjennom store strukturelle reformer innenfor politi, sykehus og kommuner.

Årets trontale er kjemisk fri for ethvert stort ord om fornying av offentlig sektor. En skulle tro at regjeringen har lagt hele dette arbeidet på is. Men jeg tror ingen bør forledes til å tro at det er tilfellet.

Valget denne høsten har imidlertid vist at innbyggerne ikke nødvendigvis ønsker endringer av offentlig sektor på den måten regjeringen tenker seg. Bare i én av de fjorten kommunene som har folkeavstemning om kommunesammenslåing, sa innbyggerne ja.

Senterpartiet har lenge pekt på at fornying som bare handler om større enheter og sentralisering, betyr en offentlig sektor der avstanden mellom innbyggere og beslutningstakere blir større – mellom pasienter og sykehus, mellom politi og befolkning. Avstanden mellom samfunn og individ øker, og hver av oss får mindre oversikt og mindre mulighet til påvirkning. Regjeringens reformer på dette området dreier seg i realiteten ikke om fornying, men om høyredreining. Med disse strukturereformene får vi sentralisering kamuflert som omstilling. Senterpartiet ønsker å fornye offentlig sektor på en annen måte. I åra framover blir det viktig å sørge for mindre statlig byråkrati, færre måle- og rapporteringskrav, mindre detaljstyring, mindre øremerking og mindre overstyring i form av overivrige direktorater.

Politireformen er nå vedtatt i Stortinget, og usikkerheten om hva det vil bety lokalt, øker. Stortingsflertallet har i realiteten gitt fra seg styringen over reformen og latt Politidirektoratet ta hånd om det. Den avpolitiseringsen av offentlig sektor som ligger i et slikt vedtak, er noe helt nytt. Det åpner for at byråkrater og administrasjon gis en definisjonsmakt og en gjennomføringsmyndighet langt utover det de tidligere har hatt på viktige samfunnsområder. I løpet av vinteren vil en rekke statlige stillinger bli sentralisert gjennom sammenslåing av politidistrikter, og allerede nå ser vi at ressurser som kunne ha vært i bruk til operativ tjeneste, omdirigeres til prosjektstillinger for å gjennomføre reformen. De neste åra skal et sted mellom 100 og 130 lensmannskontorer legges ned. Det vil være dramatisk. Store deler av Norge kan komme til å sitte igjen med et bil- og telefonpoliti. Hver kommune får et mobiltelefonnummer til en politikontakt som erstatning for dagens lensmannskontor.

Mens en mange steder i landet må vente en eller to timer før politiet ser på et skadested, er brannvesenet de som er raskest ute i felten – det kommunale brannvesenet. Nå skal også brannvesenet gjøres såkalt robust. At det å innføre et nytt regionalt ledernivå skal gi oss et bedre brannvesen, er høyst tvilsomt. Vi må slutte å tro at dokumentasjon og tilsyn er saliggjørende. Beredskapsarbeidet er i ferd med å bli akademisk og byråkratisk. Vi må vite at dette handler om folk, om ressurser, ikke om skjema, ma-

triser og rapporter. Sjølsagt mener Senterpartiet at brannvesenet må øve mer og få bedre opplæring. Men vi ønsker å beholde et desentralisert brannvesen som har ansvar og myndighet til å ta raske og nødvendige avgjørelser. Det må ikke bli slik at en lokalt skal bli passivisert fordi en ikke kan gjøre noe uten å konsultere en stab eller et ledernivå mange mil unna. Det lokale lederskapet er i seg sjøl en viktig del av beredskapen.

Dagen etter valget, en strategisk valgt dato, kom også beskjeden om at domstolene skal sentraliseres. En kan godt mene at det trengs faglig påfyll for dommere i mindre tingretter, men det er det i 2015 fullt mulig å få til uten å slå sammen domstoler. Det finnes ingen dokumentasjon på at større tingretter løser oppgavene mer effektivt enn små. Mindre domstoler har ikke lengre saksbehandlingstid. Deres avgjørelser blir ikke mer overprøvd enn i andre domstoler.

Senterpartiet vil bruke sin stemme i Stortinget til å fortsette å argumentere for en fornying av offentlig sektor der innhold er viktigere enn størrelse, der endringer baseres på det beste av det vi bærer med oss – nærhet, deltakelse og tillit.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stefan Heggelund (H) [11:48:50]: I et Europa som møter store utfordringer, vil det være veldig leit å se til Senterpartiet for svar – ingenting er mindre viktig for Senterpartiet enn Europa.

På Senterpartiets landsmøte i 2013 var Senterpartiets svenske søsterparti sjokkert over holdningene de norske vennene hadde til Europa og til arbeidsinnvandring. EØS-avtalen er viktig for Norge, men den er også større enn det. Jeg vil tro at de aller fleste i denne sal som har vært på besøk rundt omkring på vårt kontinent, har sett hvordan EØS-midler bidrar til rehabilitering, til fattigdomsbekjempelse og til støtte til Europas barn som vokser opp i fattigdom. Her vil Senterpartiet kutte. Må man ta fly for å se fattigdom, gjør den ikke så stort inntrykk.

Noen familier velger å søke lykken i andre land. Takket være EØS-avtalen er det mulig. Man kan reise, f.eks. til Norge, og få høyere lønn her enn man ville gjort hjemme. Dette reagerer Senterpartiet på, og dette vil Senterpartiet begrense. Kan representanten Arnstad forklare hvorfor man vil begrense Europas familier i å søke lykken i rikere land?

Marit Arnstad (Sp) [11:49:58]: Norge er et åpent land. Det har det vært i århundrer. Det kommer det til å fortsette å være. Det synes Senterpartiet er bra. Vi kommer til å ha kontakter internasjonalt, både til Europa og til andre deler av verden. Vi kommer til å være et land som er opptatt av det globale – det kommer vi til å fortsette å være. Men det må også være lov til å problematisere noen av de sidene som er knyttet til både EØS og EU.

For å ta arbeidsinnvandring først: Spørsmålet om arbeidsinnvandrere er ikke det som er problemet. Men den måten de utnyttes på, i form av sosial dumping og utleie av arbeidskraft, er et stort problem. Det har eskalert med den

arbeidsinnvandringen vi har sett bl.a. fra Øst-Europa i de åra vi har bak oss.

Så må jeg si at EØS-midler til fattige er bra, men alle EØS-midlene går ikke til fattige – det vet representanten utmerket godt. De går til kirkeklokker i Polen, til oppussing av plassen foran et rådhus i Sevilla eller til et underjordisk avfallsanlegg – alt går ikke til de fattige, og det bør vi kanskje ha en kritisk vurdering til.

Stefan Heggelund (H) [11:51:17]: 2,5 mrd. kr – hvis jeg ikke husker feil – var det Senterpartiet ønsket å kutte i EØS-midler, som bl.a. bidrar til å bekjempe fattigdom i Europa. Men EØS-avtalen er også viktig for norske bedrifter, og den kan være viktig i den omstillingen vi nå skal inn i. Den gir norske selskaper adgang til 31 land, 500 millioner mennesker. Norsk næringsliv ønsker felles vilkår som resten av Europa. EØS-avtalen er avgjørende for norske arbeidsplasser, men den er også avgjørende for arbeidsplasser i Norge. Enkelte bedrifter sier at alternativet til arbeidskraft fra EØS er å flagge ut av landet.

Da Senterpartiet satt i regjering, implementerte man regelverk fra EØS tregt, motvillig. Dette skapte usikkerhet, uforutsigbarhet. Vi må huske at målet til Senterpartiet er å ikke samarbeide med Europa. Men da må man spørre seg: Hvordan vil norske bedrifter klare seg uten tilgang til et indre marked?

Marit Arnstad (Sp) [11:52:22]: Norge har bestandig samarbeidet med Europa. Senterpartiet synes det er utmerket at Norge samarbeider med Europa og verden rundt seg – også verden utenfor Europa, sjølsagt. Det har Norge bestandig gjort, det kommer vi bestandig til å gjøre. Norsk næringsliv eksporterte faktisk også varer før EØS-avtalen ble inngått, det var faktisk eksport av norske varer da også. Jeg tror nok at i ulike typer handelsarrangementer kan du ha en god eksport av norske varer. Problemet med EØS-avtalen er at den har blitt en hellig ku som ingen er villig til å problematisere, heller ikke de negative sidene av den, som bl.a. kan være knyttet til miljø, til helse og til regler – helt unødvendige, byråkratiske regler som blir påtvunget Norge. Og den siden av EØS-avtalen er det ingen av EØS-tilhengerpartiene som ønsker å problematisere, dessverre.

Hans Andreas Limi (FrP) [11:53:19]: Tilbake til den hjemlige arena og distriktene: For Fremskrittspartiet er lavere bilavgifter et viktig virkemiddel for å sikre at folk flest kan kjøpe nyere, mer moderne, tryggere og ikke minst miljøvennlige biler. Dette må også gjelde i distriktene og ikke bare i byene og tettstedene. I budsjettet for 2015 ble det derfor foreslått og vedtatt en betydelig avgiftsreduksjon i bilrelaterte avgifter, bl.a. ble engangsavgiften på ladbare hybrider redusert med inntil 50 000 kr, og omregistreringsavgiften ble redusert med gjennomsnittlig 35 pst. Senterpartiet, derimot, gikk i sitt alternativ i helt motsatt retning, og det man foreslo i deres budsjettopplegg, var en betydelig økning både i engangsavgift og i omregistreringsavgift.

Da er mitt spørsmål til representanten Arnstad: Ser ikke hun at Senterpartiets opplegg på bilavgiftene ville ramme

folk i distriktene spesielt hardt, dvs. de som ikke kan klare å takle hverdagen bare med ren batteribil?

Marit Arnstad (Sp) [11:54:28]: Det er to litt ulike ting. Det ene er den omleggingen vi har hatt et bredt flertall bak i Stortinget, som gjelder mer miljøvennlige biler. Jeg tror det har vært mye fornuftig – og brede flertall – bak de endringene som der har skjedd. Så er det slik at vi har hatt vårt eget opplegg som ikke nødvendigvis samsvarer med Fremskrittspartiets opplegg når det gjelder bilavgiftene. Fremskrittspartiet har bestandig veldig mye penger å komme med til skattelettelser og reduksjon i bilavgifter, men den andre sida av den krona er sjølsagt at det går ut over noe. Det går ut over det offentliges muligheter til å bidra, bl.a. til tiltak som angår aktivitet og utvikling i distriktene. I valget mellom lavere bilavgifter og det å kunne satse offensivt på distriktspolitikk gjennom bl.a. å gjenopprette de distriktspolitiske tiltakene som Fremskrittspartiet har vært med på å kutte de to siste årene, ville jeg sjølsagt ha valgt det siste.

André N. Skjelstad (V) [11:55:30]: Representanten Arnstad sa om reformer at det handler om folk. Ja, det handler om folk, og det gjør det definitivt for Venstre også, for vi ønsker å ha større og bredere fagmiljø og gi gode tjenester til kommunene. Ikke minst er kampen da å få ungdommene til faktisk å bli, for det er en relativt stor fraflytting i distriktene. Det resonnementet, som også Arnstads partifelle og ordfører i hennes egen kommune, Ivar Vignes, er tydelig på at han er enig i, er at det er behov for en overordnet reform. Erkjenner ikke Arnstad at det er et krevende spor som Senterpartiet nå legger opp til, når en velger å være imot alt? For jeg har ikke fått med meg at det er én reform som Senterpartiet er enig i. Jeg ser selvfølgelig at det er utfordringer, at en kan si at det kan tilføres mer og bedre rammevilkår. Det er vi også enig i. Men kan representanten Arnstad nevne én reform som Senterpartiet er enig i?

Marit Arnstad (Sp) [11:56:35]: Først må jeg få lov til å si at det sjølsagt er litt ulike meninger i alle parti. Representanten nevnte Vignes i vårt parti. Jeg kan peke på Venstre i Leksvik, som jo gikk imot kommunesammenslåing av Rissa og Leksvik før valget og prøvde å hanke inn velgere på det. Senterpartiet er imot reformer som er kamuflert sentralisering, og kommunereform og politireform, slik som det nå framstår, er rett og slett kamuflert sentralisering. Det kommer til å føre til en gedigen sentralisering av en rekke tjenester. Vi er ikke prinsipielt imot kommunesammenslåing, men vi har tre klare betingelser knyttet til det, og det er frivillighet, folkeavstemning, og at folk holder seg til fakta, nemlig de fakta som tilsier at også små kommuner gir gode tjenester. De er faktisk noen av de beste til å gi de gode, breie, velferdstjenestene som en har i kommunene: eldreomsorg, barnehage og skole.

Ingunn Gjerstad (SV) [11:57:42]: Eg vil takka representanten Arnstad for eit godt og solidarisk innlegg. I dag sit over 5 000 menneske med godkjent opphald i mottak og

ventar – menneske som ikkje får brukt ressursane sine til beste for norske lokalsamfunn, 5 000 ufrie folk som ikkje kjem vidare, men som har sett sitt liv på vent.

I dag har SV fremja forslag til eit nytt system for busetjing av flyktningar, som tek utgangspunkt i eit raudgrønt forslag frå 2011 og ein dansk modell. Busetjing er jo ei jamleg oppgåve for norske kommunar. Ser representanten Arnstad at raskare busetjing og ikkje minst arbeidsintegring kan vera ein vinn-vinn-situasjon i mange fråflyttingskommunar? Og har ho von om at Senterpartiet, som er ordførarpartiet framfor nokon, kan sikra folk retten til å bu?

Marit Arnstad (Sp) [11:58:39]: Senterpartiet er veldig opptatt av hvordan en på en bedre og raskere måte kan integrere flyktninger og asylsøkere i Norge. Folk blir sittende for lenge i asylmottak og tvinne tommeltotter, når vi faktisk kunne hatt bruk for dem i arbeidslivet vårt, og når vi også kunne ha gitt dem mulighet til å kunne ta både videre- og etterutdanning og ny utdanning. Folk må ut av asylmottakene; de må ut i lokalsamfunnene og inn i meningsfylte gjøremål. Men vi kan jo ha litt ulike løsninger på hvordan det kan skje, og i motsetning til representanten tror ikke Senterpartiet på SVs forslag om tvang overfor kommunene. Vårt alternativ er at man heller vedtar den integreringsmilliarden som vi har tatt til orde for i dag, og at man på den måten får etablert noen ordninger som raskt kan få folk ut i arbeid og utdanning. Jeg tror ikke norske kommuner egentlig er motvillige, men de er usikre både på det økonomiske, særlig når det er små kommuner, og på om de får nok drahjelp fra samfunnet til å få flyktninger og asylsøkere raskt ut i og integrert i lokalsamfunnet sitt.

Rasmus Hansson (MDG) [11:59:56]: Takk til representanten Arnstad for et godt innlegg.

Jeg har lyst til å ta tak i landbrukspolitikken, hvor Miljøpartiet De Grønne og Senterpartiet har mye til felles og har samarbeidet om flere saker i Stortinget. En av de tingene vi er enige om, er at hvis man skal forstå og utvikle norsk landbruk, kan det ikke være på basis av en forventning om at vi skal konkurrere med utenlandske aktører på pris, effektivitet og størrelse. Landbruket i Norge er avhengig av at vi rendyrker andre kvaliteter, ikke minst befolkningens tillit til og respekt for norsk mat, og at vi kan forsvare miljøkonsekvenser av landbruket og et godt og etisk dyrehold.

Så mitt spørsmål er: Vil Senterpartiet støtte krav som er skjerpet til miljønivå og til dyreetikk i norsk landbruk?

Marit Arnstad (Sp) [12:00:55]: Det er det jo litt vanskelig å svare på uten å se hvilke konkrete forslag det faktisk gjelder. Senterpartiet er opptatt av både dyreetikken og miljøsidene av norsk landbruk, og vi mener jo også at norsk landbruk, sammenliknet med landbruket i de fleste land rundt oss, har hatt stort fokus på det. Det har vært et stort fokus både på dyrevelferden og på miljøsidene.

Så har representanten Hansson sjølsagt helt rett i at det er viktige sider knyttet til norsk landbrukspolitikk som vi i fellesskap må stå sammen om. Det gjelder tollvernet, som

representanten Hansson så vidt var inne på, og det gjelder også jordvernet, at matjorda ikke blir bygd ned og brukt til andre formål enn til å produsere mat. Men vi er åpne for å drøfte spørsmål som angår både dyrevelferd og miljøkrav, når vi får se de konkrete forslagene på bordet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trine Skei Grande (V) [12:02:10]: Som det ble vist til i trontalen, er vi internasjonalt i en utfordrende tid. Vi ser at energikildene vi har brukt, nå skal endres, og det skal brukes andre. Vi ser at prisene på de gamle energikildene plutselig er i store endringer, og vi skal takle de store klimautfordringene. På samme tid ser vi at vi har en mer og mer uforutsigbar nabo i Russland, og vi ser en terror som daglig treffer mange borgere i mange land. Vi ser et Midtøsten som er i stadig mer ubalanse, og at Syria blir mer og mer krevende i regionen, men også for oss.

Før het det – fra denne talerstol – at Norge er et lite land i verden. NUPI-direktør Sverdrup ramset opp noen tall som setter dette litt i perspektiv, om at ting kanskje har endret seg. Det er klart at i folketall er Norge stat nummer 118 i verden, i areal er vi nummer 68, militært er vi nummer 27, når det gjelder økonomi i verden, er vi nummer 24, innen bistand er vi nummer 9 i verden, når det gjelder FN-bidrag, er vi nummer 7 i verden, innen oljeeksport er vi nummer 5 i verden, innen gasseksport er vi nummer 2 i verden, og som enkeltaksjonær er denne salen nummer 1. Det betyr at Norge ikke lenger er et lite land i verden – det er et land som har mye innflytelse, når vi er villig til å bruke den. Det er derfor vedtak om å trekke oljefondet ut av kull er så viktig og så avgjørende for utviklinga i hele verden. Men det handler også om at vi ikke skal snakke om at Norge bare er et lite land i verden, vi må bruke den makta vi har internasjonalt, til å påvirke verden i den retninga vi ønsker at den skal utvikle seg.

Den situasjonen vi har sett nå, med flyktningkatastrofen som utspiller seg rundt Middelhavet, viser at den misforståelsen som har vært i dette land om at det bare er signalene fra denne sal og fra regjeringa som avgjør hvor mange flyktninger som kommer, og at det er helt frikoblet fra enhver internasjonal handling, nå har blitt bevist til fulle å være feil. Vi har aldri tatt imot så mange asylanter som nå, vi har aldri tatt imot så mange kvoteflyktninger som nå, og vi har aldri hatt en utfordring for Europa som det vi har nå. Det er ikke fordi Venstre har fått liberalisert asylreglene for asylbarn, men fordi vi står overfor en kjempestor internasjonal utfordring, med kjernen i en krig i Midtøsten. Vi må takle flyktningkrisa her i landet med en god integreringspolitikk der vi får folk fort i jobb, og der folk fort får bli en del av det norske samfunnet, og vi må ha en aktiv utenrikspolitikk – der vi også samarbeider med andre land – som sørger for at vi får løst de store utfordringene som vi står overfor.

Den andre store utfordringa vi står overfor som nasjon og som verdenssamfunn, er klimautfordringa. Det vil kreve enorme omstillinger i et land som Norge, jf. de tallene som jeg nevnte om oljeeksport og gasseksport og Norges rolle i det. Vi må legge om det norske næringslivet. Det

er ikke sånn som det av og til virker i valgkampen, at man bare kan vedta et år da det er slutt – eller som det kunne virke i science fiction-serien på TV2 i går, at man hadde vedtatt et tidspunkt. Det er ikke det tidspunktet som vedtas, som er interessant. Det interessante er når vi har klart å skape alternativet, for oljealderen er ferdig når alternativet er der, og det alternativet må vi hver eneste dag jobbe med å utvikle. Dess fortere vi klarer å skape de arbeidsplassene, dess fortere vil vi klare å skape den nye energien. Dess fortere vi klarer å skape de arbeidsplassene som kan konvertere vår oljeindustri til mer langsiktige arbeidsplasser, dess fortere er oljealderen over.

Da skal vi skape alternative bedrifter og også alternativ energi. Vi har mange næringer i Norge som vi kan satse på for å skape både arbeidsplasser, velferd og vekst framover. Det ene er energifeltet, der vi helt soleklart har både kompetanse og naturressurser som gir muligheter for å skape videre framover. Det andre er maritim sektor – som alltid har vært en av nøkkelnæringene i norsk næringsliv – som har et stort vekstpotensial, og som også må ha det framover, men da må vi tørre å satse på de omstillingene som trengs også i den sektoren.

Så til produksjon av biomasse i dette landet. I dag har vi en tømmerindustri som eksporterer råvarer til utlandet, og vi ser at veldig mange av de produktene som tradisjonelt har kunnet bli laget av olje, nå kan lages av biomasse. Det å få til denne omstillinga krever både kreativitet og oppfinnsomhet av norske politikere. Det krever at vi legger til rette for den omstillinga i næringslivet, men det krever også at vi pusher de løsningene som vi vet trengs for å få til den omstillinga. Derfor har Venstre f.eks. lagt fram et forslag, som behandles her i Stortinget, om å få til enøktiltak på sokkelen. Det handler om å kutte utslipp, men det handler også om å presse fram ny teknologi som kan være med og være skifter, også innenfor de næringene som vi har der tradisjonelt i dag. For å si det slik: Det er noen ting vi vet ikke hjelper akkurat nå, og det er mer skatt, usikkerhet om EØS og en mer stivbeint arbeidsmiljølov. Det er ikke løsninger norsk næringsliv trenger akkurat nå.

Vi vil være med på å bekjempe alle forskjellene som vokser i et samfunn. Vi har gjort det når vi nå i høst innfører gratis kjernetid i barnehager, innfører billigere barnehage for alle lavinntektsfamilier – alle de forslagene som vi har fremmet før om årene, ser vi nå at vi sakte, men sikkert får lov til å innføre. Er det noe som er med på å utligne forskjeller, er det en god start for alle barn, en lik start for alle barn, og da er barnehager en av nøklene.

Den tredje store utfordringa vi sammen står overfor, er kunnskapsløftet som vi trenger å bringe dette landet gjennom for å klare de omstillingene som vi trenger. Da er skolen nøkkelen til det. Jeg er glad for at regjeringa i trontalen sa at langtidsplanen for forskning nå skal føres videre, men jeg syns ikke det var veldig mye nytt der når det gjelder tankegang om hvordan vi skal utvikle skolene våre framover. Vi trenger å fortsette med kompetanseløft for lærere, vi trenger å satse på det vi vet faktisk fungerer for å gjøre skolene våre bedre, vi trenger å bruke forskning som grunnlag for de politiske grepene som trengs innenfor skolen, og ikke la kjepphester knyttet til ideologi være driv-

krafta for dette. Vi vet hva som funker – kloke, gode lærere funker alltid.

Så tror jeg vi skal tørre å tenke nytt, tenke nytt om hvordan vi organiserer skolehverdagen, tenke nytt om hva det er vi skal ha inn eller ut av norsk skole. Min reise i Skole-Norge før sommeren, der jeg besøkte nesten hundre skoler, ga meg mange impulser fra lærere som syns at vi putter altfor mye inn på den korte tida de har til rådighet med ungene.

Venstre kommer til å legge fram et forslag om lobbyregister – for n-te gang – i denne trontaledebatten. Jeg håper det får en positiv behandling, spesielt sett i lys av de debattene vi har hatt i det siste. Jeg vet jo at dette kommer til å komme, så kan man ikke bare innføre det istedenfor å stritte imot? Vi ønsker å lage et system, slik at man kan ha høy tillit til norske politikere. Åpenhet er alltid med på å øke tilliten til de politiske prosessene, og et lobbyregister hadde vært et viktig og stort skritt i den retning.

Ellers kommer Venstre også til, som vi alltid har gjort før, å løfte personvernet i denne høstsesjonen. Vi hadde en stor debatt i sommer knyttet til unger og personvern, der vi har sett at grensene for når det er greit å overvåke norske borgere, sjøl om de er i ens egen familie, stadig vekk blir flyttet, skritt for skritt. Vi tror at ungene kanskje hadde hatt rett på sin egen personvernkonvensjon for å sjekke hvor grensene skal gå, og for få til en offentlig debatt om hvor grensene skal være, for hva som er ungers rett til også å vite, når de voksne faktisk vet.

Vi må også bekjempe den stadig voksende kameraovervåkinga. Vi ser at sikkerhetslovene og utviklinga av Europas sikkerhetslover setter nye krav til oss om å gå gjennom hvordan prinsippene om overvåking av borgere fra statens side skal være, og hvor grensa mellom det man skal overvåke for å oppnå sikkerhet og det man skal la være å overvåke fordi hver enkelt borger skal ha sitt privatliv, skal gå.

Presidenten: Representanten Trine Skei Grande har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Trond Giske (A) [12:12:24]: Vi har bak oss et kommunevalg hvor folk har gitt regjeringspartiene – Høyre og Fremskrittspartiet – en kraftig tilbakegang, og hvor vi har fått et skifte av styre i veldig mange kommuner og fylker, fra høyresiden til sentrum/venstre – bl.a. Oslo, Bergen, Bodø, Hordaland, Rogaland, Troms og Buskerud. Ofte er dette skiftet støttet av Venstre, og også der vi hadde et rød-grønt samarbeid fra før, har Venstre kommet med, som f.eks. i Trondheim eller Bergen, Hordaland og Rogaland. Folk ser en regjering som er passiv i innsatsen mot en tjuetårsrekord i arbeidsløshet, som gjør at kommuner kutter i skoler og eldreomsorg, og som også har en finansminister som sier at vi skal pumpe opp hver eneste dråpe olje, eller en nestleder som uttaler seg om innvandringspolitikk på en måte som må stå Venstre veldig fjernt. Hvorfor tviholder Venstre fortsatt på landsplan på å holde seg med en regjering med Høyre og Fremskrittspartiet? Fins det noe annet liberalt parti i hele Euro-

pa som har satt et parti som Fremskrittspartiet inn i regjering?

Trine Skei Grande (V) [12:13:35]: Venstre kommer alltid til å bruke makta si for å få igjennom mest mulig. Vi kommer alltid til å bruke vippemakta vår for bl.a. å få en mer liberal flyktning- og asylpolitikk, som vi har fått i Norge. Som jeg sa: Det er så langt 318 flere asylbarn som får bli i Norge enn da partiet til Giske styrte. Sammen med Fremskrittspartiet doblet vi antallet kvoteflykninger, og nå har vi økt det til 8 000. Vi har en mer liberal flyktning- og asylpolitikk i samarbeid med Fremskrittspartiet enn hva Arbeiderpartiet sto for da de styrte, også med de flyktningkatastrofene som vi ser akkurat nå. Det er et ugjendrivelig faktum.

For oss er det politikk som bærer samarbeid. For oss er det hva man får til, som bærer samarbeid. Jeg har veldig stor tillit til mine lokale, at de prøver å kjempe for miljø, klima og en god skole i alle de lokale forhandlingene de har. Nå er de ikke klar i Bergen, men jeg er helt sikker på at det går bra hvis Arbeiderpartiet gir seg og gir oss det kollektivløftet som man faktisk trenger for å få bylufta i Bergen bedre. For oss er det politikk som bærer, og for oss er det politikk som er viktig.

Anette Trettebergstuen (A) [12:14:48]: I trontalen ble ikke kulturfeltet nevnt – kanskje ikke spesielt overraskende med tanke på at vi de to siste årene har sett en regjering som overhodet ikke prioriterer kultur, verken politisk eller på statsbudsjettet. Gløden og engasjementet er borte, Kulturløftet er skrinlagt. Kultursektoren får ikke lenger den andelen av statsbudsjettet som den fortjener, og vi har blitt presentert for grove og store kutt i populære ordninger som f.eks. Den kulturelle spaserstokken, kutt til Film-Norge, kutt til frivilligheten – lista er lang. Senest i forrige uke hørte vi at regjeringen nå foreslår å frata festivaler i Norge, bl.a. Øyafestivalen her i Oslo, forutsigbarhet og støtte på statsbudsjettet gjennom at knutepunktordningen nå skal legges ned. Venstre pleier å kalle seg et kulturparti. Hva synes representanten Skei Grande om at kultursektoren konsekvent taper for alle andre budsjettområder under denne regjeringen?

Trine Skei Grande (V) [12:15:49]: Jeg er ikke verdens beste til å huske tall, men jeg syns å huske at kulturministeren hadde en ganske stor prosentvis økning i sitt budsjett i forrige runde, men det er helt riktig at det ble enda bedre etter at det var forhandlet med Venstre, og det står nok enda høyere på vår dagsorden. Derfor har vi prioritert det inn i forhandlingene. Derfor har vi klart å få de påplussingene vi trenger. Hvis vi skal ha en omlegging av knutepunktordninga, som jeg også syns at vi bør ha, må vi ha forutsigbarhet, og det skal Venstre sikre, at det blir forutsigbarhet også for Festival-Norge. Nå kommer det et løft også på filmsektoren, som Venstre kommer til å støtte. Vi kommer til å støtte mye av det som står i filmmeldinga, men vi kommer også til å ha andre syn som vi håper at vi sammen med andre får flertall for i denne salen. Jeg skjønner at Arbeiderpartiet prøver å klamre seg til en spaserstokk

der pengene ble overført til en annen pott. Jeg syns ikke det er noe grunnlag for å si at det er noen andre massive kutt. Den spaserstokken har Venstre vært kritisk til siden den ble opprettet, men vi fikk puttet den på plass igjen på grunn av bråket.

Ib Thomsen (FrP) [12:17:02]: Jeg vil også innom kulturfeltet. Jeg vet jo at Venstre og Trine Skei Grande er engasjert i kultur over hele Norge. Jeg vet også at Venstre er engasjert i breddekulturen og kulturen til hele landet. De siste dagene har det nettopp vært diskutert i media dette med knutepunktfestivalene, hvordan de fordeles. Jeg har inntrykk av at det er et krav fra Festival-Norge at vi har en gjennomgang og ser på ordningen, og at det blir mer likt fordelt. Vi vet at det er 16 knutepunktfestivaler som får 99 mill. kr, og vi vet at 100 andre lokale festivaler får kun 45 mill. kr. Vil Venstre være med på en gjennomgang? Ser Venstre at det er behov for en gjennomgang? Ser Venstre at det er en urettferdig ordning? Vi vet jo at jazzfestivalen i Molde får 12 mill. kr, og Kongsberg Jazzfestival får 2,5 mill. kr. Ser Venstre skjevfordelingen her?

Trine Skei Grande (V) [12:17:57]: Knutepunktordninga ble laget i en annen tid, den er 20 år gammel. Den ble laget da Festival-Norge så helt annerledes ut. Innenfor de ulike musikkgenrene ser man også at knutepunktfestivalene spiller veldig ulik rolle. Det er stor forskjell. Jazzfestivalen i Molde har en hel underskog av jazzfestivaler i Norge, som man må vurdere hvordan man skal gi støtte til, faglig godt, mens f.eks. Øyafestivalen får støtte til å drive journalistisk arbeid, altså få internasjonale journalister inn for å møte det norske musikkfeltet, som er en ganske annerledes støtte enn mange av de andre får. Det som er viktig for meg, er at festivalene vet hvilke spilleregler som gjelder, vet hva det er som teller når man skal få støtte, og at vi, når vi skal evaluere ordningene, har en viss forutsigbarhet, sånn at vi kan beholde profesjonaliteten i norske festivaler. Men ordninga bør evalueres, den bør endres, og den bør henge sammen med hvordan tida er akkurat nå, for den er gammeldags og utdatert sånn som den er nå.

Heidi Greni (Sp) [12:19:12]: Venstre vil prioritere å gjøre statsbudsjettet grønnere, forstår jeg på uttalelsene fra Venstres talsperson i forkant av framleggelsen. Det er gode signaler fra Venstre, men spørsmålet mitt blir hvordan partiet samtidig kan gjøre seg til talsparti for utvidelse av søndagshandelen og flere søndagsåpne butikker, noe som vil gi økt energibruk, økt biltrafikk og sterkt økte klimautslipp.

Vestlandsforskning har nylig utredet mulige miljøkonsekvenser av søndagsåpne butikker, og viser at det blir økte klimautslipp som følge av kundetransport dersom det åpnes for søndagsåpent nasjonalt, og enda sterkere økning med Venstres kommunale løsning. Vestlandsforskning viser til at søndagsåpne butikker uansett vil gi økte klimautslipp, og mest ved en kommunal økning, fordi det da vil bli økt transport mellom kommuner som har valgt ulike løsninger.

Mener Venstre at en liberalisering av søndagshandelen

er en god kampsak for partiet selv om konsekvensene er økt biltrafikk og økte klimautslipp?

Trine Skei Grande (V) [12:20:34]: Det Vestlandsforskning har forsket på, er regjeringas forslag og ikke Venstres. Jeg merker meg at Senterpartiet er imot at kommunene skal få mer makt. Det er det Venstre har stått for, men den makta syns tydeligvis ikke Senterpartiet at lokalpolitikkerne er i stand til å forvalte.

Snorre Serigstad Valen (SV) [12:21:03]: Jeg skvatt litt til da jeg hørte representanten Giske polemisere over at Fremskrittspartiet vil pumpe opp hver siste dråpe olje. Det trodde jeg også var Arbeiderpartiets politikk. Det er en god påminner om at miljøpartiene på Stortinget fortsatt har en lang vei å gå når det gjelder å få til et ordentlig klimaskifte i Norge.

Venstre kjemper godt for å få gjennomslag for det i forhandlinger med Høyre og Fremskrittspartiet, og SV har hatt den rollen overfor Arbeiderpartiet tidligere. Ingen av delene er særlig enkle oppgaver. Det vet representanten Skei Grande alt om. Men vi har fått til gode seire, begge to. En av dem er å stoppe oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja.

En ny utfordring vi står foran nå, og som ikke avgjøres i Stortinget, er gruvedeponi i Førdefjorden. Der må det forhandlinger til for å stoppe regjeringens utslippstillatelse. Mitt spørsmål til representanten Skei Grande er: Vil Venstre, for å være med og samarbeide om statsbudsjett i høst, kreve at det blir en stopp for planene om deponi i Førdefjorden?

Trine Skei Grande (V) [12:21:58]: Jeg takker for skrytet, og jeg kan gjerne gi det tilbake. Vi kjemper på hver vår side for å gjøre ting grønnere, og vi har en kjempestor utfordring.

Når det gjelder fjordeponi, har vi den samme utfordringa. Her er det Arbeiderpartiet og Høyre som står sammen for å gjøre noe som er så forhistorisk som det bare kan tenkes, nemlig å bruke fjordene våre til deponering av avfall og kjemikalier. Jeg kommer til å bruke hver trevl i kroppen min for å få stoppet dette. Jeg kommer til å bruke all kreativiteten jeg har for å få stoppet dette. Dette er forhistorisk, det er laget for en helt annen tid, vi kan ikke stå for den type argumentasjon og løsninger.

Men hvis representanten Serigstad Valen hadde fulgt med litt, ville han visst at jeg aldri noen gang i hele mitt liv har sagt: «Hvis ikke ..., så kommer jeg til ...» Jeg har oppnådd veldig mye mer gjennom aldri å stille noen garantier i forhandlingene. Men jeg kan bekrefte at dette både har blitt tatt opp og kommer til å bli tatt opp.

Rasmus Hansson (MDG) [12:23:06]: Representanten Skei Grande hadde en utmerket gjennomgang av Norges egentlige plass og egentlige ansvar på en rekke områder i verden. En av de tingene representanten ikke var innom, er nordmannens gjennomsnittlige materielle forbruk, som vi alle vet er i absolutt toppklasse i verden, og som har et nivå som er helt utenkelig for andre. Det er

også utenkelig at jorda kan tåle et sånt forbruk over lang tid.

Det er to måter å gjøre noe med det på. Det ene er å håpe at kjøpekraften går ned av seg selv, og at man får en såkalt positiv miljøkonsekvens av det, sammen med alle de andre, dårlige, konsekvensene, det andre er å forsøke å gjøre noe konkret med det.

Miljøpartiet De Grønne har som kjent lagt fram et forslag som skal behandles i energi- og miljøkomiteen, om konkrete tiltak for å redusere det materielle forbruket i Norge. Er Venstre, som tidligere har vært opptatt av forbruksproblemet, villig til å støtte arbeidet med en slik utredning?

Trine Skei Grande (V) [12:24:20]: Dette er en fin anledning til å vise forskjellen mellom Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Vi skiller mellom ulike typer forbruk. For å symbolisere dette veldig enkelt: Hvis vi tar et stort lastebillass med møkk og tømmer det ett sted, er det forurensning. Hvis vi sprer det, heter det gjødsel. Måten vi forbruker på, måten vi tapper jorda for ressurser på, måten vi bruker energi på, er det som er avgjørende for hvorvidt vi kan bære det forbruket. Derfor har vi tro på det å bruke nye teknologier og nye muligheter og det å avgiftsbelegge det miljøfiendtlige forbruket for så å senke avgiftene på det forbruket som ikke tapper jorda for ressurser. Sånn gjør vi det mulig for folk å ta de grønne valgene. Sånn gjør vi det mulig for folk faktisk å gjøre forbruket vårt mye grønnere. Det handler om å bruke ressursene på riktig måte, sette dem i riktig resirkulering. Det er forskjellen på gjødsel og forurensning.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [12:25:41]: Vår største prøve nå er vår håndtering av flyktningkrisen. Øst for Molyvos, som er en bitteliten by på spissen av øya Lésvos, så jeg for en måned siden hvordan det i stor grad er en liten gruppe frivillige mennesker som har fått oppgaven å ta imot flyktningene som setter sin fot på europeisk jord for første gang. Et par av de frivillige sto med kikkert på pynten av en klippe og så etter båter, andre kom ut på strendene og møtte dem som var så heldige å komme i land.

Jeg trodde på det tidspunktet at flyktningkrisens omfang skulle gjøre at vi fikk se en langt sterkere reaksjon fra myndigheter over hele Europa, men det vi har sett de siste ukene, er at også når noen av disse flyktningene har kommet til Norge, til Oslo, til Tøyen, så er det frivillige mennesker som har tatt imot dem, fordi responsen og engasjementet til vår regjering og våre myndigheter har vært altfor tafatt og ubesluttsomt. Det er bra at det nå skal bygges et nytt mottakssenter i Østfold. Det er likevel nødvendig i denne debatten å påpeke hvordan regjeringen har latt være å handle i tide i møte med den økende flyktningstrømmen over grensen til Norge. Kommuner har rapportert om at det ble tomt for midler til boliger og aktiviteter. Mottakskapasiteten ble bygget ned i fjor, til tross for at mange advarte om at antallet flyktninger kunne øke. Re-

gjeringen har ikke rustet Norge for den situasjonen vi nå står i.

Én ting er at Norge ikke var rustet på forhånd, verre er det at Norge ikke har blitt rustet tilstrekkelig etter at det ble klart hvor mange flyktninger som kommer. Det gjenspeiles også i feil prioriteringer, sånn som når de tillitsvalgte i Politiets utlendingsenhet feller en hard dom over justisministeren i Klassekampen før helgen for fortsatt å tviholde på en prioritering av utsendelser i en situasjon der ressursene burde vært brukt til å ta imot folk på en god nok måte.

Vi vil i dag etterlyse mer lederskap i Norge og norske bidrag til dem som viser lederskap i Europa. Regjeringen burde gjort som Tyskland og dels Sverige gjør. Regjeringen burde tatt en aktiv rolle i arbeidet med å få på plass et europeisk avtaleverk og sagt tydeligere og tidligere at Norge vil ta ansvar innenfor det. Regjeringen burde gjort som Tyskland gjør, stanse bruken av Dublin-returer overfor syriske flyktninger og overfor flyktninger som kommer fra de landene som nå bærer den største byrden i Europa, land som Italia og Ungarn. Regjeringen har imidlertid ikke villet stanset Dublin-returene. Den var i vår mest opptatt av å forhandle antallet syria-flyktninger mest mulig ned, og halve regjeringen brukte valgkampen til å be kommunene om å la være å bosette flyktninger. Jeg synes det er naturlig at finansministeren kommer til Stortinget for å svare på det spørsmålet som representanten Jonas Gahr Støre stilte tidligere i denne debatten. Det tror jeg er en forventning fra en samlet opposisjon i denne trontaledebatten.

Vi står midt i den største flyktningkatastrofen siden annen verdenskrig. Det er en desperat situasjon. Kapasiteten i nabolandene er sprenget, og da er det ikke bare uunn-gåelig, men rett og rimelig at Europa tar sin del av ansvaret. Det handler om å hjelpe mer i nærområdene, men det handler også om å ta imot flyktninger. Da må vi tenke nytt om hvordan. Det vil måtte komme en debatt om Dublin-avtalen, som ikke fungerer godt nok, men det at en sånn debatt er i vente, er ikke til hinder for at Norge selv kan ta et solidarisk steg. Vi kan gjøre som tyskerne har gjort, og derfor fremmer SV det forslaget i denne sal i dag. Vi må tenke nytt om integrering når så mange mennesker kommer til Norge og ber om vår hjelp. Vi kan lykkes bedre både når det gjelder å få folk i jobb, og når det gjelder tidlig tilgang på god språkopplæring, og en av nøklene til det er en mer effektiv bosetting. Derfor fremmer SV i dag forslag om et mer effektivt bosettingssystem. Det er nye ideer og bedre løsninger, og det er synd at det er så få av dem fra denne regjeringen. Solidariteten er sterk blant folk i Norge nå. Vi har et folk som vil så mye, men en regjering som vil så lite.

Trontalen bar bud om at den blå politikken for Norge og regjeringens plan for omstilling fortsatt er økte forskjeller, mer sentralisering og en forestilling om at Norge vil kunne lene seg på fossil energi i altfor lang tid framover. Store forskjeller er gift for et samfunn, og derfor er det helt sentrale for SVs politikk å redusere den økonomiske og sosiale ulikheten i det norske samfunnet. Målet for skattepolitikken, fordelingspolitikken og velferdspolitikken må være at arbeid skal lønne seg, men i dag brukes altfor mye penger på å få arv og det å sitte på store formuer til å lønne

seg i stedet. Mens arbeidsfolk har fått smuler i skatteletter, mens de som har aller minst i samfunnet, har opplevd kutt i barnetillegget til uføre og en reell nedgang i kjøpekraften for pensjonister i år, har altså mange av de på toppen fått store skatteletter. I stedet burde vi føre en aktiv politikk for omfordeling i Norge. Vi i SV er ikke redde for å si at vi ønsker både arveavgift og en høyere formuesskatt, og vi ønsker å kombinere det med lavere skatt for dem som tjener minst, og f.eks. en økt barnetrygd, særlig for dem som er aleneforsørgere og har mange barn, for å få ned barnefattigdommen. Vi ønsker en ny ungdomsgaranti for de mange ungdomsarbeidsløse, som vi ser det blir flere av i det norske samfunnet akkurat nå. Vi mener at alle ungdommer under 25 år må ha krav på arbeid, utdanning eller relevante tiltak innen tre måneder. Vi mener kampen for hele og faste stillinger er avgjørende for sosial utjevning i Norge, og at den nye arbeidsmiljøloven trekker i helt feil retning. SVs forslag om en heldagsskole, om en ny skoledag i Norge med flere lærere, er et forslag som handler om å gi alle barn de samme mulighetene – den samme muligheten til å bli sett av en lærer med tid til å hjelpe, den samme muligheten til hjelp med leksene som de som har foreldre som kan hjelpe til, får i dag. Heldagsskolen er også et prosjekt for å redusere den store sosiale ulikheten i helse som vi i dag ser blant barn og resten av befolkningen i Norge.

Representanten Helleland sa i sitt innlegg at det grønne skiftet er i gang, og vi hører stadig oftere at det blir sagt. Det har vært et retorisk skifte i Norge. Det triste er at det politiske skiftet ikke har kommet like langt. De største investeringene går i altfor stor grad fortsatt til å forlenge oljealderen, mens det vi burde gjøre, er å investere langt kraftigere i de arbeidsplassene vi skal leve av på lang sikt. Et skifte kan ikke bare innebære et håp om å gjøre mer av noe nytt, det må nødvendigvis også innebære å gjøre mindre av noe gammelt. Den nedgangen som Norge opplever nå, er et kraftig varsko om at hvis vi ikke raskere reduserer vår oljeavhengighet, så vil resultatet bli industridød og arbeidsløshet i framtiden. Det er altså ikke en ansvarlig klimapolitikk med vekt på fornybare næringer som er dårlig næringspolitikk, men en uansvarlig klimapolitikk der vi tror vi kan lene oss på oljen for lenge. Derfor vil SV i denne sesjonen etterlyse modigere skritt i nærings- og miljøpolitikken: en ordentlig nasjonal satsing på elferger, som både kan gi verftsindustrien oppdrag og skape et nytt grønt marked for Norge, demonstrasjonsanlegg for havvind og nye utslippsmål for biler. Vi mener det er et naturlig mål at i 2020 så skal ni av ti nye biler som selges i Norge, være nullutslippsbiler.

Økte forskjeller, passivitet i møte med flyktningkrisen og vanetenkning i møte med klimakrisen gjør Norge til et kaldere samfunn. SVs prosjekt og det som vil gjennomsyre all den politikk og alle de forslag vi vil fremme i denne sesjonen, er det motsatte, det er å ta et solidaritetsvalg og ta kampen for et varmt samfunn. Med det vil jeg også ta opp de to forslagene fra SV som er omdelt i salen.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken har tatt opp de forslagene han selv har referert til.

Det blir replikkordskifte.

Tina Bru (H) [12:36:06]: Representanten Lysbakken er opptatt av mindre forskjeller. Da vil jeg starte med å minne om at flere i arbeid gir mindre forskjeller. Men det er jo slik at SV og Miljøpartiet De Grønne var de eneste partiene i Stortinget som stemte imot utbyggingen av Johan Sverdrup. Det har så langt blitt tildelt kontrakter verdt 45 mrd. kr til norsk industri i forbindelse med Sverdrup. Hadde det ikke vært for Sverdrup, ville tusenvis flere enn det som er tilfellet i dag, stått uten arbeid.

Hvis SV sier nei til å bygge ut et svært lønnsomt felt som i tillegg blir elektrifisert, som Sverdrup, finnes det overhodet funn på norsk sokkel SV vil støtte utbyggingen av? Sannsynligvis ikke. SV og Miljøpartiet De Grønne deler altså en politikk som sier nei til alle nye utbygginger på norsk sokkel.

Mitt spørsmål blir: Hvilket regjeringsalternativ vil SV jobbe for for å sikre at deres og Miljøpartiet De Grønnes oljepolitikk, med nei til alle nye utbygginger på norsk sokkel, blir en realitet?

Audun Lysbakken (SV) [12:37:09]: Det siste spørsmålet tror jeg representanten Bru allerede vet svaret på. SV vil jobbe for det regjeringsalternativet som gjør at Høyre og Fremskrittspartiet forlater regjeringskontorene på det absolutt tidligste tidspunkt, og det kommer vi til å jobbe med energi og entusiasme for å få til.

Så har jeg merket meg at Høyre har snakket mye om at SV stemte imot Johan Sverdrup. Jeg har også merket meg at det området der SV kanskje gikk tydeligst fram ved valget i høst, var langs vestlandskysten, der denne retorikken sto sterkest – i Bergen, på Stord, i Haugesund, i Stavanger, i Egersund. Det er fordi mange av oss som er fra Vestlandet, ser at nettopp vår region er den aller mest sårbare hvis vi feilinvesterer for fremtiden. Det som er vår frykt med Johan Sverdrup, er at det låser så stor innsats i fossil energi i en tid da det er veldig usikkert hvor lenge vårt land vil kunne nyte godt av den typen investeringer, at vi heller burde investere mer framtidsrettet.

Tina Bru (H) [12:38:17]: Da SV var en del av den rød-grønne regjeringen, førte de en særdeles aktiv oljepolitikk. Nå registrerer jeg en veldig stor skepsis til fremtidig oljepolitikk fra representanten Lysbakken. Mitt spørsmål må da bli: Er nei til Sverdrup første skritt? Betyr dette nå at SV her varsler en strammere oljepolitikk som ligner mer på og legger seg tettere opp til Miljøpartiet De Grønnes oljepolitikk, med en aktiv nedleggelse av industrien, en utfasing, innen 20 år? Er det noe SV kommer til å stille seg bak fremover?

Audun Lysbakken (SV) [12:38:52]: Norge kommer til å være en oljenasjon i lang tid ennå. Faren er jo at hvis det politiske flertall i Norge er for opptatt av å investere for mye i olje, så kommer det til å være dårlig næringspolitikk over tid. Vi kommer til å miste de arbeidsplassene og den industrien som kan omstille seg, hvis vi ikke legger for mange av de beste hodene og for mye av de store pengene og den politiske energien inn i å forlenge oljeeventyret lengst mulig. Det SV gjør nå, er en forlengelse av den his-

toriske linjen SV har stått for ved å ha vært positive til utviklingen av en oljeindustri i Norge, men i flere tiår gått inn for et lavere tempo. Hadde vi hatt et lavere tempo, ville vi også stått bedre rustet til å møte den situasjonen Norge er i i dag. Så det er en tradisjon jeg er stolt av. SV har vært for utviklingen av norsk oljeindustri, men imot å gjøre Norge så ensidig avhengig av oljen som vi har blitt, og nå ser vi de negative konsekvensene av den avhengigheten.

Ulf Leirstein (FrP) [12:39:59]: Det var interessant å registrere at representanten Lysbakken var svært kritisk til regjeringens håndtering av flyktnings situasjonen, men jeg skulle likt å se en regjering som hadde klart å hive seg raskere rundt for å få på plass bl.a. de mottakssentrene man nå får på plass. Denne regjeringen leverer også i en svært krevende situasjon, og det er jeg absolutt veldig glad for at regjeringen gjør.

Så registrerer jeg at representanten Lysbakken er veldig opptatt av å framstille seg selv og SV som det partiet som er snillest i klassen – dumsnilt, vil noen kanskje hevde. Men dette handler selvfølgelig om hvor mange man skal ta imot. SV er imot, tydeligvis, at man skal sende ut dem med ulovlig opphold – jeg er glad for at det er et bredt stortingsflertall som er for å sende ut dem som ikke har lovlig opphold i Norge. Men spørsmålet blir egentlig: Hvor mange mener SV man skal ta imot? Man var ikke enig i forliket på 8 000, man ville ta imot langt flere, og nå snakker man omtrent som om man vil åpne grensene. Hvor mange titalls tusen i året synes SV det er naturlig at Norge tar imot?

Audun Lysbakken (SV) [12:41:04]: Jeg kan ikke annet enn glede meg over at representanten Leirstein er så positiv til at en av de tingene han nå får bidra med overfor sine egne velgere i Østfold, er et nytt flyktningsmottak. Det gleder meg. Og hvis vi kan få til en bred enighet om at det er viktig og riktig, er ingenting bedre enn det.

Det er også slik at verken representanten Leirstein eller jeg kan slå fast noe antall for hvor mange flyktninger Norge skal ta imot. Så vidt jeg kan skjønne, står regjeringen og SV for det felles standpunkt at de syriske flyktingene, bl.a., som kommer hit, som har behov for beskyttelse, også skal få bli i Norge. Så er det i tillegg en debatt om hvor mange kvoteflyktninger Norge bør ta imot, enten via FN-kvotepolitikk eller via et kommende europeisk system. Der vil helt sikkert SV foreslå å ta imot flere enn det Fremskrittspartiet vil gå inn for. Så får tiden vise hvor stort behov Europa vil ha for å fordele flyktingene.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [12:42:17]: Representanten Lysbakken brukte et retorisk poeng ved å gjenta flere setninger om at «regjeringen burde» innen asyl- og innvandringspolitikken. Vi i Kristelig Folkeparti kan langt på vei være enig i de synspunktene, at vi må arbeide for en verdig og god asyl- og innvandringspolitikk. Men faktum er at bosettingen har økt betydelig de siste par årene i forhold til det vi opplevde da vi overtok i 2013 med 5 000 sittende på asylmottak. I tillegg har vi lagt inn i samarbeidsavtalen og begynt arbeidet med å utvikle en ny mottaks- og integreringsmodell.

Etter kanonaden representanten hadde, ble jeg sittende igjen med et spørsmål: Hvilke konkrete og realistiske forslag har SV nå som de tidligere ikke fikk gjennomslag for?

Audun Lysbakken (SV) [12:43:13]: Et godt eksempel på det er det forslaget vi har levert inn i dag om en ny bosettingsmodell. Jeg skulle ønske at vi kunne diskutere den litt fordomsfritt og forbi debatten om tvang eller ikke. Vi mener at bosetting må være en grunnleggende oppgave for kommunene. Det er ingen som roper om tvang når en snakker om at kommunene skal sørge for en god eldreomsorg, f.eks. Vi trenger et mer effektivt bosettingssystem hvis vi skal kunne bosette de mange flyktningene som kommer til Norge nå, og få integreringen i gang på en bedre måte. Det var et forslag som ble sendt ut på høring fra den rød-grønne regjeringen i den tiden jeg var inkluderingsminister, som det ikke var mulig å samle støtte til da, og som vi fremmer på nytt nå fordi vi mener årene som har gått, har vist at det vil være en fornuftig endring.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:44:11]: Representanten sa at Norge ikke er rustet til å takle mottak av de mange flyktningene som kommer. Ja, jeg er enig, men etter å ha vært på Lésvos og sett og hørt og lært hva vi står overfor, er jeg rimelig ydmyk. Det har ikke vært mulig å være rustet på forhånd til det som vi nå opplever. Jeg var sjøl på Politiets utlendingsenhet på Tøyen 22. september og så det. Jeg ga mine råd, men det som er kjernen nå, er at vi må etablere en felles virkelighetsforståelse om hva vi står overfor, snarest mulig. Etter min vurdering må den baseres på varme og fasthet – varme og fasthet. Mange tusen trenger opphold, midlertidig eller fast, i Norge. Hus som ikke er i bruk, som er vinterisolert, som har strøm, som har vann, og som har vedovn, kan brukes. Et praktisk spørsmål: Er det en standard som SV kan gå god for?

Audun Lysbakken (SV) [12:45:18]: Det var litt uklart for meg hva som lå i den standarden, men jeg tror spørsmålet til Lundteigen grunnleggende sett er: Er vi villige til å avvike en del fra de kravene vi vanligvis stiller, for å få til midlertidige løsninger i møtet med en ekstraordinær situasjon? Svaret på det er ja, og så får vi diskutere sammen hva det skal være.

Sveinung Rotevatn (V) [12:45:55]: Noreg står overfor ei enorm omstilling til ei tid med langt lågare oljeinntekter. I tida framover vil vi få viktige diskusjonar om velferdsstaten, om skattenivået, om arbeidsdeltakinga. Eit av SV sine svar som dei flagga høgt i valkampen, er innføring av sekstimarsdag, endåtil med full lønskompensasjon. Meir fritid er sjølvsaugt hyggjeleg, men Noreg har allereie kortare arbeidstid enn nesten alle andre land. Statistisk sentralbyrå anslår at innføring av sekstimarsdag vil redusere verdiskapinga og dermed velferda betydeleg. Det anslåtte budsjettunderskotet i 2060 vil i beste fall gå frå 2,5 pst. til 11,2 pst. Vi får ein enorm mangel på arbeidskraft, ikkje minst i pleie- og omsorgssektoren.

På kva måte meiner representanten Lysbakken at seks-

timarsdag er eit godt svar på den enorme utfordringa som Noreg står overfor?

Audun Lysbakken (SV) [12:46:55]: Den største utfordringen Norge står overfor, er en fordelingsutfordring. De framskrivningene vi har, viser at Norge fortsatt skal bli et veldig mye rikere land, vi skal forbruke stadig mer. Da er spørsmålet: Hvordan skal det skje? Skal det skje på en sosialt og miljømessig bærekraftig måte, eller skal det skje på en sosialt urettferdig og miljømessig ikke bærekraftig måte? Vår idé om kortere arbeidstid springer ikke minst ut av virkeligheten til mange kvinner i de delene av arbeidslivet der det fortsatt er tunge, fysisk krevende jobber som mange blir syke av, som mange forsvinner ut av arbeidslivet altfor tidlig på grunn av, og der kortere arbeidstid vil kunne være et alternativ som gir folk bedre liv å leve her og nå og en mulighet til å stå i arbeid livet ut. Det århundret vi har bak oss, viser at kortere arbeidstid var mulig – arbeidstiden har blitt redusert igjen og igjen etter hvert som produktiviteten har økt. Hvis produktiviteten øker i dette århundret, vil også kortere arbeidstid være mulig.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Rasmus Hansson (MDG) [12:48:22]: Alle talere i denne debatten har påpekt at Norge er på vei mot store endringer. Dette er endringer som ikke blir billige, og som vil kreve vanskelige valg. Men det er også endringer som vil styrke oss hvis vi tar dem alvorlig nok, og hvis vi satser stort nok, tidlig nok.

Både oljeprisfallet, den nye ledigheten og flyktningkrisen minner oss om konsekvensen av ikke å være forberedt. På hver sin måte varsler dette noe av det Norge står overfor – en langvarig, ustabil situasjon langs deler av Europas grenser med direkte konsekvenser for utenrikspolitik, kommuner og familier i Norge, og en ny situasjon der Norges største eksportvare presses fra tre kanter:

- overproduksjon og prisfall som rammer de dyreste produsentene først
 - klimapolitiske tiltak i mange land som presser fossil energi
 - fornybar energi som blir stadig mer konkurransedyktig
- Det holder ikke å møte slike utfordringer med justeringer av gårdsdagens politikk.

Årets trontale går lenger enn fjorårets i å erkjenne at endringer kommer. Miljøpartiet De Grønne hilser velkommen at regjeringen varsler tiltak som kan starte utvikling av bærekraftige løsninger i næringsliv, utdanning og samferdsel. Men det krever mål som står i forhold til utfordringene, det krever vilje til å prioritere, og det krever vilje til forpliktelse. Norsk politikk de siste tiårene er dessverre full av politikk som er blitt til ingenting fordi målene har vært for vage, og fordi forpliktelsene har vært for svake.

Vi hilser velkommen at regjeringen i trontalen varsler en strategi for en bioøkonomi – de virkelig grønne næringene. Bioøkonomien må bli en stor del av framtidens norske næringsliv, og De Grønne har allerede tatt til orde for å opprette et Bionova, et Enova for bionæringene, som vi håper at regjeringen vil iverksette raskt.

Vi hilser også velkommen en satsing på fagskole for å bedre elevens muligheter i et arbeidsliv som er for trangt for mange, og med en skole som produserer så skremmende stort frafall i dag, får vi en dårlig sosialpolitikk og en dårlig samfunnsøkonomi. Vi trenger skoler som gir mer praktisk og arbeidsrettet kunnskap, og vi trenger et mer fleksibelt arbeidsliv som gir plass til flere.

Det er når vi lever i lokalsamfunn og blir en del av de store, nye mulighetene, at endringer blir varige og skaper mer endring. Folk som har begynt med søppel-sortering, vil ha mer resirkulering. De vil ikke tilbake til den gamle dynga. Folk som har begynt å sykle, vil ha mer sykkelsti. De vil ikke ha bilkø. Folk som har montert solceller, vil ha mer smart teknologi, og folk som bor i grønne kommuner, vil ha grønnere kommuner.

Miljøpartiet De Grønne kommer til å arbeide hardt i fylkesting, kommunestyre og bydeler for at lokalsamfunnene selv skal bli pådriveren – uten å vente på Stortinget – for skoler som gir elevene mestring og muligheter, for arealplanlegging som beskytter natur og matjord, for transporttilbud som løser problemer i stedet for å skape nye, for at kommunale innkjøp stiller høye miljøkrav, og for å åpne døra og gi plass til folk som trenger trygghet.

I Moss, som har druknet i biler, vil De Grønnes nye varaordfører Benedicte sørge for at Moss blir en sykkelby. I Trondheim vil varaordfører Hilde i praksis gjennomføre en klimalov med 80–90 pst. utslippskutt innen 2030 som vil legge føringer for hele byens utvikling. I Bodø får De Grønne slutt på trafikkøkningen inn til byen og på kjøpesentervekst. Vi får fullt jordvern i Ås, og i Oslo forhandler vi om framtidens samferdselspolitikk, der folk, gode byrom, kollektivtilbud og sykkel skal stå i sentrum – ikke mer privatbilisme. Får vi til det, setter vi en ny standard for norsk samferdselspolitikk.

I Sveriges motsvar til trontaledebatten for tre uker siden sa statsminister Stefan Löfven fra Socialdemokraterna:

«Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer.»

Sverige har allerede kuttet 25 pst. av sine klimagassutslipp, og de har halvparten av Norges klimagassutslipp per innbygger. Norge må selvsagt ha samme ambisjon og uttrykke den minst like klart. Derfor minner vi om at for regjering, støttepartier og flertallet i opposisjonen er oljemeldingen En næring for framtida fortsatt det viktigste dokumentet i norsk økonomi, næringsutvikling og miljøpolitikk. Vår tids største industriprosjekt er det nye Sverdrupfeltet. Det kan gi inntekter og arbeidsplasser til oss, men det vil også gi utslipp av 900 mill. tonn CO₂ og påføre våre etterkommere en enda verre klimakostnad.

De Grønne vil fortsette å argumentere for at det er uansvarlig å satse på å produsere enda mer petroleum i en tid da alle vet at vi allerede produserer for mye, bruker for mye og har funnet for mye. Hvis signalene om endring skal bli mer enn signaler, må alle store satsinger fra nå av skje i bio-næringer, i vind, i sol og i en rekke andre framtidrettede sektorer.

Miljøpartiet De Grønne vil fortsette å peke på at det blir stadig mindre økonomisk ansvarlig å bruke hundrevis av milliarder av fellesskapets midler på å forskuttere framti-

dig oljevirkosomhet i håp om å få pengene tilbake om noen tiår, mens risikoen øker raskt for at disse pengene tvert imot vil gå tapt. Vi kommer derfor til å foreslå at regjeringen utreder hvordan ordningene som i dag løfter fram nye investeringer i petroleumssektoren, kan overføres til de nye grønne og bærekraftige næringene som vi må bygge opp.

Da oljevirkosomheten skulle bygges opp i Norge på 1970-tallet, la regjeringen fram en stortingsmelding med mål og kriterier som la grunnlag for en godt planlagt utvikling av oljesektoren. Å bygge nye, bærekraftige næringssektorer i Norge som skal erstatte oljesektoren, er et enda større prosjekt som krever enda mer målrettet arbeid på nasjonalt nivå. Miljøpartiet De Grønne kommer derfor til å foreslå at regjeringen legger fram en overordnet plan for overgangen til et bærekraftig og fossilfritt Norge.

Europa og Europas omgivelser endrer seg. Libya, Irak og Syria fungerer ikke som stater og gir ikke sine innbyggere elementær trygghet. De skaper enorme problemer for statene rundt. Det er all grunn til å frykte at denne situasjonen vil vare. Norsk utenrikspolitikk og norsk flyktningpolitikk må svare på dette. Vi kan ikke møte dagens flyktningkatastrofe med en politikk som er laget for gårsdagens situasjon. De Grønne var før sommeren med på å danne et bredt kompromiss for en mer ambisiøs flyktningpolitikk. Vi mener det var viktig å skape en bred enighet om å ta imot flere nødstedte mennesker, og vi mener det skaper et godt grunnlag for den betydelige opptrappingen som nå er helt nødvendig.

Norge skal stå opp for asylretten. De som må flykte fra krig og undertrykkelse, skal kunne få beskyttelse i Norge. De som ikke har grunn til å bli, skal vende hjem. Vi har alle fått klar beskjed: Folk vil hjelpe mer, folk vil ta imot flere. Gjestfrihet og hjelp til dem som trenger det, har alltid vært og skal alltid være en kjerneverdi i et godt og trygt samfunn. Den verdien finnes heldigvis fortsatt i Norge også. Jeg er glad for at regjeringen i trontalen gjør det klart at vi skal hjelpe mer.

Men å hjelpe mer betyr bl.a. å legge til side en praksis der penger til en ny flyktningkatastrofe tas fra andre bistandsprosjekter. Det er urimelig å hjelpe folk i nød ved å ta fra folk i nød. Det er kortsiktig å løse kriser ved å ta penger fra arbeid for å forebygge kriser. De Grønne er klare til å sette seg ned med andre partier for å diskutere hvordan vi bør videreutvikle avtalen om flyktninger fra før sommeren, både for å hjelpe flere nå og for å hjelpe mer langsiktig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heidi Nordby Lunde (H) [12:57:40]: De Grønne har faktisk fått støtte fra SSB for sitt syn om at det er mulig å redusere arbeidstiden, øke skatter og bevare en velferdsstat på dagens nivå, men det forutsetter samme produktivitetsvekst som vi har sett år for år de siste tiårene, basert på fossil energi. Problemet er at i De Grønnes program står det eksplisitt at vi ikke kan forvente at produktivitetsøkningen fortsetter etter en grønn omlegging. Det står også at i sektorer som omsorg og matproduksjon bør den manuelle arbeidsinnsatsen økes, ikke reduseres – altså mer av tunge løft, mindre effektivt landbruk, mindre produktivitet. Der-

med er også forutsetningen for opprettholdelsen av dagens velferdsnivå brutt, og det er helt legitimt å ville redusere både vekst og velferd, som da er uunngåelig.

Reduksjon i veksten har De Grønne allerede redegjort mye for, men jeg lurer på hva De Grønne vil redusere i velferdsstaten, og hvordan.

Rasmus Hansson (MDG) [12:58:35]: For det første ble jeg veldig entusiastisk over at en representant fra Høyre omsider har fått med seg denne rapporten fra Statistisk sentralbyrå, som faktisk bekrefter at det er mulig å opprettholde en velferdsstat etter dagens modell med en reduksjon av arbeidstiden. Det er en riktig god start.

Så er poenget til Miljøpartiet De Grønne at man ikke uten videre kan legge dagens mål for velferd til grunn for den velferdsnormen vi vil måtte ha om 10, 20 og 30 år, fordi en framtidig norm ut ifra dagens mål er basert på forutsetninger om forbruk og forutsetninger om overproduksjon som er fullstendig urealistiske. Perspektivmeldingen forutsetter at vi skal tredoble forbruket vårt i 2060. Jeg er veldig glad for at jeg ikke kommer til å bo i det samfunnet, og jeg tror ikke engang Heidi Nordby Lunde har lyst til å bo i det. Vi vet at oljevirkksomheten må være redusert eller borte på det tidspunktet, og vi må ha funnet opp andre løsninger som ligger til grunn for velferdsstaten. Det er et bilde som jeg ikke klarer å beskrive fullt ut, men det er et bilde som det er nødvendig å beskrive.

Heidi Nordby Lunde (H) [12:59:52]: Da høres det jo ut som at forutsetningene for dagens velferdsnivå faktisk er brutt.

Jeg har et annet spørsmål. Som frivillig barnløs har jeg betydelig sympati for alle som ikke ser nødvendigheten av at vi på død og liv må formere oss. Likevel må jeg innrømme at jeg stusset litt over representanten Hanssons uttalelser til Klassekampen om at det er «veldig fint at befolkningsveksten i Norge avtar», og at vi må «begynne å planlegge våre samfunn for at det ikke blir flere av oss». – Jeg gjentar: «planlegge våre samfunn for at det ikke blir flere av oss».

Jeg skulle ønske min nysgjerrighet her primært var rent økonomisk: Hvordan skal vi finansiere dagens velferdsordninger framover når det blir færre i jobb som skal betale for flere eldre syke og pleietrengende? Men det jeg lurer på, faktisk, er mest: Hvordan skal vi sørge for at de som ønsker seg barn, ikke får det? Representanten står selvfølgelig fritt til å svare på begge deler, men jeg oppfordrer ham til å svare på det siste først: Hvordan skal De Grønne sørge for at folk som ønsker seg barn, ikke får det?

Rasmus Hansson (MDG) [13:00:52]: Miljøpartiet De Grønne har aldri på noe tidspunkt tatt til orde for å hindre folk i å få barn hvis de ønsker å få det. Svaret jeg ga i Klassekampen, var et svar på en påstand, som jeg for øvrig ikke har fått sjekket opp, i Klassekampen om at Arbeiderpartiet gikk inn for tiltak for å øke antall barnefødsler i den – så vidt jeg skjønnte – hvite norske befolkningen. Det sa jeg var noe tøv, og jeg sa at den norske befolkningen som kjent øker på grunn av innvandring, og at det er ingen

grunn til å treffe ekstratiltak for å øke fødselstallet i den øvrige delen av den norske befolkningen.

Så er det et faktum at det er fryktelig dumt – sett ut fra veldig mange perspektiver – hvis verdens befolkning fortsetter å øke, og det er heller ikke veldig heldig for jordas framtid hvis de befolkningene som har aller høyest forbruk, fortsetter å øke. Å se for seg en utflating av befolkningsveksten i Norge er ikke det minste radikalt, men å basere Norges framtid på at befolkningen skal øke hele tiden, er derimot en særdeles lite ansvarlig forutsetning.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Knut Arild Hareide (KrF) [13:02:14]: Eg høyrer at me kunne ha fortsett diskusjonen om familiepolitikk. Der er ikkje Miljøpartiet Dei Grøne og Kristeleg Folkeparti heilt på linje.

Eg hadde derimot lyst til å starte med å gratulere med eit godt val, som Miljøpartiet Dei Grøne har gjort. I det inneverande storting er det under 30 representantar som representerer sentrum. Viss det hadde vore stortingsval i byrjinga av september no, ville det ha vore over 40 representantar. Da har eg tatt med Miljøpartiet Dei Grøne i den opprekninga.

Eg legg merke til at Miljøpartiet Dei Grøne liker betre å omtale seg som blokkuavhengig og er ikkje så veldig glad i omgrepet «sentrum», men trontaledebatten er ei moglegheit til å løfte perspektivet og det politiske landskapet, og mitt spørsmål er: Kva for ein politisk familie er det Miljøpartiet Dei Grøne kjenner seg nærmost? Er det venstresida eller høgresida? Eller er det sentrum?

Rasmus Hansson (MDG) [13:03:21]: Takk for spørsmålet fra representanten Hareide, som jeg har svart på fabelaktig mange ganger, så vidt jeg kan huske. Svaret er at vi i og for seg føler oss som medlem av hele den norske partifamilien, uten preferanser for verken høyre eller venstre eller i den grad det finnes et sentrum, men med preferanse for de partiene som prioriterer en bærekraftig framtid og en ansvarlig bruk av jordas ressurser til fordel for dem som kommer etter oss.

Det er ofte slik at partier som definerer seg som sentrumspartier, ligger i nærheten av vår politikk på det området, og derfor ser jeg mange muligheter til samarbeid der. Vi har også utfordret bl.a. Kristelig Folkeparti til samarbeid om å utfordre de to store grå partiene, Høyre og Arbeiderpartiet, for å presse dem til bedre miljøpolitikk. Hitil har både Kristelig Folkepartis og andre partiers ønske om å tilhøre en eller annen blokk vært så sterkt at vi ikke har fått det til, men mulighetene kan jo komme i 2017.

Oskar J. Grimstad (FrP) [13:04:34]: Eg vil nytte anledninga til å gratulere Miljøpartiet Dei Grøne med eit godt valresultat og ikkje minst med det nye lokalpartiet på Svalbard. Det blir av representanten og partitalsmann Hansson omtala som «det kulaste» lokallaget, men det rette ville vel vere å omtale det som «det kolaste» lokallaget til Miljøpartiet Dei Grøne.

Miljøpartiet Dei Grøne er tydelege på at dei vil ha eit dramatisk skifte i norsk industri, frå forureinande industri til grøn industri, og signalet er at dei ikkje vil ha olje- og gassnæringar i Noreg, men dei er heilt avhengige av inntektene frå denne sektoren for å få til sitt grønne skifte. Dei vel altså å leve etter mottoet: Vi vil ha fordelane av denne aktiviteten, men ikkje vedstå oss bakdelane.

Budsjettfakta for 2015 er at ein har eit utbyte frå Statoil på 15 mrd. kr, inntekter frå statleg petroleumsvirksomheit på 153 mrd. kr, skatte- og avgifter på om lag 173 mrd. kr – totalt 341,95 mrd. kr. Burde ikkje då Miljøpartiet Dei Grøne leggje fram eit alternativt statsbudsjett med ein pengebruk som er uavhengig av inntekter – medrekna skattar og avgifter – frå olje- og gasssektoren?

Rasmus Hansson (MDG) [13:05:42]: Miljøpartiet De Grønnes politiske mål er som kjent å avvikle den norske oljevirksomheten over 20 år. En annen måte å si det på er at vi kommer til å ha oljevirksomhet – og inntekter fra oljevirksomheten – i 20 år, og det ville være nokså meningsløst å ikke budsjettere med det.

Vi er det partiet som er så økonomisk ansvarlige at vi nå begynner å forberede Norge på den framtida som kommer – selv om Fremskrittspartiet sitter i regjering om 20 år – nemlig en framtid uten olje som hovedinntekt og som hovedvirksomhet. Det er en framtid vi må klare å løse, og det er en framtid hvor vi må klare å skape velferd uten olje. Nabolandet vårt, Sverige, gjør det allerede, og det er veldig pessimistisk og vitner om veldig dårlig tro på norsk industri og næringsliv å forutsette at vi kommer til å være avhengig av oljevirksomhet og oljeinntekter for evig tid.

Jonas Gahr Støre (A) [13:06:48]: Jeg synes også det er hyggelig å gratulere Miljøpartiet De Grønne med det gode valget de hadde nå. Vi er i forhandlinger med partiet mange steder – i små kommuner, i store kommuner og i store byer – og jeg tror det er en tilførsel av mange gode ideer knyttet til godt miljø i kommunene, og det ser vi fram til. Jeg vil stille et spørsmål til det forslaget Arbeiderpartiet fremmet ved starten av dette møtet. Jeg synes jeg fikk en ganske åpen holdning fra Høyre, det ble nevnt fra Kristelig Folkeparti – synet på permitteringsregelverket. Den omstillingen som Hansson ønsker, vil også kreve at mange mennesker må skifte jobb, mange bedrifter må omstille. Nå er det ikke sikkert Miljøpartiet De Grønne kommer på vippen i den saken, men det er i alle fall interessant å høre hvordan man tenker rundt det som mange nå ønsker, nemlig at man kan få en lengre permitteringstid enn den som er i dag. Hva er partiets syn på det forslaget?

Rasmus Hansson (MDG) [13:07:38]: Takk for gratulasjoner både fra Arbeiderpartiet og fra tidligere partier som jeg har glemt å takke behørig for. Det enkle svaret er at det forslaget kom i dag, og vi har ikke fått tid til å diskutere det. Så jeg kan ikke gi noe kategorisk svar på hvordan partiet kommer til å forholde seg til det. Men det er ingen som helst tvil om at Miljøpartiet De Grønne kommer til å legge like stor vekt som andre partier på å få på plass tiltak som gjør det mulig for folk som nå mister, og fortsatt kom-

mer til å miste, arbeidet innenfor oljesektoren og oljerelaterte yrker, for å gi dem den overgangstiden de trenger på en anstendig måte for å kunne komme seg inn i nytt arbeid.

Så vil mot-utfordringen fra Miljøpartiet De Grønne til Arbeiderpartiet bli å etterspørre støtte til et størrelsesnivå på ny satsing på nytt næringsliv, og en overføring av satsing fra mer oljevirkosomhet til det næringslivet som disse folka skal inn i, som står i forhold til oppgaven.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [13:08:53]: Vi får nesten gratulere hverandre med valget vi da, vil vel jeg si. Jeg vet at representanten Hansson er opptatt av landbrukspolitikken og var så vidt inne på den i en tidligere replikk til Senterpartiets parlamentariske leder. Sann som jeg har oppfattet Miljøpartiet De Grønne, ønsker de mer bruk av utmarksbeite enn det vi får til i dag. Hvis vi skal utnytte beiter og ha husdyrproduksjon på utmarksbeite i hele landet, både sau og storfe, har vi en utfordring, og det er at vi møter rovdyr. Det er registrert 65 kull med jervevalper i Norge i år, nasjonalt bestandsmål er 39. I fjor ble det registrert 52 kull. Det er noen som har tatt til orde for å gjete rovdyra, det kan hende det blir litt kostbart og litt krevende, men jeg lurte på hvilke andre tiltak Miljøpartiet De Grønne vil bidra til for å gi beitedyr forrang sånn at utmarksbeitene kan utnyttes f.eks. i Gudbrandsdalen og i andre marginale områder i Norge?

Rasmus Hansson (MDG) [13:09:56]: Miljøpartiet De Grønne legger til grunn at ingen næringer i framtida kan basere seg på å utrydde den delen av norsk natur som eventuelt ikke passer dem. Hvis vi skal ha et bærekraftig landbruk i Norge i framtida, må vi også ha et landbruk som klarer å forholde seg til den naturen Norge har. Det er ikke en løsning å si at man skal fjerne rovdyra der de er et problem, det er en løsning å jobbe mer for å få til en eller annen form for sameksistens som gjør at vi ikke behøver å ødelegge norsk natur, samtidig som vi kan videreføre norsk landbruk. Jeg tror ikke norsk landbruk har noen egeninteresse i framtida av å bli kjent for å være det landbruket som utryddet viktige deler av norsk natur, for å kunne videreføre en driftsform som altså er basert på at man ikke har den delen av norsk natur som heter rovdyr. Jeg ser med fortrøstning på at det er en løsning vi klarer å finne i framtida.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Statsråd Jan Tore Sanner [13:11:24]: Norsk økonomi er inne i en krevende omstilling. Mange familier opplever stor usikkerhet knyttet til jobb og inntekt. Jeg har møtt flere av dem, og det er ikke vanskelig å forstå utryggheten som oppstår når arbeidsplassene forsvinner. Derfor er regjeringens hovedprioritering arbeid, aktivitet og omstilling.

Tiltak skal bidra til å holde ledigheten nede og langsiktige satsinger legge grunnlag for vekst og nye arbeidsplasser. Vi har i mange år visst at vi må forberede oss på mindre olje- og gassaktivitet. Nå har omstillingen rykket nærmere på grunn av en betydelig lavere oljepris.

Høyre har gjennom mange år, også da oljeprisen var

dobbelt så høy som nå, fremmet en politikk for kunnskap og konkurransekraft. Nå erkjenner de fleste at vi må omstille norsk økonomi. Nye, grønnere arbeidsplasser må erstatte dem som forsvinner.

Vi har et godt utgangspunkt i Norge: høy kompetanse, teknologimiljøer i verdensklasse, store naturressurser og et godt samarbeid mellom partene i arbeidslivet. Det har gjennom flere tiår dannet grunnlag for lav arbeidsledighet, og det danner nå et godt grunnlag for omstilling.

Regjeringen vil bidra til den langsiktige omstillingen gjennom økt satsing på kunnskap, forskning og innovasjon gjennom å bygge ut vei og bane, lavere skatter som gir norske bedrifter et mer konkurransedyktig skattesystem, og teknologisatsinger som fremmer det grønne skiftet.

Samtidig som vi tar Norge trygt gjennom den langsiktige omstillingen, øker vi aktiviteten, slik at verdifull ingeniørkompetanse kan brukes til å ruste landet for fremtiden. Derfor investerer regjeringen kraftig i vedlikehold, samferdsel og bygg, og vi har en egen tiltakspakke for verftsindustrien.

Aktivitet gir arbeid, men det er ikke nok alene. Derfor gjør vi det enklere med bedriftsintern opplæring og øker antall tiltaksplasser. Det kan danne en bro over i nye jobber eller bidra til omstilling på eksisterende arbeidsplasser.

En god kommuneøkonomi er først og fremst viktig for å sikre gode velferdstjenester til innbyggerne. I en tid hvor deler av privat sektor opplever nedgang, er det spesielt viktig med forutsigbare og gode rammer for kommunene. Det har regjeringen sikret i 2014 og 2015, og det legger regjeringen opp til også i kommende år. Det gir rom for økt satsing på skole og eldreomsorg, men også målrettede tiltak for å løfte dem som trenger kommunen aller mest, mennesker som sliter med rus eller psykiske helseutfordringer.

En god kommuneøkonomi er ikke tilstrekkelig for å håndtere de store utfordringene i kommunesektoren. Derfor fortsetter arbeidet med kommunereformen. Større kommuner vil gi innbyggerne bedre velferdstjenester der de bor og sterkere fagmiljøer som kan legge bedre til rette for vekst og utvikling.

En god offentlig sektor er viktig for å levere gode velferdstjenester, men det er også viktig for konkurransekraften vår. En moderne offentlig sektor skal være et konkurransefortrinn for norske arbeidsplasser. Derfor har regjeringen startet opp et stort arbeid med å fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor. Mer tillit og mindre detaljstyring skal gi en mer brukerorientert offentlig sektor.

Programmet for bedre styring og ledelse i staten skal øke gjennomføringskraften i forvaltningen og bidra til økt kompetanse hos topplederne og i ledergruppene. Departementene fjerner nå tidstyver, slik at dyktige medarbeidere kan bruke mer tid på å løse viktige oppgaver for innbyggere og næringsliv og mindre tid på unødvendig administrasjon. Disse tiltakene gir resultater.

Regjeringen gjennomfører også et taktskifte i digitaliseringen av offentlig sektor. Økte bevilgninger følges opp med et eget program som skal sikre økt strategisk IKT-kompetanse hos topplederne og et digitaliseringsråd, som skal bidra til mer læring og gevinstrealisering ved gjennomføring av nye prosjekter.

Resultatene kommer:

- Den såkalte A-ordningen bidrar f.eks. til forenkling for 220 000 arbeidsgivere. Fem skjemaer har blitt til ett. Besparelsen for bedriftene kan bli 600 mill. kr hvert år.
- Digitale løsninger hos Husbanken bidrar til forenkling for innbyggerne og store besparelser i kommunene, som slipper å bruke verdifull arbeidskraft på å registrere data fra papirsøknader.

Regjeringens viktigste oppgave er å ta Norge trygt gjennom omstillingen. Virkemidlene er arbeid, aktivitet og omstilling.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Helga Pedersen (A) [13:16:45]: Mange av de største oppgavene løses i kommunene, men Høyre og Fremskrittspartiet har så langt prioritert å bruke 12 mrd. kr i skatte-kutt på bekostning av fellesskapet og penger til kommunene. Dette har preget mange av landets lokalaviser og ikke minst mange av de innspillene vi får til Stortinget. På bakgrunn av disse tilbakemeldingene har Arbeiderpartiet gang på gang etterlyst regjeringens engasjement for å finansiere eldreomsorg og skole, og å kompensere skattesvikten i kommunene fullt ut.

Vi har også etterlyst tilstrekkelig med tid, økonomi og avklaringer fra regjeringens side i arbeidet med kommunereformen. Svaret fra kommunalministeren har vært at kommuneøkonomien er en historisk satsing, og at entusiasmen for kommunereformen er stor.

Årets valg ga kraftig tilbakegang for Høyre. Mitt spørsmål er: Er dette signalet fra velgerne sterkt nok til at regjeringen nå vil begynne å lytte til kommunene?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:17:48]: Regjeringen lytter til kommunene, og vi lytter til innbyggerne. Vi er opptatt av å sikre en god og forutsigbar kommuneøkonomi, som nettopp kan sikre gode skoler og god eldreomsorg. Hvis man ser på handlingsrommet i frie inntekter for kommunene de tre siste årene i forslagene til statsbudsjett, har det vært større enn det var under den rød-grønne regjeringen. Men det er slik at skal vi bruke flere verdier, må vi også skape flere verdier. Når regjeringen senker skatter for bedriftene, er det for å legge et grunnlag for ny vekst. Når vi satser mer på kunnskap, forskning og innovasjon og bygger veier både i sentrale strøk og i Distrikts-Norge, er det for å legge grunnlag for verdiskaping. Vår viktigste oppgave i årene som kommer, er å skape trygghet for jobb, og det gjør vi gjennom langsiktige satsinger, verdiskaping, slik at vi etter hvert kan høste mer for velferden.

Helga Pedersen (A) [13:18:50]: Jeg hørte ingen erkjennelse i det svaret. Jeg tolker det som at regjeringen vil fortsette slik man har stevnet, uansett hva velgerne har gitt veldig klar beskjed om.

Regjeringen har hatt ute på høring et forslag om endring i eiendomsskatten på verk og bruk. Dette vil ramme mange kommuner. KS har anslått at regjeringens forslag vil påføre kommunene et inntektstap på mellom 1,5 og

2 mrd. kr. Reaksjonene har naturlig nok vært sterke, også fordi dette forslaget vil svekke kommunenes evne nettopp til å legge til rette for nye arbeidsplasser i en tid som krever det. Kristelig Folkeparti og Venstre sier til VG at de vil stoppe regjeringens forslag. Kan statsråd Sanner nå avklare om regjeringen på tross av disse signalene fortsatt vil legge fram forslaget for Stortinget, eller om dette forslaget nå er trygt plassert i skuffen?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:19:50]: Jeg tror at Arbeiderpartiet også må erkjenne at de reglene som gjelder på dette området, er uklare, og at det er behov for en opprydding. Dette forslaget ligger under finansministeren. Det har vært ute på høring, og regjeringen vil selvsagt vurdere de forslagene som har kommet inn.

Når forslaget blir fremsatt, er det selvsagt fordi vi er opptatt av å legge til rette for verdiskaping og arbeidsplasser. Uten arbeidsplasser, uten verdiskaping, blir det heller ingen eiendomsskatteinntekter til kommunene fra dette feltet.

Dette er et forslag som nå har vært ute på høring, og Finansdepartementet vil selvsagt vurdere de høringsinnspillene som har kommet, før man legger frem forslag for Stortinget.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [13:20:50]: Kommuner og folk flest er opptatt av at vi får til en bred kommune- og demokratireform. Vi har bak oss en stortingsbehandling av oppgavemelding for kommunene, og Stortinget har også vedtatt å be om å få en ny melding våren 2016 om regionalnivå, altså folkevalgt mellomnivå. Jeg ser på regjeringens nettside at det også er bebudet en stortingsmelding om bærekraftige byer og sterke distrikter. Den vil komme våren 2017. Det er viktig å samle kunnskap, det er viktig å peke på de utfordringene som ligger der, og den spenningen som kan ligge innebygd i by-land og distrikt-sentrale strøk. Jeg imøteser også den meldingen med interesse, men jeg lurte på om ministeren kunne gjøre rede for om den da vil ta opp i seg det som oppgavemeldingen og regionmeldingen allerede peker på?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:21:54]: Med bakgrunn i forslag fra Venstre og samarbeid med Kristelig Folkeparti har vi lagt til grunn at vi skal ha tre forvaltningsnivåer i Norge. Vi jobber nå, i samarbeid med partiene, med nye oppgaver og utvikling av det regionale nivået.

Det har vært tradisjon for at man har laget én distriktsmelding, hvor man dyrker distriktspolitikken, og én bymelding, hvor man dyrker bypolitikken. Vi ønsker nå å lage en stortingsmelding hvor vi ser by og distrikt i sammenheng. Distriktene sitter på mange av de største ressursene i landet vårt. Byene sitter på mye av kunnskapsinstitusjonene, service- og logistikk. By og distrikt er avhengig av hverandre, og vi ønsker å se på bærekraftige byer og distriktspolitikk i sammenheng. Nå gjennomfører vi en serie med høringsmøter rundt om i landet og får gode innspill fra fylkespolitikere, lokalpolitikere og næringsliv og utvikler en politikk som peker fremover, hvor vi ser by og distrikt i sammenheng – og ikke dyrker motsetningene.

Marit Arnstad (Sp) [13:23:10]: I en tidligere replikkrunde der jeg spurte Høyre om kommunesammenslåing, sa Høyres parlamentariske leder at Senterpartiet må få lov til å holde på med sitt. Det kan jeg love – det skal vi. De små kommunene i Norge har mange fornøyde innbyggere. De har noen av de mest fornøyde innbyggerne – det viser alle undersøkelser. I tillegg viser Kommunebarometeret til Kommunal Rapport at de også er best på mange av de brede velferdstjenestene, som eldreomsorg, barnehage og skole. Likevel sår regjeringen tvil om disse kommunenes muligheter.

Statsråden sa i Politisk kvarter 28. september: Fortsatt har hver tredje kommune under 2 500 innbyggere. De er for små for de oppgavene de har ansvaret for.

Står statsråden ved det utsagnet? Hvis han mener at 131 kommuner i Norge er for små, skal de da slås sammen, og skal det skje med tvang?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:24:09]: For å svare på det siste først: Regjeringen legger til grunn frivillighet og gode lokale prosesser. Det er regjeringens standpunkt, og det er stortingsflertallets standpunkt. Ja, jeg står ved at små kommuner – de minste kommunene – er for små for de oppgavene de har ansvaret for. Allerede da Stortinget diskuterte den forrige kommunereformen, i 1965, mente man at kommunene burde være på mellom 5 000 og 10 000 innbyggere. Det var før HVPU-reform, før sykehjemsreform, før barnehagereform, før samhandlingsreform. Mange kommuner løser oppgaven på en utmerket måte, men man har gjort det gjennom å opprette et stort antall interkommunale selskaper og samarbeid, og da løfter man oppgavene ut av kommunestyresalen. Jeg ønsker et sterkere lokaldemokrati, sikre og gode tjenester der innbyggerne bor, og da trenger vi sterkere fagmiljøer i Kommune-Norge for å sikre de gode velferdstjenestene.

André N. Skjelstad (V) [13:25:15]: Behovet for kommune- og regionreform er Venstre og Høyre enige om, at mer makt flyttes nedover, og flere oppgaver desentraliseres gjennom folkevalgt styring. For jeg er enig i det Marit Arnstad sa nå, og som hun repliserte til meg tidligere: Ja, det er mange små kommuner som leverer veldig gode tjenester. Men en lager ikke en reform for fem år fram i tid, en lager en reform som skal stå seg i 50 år. Og når vi rigger det, er det også viktig å ha med seg de mulighetene som ligger i det. For i denne salen har flertallet vært stort, tidvis med et vinglete arbeiderparti, og det er en ambisiøs tidsplan som nå er lagt opp av statsråden. Da er mitt konkrete spørsmål: Hvordan vil nå statsråden sørge for at vi får et nødvendig trykk, så vi får gjennomført en overmoden reform, som burde vært på plass for lenge siden?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:26:09]: La meg understreke at de fleste kommunene i Norge leverer gode tjenester. Men det er, som representanten sier, slik at i et lengre perspektiv ser vi noen store utfordringer. Det blir færre yrkesaktive bak hver pensjonist, det blir større behov for omsorg, særlig for de eldste eldre, og det blir større kamp om den kompetente arbeidskraften. Derfor handler dette om å

ruste oss for fremtiden og sørge for at vi har gode tjenester der folk bor. Jeg mener at kommunereformen er en viktig reform også for å bremse den sentraliseringen vi har sett over mange, mange tiår.

Jeg er glad for den utålmodigheten som både Kristelig Folkeparti og Venstre viser med hensyn til kommunereformen, og det er viktig at kommunene nå tar arbeidet over i en ny fase. Det har vært mange utredninger. Utredninger er viktig, men på et tidspunkt må det også vises politisk lederskap i kommunene, hvor man går inn i reelle forhandlinger og kan vise innbyggerne hvilke fordeler man har ved å skape nye kommuner.

Karin Andersen (SV) [13:27:16]: Grønn omstilling må bli noe annet enn prat, og det må skje i alle sektorer, også i kommunene, på grunn av de alvorlige klimaendringene, som vi nå ser. Uvær og flom rammer nå norske kommuner, og det haster med at de får muligheter til å gjøre nødvendige klimatilpasninger, for jeg tror alle skjønner at man ikke kan ta penger fra eldreomsorgen for å rydde opp i grøftene. Å forebygge koster mye, å rydde opp koster mye, og å bidra til å få ned kommunenes klimautslipp kommer også til å koste noe på kort sikt. Hittil i regjeringens framlegg til kommuneøkonomi har ikke regjeringen lagt inn noen ting til disse viktige oppgavene. Det har vi spurt om, og Finansdepartementet og Kommunaldepartementet har svart nei, det har vi ikke lagt inn noen penger til. SV fremmer forslag om at vi må ha inn egne ordninger slik at kommunene kan ta sitt klimaansvar, men også at de må få mer penger til å gjøre nødvendige klimatilpasninger.

Vil statsråden sørge for at kommunene får egne midler til disse viktige oppgavene i grønn omstilling?

Statsråd Jan Tore Sanner [13:28:30]: Jeg er helt enig i at kommunene spiller en viktig rolle også i omleggingen til en grønnere økonomi. Derfor er det viktigste vi kan gjøre, å legge større vekt på forebygging og å sikre kommunene romslige rammer som gjør at man kan prioritere slike tiltak. Vi ønsker ikke mer øremerking av tilskudd til kommunene, for øremerking betyr mer sentralt byråkrati og mer lokalt byråkrati, men gode rammer for kommunene gir kommunene en økonomi til å prioritere grønn omstilling.

Så gjør vi to ting til som jeg vil understreke. Det ene er at vi har sagt til kommunene at de skal prioritere tre viktige forhold ved lokale og regionale planer. Et av de tiltakene handler om klimatilpasning. Klimatilpasning i lokal og regional planlegging er helt avgjørende. Så har vi nå også varslet at vi skal få på plass en ny høydmodell, som skal sikre oss bedre digitale kart, noe som er helt avgjørende for å kunne forebygge flom og ras. Da får vi et verktøy som både kommunene og andre kan bruke i videre planlegging.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Hadia Tajik (A) [13:29:50]: Med oljeprisfallet og ei arbeidsløysen som er den høgaste på over 20 år, står Noreg i ein krevjande situasjon. I den samanheng har kva for ein samfunnsmodell me vel òg betyding for om me klarar å

halda arbeidsløysa låg og sysselsettinga og innovasjonsviljen høg. Logikken er enkel: Skal ein ta sats, treng ein solid grunn under føtene sine. Og solid grunn for flest mogleg får me når dei sosiale og økonomiske forskjellane i samfunnet er små og tersklane for deltaking er låge. Her skil me lag frå regjeringa. Ho fører ein politikk for auka forskjellar, både når dei ikkje dimensjonerer innsatsen for å redusera arbeidsløysa riktig, og når det fremste verkemiddelet deira er kutt i formuesskatten – noko som fyrst og fremst styrkjer botlinja til dei som har mest frå før. Me vil ha eit rettferdig skattesystem, der dei med mest evne og føresetnad òg er dei som ber mest ansvar. Me har eit tredelt svar i møte med den aukande arbeidsløysa:

For det fyrste må me halda ho låg, bl.a. med endringar i permitteringsreglane.

Me må behalda kompetansen i marknaden, bl.a. med auka bruk av bedriftsintern opplæring.

Og me må byggja bruene frå olje og gass til meir framtidretta grøne næringar, bl.a. med stipendordningar og akseleratorprogram.

I trontalen vart det gjentekne gonger vist til den norske modellen. Omgrepet vert brukt av mange. Men kva den norske modellen er, og kva som ber han og utviklar han, er det ikkje alltid like brei einigheit om. Det vart t.d. sagt følgjande i trontalen:

«Vi har parter i arbeidslivet som tar samfunnsansvar.»

Sånn ville nok ikkje ein sosialdemokrat ha sagt det. Riktignok har me partar i arbeidslivet, og dei tek samfunnsansvar, men det berande ved Noreg er samarbeidet mellom partane, altså trepartssamarbeidet. Samarbeid er noko anna enn å peika på nokon og seia at dei tek samfunnsansvar. Det krev at partane får den plassen dei fortener når ny politikk vert utvikla. At dei vert lytta til, er demokrati i praksis. Det er noko av det som har skapt vårt egalitære Noreg.

Her skil me lag med regjeringa, både i retorikk og i politikk. Me har trass alt ei regjering som ikkje lyttar når partane tek ho i skule og utfordrar ho på t.d. kva for ein effekt søndagsopne butikkar vil kunna ha på vårt samfunn. Alt ifrå LO til NHO og Virke, og fleire, har vore veldig tydelege på kva for uønskte effektar det vil kunna ha.

Høgre og Framstegspartiet har skapt høge forventningar til sitt arbeid for auka beredskap i Noreg – kanskje særleg gjennom valkampen i 2013, då dei insisterte på at med dei ville ein få handlekraft. Òg i trontalen er arbeidet for auka beredskap omtalt i høgverdige vendingar. Men her er noko av resultatet etter to år i regjering:

Det nasjonale beredskapssenteret for politiet er framleis uavklart. Kvar skal det byggjast? Kva tid skal det stå ferdig? Me har forventningar om at desse avklaringane må koma seinast i budsjettet for 2016. Då er det allereie to år på overtid.

Tidlegare i år la regjeringa dessutan fram ei politireform som ikkje avklarte korleis nasjonale kriser skulle verta leia og handtert. Arbeidarpartiet måtte saman med forlikspartia på Stortinget forhandla inn eit krav om at dette måtte verta avklart. Gjörv-kommisjonen har anbefalt ein skalerbar nasjonal operasjonssentral som kan tre i kraft

ved nasjonale kriser for å støtta det lokale arbeidet. Det er Arbeidarpartiet einig i. Men kva vil regjeringa?

Til slutt: Verda opplever den største flyktningskrisa sidan den andre verdskrigen. Trontalen starta med dette temaet. Men når ansvar skal verta plassert, legg regjeringa i trontalen vekt på at utlendingsmyndigheitene, frivilligheita og enkeltmenneska gjer ein uvurderleg innsats. Det gjer dei, og dei fortener honnør for det. Men det regjeringa ikkje seier noko om, er kommunane. Det er den viktigaste enkeltaktøren for at nykomne skal kunna starta sine nye liv i Noreg. Det hadde det vore rimeleg å forventa.

Arbeidarpartiet har i sine alternative budsjett sett kommunane betre i stand til å handtera situasjonen, med bl.a. 3 mrd. kr meir til kommunane enn regjeringa gjev.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sveinung Stensland (H) [13:34:45]: Den siste tiden har representanten Tajik vært opptatt av ulike partiers historiske bidrag til utviklingen av det norske velferdssamfunnet. Velferdsstaten utvikles stadig, men det er også en utvikling som kan reverseres.

Den 26. mars i år sa Arbeiderpartiets fungerende helsepolitiske talsperson, Tove Karoline Knutsen:

«Vi vil reversere denne loven tvert når vi kommer tilbake i regjering.»

Det hun snakket om, var fritt behandlingsvalg. Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon er svært tilfreds med reformen og har omtalt dette utsagnet som

«helt frakoblet fra den oppfattelsen samtlige aktører på rusfeltet har, og ikke minst hjerterått overfor brukerne som har sett frem til å kunne velge behandling friere enn før».

Hvordan føyer det seg inn i Arbeiderpartiets historie-skriving at partiet går til valg på å fjerne viktige rettigheter for personer som sliter med rus og psykiatri, gjennom å reversere fritt behandlingsvalg?

Hadia Tajik (A) [13:35:46]: Eg takkar for spørsmålet. Det ligg jo i sakas natur at den typen fridomar som representanten her trekkjer fram, ikkje alltid er fridomar for alle – altså at det nokre gonger slår ut på den måten at det er ein fridom som gjeld dei som har føresetnadane eller ressursane til å kunna navigera i dei moglegheitene som finst, men at det ikkje er ein fridom for alle som har behov for denne typen tilbod. Det er noko av grunnen til at me er djupt kritiske til den retorikken som særleg Høgre, men òg Framstegspartiet, legg seg på i både denne og ei rekkje andre saker, der ein kallar det ein fridom og ei moglegheit, mens realiteten er at det er ein fridom for dei få.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [13:36:36]: Det var interessant å høre representant Hadia Tajik snakke om arbeidsledigheten, for det er vel kun ettertiden som kan vise hvor god man var, eller hvor dårlig man var, så det skal man kanskje være forsiktig med å konkludere på allerede. Jeg opplever også at representanten er opptatt av manglende framdrift når det gjelder beredskapssenter. Det står det respekt

av, og det skal Arbeiderpartiet ha honnør for å skyve videre på.

Samtidig er det interessant å se på Arbeiderpartiets egne ambisjoner, for i budsjettet for inneværende år, f.eks. når det gjaldt satsing på utbygging av norske fengsler, prioriterte Arbeiderpartiet ikke å gjøre noe. Når det gjaldt økning av norsk politi og satsing der, prioriterte man barnehus – det står det også respekt av, det skal man ha honnør for – men man sa ikke hva man ikke skulle prioritere som en konsekvens av en annen prioritering.

Da blir mitt spørsmål: Sett i lys av det som nettopp er sagt, hva slags ambisjoner har Arbeiderpartiet for neste år, når man ser den kritikken som representanten har gitt regjeringen i ulike medier?

Hadia Tajik (A) [13:37:32]: Arbeiderpartiets alternative budsjett vil jo koma når det kjem. Der vil detaljene i våre satsingar for 2016 verta tydelege. Men me har jo vist, både i tidlegare budsjett og då me sat i regjering, at me er i stand til å prioritera der behova er. Under Stoltenberg II sørge ein for 750 nye soningsplassar, det var me som sørge for midlane til å byggja Halden fengsel, me auka kapasiteten, me gav pengar til politiet for at dei skulle kunna tilsetja nyutdanna studentar, og me auka kapasiteten på Politihøgskolen. Det er naturleg at me òg i budsjetta som kjem, sørgjer for at det er midlar både til å følgja opp dette og ikkje minst til å følgja opp det behovet som er knytt til beredskapssenter og skalerbar operasjonssentral. Det var òg den førre regjeringa som gjennomførte dei første utgreiingane som skulle til for å kunna etablera ein nasjonal, skalerbar operasjonssentral. Det er jo ting som ein ser at denne regjeringa ikkje har bygd vidare på.

Line Henriette Hjemdal (KrF) [13:38:40]: Representanten starter sitt innlegg med å snakke om hvilken samfunnsmodell vi ønsker å bygge på. Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti har lenge vært opptatt av at alle gode krefter skal tas i bruk når det gjelder frivillig og ideell sektor i Norge. Nå skal vi ha en lov- og forskriftsendring når det gjelder offentlig anskaffelse. Da mener Kristelig Folkeparti det er avgjørende at reglene utformes på en måte som sikrer ideelle organisasjoner både gode og forutsigbare rammebetingelser. Vi er opptatt av ikke bare å snakke om ideell og frivillig sektor, men også av å snakke med. Viktigst er det kanskje å legge til rette for. Kan representanten bekrefte at Arbeiderpartiet også vil arbeide for særskilte vilkår og forutsigbare rammebetingelser for ideelle aktører når vi nå skal ha en gjennomgang av hele dette området denne vinteren?

Hadia Tajik (A) [13:39:38]: Ja, det kan eg bekrefte. Kristeleg Folkeparti og Arbeidarpartiet er einige om at ideell sektor er veldig viktig. Me ser òg at dei vert pressa i ein del anbudsprosessar, at det er vanskeleg for dei å konkurrera med ein del f.eks. private og kommersielle aktørar som finst innanfor same sektor. Då er det viktig å leggja særskilt til rette for at dei ideelle aktørane, som utgjer eit veldig viktig tilbod, reelt kan konkurrera ved at ein har vilkår som dei faktisk kan konkurrera på.

Karin Andersen (SV) [13:40:22]: Representanten var i sitt innlegg opptatt av noen av de som har det vanskeligst i samfunnet, og noen av dem er rammet av alvorlig kriminalitet. De siste dagene har det blitt avslørt – i VG – alvorlige overgrep på nettet av barn, der en avis klarer å finne overgriperne, men politiet tydeligvis ikke gjør det. Vi har nettopp – igjen – hatt en forferdelig sak der en kvinne har blitt drept på tross av at hun har varslet politiet, og politiet ikke engang har avhørt den som sto for truslene. Dessverre endte dette også i drap – igjen. Det har vært utallige saker der det går fram at politiet prioriterer fullstendig feil. Utlendingssakene er en annen sak, der man prioriterer å få ut asylbarn framfor alvorlig kriminelle. Dette er så alvorlig at jeg vil spørre: Er Arbeiderpartiet interessert i å være med SV på et forslag der vi instruerer regjeringen om en annen og bedre prioritering?

Hadia Tajik (A) [13:41:33]: Det forslaget vil eg sjå før eg tek stilling til det. Jamt over meiner eg at politikarar på Stortinget skal vera tilbakehaldne med å detaljstyra ein skilde saker i politiet. Eg har sagt at eg vil ikkje vera ein sånn politiskar som den eine dagen, på eitt felt, seier at politiet må prioritera dette, og den andre dagen seier det om eit anna felt. Men eg har sagt at til denne hovudregelen er det eitt unntak, og det er vald mot kvinner og barn, fordi det er eit felt der ein ser at det er behov for sterke talspersonar, særleg på vegner av ungane. Når det gjeld vald mot kvinner, ser ein at det gjennom historia har vore eit underprioritert område, at det har vore behov for eit politisk trykk for at det skal verta teke tilstrekkeleg alvorleg, at ein ikkje skal sjå på det berre som husbråk, men at ein skal sjå på det som grov og alvorleg kriminalitet. Der har eg vore tydeleg i møte med politiet og politiets aktørar og sagt at vald mot kvinner og barn skal prioriterast. Me har òg, då me sat i regjering, gjeve midlar til bl.a. Kripos, etablert barnehus, saman med SV og SV sine representantar, skjerpt straffene på dette feltet, og me tek sjølv sagt gjerne fleire initiativ.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Linda C. Hofstad Helleland (H) [13:43:02]: I fjorårets debatt var regjeringen tydelig på at trusselen mot den norske modellen er at man ikke klarer å omstille seg i tide. Det var likevel ikke så veldig mange som fra denne talerstolen gjorde behovet for å skape arbeidsplasser til et hovedtema i fjorårets debatt. Høyre har i lang tid tatt utfordringen med et todelt næringsliv på alvor. Derfor har vi gjennom flere år prioritert å investere i lavere skatter, kunnskap, forskning, innovasjon og infrastruktur for å skape arbeidsplasser og for å ruste Norge for fremtiden.

Å miste jobben oppleves som dramatisk. Når arbeidsplasser forsvinner, går familier fra trygghet til utrygghet. Det er vanskelig også for ungene når mor eller far mister jobben. Arbeid, aktivitet og omstilling er det viktigste vi nå går løs på. Alle skal kunne ha en jobb å gå til. Samtidig skal vi også sørge for at det sosiale sikkerhetsnettet vårt fungerer, sånn at det fanger opp dem som faller utenfor, dem som har det vanskelig – ikke minst barn og unge.

Jeg er glad for at vi har en regjering som prioriterer dem

som trenger storsamfunnets hjelp aller mest. Enten man er psykisk syk, er rusavhengig, har barn i barnevernets omsorg, eller om man sliter med lese- og skrivevansker eller er nyankommet flyktning, skal man få hjelp og mulighet til å stå på egne ben og skape seg et godt liv.

Man har over mange år stått overfor store utfordringer i transportsektoren uten at dette har blitt tatt tak i. Vi blir stadig flere, vi har et enormt vedlikeholdsetterslep på vei og bane, det tar altfor lang tid å planlegge, og vi bygger ikke effektivt nok. Men på kort tid har Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre klart å snu denne utviklingen. I 2015 bruker vi nær 30 pst. mer på samferdsel enn i 2013. De fire partiene har opprettet veiselskap, som vil føre til at flere prosjekter kan realiseres raskere. Vi har iverksatt offentlig–privat samarbeid, som har bidratt til mer effektiv bygging og vedlikehold av infrastruktur, og vi har etablert infrastrukturfondet. Denne storstilte utbyggingen av veier betyr at bedrifter rundt om i landet kan transportere varene sine mer effektivt. Det betyr også at de som ferdes på veiene, kan ferdes tryggere. Storstilt veiutbygging og -vedlikehold fører først og fremst til bedre trafikkikkerhet på veiene våre.

Store prosjekter på vei og bane gir også aktivitet i bygge- og anleggsnæringen. Både Statens vegvesen og Jernbaneverket trenger ingeniører og fagarbeidere. Faktisk kunne Rådgivende Ingeniørers Forening i sommer fortelle at deres bedrifter så for seg å kunne ansette 1 000 ingeniører – bare frem mot nyttår.

Vi har fremskyndet mange store veiprosjekter. Dette vil bety tusenvis av arbeidsplasser landet rundt.

Jeg er stolt over den historiske satsingen som nå skjer på infrastruktur i landet vårt. Samtidig stusser jeg litt over Arbeiderpartiets samferdselsprioriteringer – sist nå, i revidert nasjonalbudsjett, der Arbeiderpartiet kutter 90 mill. kr til nye veiprosjekter. Det vil bety at man må si opp veiingeniører, det betyr at vi må sette flere på tiltak. Samtidig har de altså lagt frem en tiltakspakke på 5,5 mrd. kr uten at en eneste krone er tiltenkt vedlikehold av infrastruktur. Det er pussig, særlig når vi vet at satsing på vedlikehold er en av de mest målrettede tiltakene man på kort tid kan gjøre for å få folk i arbeid.

Også på jernbanesiden og på kollektivsiden har de fire samarbeidspartiene sammen fått til en historisk satsing. Vi har stoppet det rød-grønne forfallet på vei og bane som vi har sett i altfor mange år. Nå har landet alle muligheter til å bli den første oljeøkonomien som lykkes med omstilling. Norge har startet en reise fra særstilling til omstilling. Nå er arbeid, aktivitet og omstilling jobb nummer én.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [13:48:22]: Dette er en historiefortelling som jeg ikke kjenner igjen. De ti siste årene har vi hatt et betydelig løft i investeringene i infrastruktur her i landet, og som en del av det løftet har det vært en betydelig økning i veivedlikeholdet. I forrige Nasjonal transportplan la man inn 20 pst. økning. I den inneværende transportplanen, som ble lagt fram av den rød-grønne regjeringen, lå det 30 pst. økning, og jeg håper at den

nåværende regjeringen fortsetter den økningen i vedlikehold.

Man viser til at vedlikehold er et helt sentralt virkemiddel også for å holde folk i arbeid, og et av de sentrale virkemidlene som regjeringspartiene viser til hele tiden, er infrastrukturfondet, som også representanten var inne på i sitt innlegg. Spørsmålet er når man skal få nytte av dette infrastrukturfondet – når begynner man å hente penger ut? Da blir spørsmålet mitt: Hvor stor realavkastning har man fått av fondet i 2015, og med hvor mange kroner fra det fondet bidrar man til å hente inn igjen etterslepet av vedlikehold i år?

Linda C. Hofstad Helleland (H) [13:49:27]: Nå vil jeg først gratulere representanten Sivertsen som fraksjonsleder i transportkomiteen. Jeg ser frem til å samarbeide med representanten, og jeg ser frem til at vi sammen skal finne gode løsninger i transportsektoren.

Når det gjelder infrastrukturfondet, har vi allerede bevilget 70 mrd. kr, og vi har sagt at det skal opp til 100 mrd. kr. Allerede etter to år har vi også fått på plass et viktig virkemiddel for forutsigbart vedlikehold på vei og bane. Vi tok over et enormt rød-grønt vedlikeholdsforfall som vi nå har snudd. Det er første gang på ti år at vi har snudd vedlikeholdsetterslepet. Det er jeg stolt av, og jeg har tro på at vi skal klare å redusere det store etterslepet på viktig infrastruktur i dette landet også i tiden som kommer.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [13:50:42]: I forrige uke fikk jeg oppleve å være med og ta imot 440 flyktninger på Lampedusa, Sicilia, i Italia. Da jeg sto der og så, tenkte jeg på hvor viktig det er med redningsarbeid og nødsarbeid. Jeg tenkte videre at hjelp i nærområdene må være det viktigste, og så tenkte jeg at mottakssituasjonen i Norge må være god. Men så ble jeg stående og vurdere: Ja, de som er utsatt for krig og terror, har et beskyttelsesbehov, men det er klart at mange kommer fordi de ønsker et bedre liv, og da rømmer de fra forhold som er uverdige og oppleves vanskelige.

Da er mitt spørsmål til Høyre: Mener representanten fra Høyre at det er uheldig dersom målrettede bistandsmidler nå i økende grad blir omprioritert til kortsiktig og akutt innsats?

Linda C. Hofstad Helleland (H) [13:51:40]: Jeg takker representanten Toskedal for spørsmålet, og jeg er glad for at Kristelig Folkeparti tar det opp. Bildene og historiene som vi nå ser, rører oss alle veldig sterkt. Norge skal ta sitt ansvar i krisen, sammen med resten av Europa, men her trengs det også et samarbeid på tvers av kontinenter. Vi skal gjøre det vi kan i nærområdene.

Så skal vi sikre at vi også har et godt mottaksapparat her, ikke minst ved hjelp av frivilligheten, og jeg er sikker på at med det bankende hjertet som Kristelig Folkeparti har for frivilligheten i Norge, skal vi sammen bidra til at de som kommer hit, blir mottatt på en best mulig måte og blir godt integrert i skole, jobb og idrett og får leve gode liv.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Bård Hoksrud (FrP) [13:53:03]: Vi har vært gjennom en valgkamp hvor et av temaene høyt på dagsordenen var eldreomsorg, og hva som skal til for å sikre alle eldre en verdig, varm og trygg eldreomsorg. Det er da noe spesielt å registrere at Jonas Gahr Støre i sitt innlegg i dag kun velger å nevne eldreomsorgen én eneste gang i en oppsummering av mange andre områder som kommunen har ansvaret for. Det undrer meg at et av områdene som Arbeiderpartiet brukte så mye tid på i valgkampen, kun blir nevnt med ett eneste ord.

Spesielt blir dette også når vi vet at Arbeiderpartiet skulle besøke over hundre sykehjem og eldrecentre og avholde såkalte samrådsmøter for å få innspill til hvordan man kan forbedre og sikre gode tjenester til de eldre. Som representanten Gahr Støre sikkert husker, var han i valgkampen bl.a. innom Borgehaven bo- og rehabiliteringssenter på bursdagen sin. Da stakk jeg innom en liten tur for å høre og for å få noen innspill om hva de eldre der var opptatt av. Da er det litt rart at Gahr Støre i sitt innlegg ikke sier noe om hva Arbeiderpartiet har fått av innspill, eller hvordan de skal bygge ut eldreomsorgen. Men den naturlige forklaringen på at dette viktige området kun blir nevnt med ett eneste ord én eneste gang i hans innlegg, er enkel: Det er faktisk et godt bevis på og et klart svar fra Arbeiderpartiet om at de kun er opptatt av eldreomsorg fire uker hvert andre år i forbindelse med valgkampen.

Jeg synes dette er trist for alle de eldre som trenger hjelp, og som tror på politikerne som i valgkampen reiser rundt og lover at det heretter skal skinne av eldreomsorgen. Arbeiderpartiet har ikke bare styrt landet i åtte av de siste ti årene, nei, de har styrt landet og eldreomsorgen i store deler av etterkrigstiden. Jeg har registrert at lederen i Arbeiderpartiet, Jonas Gahr Støre, innenfor eldreomsorgen ikke bruker sin velkjente frase: for lite og for sent. Det skyldes vel at Arbeiderpartiet fortsatt stadig blir minnet på at de på sin vakt lovet 10 000 nye mennesker i omsorgsyrkene. Det ble så til 10 000 nye hender, og dermed var løftet redusert til det halve. I tillegg lovet man 12 000 nye sykehjems plasser/heldøgnspleieplasser – nok et område hvor løftet ble endret fra nye, friske plasser til nye og rehabiliterte plasser. Resultatet ble stusslige 567 nye, friske sykehjems plasser eller plasser med heldøgnspleie.

Jeg er derfor glad for at regjeringen, hvor Fremskrittspartiet er med, bruker flere virkemidler for å sikre at alle eldre som trenger pleie- og omsorgstilbud, skal få hjelp. Vi har økt tilskuddene til bygging av nye sykehjems-/heldøgns plasser med 15 pst., noe som har medført at langt flere kommuner har søkt om og fått innvilget tilskudd for å bygge ut nye plasser i langt høyere tempo enn det den forrige regjeringen lovet. Dette vil fremover bety at langt flere eldre vil få en trygg, varm og verdig eldreomsorg. Det skjer fordi Fremskrittspartiet får gjennomslag for å øke bevilgningene til eldreomsorgen.

Regjeringen har også signalisert at den vil starte opp en forsøksordning med statlig fullfinansiering av eldreomsorgen. Dette ser jeg virkelig fram til, selv om både Fremskrittspartiet og jeg gjerne ville ha rullet dette ut i hele landet. Men nå får vi testet det ut. Jeg er sikker på at det vil vise seg at dette er den beste måten å sikre at alle eldre

som trenger pleie og omsorg, vil få det, uavhengig av om kommunen er rik eller fattig.

At Arbeiderpartiet ikke er enig i dette, er svært rart, når de gjerne ønsker å fremstå som et parti som er opptatt av at lommeboken din ikke skal avgjøre tilbudet du får. Men etter å ha sett Arbeiderpartiets utstillingsvindu, Trondheim, er jeg ikke lenger like sikker, for der må man faktisk betale for å komme ut i frisk luft.

Olaug V. Bollestad (KrF) [13:57:06]: Jeg må si at jeg gleder meg til budsjettet på onsdag, når vi får så varm tale for de eldre. Det er viktig for Kristelig Folkeparti å legge til rette for at folk skal få lov til å leve og bo både i byen og på landet. De sentraliserende kreftene er sterke, og derfor er Kristelig Folkeparti opptatt av en aktiv politikk for å skape god aktivitet i Distrikts-Norge.

Folk tar egne valg om hvor de vil bo. Men vi må legge til rette for gode tjenester og mulighet for tiltak, sånn at folk kan både bo og arbeide på mindre plasser – ja, at de har et reelt valg om å kunne bo i distriktene. Å ha nærhet til tjenestene er viktig. Basis for alle er at vi skal kjenne trygghet der vi bor, trygghet for at hele mennesket blir ivaretatt når livet er sårbart, at det er god beredskap, og at det er noen som kan hjelpe oss når vi trenger det.

Aktiv distriktpolitikk innebærer mye, bl.a. er et godt helsetilbud helt avgjørende. Stortinget skal snart behandle Nasjonal helse- og sykehusplan. Dette blir et viktig arbeid, og det må oppleves å gi bedre tilførsel til distriktene, mer enn at de frarøves kompetanse og tilbud.

Akuttberedskap og prehospitaltjenester danner et viktig grunnlag og en grunnmur for sykehusstrukturen i vårt langstrakte land. Det er helt avgjørende at alvorlig syke eller skadde får den hjelpen de trenger, når de trenger den – ofte raskest mulig. Vi må skreddersy en beredskap og et helse- og sykehusvesen etter den situasjonen som landet vårt er i – så ulikt og mangfoldig – med de naturutfordringene vi har. Skal vi lykkes med en helse- og sykehusplan, må kjelleren, grunnmuren, i Sykehus-Norge bestå av tilstrekkelig utbygd akuttberedskap og prehospitaltjenester. Det finnes flere sikkerhetshull i beredskapen i dag. Vi har utrykningstid for brann og politi, men ikke for helse. Det ønsker Kristelig Folkeparti å jobbe for å få på plass, ikke for sykehusenes eller ambulansenes del, men for pasientenes skyld.

For å sikre god beredskap gikk Kristelig Folkepartis landsmøte inn for å sikre et godt og trygt sykehusstilbud for alle, gjennom desentraliserte tjenester som sykestue, distriktsmedisinske senter og lokalsykehus med god kvalitet, særlig når det gjelder akutt- og fødetilbud.

Norske helsemyndigheter har åpnet opp for at akuttkirurgisk behandling i framtiden i større grad skal skje på sentraliserte sykehus for å sikre god nok kvalitet. Det paradoksale er at Helsedirektoratet sier at det foreløpig ikke finnes forskning som bekrefter at dette er veien å gå. Kristelig Folkeparti er opptatt av at nettopp lokalsykehusene har store fordeler – de er nær pasientene og har lokalkunnskap. Lokalsykehusene skal ha høy kvalitet på sine tjenester. Nettopp nærhet og lokalkunnskap hever kvaliteten på tjenestene og er en kvalitetsindikator i seg selv. Det kan

virke som om dette ikke teller like mye som andre kvalitetsmål og krav – som antall pasienter, hvor mange som kan behandles og hvilke ulike spesialiteter som til enhver tid er på norske sykehus. Det er ikke kvalitet å ligge bak i en sykebil i flere timer på glatte veier. Det er ikke kvalitet å ligge i en luftambulans som verken kan lette eller lande. Det er ikke kvalitet ikke å nå fram til sykehus når du er alvorlig syk. Dette er ikke kvalitet for dem det gjelder.

Det gjelder å sy et helsesystem som faktisk er der når pasientene trenger det. Kristelig Folkeparti mener at lokalsykehus må utvikles. I en nasjonal helse- og sykehusplan må det være klart definert hva et lokalsykehus skal inneholde. Dette må utredes og kvalitetssikres. Vi må sørge for gode og likeverdige helsetjenester i hele landet. Skal vi lykkes, må vi jobbe for dette, jobbe sammen for å sikre en tjeneste som står seg over tid – med et bredt forlik i denne sal.

Ruth Grung (A) [14:02:20]: Det er mange politikk-områder der Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet står sammen. Men det er ett område der jeg har problemer med å kjenne igjen Kristelig Folkeparti, og det er deres støtte til regjeringen til at personer dømt etter norsk lov skal kunne sone i utlandet mot deres eget ønske. Jeg har problemer med å se hvordan det å rekruttere fanger med tvang, med rapportering om sterke psykiske reaksjoner og forsøk på selvmord, og at innsatte som skulle gått over til åpen soning, nå blir tvangssendt til lukket soning i utlandet, hører sammen med Kristelig Folkepartis verdigrunnlag. Midlertidig dublering hadde vært et bedre tiltak, samtidig som vi kunne brukt millioner fra Nederland til å bygge ut fengselskapasiteten her i Norge. Det viser seg at fengselskapasiteten har endret seg. I dag har vi 242 ledige plasser i Norge, i tillegg til de 128 plassene som ennå ikke er fylt opp i Nederland.

Spørsmålet er: Hvordan samsvarer denne politikken med Kristelig Folkepartis verdigrunnlag? Er dere villige til å se på saken på nytt og eventuelt reversere dette?

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:03:28]: For Kristelig Folkeparti er det viktig at hvert enkelt menneske tar ansvar for sitt liv. Også når de har gjort ting som ikke er sånn som de skal, som er rett, har de ansvar for å gjøre opp for seg. En måte å gjøre opp for seg på er å ta ansvar for det du er dømt for, og bli satt i fengsel.

Så har vi hatt et etterslep på kapasiteten her i landet. Mange har et ønske om å få lov til å gjøre opp for seg og begynne på nytt. Den ledige kapasiteten som representanten beskriver, er det viktig for oss å bruke før vi sender folk ut – det er Kristelig Folkeparti helt enig i. Men det er mange flere som venter på å få lov til å sone og begynne et nytt liv, enten i dette landet eller ved å bli sendt ut til dem vi har en avtale med.

Ketil Kjenseth (V) [14:04:28]: Representanten Bollestad brukte i sitt innlegg en god del plass på en nasjonal helse- og sykehusplan. Det blir en viktig sak i Stortinget, og Venstre og Kristelig Folkeparti deler mye av verdigrunnlaget der.

Men en viktig del av sykehustilbudet, som ligger mellom kommunene, primærhelsetjenesten og sykehusene, er legevaktene. I dag finnes det 192. De er veldig ulikt organisert, og mange av dem er i store interkommunale samarbeid, opptil 12–14 kommuner, og det er store avstander. Det er den eneste akutttenheten uten en egen biltjeneste, uten en egen uniform. Den er delvis preget av en del vikarleger uten særlig kjennskap til Distrikts-Norge. Hvilke tanker har Kristelig Folkeparti om denne viktige delen av akuttjenesten?

Olaug V. Bollestad (KrF) [14:05:24]: Legevakten er ett av våre spisseste områder hvor man møter folk når de er syke. Det krever høy kompetanse og høy kvalitet og ikke minst lokalkjennskap både til kultur og til avstander og natur. Derfor er Kristelig Folkeparti opptatt av å se på legevaktene, se på hvilken kunnskap som skal være der, hva slags kompetanse som skal være der, og om det skal være krav til en viss størrelse eller ei. For vi tror at noen steder er avstandene så store at det ikke bare kan gå på antall innbyggere, vi er også nødt til å se på hvilken sammenheng legevakten ligger i. Det kan ikke bare være antall folk, det må også være avstand. Så vi vil gjerne være med og se på legevakten og hvem som skal jobbe der, og kvaliteten på dem som skal være der.

Presidenten: Replikorkordskiftet er over.

Heidi Greni (Sp) [14:06:47]: Folket sier ja til kommunereformen, var det entusiastiske budskapet vi kunne lese fra fire av mine komitékolleger i avisene forrige uke. Representantene fra regjeringsalliansen her på Stortinget, Frank J. Jenssen, Helge André Njåstad, Geir Sigbjørn Toskedal og André N. Skjelstad, forteller om meningsmålinger som viser at befolkningen, lokalpolitikere, rådmenn og ordførere vil ha færre og større kommuner. Ikke ett ord ofrer de fire kampanjelederne i den blå alliansen på folkeavstemningen om kommunereformen som ble gjennomført i 14 kommuner i forbindelse med kommunevalget. Der var det ja-flertall i én kommune, nei-flertall i tolv og uavgjort i én. Ikke én bekymring gjør seg gjeldende hos de fire etter at flere og flere kommuner sier de ikke vil gå videre med kommunereformarbeidet. Dette gjelder bl.a. Lørenskog og Rælingen i Akershus, som statsråd Sanner pekte ut som eksempel på at dagens kommunestruktur var avleggs. Aremark, Trøgstad, Grimstad, Osen, Randaberg osv. har sagt nei til å gå videre med å utrede kommunesammenslåing. Det samme har vi hørt fra den Høyre-styrte kommunen Bø i Vesterålen. Kommunal Rapport oversikt over framdrift i kommunereformen viser svak fart. 334 kommuner er tidlig i utredningsfasen, og de mangler entusiasme for reformen.

Heidi Greni og Senterpartiet sentralt motarbeider kommunereformen, begynner de fire sitt debattinnlegg med. Ja, det er riktig at Senterpartiet motarbeider regjeringens tvangs- og sentraliseringsreform. Senterpartiet vil ha en reform som gir bedre tjenester til folket. Det oppnår en ikke ved å legge ned de kommunene som leverer de beste tjenestene. Senterpartiet er positiv til interkommunalt sam-

arbeid. Statsråden snakker nok en gang i dag ned interkommunalt samarbeid. Er det noen mening i at Trøndelagkommunene f.eks. skal utvikle interkommunalt samarbeid som vi har felles på arkivtjenester for 40 kommuner, opprette 40 nye byråkrati og tjenester eller 10 eller 20, alt etter hvor mange kommuner det ble.

Senterpartiet er glad for at vi både gjennom valgresultatet og gjennom de lokale debattene som nå pågår i kommunene, får støtte for vår motstand mot svekkelsen av lokalt folkestyre og en sentralisering av landet, slik regjeringens kommunereform legger opp til.

Kommunereformen kan få store konsekvenser for bosettingsmønsteret om regjeringen får det som den vil. Regjeringsfraksjonens representanter ønsker ikke å snakke om dette, men erfaringer både fra Danmark og fra tidligere sammenslåinger her hjemme viser klart at kommunesammenslåing virker inn på bosettingsmønsteret i kommunene.

Danmark, som nylig reduserte antallet kommuner til 98, opplever en sentraliseringsbølge som skaper sterke reaksjoner. 300–400 skoler er nedlagt, 1 000 bibliotekfilialer er borte, og det samme er 900 barnehager. Resultatet er blitt kutt i antallet lærere og barnehagepersonell, mens kommuneadministrasjonene har vært skjærmet for kutt.

Her i landet leverte Proba samfunnsanalyse en evaluering av de 39 kommunene som har gjennomført sammenslåing siden 1988. Det viser seg at de minste kommunene som har mistet rådhuset, har hatt en befolkningsnedgang, de som har beholdt det, har hatt en befolkningsøkning, altså en sentralisering lokalt. Meg bekjent er dette den eneste rapporten som har evaluert virkninger i alle sammenslåtte kommuner de siste tiårene. Kommunalministeren, som var mottaker av rapporten, har vist liten interesse for å viderefremme det den forteller oss.

De mange utredningene om kommunereformen som regjeringen har lagt fram, har unnlatt å ta opp konsekvensene for bosettingsstruktur, næringspolitikk og for folks tilgang til offentlige tjenester, uavhengig av hvor de bor. Kanskje ikke så rart, siden distriktpolitiske målsettinger er ganske fraværende i regjeringens politiske plattform. Det er vanskelig å forstå at Venstre og Kristelig Folkeparti har godtatt støtte til et reformopplegg hvor kommunenes betydning for bosetting i hele landet er fraværende både i regjeringsplattformens omtale og i mandatet som ble gitt det såkalte ekspertutvalget som utredet kommunereformen.

Derfor er Senterpartiet imot kommunereformen. Vi er ikke imot reformer i kommunesektoren, men reformene må styrke lokaldemokratiet, gi bedre tjenester til innbyggerne og styrke mulighetene til å ta hele landet i bruk. Det er dessverre ikke regjeringens ambisjon med kommunereformen.

Ola Elvestuen (V) [14:12:04]: Klimatoppmøtet i Paris nærmer seg, og en ting står klart: En avtale er viktig og riktig, men en avtale vil uansett ikke bli bra nok til at verden når sitt mål om maksimalt 2 graders oppvarming.

Det er den samlede innsatsen til alle landene som vil bety noe, og ifølge Climate Action Tracker – en organi-

asjon som fire forskningsinstitutter står bak – antar en at global oppvarming bare begrenses til 2,7 grader om verden overholder løftene som er lagt fram så langt – og det er alle løftene som er lagt fram så langt. Historien har jo ofte vist at slike løfter dessverre sjelden blir fullstendig gjennomført. Det er nødvendig å si at dette er svært alvorlig. Hvis vi følger dagens politikk, vil oppvarmingen i år 2100 være på 3,6 grader, med de konsekvensene som det gir.

Norge skal samtidig tilslutte seg EUs klimarammeverk for å sikre 40 pst. reduksjon av klimagassene fram mot 2030 både gjennom det europeiske kvotesystemet og gjennom reduserte utslipp i ikke-kvotepiktig sektor. Dette vil sikre reduserte utslipp, kontrollstasjoner på veiene og like rammebetingelser for norsk næringsliv sammenliknet med europeiske konkurrenter.

Men Venstre er bekymret for at regjeringen ikke vil ta skrittet helt ut. Selv om vi tilslutter oss en av EUs klimapilarer med 40 pst. reduksjon, viser regjeringen fortsatt ingen vilje til å tilslutte seg EUs tre andre pilarer, som er mer fornybar energi, mer energieffektivisering og kanskje viktigst for Norge, EUs infrastrukturarbeid – et arbeid som tar sikte på langt bedre utveksling av energi mellom land og regioner. Om Norge stiller seg på utsiden av dette arbeidet, er det vanskelig å forstå, all den tid et godt resultat på dette området er bra for klimaet, bra for Norge og bra for norske bedrifter og norsk industri. Selv om vi ikke er medlem av EU, har vi store muligheter til å delta også i dette samarbeidet.

Uavhengig av dette står det klart at Norge må gjennom en enorm omstilling i årene som kommer. En del av dette kommer som følge av lav oljepris, noe vi nok må venne oss til, særlig hvis klimapolitikken lykkes, og en del som følge av den omstillingen som må skje på bakgrunn av klimaendringene og tiltakene for å begrense dem. Dette er viktige tiltak, kanskje særlig i Norge innenfor transportsektoren. Skal vi nå vår målsetting om 40 pst. innen 2030, må mye tas innenfor transportsektoren. Miljødirektoratet viste i sin rapport fra tidligere i sommer at skal vi nå målet, må tilnærmet 100 pst. av nybilsalget om ti år være nullutslipp, og tungtransporten må være fossilfri innen 2030.

Innenfor maritime næringer har vi store muligheter for å ha en innovasjon. Det er bra for norsk næringsliv, hvor vi må ha en omstilling. Elfergene er bare første steg her. Det må omstilling til innenfor norsk industri og næringsliv, Enova og miljøteknologiordningen og andre ordninger er viktige virkemidler. Vi trenger virkelig et stort og reelt grønt skatteskifte og fortsette det vi har startet på i budsjettene tidligere, og vi må gjøre det enklere for folk flest å ta miljøvennlige valg i hverdagen. Det er viktig at man har tro på at det man gjør som enkeltperson, har en reell effekt, og at vi har med oss både enkeltpersoner, industri, organisasjoner og lokale myndigheter i den omstillingen som landet må igjennom.

Et annet viktig mål for Norge og verden er å stoppe tap av biologisk mangfold innen 2020. Denne oppgaven er like viktig som å stoppe klimaendringene. Naturen gir oss produkter som mat, medisiner og brensel og økosystemet gir tjenester som rent vann, CO₂-binding, pollinering og demping av flom. Vi tar gjerne disse tjenestene som en selvføl-

ge, men de er livsnødvendige for livet på jorda, og de har en enorm verdi.

Intakt natur med et rikt mangfold er kort sagt den beste livsforsikringen vi kan gi oss selv og våre etterkommere. Forskere fra FNs miljøprogram – UNEP – estimerer at vi deler jorda med om lag 100 millioner andre arter. Men mangfoldet forsvinner raskt. FNs miljøprogram har estimert at det hver dag forsvinner mellom 150 og 200 arter på verdensbasis – opp mot tusen ganger raskere enn tidligere. Bare i Norge er 2 400 arter på norsk rødliste og dermed truet. Forskere anslår også at 60 pst. av jordas økosystemer er ødelagt bare i løpet av de siste 50 årene. Denne raseringen av verdens sarte økosystemer er et av våre største miljøproblemer og må bli tatt på alvor. Vi må ha et helt annet kunnskapsnivå. Vi må stoppe ødeleggende prosjekter som gruveislam i fjorder, og vi trenger i budsjettet for neste år et løft for å ivareta norsk natur.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [14:17:29]: Jeg vil takke Ola Elvestuen for et godt innlegg og for at han brukte mye av taletiden sin til å snakke om naturvern. Naturvern er jo ofte noe som drukner i klimadebatten, og jeg synes han veldig godt framførte hvorfor det er viktig også å satse på naturvern.

Naturen bygges jo ikke ned med ett enkelt tiltak, det er summen av ganske mange små tiltak som gjør at naturen er under press. Nå har vi en regjering som har sittet i to år. Denne sommeren kom dommen fra miljøorganisasjonene. På 23 punkter sa alle de store miljøorganisasjonene at denne regjeringen sto til strykkarakter. Da var svaret fra regjeringspartienes representanter her på Stortinget at man skulle kutte i støtten til miljøorganisasjonene fordi de åpenbart var litt late og trege.

Mitt spørsmål til Ola Elvestuen er om han er enig i at den samlede innsatsen fra regjeringen på naturvern står til stryk.

Ola Elvestuen (V) [14:18:26]: Nå er det ikke bare regjeringen. Også representantene fra Arbeiderpartiet har vært med på det som har med blyhagl, det som har med snøskuterkjøring, og vel også det som har med gruvedumping i Førdefjorden å gjøre, så det er flere partier som står bak et bredt flertall.

Det som er viktig for Venstre, og som jeg også nevnte helt til slutt, er at vi må bruke budsjettet for å få et løft for å ivareta norsk natur. Vi trenger langt mer kunnskap enn det vi har i dag. Vi må følge opp vanndirektivet, og vi må følge opp med handlingsplaner for truede arter – vi må jobbe på område etter område for å få det til.

Vi har et godt samarbeid med regjeringen når det gjelder klimatiltak. Der har det vært et temposkifte de siste to årene, med mange ulike tiltak som må videreføres i budsjettet nå.

Når det gjelder klassisk naturvern, trenger vi å få et løft for å ivareta det, ikke bare når det gjelder det som skjer nå, men også for å rette opp manglene fra tidligere år.

Presidenten: Replikordskiftet er slutt.

Karin Andersen (SV) [14:19:40]: Det er mange utfordringer, men jeg vil nevne de tre største i vår tid.

Det ene er klimakrisen og miljøkrisen, som representanten Elvestuen fra Venstre var oppe og snakket om, og alle de bekymringene han har, deler jeg.

Den andre store utfordringen vi har, er økte økonomiske forskjeller, som vi vet ødelegger livet til folk, men som også ødelegger produktiviteten og økonomisk framgang, både for den enkelte og for samfunn.

Det siste er behovene for fred og fordragelighet mellom land og mellom mennesker. Der ser vi jo de store utfordringene vi har i verden nå, med den største flyktningkatastrofen siden annen verdenskrig og også de utfordringene vi har når disse menneskene som må flykte, er nødt til å finne seg et nytt hjem.

Dessverre er det slik at regjeringens hovedsatsing, nemlig skatteuttak til de mest formuende, de rikeste og dem som arver, løser ingen av disse oppgavene. Det er ikke engang i nærheten av å touche inn på løsningen på noen av dem – tvert imot bidrar de negativt.

Jeg skal snakke mest om den siste.

Flyktningkrisen er svært alvorlig. Kunne man forutse de utfordringene vi har fått? Ja, man trengte ikke å være en særlig stor spåmann for å skjønne at utfordringene også ved Norges grenser og ved mottak av flyktninger og asylsøkere i landet her ville øke ganske formidabelt utover sommeren og høsten. Derfor har regjeringens håndtering av dette stått til stryk. Og jeg er ganske lei av en debatt der vi snakker om våre problemer og snakker om flyktningene som om de er problemer. De er mennesker i krise. Dette er mennesker som har problemer som er større enn hva jeg tror de fleste av oss som sitter i denne salen, noen gang har stått overfor, og jeg håper vi slipper det også. Vi er nødt til å snakke om dette som det reelle det er, og regjeringen har vært altfor sein i håndteringen av dette. Jeg vil bare minne om at i fjor høst fremmet SV forslag i Stortinget om at vi skulle ta initiativ i Europa for en bedre ansvarsdeling mellom landene på den flyktningtilstrømmingen vi så kom. Det var det ingen som ville være med på da. Nå ser alle at det er nødvendig.

Jeg tror det også er verdt å merke seg at de ministrene som har ansvar på dette området, som står først i trontalen, ikke er til stede. Her er ikke justisminister Anundsen, som har ansvaret for at dette ble håndtert altfor seint, og med mange kritiske punkter. Her er ikke integreringsminister Solveig Horne, som har tatt noen positive initiativ. Det syns jeg hun skal ha ros for. Men hun står overfor en formidabel oppgave når hennes partileder og finansminister Siv Jensen, som heller ikke er til stede i dag, har tatt til orde for å boikotte kommunenes bosettingsarbeid i den største flyktningkatastrofen vi har etter annen verdenskrig. Hvis man skal tolke dette, får jeg kanskje tolke det sånn at fra nå av er det statsministeren som har tatt hånd om dette. Det håper jeg virkelig, for hvis vi overlater flyktning- og asylpolitikken til Fremskrittspartiet, er den ikke i trygge hender, det vet vi.

SV har fremmet forslag i dag om en ny bosettingsord-

ning. Det gjør vi fordi man har hatt denne bosettingsordningen vi har nå, i over 20 år. Den løser ikke oppgavene, og da må man tenke nytt. Vi sendte ut på høring et forslag om dette da vi satt i regjering. Det går ut på at bosettingsarbeid er, som annet arbeid i kommunen, en løpende oppgave kommunene må ha. I forrige uke fikk jeg en melding fra IMDi i Nord-Norge, der det viser seg at de ikke har nok personell til å veilede de kommunene som nå har sagt ja til å bosette flyktninger, men som før ikke har gjort det. De har ikke kompetanse, og de må følges opp fra statlige myndigheter. Hvis man får på plass en ordning der kommunene gjør dette løpende, vil de også ha kompetanse og kunnskap om hvordan dette skal gjøres, som en løpende oppgave sånn som andre oppgaver er.

Rask bosetting er god integrering. Nå venter mange på å komme på asylintervju oppimot et år og noen lenger. Andre sitter på asylmottak i flere år. Alle vet at folk blir syke av dette. Det hindrer integrering. Det er dårlig bosettingspolitikk. Det å si at mennesker som har opphold i Norge, kan få bosette seg i en kommune er frihet og ikke tvang.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Erik Skutle (H) [14:25:00]: Jeg vil henlede oppmerksomheten på Andersens forslag fra dagens Klassekampen om innføring av tvungen bosetting av flyktninger, i motsetning til dagens ordning med frivillighet for kommunene. Jeg går ut fra at det er det samme representantforslaget som ble fremmet ved møtestart i dag.

Etter regjeringsskiftet i 2013 har antallet personer som har blitt bosatt i en kommune, økt kraftig. Bare fra i fjor til i år har det blitt bosatt 25 pst. flere. Gjennomsnittlig ventetid i mottak er nå 7,5 måneder. For enslige mindreårige er snitttiden 2,7 måneder. Dette ligger noe over det som er uttalt målsetting. Det er noe man har oppnådd med forskjellige typer virkemidler, men fortsatt med frivillighet i bunnen for kommunene. Er representanten Andersen enig i at dette viser at man kan kombinere betydelig økt bosetting i kommunene og frivillighet, og er representanten Andersen enig i at frivillighet for kommunene gir visse fordeler?

Karin Andersen (SV) [14:26:05]: Vi har hatt det systemet i mange år. Vi hadde det også da SV satt i regjering, så vi prøvde det, og man ønsket å få det til.

Det er helt riktig at det er bosatt noen flere nå, men ser vi på tallene for ankomster nå, ser vi at behovet vil være langt over det. Man har ikke fått ned antallet som bor på mottak. Det er stabilt, fordi det hele tiden kommer flere. Da er det behov for å tenke nytt om at folk må få komme i gang med livet sitt – for det jeg syns man hopper veldig lett over når man diskuterer dette, er de tunge skadevirkningene av å bli sittende passive på mottak. SVs forslag går ut på at man skal fordele dette mellom kommunene, at man kan forhandle seg imellom – som man gjør i Danmark – men at det er en permanent løpende oppgave som andre oppgaver, og at kommunene skal få full utgiftsdekning for de utgiftene de har til bosettingen. Da er jeg ganske sikker på at integreringen vil gå mye bedre, for da har folk sluppet

å sitte på mottak i årevis og bli syke av det. Det er veldig skadelig.

Helge André Njåstad (FrP) [14:27:20]: Det var ikkje uventa at representanten Andersen snakka om flyktning-situasjonen og busetjing i innlegget sitt. Ho har eit stort engasjement, som me merka, og eg opplevde òg at ho kanskje var litt sint i innlegget. Det gjekk ut over mitt parti, Framstegspartiet, ved fleire høve. Eg synest ho kunne hatt ein litt annan ordbruk enn å seia at landet ikkje er i trygge hender med to statsrådar frå Framstegspartiet som har ansvaret for dette politikkområdet, spesielt når me veit kva situasjonen var for statsråd Solveig Horne då ho tiltredde. Då arva ho ei utfordring frå den førre regjeringa med over 5 000 som sat på mottak med godkjent opphald i Noreg, men som ikkje hadde fått ein kommune å busetja seg i. Då er det merkeleg at retorikken er så knallhard som han er, og det er også litt rart at ein framstiller Framstegspartiet som ein del av utfordringa når situasjonen var slik då Solveig Horne tiltredde. Så gjorde ho ein ting som den førre regjeringa ikkje gjorde, nemleg at ho vende seg til alle norske kommunar med ei oppmoding om at dei måtte busetja. Spørsmålet mitt er: Kvifor gjorde ikkje SV det sjølv då dei sat i regjering, og vende seg til alle kommunane?

Karin Andersen (SV) [14:28:30]: Det er vel ikke til å undres over at man stiller spørsmål ved Fremskrittspartiet når Fremskrittspartiets leder i valgkampen gikk ut med en oppfordring til lokale Fremskrittsparti-kommunestyre-representanter om å boikotte den dugnaden som Fremskrittspartiets bosettingsminister Solveig Horne inviterer til. Det viser til fulle spriket. Hva som har vært Fremskrittspartiets hovedbudskap i disse sakene, har vel vært helt tydelig. SV la fram forslag til en ny bosettingsordning og sendte den på høring da vi satt i regjering. Det er det forslaget vi fremmer på nytt igjen, nettopp fordi vi så at det vi holder på med, ikke holder mål. Folk blir sittende for lenge på mottak, og det systemet vi har, fungerer ikke raskt nok, og vi vet at folk får problemer med integrering når de sitter på mottak i årevis. Så vi så at det problemet var der, og vi har tvert imot gitt Solveig Horne ros for de enkelttiltakene hun har gjort, men problemet her er jo Fremskrittspartiets politikk og ikke de tiltakene.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:29:47]: SV har hatt et stort fokus i dag på klima, på arbeidsledighet og nå også på flyktninger, som jeg synes er viktige problemstillinger i den tida vi er i. Jeg er sikker på at spørsmål om flyktninger og arbeidsledighet kommer til å prege høsten.

Jeg har lyst til å utfordre SV, for litt av utfordringen med den økende arbeidsledigheten er jo at mange av dem som mister jobben, er innenfor en næring som SV, og til dels også Kristelig Folkeparti, har vært opptatt av at skal vris i en mer miljøvennlig retning. Når en tenker klimaperspektiv og hvordan en skal møte utfordringene i arbeidslivet, betyr det at mange må rett og slett bytte jobb, ut av en sektor og over i en annen sektor. Noen av løsningene som blir brakt opp, er f.eks. å endre på permitteringsregelverket. I trontalen ble det brukt gode ord om at en må være forsik-

tig med å ikke låse inne arbeidskraft i sektorer som på lang sikt kan være skadelige, både i et klimaperspektiv og fordi de ikke nødvendigvis kan være lønnsomme på sikt. Hva er svaret til SV for å sikre at en kan omstille i klimavennlig retning, og at en ikke øker arbeidsledigheten når en f.eks. stemmer ned Johan Sverdrup?

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [14:30:57]: Det er veldig mange svar på det. Man må stille krav. Man kan ikke fortsette å lene seg på oljesektoren slik som man har gjort til nå. Man er nødt til å tørre å si nei til nye investeringer. Samtidig må man se på det regelverket som f.eks. Nav har for hvordan man kan bistå folk som må inn i en slik omstilling. Man er nødt til å legge til rette for at de grønne arbeidsplassene kan bli skapt, med midler til både forskning og utvikling og omstilling. I et tidligere replikkordskifte her i dag tok jeg til orde for hvordan kommunene skal kunne drive dette grønne skiftet. Der trengs det også ingeniører og kompetente folk, og et av de forslagene SV har, er at vi må kreve at kommunene har slik kompetanse. Det stilles det ikke krav til i dag, og det er de nødt til å ha, både på grunn av klimaendringer, altså ta klimaansvar, og også på grunn av klimatilpasningene som kommunene må inn i nå fordi ekstremværet gjør det nødvendig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Statsråd Robert Eriksson [14:32:14]: Mange opplever økt ledighet, og utrygghet skapes for dem som blir rammet. Jeg har selv det siste året vært rundt og besøkt mange som har en klump i magen, mange som står opp om morgenen, stiller seg opp på badet – skal ordne seg og dra på arbeid – og ser seg i speilet og lurer på: Er jeg den neste som blir oppsagt, eller den neste som blir permittert? Det gjelder både unge og godt voksne.

Jeg har også sett folk på min fars alder som har opplevd den utryggheten, med en tåre i øyekroken, og som lurer på: Hvordan skal det bli hvis jeg mister jobben nå? Har jeg da muligheten til å komme tilbake? Har jeg muligheten til å komme inn i arbeidslivet igjen? Eller blir jeg, slik som Aftenposten skrev i helgen, en av dem som blir skjøvet over på uføretrygd?

Derfor er en av de viktigste satsingene for Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen å skape en politikk som medfører arbeid, aktivitet og omstilling. Derfor lanserte vi tidligere i år en ungdomspakke som betyr mer målrettede tiltak rettet inn mot ungdom, flere tiltaksplasser – 1 000 stykker. Vi økte lærlingtilskuddet for fjerde gang, for å gjøre det mer attraktivt for bedrifter å ta imot lærlinger, og vi oppretter 350 nye studieplasser. Vi lanserte et nytt utdanningstiltak for de ungdommene som står uten fagkompetanse – de kan få to år for å få den fagkompetansen som er nødvendig for lettere å komme seg inn på arbeidsmarkedet igjen. Det er konkrete tiltak.

Så ser vi av de ledighetstallene som ble presentert på fredag, at den næringen som har høyest ledighet, er bygg-

og anleggsbransjen. Da er det viktig at man satser målrettet på vedlikehold og på utbygging og investeringer. Derfor er det skuffende å registrere at Arbeiderpartiets parlamentariske leder og partileder tidligere i trontaledebatten i dag ikke nevner vedlikehold og investeringer med et eneste ord. Vår regjering, Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen, mener at det er fornuftig å trappe opp investeringene på infrastruktur. Det er fornuftig, nå når landet er i den situasjonen, å bruke handlingsrommet til å vedlikeholde bygninger innenfor helsesektoren, innenfor skolevesenet, universiteter, nettopp for å holde aktiviteten oppe, for å unngå at folk blir ledige. En av de verste utfordringene vi kan komme til å stå overfor, er at folk blir gående i passivitet over tid. Derfor er aktivitet viktig for å opprettholde sysselsettingen, for å gjøre det mulig for folk å være i en arbeidssituasjon.

Det er også viktig å få til omstilling. Denne regjeringen satser massivt på forskning, satser massivt på energifornying, nettopp fordi dette ikke handler om hva vi skal leve av etter oljen, men hva vi skal leve av sammen med oljen i fremtiden. Og hvordan skal vi skape de nye spennende, gode, konkurransedyktige arbeidsplassene? Det er en situasjon som regjeringen tar på det dypeste alvor.

Det er også sagt at vi ikke lytter til partene i arbeidslivet. Jeg er svært opptatt av å lytte til partene i arbeidslivet, og vi har lyttet. Derfor hadde vi et møte for kort tid tilbake hvor vi diskuterte bedriftsintern opplæring – og det tok en uke etter at vi satte oss ned sammen med partene – hvor partene, LO, NHO, skisserte tre ting: Det som vil være fornuftig også i omstillingsperspektiv, er å øke bedriftsintern opplæring fra 13 til 26 uker, det er å gjøre ordningen mer kjent, og det er å styre midlene mer inn på de områdene som opplever ledighet. En uke etterpå viser Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen handlekraft. Vi endrer forskriften slik at vi øker fra 13 til 26 uker, vi er i gang med å gjøre ordningen mer kjent sammen med partene i arbeidslivet, og vi er også beredt på å innrette den inn mot de områdene som opplever høyest ledighet.

Denne regjeringen har også lyttet når det gjelder permittering. I revidert nasjonalbudsjett forbedret vi permitteringsreglene. Vi har også sørget for at de som blir permittert og har startet på utdanning før permittering, får lov til å videreføre utdanningen sin uten å miste dagpengene.

Denne regjeringen lytter til partene. På den måten skal vi lykkes med arbeid, aktivitet og omstilling, sikre nye arbeidsplasser, trygge arbeidsplasser og holde høy sysselsetting og lav ledighet i årene fremover.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dag Terje Andersen (A) [14:37:31]: Statsråden sa akkurat at regjeringa hadde lyttet til partene i arbeidslivet når det gjaldt permitteringsregelverket. Det gjorde de altså ikke høsten 2013, ikke i revidert 2014 og heller ikke i statsbudsjettet høsten 2014, statsbudsjettet for 2015. Men det er bra at regjeringa til slutt har latt seg presse til å gå tilbake til et permitteringsregelverk som gjaldt før regjeringa tok over. Det er altså ikke mer satsing enn som så. Men så har ledigheten i mellomtida steget til historiske høyder. Det er 20 år siden sist vi hadde så høy arbeidsledighet.

Ved møtets begynnelse i dag la vår parlamentariske leder, Jonas Gahr Støre, fram et Dokument 8-forslag på vegne av flere som innebærer at vi nå tar i bruk noen av de virkemidlene som vi tidligere har sett virker, nemlig et permitteringsregelverk med 52 ukers varighet og med fem dagers egenbetaling for bedriftene. Mitt spørsmål er: Vil statsråden anbefale sin stortingsgruppe å støtte et sånt forslag?

Statsråd Robert Eriksson [14:38:40]: For det første viser det bare at Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen vurderer ledighetssituasjonen fortløpende og også har gjort endringer i permitteringsregelverket når det har vært behov for det.

Så må jeg få lov til å si – og det tror jeg jeg og representanten Andersen kan være enige om – at man blir ikke noe mindre ledig selv om man går lenger permittert. Denne regjeringen mener at det er mye viktigere å sette i gang aktivitet, sette i gang omstilling, sørge for mer vedlikehold, sånn at de som jobber i bygg- og anleggsbransjen, har noe å gjøre og aktiviteten holdes oppe, at de som jobber innenfor veisektoren, har noe å gjøre, sånn at aktiviteten holdes oppe. Det vil være et mye bedre virkemiddel for å holde folk i jobb fremfor at de skal gå lengst mulig permittert. Tiltak som denne regjeringen satser på, er å få folk i arbeid raskest mulig – derfor målrettede tiltak.

Jeg synes det er synd at ikke Arbeiderpartiet selv har kunnet komme med flere midler inn mot vedlikehold og investeringer.

Dag Terje Andersen (A) [14:39:45]: Det er ingen uenighet om det å skape aktivitet i en situasjon med lav aktivitet. Det er nettopp det regjeringa har blitt kritisert for ikke å gjøre, og som vi har etterlyst i lang tid. Men nå gjaldt altså spørsmålet mitt permitteringsregelverket. Både arbeidsgiver- og arbeidstakersida har sagt at med dagens ledighetssituasjon holder det ikke at regjeringa har gått tilbake til det regelverket som gjaldt i en lav ledighetsperiode fram til regjeringa tok over. Nå er situasjonen spesiell.

Jo, det er bedre å gå permittert og ha et forhold til sin arbeidsgiver enn å være helt arbeidsledig. Det er et virkemiddel som er kjent fra før, det er et virkemiddel som vi vet virker, særlig i kombinasjon med muligheten til tilleggs- og etterutdanning, og det er et regelverk som partene etterlyser. Spørsmålet mitt var altså: Vil statsråden anbefale sin stortingsgruppe å støtte vårt forslag om å gå inn for et permitteringsregelverk i en høy ledighetsperiode som vi tidligere har sett har virket?

Statsråd Robert Eriksson [14:40:49]: Denne regjeringen er opptatt av, som jeg sa i mitt forrige svar, å følge arbeidsmarkedssituasjonen, tilpasse permitteringsreglene til den faktiske situasjonen. Det gjør Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen.

Så er vi også opptatt av at man ikke skal skape innelåsningsmekanismer. Vi må huske at det er åtte fylker som nå har en ledighetsnedgang. Da er det viktig at vi sørger for at den arbeidskraften som er tilgjengelig, kan brukes der hvor vi har behov for mer arbeidskraft, fremfor at de blir

innelåst og blir gående på dagpenger lengst mulig. Arbeid, aktivitet, er mye bedre enn å gå lengst mulig permittert.

Og som jeg sa i mitt forrige svar: Regjeringen har siden vi gikk på for to år siden, vist at man følger utviklingen nøye og tilpasser permitteringsreglene til de faktiske forholdene i arbeidsmarkedet. Jeg regner med at heller ikke representanten Andersen mener at folk skal gå ledige og være bundet i en bedrift, når en kan få seg annet arbeid i en annen bedrift en annen plass i landet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [14:42:00]: Jeg vil takke for et godt innlegg.

Vi er mange som er spent på budsjettet, som jo kommer raskt. Derfor har jeg forståelse for at en del av svarene i dag blir litt kryptiske. Allikevel er det viktig å utfordre statsråden på en spesiell utfordring som vi får også med økt arbeidsledighet. Det gjelder mennesker med nedsatt arbeidsevne, som er langt unna arbeidslivet. Når det blir flere ledige, blir utfordringen enda større, fordi de konkurrerer med mennesker som nok står nærmere arbeid enn de selv gjør. Som statsråden sa, er situasjonen sånn at det er omtrent halvparten av fylkene som har nedgang i arbeidsledigheten, men resten har en økning – noen fylker veldig stor økning. Hvordan vil statsråden både målrette tiltakene sånn at en når de fylkene som trenger det mest, og også sikre at de menneskene som har nedsatt arbeidsevne, som i dag er langt unna arbeidslivet og står i fare for å komme enda lenger fra arbeidslivet, får større hjelp til å kunne bli inkludert i arbeidslivet?

Statsråd Robert Eriksson [14:43:00]: Først vil jeg takke for et meget godt spørsmål.

La meg få lov til å skryte av det samarbeidet vi har hatt med Kristelig Folkeparti og Venstre, som også har gitt nye verktøy i verktøykassa, med ny og bedre lønnstilskuddsordning, som trer i kraft fra 2016, en ny og bedre oppfølgingsavtale, flere tiltaksplasser, som vil gjøre at langtidsledige ungdommer og innvandrere lettere får muligheten til å få kompetanse og komme seg inn på arbeidsmarkedet, og at vi får et nytt utdanningstiltak.

Så er Nav fullstendig klar over – for de følger situasjonen svært nøye – hvordan ledigheten utvikler seg rundt omkring i landet, og er også beredt til å bruke disse verktøyene, disse virkemidlene, inn mot de områdene der det trengs mest. I tillegg har jeg allerede sendt ut et brev og invitert de åtte største kjedene i Norge til å bli med på en felles arbeidsdugnad for å få flere av de ungdommene som står utenfor arbeidslivet, inn i arbeidslivet. Det møtet vil mest sannsynlig finne sted den 15. oktober. Det er iallfall da de er invitert til å komme på et sånt møte.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:44:13]: Arbeidsminister Eriksson har en av regjeringas vanskeligste uriasposter, og det sier ikke så lite: ansvaret både for full sysselsetting hvor folk kan leve av sin arbeidsinnsats, og ansvaret for å legge bedre til rette for inntektsbringende arbeid for folk med delvis arbeidsevne. Dette vil bli stadig vanskeligere i tida framover. Kombinasjonen av en økonomisk liberalisme med fri bevegelse av arbeidsfolk over grensene

fører til økende utrygghet i arbeidslivet og at modellen vår forvitrer. Nasjonalstaten må jo ha nødvendige virkemidler for å sikre trygghet i arbeidslivet. Det er en vesentlig begrunnelse for at vi må ut av EØS-avtalen.

Men mitt spørsmål går på de mange som har delvis arbeidsevne. Statsråden lovet i en debatt den 7. april i år at det skulle komme nye virkemidler med varig lønnstilskudd, inntil 75 pst. Nav har ikke sett dem. Hvor mange blir positivt berørt av det?

Statsråd Robert Eriksson [14:45:22]: For å svare konkret på spørsmålet som Lundteigen tar opp: Jeg tror Nav har sett dem, for Stortinget gjorde disse vedtakene i mars i år, med ikrafttredelse 1. januar 2016. Så kommer vi tilbake til det i budsjettet når det gjelder omfang, og det budsjettet skal legges frem om to dager. Men de nye lønnstilskuddsordningene – at de som er i fare for å havne permanent på uføretrygd, i realiteten kan få lønnstilskudd på opptil 75 pst. med seg helt frem til pensjonsalder – blir innført og trer i kraft 1. januar 2016.

Sveinung Rotevatn (V) [14:46:18]: Det er mange som mistar jobben, og dei skal vi ha tilbake i jobb. Men ein del av dei bør også bli sette i stand til å skape sin eigen arbeidsplass og sin eigen jobb. Det er viktig for økonomien vår, det er viktig for innovasjon, og det er viktig for å skape den gründerkulturen vi alle ønskjer.

Ei utfordring for mange av dei er at når dei skal ta valet mellom å vere arbeidstakar, bli tilsett, og å skape sin eigen arbeidsplass, er det ganske ulike rettar involverte. For mange kan ein tape på det å vere sjølvstendig næringsdrivande. Eksempelvis betaler sjølvstendig næringsdrivande ofte meir i skatt, bl.a. fordi dei manglar retten til minstefrådrag. Dei har ikkje like gode frådragsordningar for pensjonssparing, dei har ikkje same rettar til sjukeløn m.m.

Spørsmålet mitt er ganske enkelt: Dersom statsråden er einig i at det bør bli enklare å skape sin eigen jobb, ikkje berre finne ein ny, korleis vil regjeringa leggje betre til rette for det?

Statsråd Robert Eriksson [14:47:17]: Denne regjering er opptatt av at vi skal legge til rette for nyskapere, for gründerere. Jeg er helt ening med representanten Rotevatn i at det er for få i dag som kanskje tør å slippe seg helt løs og starte ny virksomhet, starte opp og være kreativ og nyskapende. Vi trenger flere av dem. Derfor, uten å gå konkret inn på det, vet jeg at min gode kollega næringsministeren er i gang med og vil i løpet av høsten legge frem en egen sak og en egen gründerplan for å motivere flere gründerere til å skape sine egne arbeidsplasser. Jeg har selv vært ute og sett på et fantastisk tilbud man har blant unge gründerere i Stavanger – med vanvittig god knoppskyting. Regjeringen ønsker å legge til rette for disse miljøene slik at flere gründerere ser dagens lys og flere tør å satse og skape nye arbeidsplasser for nye folk, men også sine egne arbeidsplasser.

Kirsti Bergstø (SV) [14:48:31]: Arbeidsministeren uttrykte stor bekymring for den økende arbeidsløsheten. Det

er en bekymring SV deler. Særlig alvorlig er situasjonen for unge. Vi vet at ungdom er i en spesiell stilling, at man er spesielt utsatt ved ofte å være de første som må gå og de siste som får nye tilbud. Man har ikke samme kjennskap til rettighetene sine eller samme nettverk som man har når man har stått i et langt arbeidsliv. Derfor er det positivt at regjeringen omsider har kommet med en ungdomspakke. Selv om det kommer sent, er det viktig at det kommer noe mer enn moralisering om at ungdom må stå opp om morgenen og møtes med krav – når man står uten tilbud.

Ett av de sju tiltakene i ungdomspakken er å gjennomgå garantiordningen for ungdom. Da vil jeg minne om SVs forslag om en styrket ungdomsgaranti som skal sikre rett til arbeid, aktivitet eller utdanning innen tre måneder. Mitt spørsmål er: Vil statsråden garantere en styrket ungdomsgaranti i gjennomgåelsen av garantiordningen for ungdom?

Statsråd Robert Eriksson [14:49:36]: For det første er jeg veldig opptatt av å ikke gjøre som mine forgjengere i den rød-grønne regjeringen, å komme med garantier som ikke var verdt papiret de var skrevet på. Jeg er opptatt av å vise handlekraft, vise at vi er i stand til politisk å iverksette ting raskt og effektivt for å få opp aktiviteten, noe som den ungdomspakken som vi har lansert, vil gjøre. Siste året har vi økt innsatsen på tiltaksplasser til ordinært ledige med 50 pst. Det har vært med på, som vi ser nå, å demme opp for og bremse økningen i ungdomsledighet. Så de grepene denne regjeringen allerede har tatt, viser seg å virke. De grepene vi har lansert, vil også virke i tiden fremover. Det har jeg god tro på nettopp med den erfaringen vi har med at de tiltakene vi allerede har iverksatt, har fungert så godt som de har gjort.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Trond Giske (A) [14:50:56]: Ingen regjering har noen gang overtatt et Norge med mer solid økonomi enn det Høyre og Fremskrittspartiet kunne gjøre for to år siden. Det var et solid overskudd på statsbudsjettet og et solid overskudd på handel med utlandet. Nordmenns reallønninger og kjøpekraft var kraftig forbedret. Bedriftene gikk med overskudd, og – viktigst av alt – arbeidsløsheten var lav, vi hadde hele folket i arbeid.

Gjennom det tøffeste tilbakeslaget i Europa siden andre verdenskrig hadde den rød-grønne regjeringen styrt Norge med en visjon om å ha Europas laveste arbeidsløshet, og det klarte vi. Én av grunnene var den enorme nyskapingen og omstillingskraften i det norske samfunnet. Under rød-grønt styre økte antallet arbeidsplasser i Norge med 360 000, to av tre i privat sektor. Bak det tallet lå også mange hundre tusen andre arbeidsplasser, som var omformet eller byttet ut med nye. The Economist kalte den nordiske modellen for «The New Supermodel». Sterke organisasjoner i arbeidslivet, godt oppsigelsesvern, brede offentlige velferdsordninger, små forskjeller og en aktiv statlig næringspolitikk viste seg å være godt både for enkeltmennesker og for økonomien og veksten. Omstillings- evnen og nyskapingen i Norge var på sitt sterkeste.

Men partiene som overtok i 2013, delte ikke troen på den norske modellen. Tvert imot fikk vi en finansminister som mente at den norske modellen sto i veien for enkeltmenneskene. Modellen måtte endres og nedbygges. Politikken til den nye regjeringen bygde på dette synet: svekkelse av samarbeidet med arbeidslivets organisasjoner, svekkelse av oppsigelsesvern og arbeidsmiljølov, stramme budsjetter og løftebrudd når det gjaldt kunnskap, eldreomsorg og helse, skattekutt for de aller rikeste, forslag om nedsalg av offentlige bedrifter og en passiv næringspolitikk.

For mange velgere kom dette som en overraskelse. Da de hadde stemt for såkalte nye ideer og bedre løsninger, visste de ikke at det betydde forslag om å ta sykelønnen fra dem som hadde lavest lønn, ta bilstøtten fra funksjonshemmede, ta barnetillegget fra uføre eller å ta Den kulturelle spaserstokken fra de eldre, eller at halvparten av skatteuttene skulle gå til de 5 pst. rikeste – hundretusener til mangemillionærer, 50 øre per dag til vanlige folk uten formue.

Og hvorfor? Fordi det verken er nye ideer eller bedre løsninger. Det er gamle ideer. I mer enn 30 år har høyresiden over hele den vestlige verden hatt samme oppskrift: skatteutt, nedsalg av statlige eiendommer, privatisering av velferdstjenester.

Nå er ikke hovedproblemet at dette er gamle løsninger, hovedproblemet er at de ikke virker. Reklamen var at ja, det ga større forskjeller, de rike ble rikere, men dette skulle sildre ned over hele økonomien, slik at alle fikk det bedre på sikt. Men det gjorde det ikke, med mindre «på sikt» går utover et 30–40 års perspektiv.

I Norge endte eksperimentet på 1980-tallet i en av de verste nasjonale økonomiske krisene, som Gro Harlem Brundtlands regjeringer på 1980- og 90-tallet måtte rydde opp i. I perioden med høyreregjering fra 2001 til 2005 mistet vi titusener av industriarbeidsplasser og hadde en rekordlav jobbvekst. Med Høyre i regjering igjen får vi altså den høyeste arbeidsløsheten på 22 år.

Det er ikke Høyre og Fremskrittspartiets ansvar at oljeprisen har falt, sier Erna Solberg. Nei, like lite som det var Arbeiderpartiets ansvar at grådigheten på Wall Street ga oss en global finanskrisen. Men politikken som iverksettes for å møte krisen, er alltid regjeringens ansvar. Og resultatene av politikken er regjeringens ansvar. Enhver regjering må til sjuende og sist bedømmes på de resultatene man skaper.

På ett år har ledigheten steget med nær 40 000. Halvparten av dem er ungdom, og regjeringen står uten svar. Det har ikke manglet på advarsler, det har ikke manglet på forslag til å endre kursen. Det som har manglet, er vilje til å lytte og evne til å handle. Arbeiderpartiet har lagt fram en omfattende liste over det vi mener bør gjøres for å skape arbeid til alle, senest i dag med nye forslag til permitteringsregelverket, en pakke for å få ned ungdomsledigheten, satsing på akseleratorprogram for tidligfasekapital, økt bevilgning til klynge-satsing, få på plass et program for å overføre kompetanse fra petroleumssektoren til andre sektorer, flere studie-plasser, flere lærling-plasser, styrket yrkesfagopplæring, satsing på klimateknologi, på

fornybar energi og energiomstilling og styrket kommuneøkonomi med mulighet for å framskynde skolebyggoppussing, sykehjemsutbygging og ansettelser i viktige velferdssektorer.

I valget i høst ga velgerne klar beskjed: De vendte Høyre og Fremskrittspartiets politikk ryggen. Fra et resultat på 43 pst. i 2013 fikk disse partiene denne gangen 33 pst. I kommunestyrene rundt omkring i landet vender også sentrumpartiene mange steder ryggen til Høyre og Fremskrittspartiet. Det samme vil skje på landsplan i 2017.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Svein Flåtten (H) [14:56:15]: I et klokt innlegg tidligere i dag sier Kristelig Folkepartis leder at det viktigste for å bekjempe fattigdom og redusere ulikheter er å skape nye arbeidsplasser. Det er jeg enig i, og det er en av grunnene til at regjeringen nå varsler en fortsatt satsing på arbeid, aktivitet og omstilling, slik det har vært fra dag én for denne regjeringen. Arbeidet med å redusere ledigheten og øke sysselsettingen er helt sentralt.

Arbeiderpartiet har mange forskjellige svar på eksisterende ledighet – en del av dem allerede foreslått og gjennomført av regjeringen. Men partiet har langt færre forslag når det gjelder å skape nye arbeidsplasser. Det som imidlertid forundrer meg mest, er at Arbeiderpartiets svar på ledigheten i sine alternative budsjetter finansieres ved å sende en skatteregning på mange milliarder til nettopp det norske næringsliv som skal skape og investere i de nye arbeidsplassene vi nå trenger. Hvis representanten Giske skal se fremover og ikke bakover, som han gjorde nå i de siste fem minuttene, hvorfor mener han at den regningen er et godt virkemiddel for å få i gang ny virksomhet og nye arbeidsplasser?

Trond Giske (A) [14:57:23]: Nå er det vel godt dokumentert av fagøkonomisk ekspertise at de skatteuttene som Høyre og Fremskrittspartiet har delt ut til de aller rikeste i Norge, har null eller liten effekt på sysselsettingen. Vi har nå brukt rundt 12 mrd. kr av det handlingsrommet vi har på statsbudsjettet, til ting som ikke setter flere i arbeid, men som øker forskjellene i Norge. Meldingene er jo at dette skal fortsette også i 2016. Vi har advart mot det, delvis fordi vi bruker opp oljeformuen vår, som skal komme mange generasjoner til gode, på noe som ikke er samfunnsnyttig, men mest av alt fordi vi trenger disse pengene til å få hjulene i virksomhet. Det er mye bedre å bruke disse pengene på gründersatsing, på teknologiutvikling, på akseleratorprogram, på lærlingplasser, på studieplasser og på alt det som vi vet bidrar til å bygge kunnskap, omstillingsevne og næringsutvikling i Norge i framtiden.

Bente Thorsen (FrP) [14:58:38]: Siden representanten Giske er leder av kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, tillater jeg meg å stille et spørsmål som ligger i den gaten.

Arbeiderpartiet og representanten Giske har i den senere tid vært ute og lovet flere lærere i skolen, og de vil innføre en norm for lærertetthet i skolen. Men så har det seg

slik at regjeringspartiene, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, allerede har bevilget penger til flere lærere i grunnskolen. Med bakgrunn i at det ikke finnes noen grundig forskning på at økt lærertetthet er det som skal til for å bedre resultatene i skolen, er det også vedtatt at det skal forskes på satsingen.

Spørsmålet mitt til representanten Giske er om Arbeiderpartiet vil ha forskningsbaserte kunnskaper om at økt lærertetthet virkelig er det som skal gjøre skolen bedre, eller om Arbeiderpartiet uansett vil vedta en lærernorm, selv om forskningen kanskje vil vise at økt lærertetthet ikke gir det forventede resultatet.

Trond Giske (A) [14:59:39]: Jeg tror vi fra Arbeiderpartiets side, sammen med resten av opposisjonen, var ganske forbauset da vi så statsbudsjettet for 2015 fra regjeringen, som hadde nesten hundre ganger så stor satsing på skatteutt som satsing på grunnskole og videregående skole til sammen – ingenting til tidlig innsats, ingenting til økt lærertetthet og knapt noe til kvalitetsutvikling, utover det som Stortinget har samlet seg om i en etter- og videreutdanningssatsing.

Det lærerne i skolen forteller oss, er at økt lærertetthet gir bedre tid til å følge opp hver enkelt elev, og det er feil at denne forskningen sier at dette ikke virker. Det er helt åpenbart at på et eller annet plan innvirker lærertetthet, det er helt sikkert mer læring i et klasserom med én lærer enn med ingen lærere. Så er spørsmålet: Hvor går denne marginen? Men det skolen selv forteller, er at skal de følge opp hver enkelt elev på en skikkelig måte, er det gjerne bra med etter- og videreutdanning, gjerne bra med studiepoeng, men først og fremst er det viktig å ha nok lærere, slik at man har tid til å se den enkelte, veilede den enkelte og hjelpe den enkelte akkurat der den eleven trenger hjelp.

Bente Thorsen (FrP) [15:00:50]: Jeg registrerer at representanten er svært opptatt av skatter og avgifter og det at regjeringen, sammen med samarbeidspartiene, har klart å redusere dette, og da lurer jeg på hvilke skatter og avgifter Arbeiderpartiet vil øke dersom de kommer til makten igjen. Men det er ikke det mitt spørsmål går på. Jeg ønsker fremdeles svar på det forrige spørsmålet, for dersom representanten er så skråsikker på at det finnes entydig forskning som viser at lærertetthet er det som skal til, så er han faktisk en av de utvalgte som vet akkurat dette.

Så mitt spørsmål er fremdeles: Vil Arbeiderpartiet og representanten Giske hensynta grundig forskning som går på økt lærertetthet, om det er det som skal til i skolen, eller stiller representanten med et åpent sinn om det kan være andre saker som må til i skolen for at elevene skal få bedre utbytte?

Trond Giske (A) [15:01:55]: Det er helt sikkert ikke én ting som fører til at skolen blir bedre, det er mange ting. Derfor er det veldig merkelig at denne regjeringen har én eneste ting som de satser på når det gjelder skole, og det er etter- og videreutdanning for lærere. Min teori og Arbeiderpartiets syn er at lærerne i skolen ikke først og fremst mangler kunnskap, men de mangler først og fremst tid til

å følge opp den enkelte. Lærerne selv sier veldig tydelig at økt lærertetthet er det som best gjør dem i stand til å følge opp elevene bedre. Elevorganisasjonen sier at de ønsker økt lærertetthet. Når foreldre – velgerne i Norge – blir spurt om de viktigste satsingene på skole, svarer de også mindre klassestørrelse, altså økt lærertetthet.

Så registrerer jeg at Høyre og Fremskrittspartiet mener at både lærerne, elevene og foreldrene i Norge tar feil om hva som skaper en bedre skole. Vi velger altså å lytte til disse.

Når én av fire elever i skolen slutter før de har fullført videregående, må vi gjøre noen nye ting. Hvis vi fortsetter med den samme politikken som før, kommer vi til å få de samme resultatene, og våre elever fortjener bedre.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [15:03:10]: Regjeringen har i samarbeid med Venstre og Kristelig Folkeparti løftet ambisjonene i klimapolitikken både nasjonalt og internasjonalt. Det har vært et merkbart taktskifte etter flere år der bremsene har vært på, for bl.a. omstilling av industri i klimavennlig retning.

For et par uker siden kom en god rapport fra LO og NHO om konkurransekraft i lavutslippssamfunnet. Betyr dette også ny og forsterket omstillingsvilje i klimavennlig retning fra Arbeiderpartiets side?

Trond Giske (A) [15:03:48]: Jeg vet ikke helt hvor man skal begynne å svare på det spørsmålet, fordi premisset i spørsmålet er fundamentalt galt – det har ikke skjedd noe taktskifte i klimasatsingen etter regjeringsskiftet. Tvert imot er det jo opposisjonen som på mange miljøområder har drevet fram en satsing på bl.a. elektrifisering, grønn satsing, klimasatsing. I forrige periode var jo nettopp et av tiltakene mot krisen, som representanten kjenner godt fra sitt eget fylke, en satsing på ny teknologi, på klimavennlig teknologi. Verftspakken handlet jo bl.a. om at man skulle utvikle nye, grønne skipsfartsløsninger. Så dette er et område Arbeiderpartiet har satset mye på, og vil satse mye på.

I den pakken som vi har lagt fram mot ledigheten, er en kraftig styrking av klimateknologifond, en kraftig satsing på fornybar energi og en kraftig satsing på bl.a. den maritime næringens grønne slagkraft deler som skal bidra til økt sysselsetting og få ned arbeidsløsheten i Norge.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

Henrik Asheim (H) [15:05:11]: Norge har en stolt historie. Vi har vært og er en skapende nasjon som har vært driver i teknologi og industri i århundrer. På mange områder er vår suksess seieren til dem som våget å satse, og som ikke mistet motet på tross av advarsler fra pessimister og dommedagsprofeter.

Troen på at det umulige er mulig, er også historien om noen av vår nasjons stolteste øyeblikk. Vi temmet vannkraften, og i 1885 fant treforedlingsbedriften Laugstol Bruk i Skien ut at de kunne selge overskuddsstrøm til private husstander. På den måten skapte man en helt annen hverdag for vanlige folk.

Med vannkraftrevolusjonen kom også industrieventyrene: Hydro og Elkem, Odda, Glomfjord og Rjukan. Et halvt århundre senere, lille julaften i 1969, kom nyheten om funnet av Ekofisk-feltet, et felt som alene har gitt Norge over 2 000 mrd. kr i inntekter og representerer starten på en næring som i dag sysselsetter 300 000 ansatte og lærlinger.

Norsk olje- og gassindustri er i verdenstoppen innen innovasjon og nyskaping. Den teknologien denne næringen har utviklet over tiår, vil være avgjørende for de neste skrittene i vår historie, akkurat slik som teknologien vi hadde tilegnet oss for å bygge store demninger, var avgjørende kunnskap for å bygge oljeplattformenes enorme fundamenter.

Det har vært og kommer til å fortsette å være helt avgjørende å ha en stat og en politisk ledelse i Norge som forstår de langsiktige grepene som må til for å sikre en videre omstilling av landet. Det er litt overraskende i denne debatten å måtte fortelle sosialdemokrater at også politikk har noe å si i denne sammenhengen. I valget for to år siden, der de borgerlige partiene fikk et massivt mandat til å styre sammen, var nettopp omstillingsevnen og rammevilkårene for å sikre at velstanden i vårt land kan fortsette å vokse, et hovedtema for velgerne. Det kommer det også til å være i valget i 2017.

Da oljeprisfallet kom, avdekket det behovet for omstilling i vårt samfunn, ikke fordi olje- og gassnæringens tid er forbi, men fordi vi over tid har blitt for avhengige av oljeinntektene, samtidig som konkurransekraften er svekket. Flere opplever nå usikkerhet. Den trygge arbeidsplassen er ikke så trygg lenger. Dette er alvorlig for nasjonen, men aller mest alvorlig er det for den enkelte som blir rammet.

En styrke ved norsk politikk – under finanskrisen som rammet for noen år siden, og i det fallet i aktivitet vi nå har sett – er at vi evner å stå sammen om de raske tiltakene som må på plass. Arbeiderpartiet har i stor grad gitt sin tilslutning til regjeringens krisehåndtering, selv om retorikken kan gi inntrykk av noe ganske annet. Det er altså ikke her uenigheten er størst. Uenigheten går på hva som er de langsiktige tiltakene for best å ruste landet for en fremtid der nettopp en uforutsigbar oljepris ikke skal få like store konsekvenser for folk, deres familier og Norge som nasjon.

Et avgjørende element for å ruste Norge for fremtiden er en kunnskapspolitikk full av ambisjoner og fri for hvile-skjær. Langtidsplanen for forskning, en ny struktur og ny finansiering av høyere utdanning-sektoren og satsing på studentvelferd og studentboliger er alle grep for en enda sterkere utdanningsnasjon. På denne måten utvikler vi en høyere utdanning-sektor som både gir god utdanning og kompetanse til det brede lag av befolkningen, og utvikler universitetsmiljøer i verdenstoppen.

Vi skal fortsette å ruste skolen med tidlig innsats og et velfortjent løft for dem som betyr aller mest for elevenes læring. I dag er det lærernes dag, og det er grunn til å sende en gratulasjon fra Stortingets talerstol ut i de tusenvis av klasserom og lærerværelser i dette landet.

Den jobben våre lærere gjør hver dag, er uvurderlig. Du finner ikke den økonom som kan gå inn i et klasse-

rom og regne seg frem til hvem der som om 20 år blir Norges største arbeidsgiver. Det er ingen formel man kan bruke som gjør at vi kan finne ut hvem av seksåringene som denne høsten startet på skolen, som i fremtiden finner kuren for en sykdom som har plaget og tatt livet av altfor mange mennesker over altfor lang tid, eller hvilken liten kjemiker på jenterommet som før vi aner det, løser klimakrisen én gang for alle.

Det er umulig å vite hvem disse er, for det er ikke forutbestemt. Det er derfor det å ha en skole som ser hver enkelt og gir alle elevene muligheten til å strekke seg så langt man kan, er avgjørende, ikke bare for at den enkelte skal kunne realisere seg selv, men for at Norge også i fremtiden kan være en omstillingsdyktig nasjon med velstandsvekst for alle.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Christian Tynning Bjørnø (A) [15:10:23]: Snart får vi vite om lederen av Utdanningsforbundet kan gjenbruke pressemeldingen fra et tidligere blå-blått statsbudsjett, der hun sa:

«Dette er en trist julegave til norske elever.»

Bedre lærere er viktigere enn flere lærere, har representanten Asheim sagt – eller rettere sagt skrevet – for kort tid siden. Det er ikke første gang vi hører dette fra Høyre, og vi har hørt det fra representanter fra regjeringens partiene her i dag også.

Arbeiderpartiet er enig i etter- og videreutdanningsløftet. Men Arbeiderpartiet mener at det også trengs noe mer – det trengs flere lærere. Vi lytter til lærerne, som sier at de trenger mer tid til å hjelpe elevene til å nå sine mål. Hvorfor er representanten Asheim, Høyre og regjeringen så opptatt av å slå fast at det må være en motsetning mellom bedre lærere og flere lærere?

Henrik Asheim (H) [15:11:25]: Det er vi ikke opptatt av i det hele tatt. Det er slik at med denne regjeringen er det et rekordhøyt søkertall til lærerutdanningen. Vi bruker også penger på å bygge ut antall læreplasser i lærerutdanningen. Det er ikke noe vi gjør for at de ikke skal ansettes i skolen etterpå. Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre bruker vi 0,5 mrd. kr på å øke lærertettheten på 1.–4. trinn, og vi følger opp med penger for å forske på hvilken effekt dette faktisk har.

Men vårt poeng har vært at vi er mot en lærertetthetsnorm, og jeg er litt kritisk til å få dette spørsmålet fra – av alle – Arbeiderpartiet, et parti som gikk til valg på å være mot en norm. Nå sier de at de er for en form for norm. Men i valgkampen stilte vi altså spørsmål om igjen og om igjen: Er det på kommunenivå, er det på skolenivå, hvor mange flere lærere er det faktisk snakk om?

Jeg sier helt tydelig: Vi ansetter flere lærere, men det viktigste er at de lærerne vi har i skolen, nå får det kompetanseløftet de i åtte år etterspurte under den rød-grønne regjeringen. En tredobling av det kompetanseløftet gjør også at de får det faglige påfyllet de har krav på. Men spørsmålet tilbake til Arbeiderpartiet må være: Hva betyr den normen som de har gått til valg på, men nekter å konkretisere?

Christian Tynning Bjørnø (A) [15:12:28]: Vi befinner oss her og nå, og vi diskuterer landets framtid. Vi kan godt diskutere historien, og vi kan også diskutere tidligere rød-grønne statsbudsjetter, men faktum er at i den rød-grønne tiden ble det foreslått og bevilget penger til 6 700 studieplasser innenfor lærerutdanning. Så langt hos dagens regjering har det ikke vært noen.

Det er lærernes internasjonale dag i dag, og jeg skjønner at det er vanskelig å diskutere antall lærere. Men la oss heller da diskutere det det egentlig handler om, og det er tid. Hvilke konkrete forslag i statsbudsjettet som blir framlagt i morgen, vil regjeringen komme med når det gjelder å gi lærerne bedre tid – det de har sagt at de trenger – for å hjelpe elevene til å nå sine mål?

Henrik Asheim (H) [15:13:14]: For det første skal representanten få litt mer tid, for statsbudsjettet kommer på onsdag og ikke i morgen. For det andre er det slik at jeg naturligvis ikke – og dette har jeg lært på kurs – kommer til å snakke fra statsbudsjettet om dette. Dette blir spennende å se på onsdag, når statsbudsjettet legges frem.

Men så er det altså slik at selv om representanten Tynning Bjørnø og Arbeiderpartiet ikke vil snakke så mye om historien, synes jeg den er ganske relevant for å se på hva slags skole vi overtok, og hvorfor vi gjør de grepene vi nå gjør. Faktum er at lærerne i alle disse årene etterlyste et lærerkompetanseløfte, som vi nå har tredoblet satsingen på, sammenlignet med hva den rød-grønne regjeringen gjorde. Det har vært kjempeviktig.

Hvis man skal ha respekt for lærerne på verdensinternasjonale lærerdag, må man også ha respekt for den profesjonen det er å være lærer. Derfor er jeg veldig kritisk til en idé om f.eks. å øke tettheten, noe som kan bety langt flere ufaglærte inn i skolen, i stedet for å bruke ressursene på å ha respekt for læreren som pedagog. Det betyr også faglig kompetanse for dem som er i klasserommet.

Hanne Thürmer (KrF) [15:14:20]: Stortingsflertallet har vedtatt, og regjeringen har også slått fast, at det skal innføres en bemanningsnorm i barnehagene innen 2020. Ansvarlig statsråd har tidligere bekreftet at dette betyr at målet er å innføre en bemanningsnorm innen 2020. Men han har også sagt at regjeringen ønsker å se på spørsmålet om en ny finansieringsordning for private barnehager og å se dette i sammenheng. Den skal innføres allerede 1. januar 2016. Kristelig Folkeparti mener derfor, og har foreslått, at det er ingen grunn til å sitte og vente til 2020 med bemanningsnormen, men at man må prøve å komme i gang med denne reformen tidligere. Kan representanten Asheim i Høyre være enig i at det er på tide at regjeringen legger fram en sak om innføring av en bemanningsnorm i barnehagen?

Henrik Asheim (H) [15:15:06]: Takk for spørsmålet.

Noe av det jeg opplever at Høyre og Kristelig Folkeparti står sammen om på Stortinget, er nettopp viktigheten av at barnehager ikke bare er noe man har som et tilbud for at foreldrene skal kunne gå på jobb. Det er faktisk et tilbud som også skal ha kvalitet og innhold. Man har brukt

mye tid de siste ti årene på å bygge ut kapasitet. Det har vært en riktig prioritering, men nå handler det om innhold. Vi står sammen om at vi skal ha en slik tetthet, og at vi skal likebehandle de offentlige og de private barnehagene bedre.

Jeg tror at representanten og jeg kan være enige om at noe av hovedutfordringen ikke bare er å sette et tall og si et årstall, men faktisk skaffe nok pedagoger og ha den tettheten. Derfor har vi også stått sammen i budsjettet om nettopp å tilby dem som allerede jobber i barnehage, men som i dag er ufaglært, det kompetanseløftet de trenger for å bli faglærte pedagoger i barnehagen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Ulf Leirstein (FrP) [15:16:14]: Europa og Norge står overfor vår tids største utfordring. 60 millioner mennesker er på flukt, og vi har et asylsystem som fordeler ressursene ekstremt urettferdig. De få hjelpes på bekostning av de mange, og verdenssamfunnet har ikke de riktige verktøyene for å bekjempe nøden effektivt.

Innenfor dagens system har regjeringen iverksatt nødvendige og effektive grep. En kraftig økning av nødhjelpen i nærområdene har alltid vært viktig for Fremskrittspartiet, og jeg er glad for at støtten til Syria-flyktningene nå nærmer seg 2 mrd. kr. At Siv Jensen og Erna Solberg har tatt initiativ til en giverlandskonferanse, er både historisk og viktig. Vi må i langt større grad finne løsninger som hjelper flest mulig som er på flukt.

Jeg er glad for å tilhøre et parti som har tatt inn over seg at flyktningkrisen ikke kan løses innenfor dagens asyl- og flyktningssystem. Det bør være åpenbart for de fleste at dagens asylsystem er ineffektivt, urettferdig og etterlater millioner av mennesker i den ytterste nød. Bare et par prosent av verdens flyktninger klarer å komme seg til Europa for å søke asyl. De som klarer denne vanskelige og farlige reisen, er også ofte de mest ressurssterke. De svakeste, de som trenger hjelpen aller mest, overlates i altfor stor grad til seg selv. Vi bør ta inn over oss de åpenbare svakhetene i dagens system og diskutere konkrete metoder for å kunne gjøre flyktninghåndteringen mer human. Medmenneskelighet overfor de aller svakeste må være målet, og vi må ta inn over oss at en opprettholdelse av dagens asylsystem i praksis gjør det umulig å hjelpe de aller svakeste.

Ressursene bør fordeles ut fra hvem som trenger hjelpen, ikke ut fra hvem som tilfeldigvis makter å sette bena på europeisk jord. Millioner får ikke tilstrekkelig nødhjelp, og bare en liten andel av flyktningene vil noensinne ha økonomi eller ressurser til å komme seg til Europa. Bare i Syria mangler FN over 30 mrd. kr i akutt nødhjelp. Denne enorme nøden hos det store flertallet av de syriske flyktningene var bakgrunnen for at Fremskrittspartiet fremmet et forslag i juni om å øke nødhjelpen til Syria med 1 mrd. kr. Fremskrittspartiet ser likevel at vi ikke bare kan øke hjelpen i nærområdene, selv om dette også er et helt nødvendig grep for å redde liv. Det er helt nødvendig å endre et asylsystem som er dysfunksjonelt og grunnleggende urettferdig for mennesker på flukt.

Fremskrittspartiet mener at det ikke skal være nødven-

dig å måtte reise halve verden rundt for å kunne søke beskyttelse. Europa kan heller ikke ta imot hele verdens flyktninger. Målet må være trygghet, sikkerhet og menneskeverd for flest mulig, ikke en dramatisk økning i levestandard for et lite mindretall.

Flyktningkonvensjonen av 1951 var opprinnelig en konvensjon med strenge geografiske begrensninger. Fram til 1967 var det bare europeere som kunne søke asyl etter Flyktningkonvensjonen. Da tilleggsprotokollen til Flyktningkonvensjonen ble vedtatt i 1967, kunne ingen se for seg de enorme flyktningstrømmene vi i dag ser. Mennesker risikerer i dag livet i håp om et bedre liv i Europa, samtidig som det finnes en rekke trygge land i nærområdene. Resultatet er, som jeg påpekte i stad, at de mest ressurssterke flyktningene har mulighet til å komme seg til Europa, reise forbi en rekke trygge land på veien til Norge og søke asyl her. Samtidig ser vi at verdenssamfunnet ikke har ressurser nok til å bevilge de midlene FN mener er nødvendig for å kunne dekke de mest grunnleggende behov hos 60 millioner mennesker i nærområdene. Ifølge FNs egne tall kan vi hjelpe 13–26 ganger så mange i nærområdene for kostnaden av én flyktning i Norge.

Ofte hører jeg harmdirrende motargumenter om at det ikke er mulig å skulle regne på menneskeliv. Jeg mener likevel at det er vår plikt at vi skal redde flest mulig mennesker som er i den ytterste nød. For å gjøre det må vi bruke sunn fornuft og ikke hjelpe de få på bekostning av de mange. Når kvinner og barn sulter fordi FNs matprogram ikke har nok ressurser, handler det om penger. Når 90 pst. av pengene som brukes på verdens flyktninger, brukes på de 1–2 pst. som kommer til Vesten, handler dette om penger. Derfor håper jeg vi kan gå bort fra den fordummende retorikken som mange har valgt å bruke når man diskuterer hvem som skal være snillest i klassen, og begynne å se på hvordan vi kan redde flest mulig menneskeliv. Alle kan se at dagens system ikke takler de enorme utfordringene vi nå står overfor. Derfor er jeg glad for at mange land har startet en grunnleggende debatt om hvorvidt dagens asylsystem vil være bærekraftig, noe jeg mener det ikke er.

Fremskrittspartiet er opptatt av å finne løsninger. En løsning for mer rettferdig ressursfordeling kan være en regionalisering av asylinstituttet. Jeg håper flere tar del i denne viktige debatten om hvordan vi skal reformere asylinstituttet på sikt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [15:21:35]: Trontalen hadde eit viktig og riktig fokus på den humanitære katastrofen me no ser, men trontalen hadde òg eit fokus på utsette barn. Som justispolitisk kollega av Leirstein har eg lyst til å vise til den saka som VG har hatt dei siste dagane om barn som er utsette for seksuelle overgrep, og som endar opp som «råvarer» i ein umenneskeleg industri, der bilete og filmar av seksuelle overgrep blir selde og delte på Internett. VG møtte nordmenn som sel og deler slike bilete på nettet og er med på å skape og halde ved lag ein marknad for overgrep mot barn.

I vår raud-grøne regjeringstid styrkte me Kripos, me

skjerpa straffene, og me etablerte barnehusa. Eg lurar på kva Leirstein meiner er dei tre viktigaste tiltaka som justisministeren har innført dei to siste åra for å redusere den marknaden som finst for overgrep mot barn, og kva representanten meiner me må gjere vidare for å forhindre dette.

Ulf Leirstein (FrP) [15:22:41]: De fleste av oss – jeg tror alle – blir veldig opprørt når man ser det som VG har avslørt, og det er ikke første gang det skjer at man avslører den type kriminelle ringer som utnytter barn. Vi som er foreldre selv, blir jo helt satt ut av at mennesker kan holde på sånn som man holder på. Det var også ganske sjokkerende å se hvor «lett» VG kom fram til dette, mens politiet ikke har funnet de samme menneskene.

Mye av dette handler selvfølgelig om ressurser. Derfor er jeg veldig glad for at vi tverrpolitisk er enige om at vi må ha økte ressurser til politiet og etterforskningskapasiteten for å kunne håndtere den nye type kriminalitet, som i veldig stor grad også er nettbasert. Det andre er at vi må åpne for flere i politiet med annen type bakgrunn, som har bl.a. IT-kompetanse. Og for det tredje, som jeg også er glad for at justisministeren og dagens regjering og vi tverrpolitisk har vært enige om, har det vært å styrke også barnehusene og den type oppfølging. Det har vi vært veldig enige om at vi skal gjøre. Jeg håper også at regjeringen følger opp det videre på onsdag, når statsbudsjettet kommer. Så det er gjort mye bra, men jeg ser fram til videre godt samarbeid om dette.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [15:24:00]: Jeg vil fortsette i samme spor når det gjelder å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn.

Representanten Leirstein, undertegnede og flere i justiskomiteen har jobbet hardt for å få til en opptrappingsplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn. Vi vet at det er store mørketall, samtidig som vi ser at stadig flere blir avslørt, flere avhør blir tatt, flere saker blir løftet fram for domstolen. Det er bra. Men sammen sier vi også at vi erkjenner at situasjonen i dag ikke er god nok – vi har et stort steg for å komme opp på det nivået vi bør være. Der er saken grei.

Men så ble jeg litt skuffet da jeg hørte trontalen, der opptrappingsplanen for å bekjempe vold mot barn ikke ble nevnt. Når en snakker om store visjoner for det neste året, har jeg i hvert fall sett fram til behandlingen av nettopp denne opptrappingsplanen, som jeg tror kan bety enormt mye, og det blir store beløp når en snakker om det tverrpolitiske og de forskjellige sektorer som en må jobbe på. Hva tenker representanten Leirstein om at opptrappingsplanen ikke ble nevnt? Er det dårlig nytt for undertegnede?

Ulf Leirstein (FrP) [15:25:07]: Nå er det slik at vi sammen har gått inn for en opptrappingsplan. Trontalen er ikke jeg ansvarlig for – det er det sikkert mange som er glad for – men jeg er ansvarlig for det vi eventuelt får til på justisfeltet i justiskomiteen, i godt samarbeid også med Kristelig Folkeparti. Hvis det ikke er noe bra fra regjeringen på onsdag – jeg håper selvfølgelig at det er det – og vi må for-

sterke det, regner jeg med at vi skal klare å få gjort også det i justiskomiteen. Vi er veldig samstemte, ikke minst regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre i justiskomiteen, om å styrke det feltet. Jeg opplever at det er en stor velvilje også fra resten av opposisjonen på det området. Så jeg er trygg på at vi skal få til det. Jeg har også registrert at representanten Ropstad i gårsdagens VG nett var tydelig på at han skulle ta med inn i budsjett-drøftingene å få økte ressurser til feltet, så jeg regner med at dette blir ett av de punktene som kommer på kravlisten fra Kristelig Folkeparti.

Men dette er et viktig område som jeg tror vi alle er ganske enige om.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Liv Signe Navarsete (Sp) [15:26:45]: Den 14. september valde det norske folk sine lokale kommune- og fylkestingsrepresentantar over heile landet. Dette gjorde dei for å ta vare på lokalsamfunnet sitt og for å sikre at deira meiningar og ynske vert høyrde dei neste fire åra. Men i løpet av den tida kan Noreg inngå avtalar som sterkt vil avgrense dei lokale folkevalde sine moglegheiter til å styre kommunane og fylkeskommunane til beste for sine innbyggjarar.

Som Senterpartiets parlamentariske leiar viste til, finst det ei rekkje døme på at investeringsavtalar med ISDS-mekanismar går til åtak på demokratiet på nasjonalt nivå. Men det er ikkje berre her ein kan få åtak. Denne typen investeringsavtalar råkar òg demokratiet lokalt og regionalt. Etter at Buenos Aires tok attende forsyninga av vatn i kommunal regi, vart Argentina dømt til å betale 405 mill. dollar i erstatning til det franske selskapet Suez.

Kva skjer den dagen eit kommunestyre vil ta attende ulike tenester i offentleg regi? Kva vert konsekvensane om dei innfører nye reguleringar for å ta vare på miljøet eller innbyggjarane sine arbeidsrettar? Vil dei ha lov til det? Kor mykje vil dei måtte betale i erstatning fordi ein bryt prinsippet om «føreseielege rammevilkår»?

Konsekvensane av både TISA-avtalen og dei bilaterale investeringsavtalane regjeringa vil innføre, er uklare. Mellom anna LO har skjont dette. Difor skriv LO i sitt høyringssvar til stortingsmeldinga om handel og globalisering at dei utviklingstrekk me har sett dei siste åra med investor–stat–tvisteløysingsmekanismar, gir god grunn til bekymring. LO kan difor ikkje støtte innføring av ei ISDS-løysing i det norske rammeframlegget til bilaterale investeringsavtalar. Det vert interessant å sjå om Arbeidarpartiet vil støtte LO si vurdering i dette spørsmålet under Stortingets handsaming av meldinga.

Den 5. november 1975 var det i denne salen ein avgjerande debatt for utviklinga av Noreg. Då drøfta ein korleis Noreg skulle nytte oljeressursane i Nordsjøen. Skulle me sikre nasjonal kontroll med dei? Skulle me gjennom politisk styring sikre at ressursane kom heile folket til gode?

Øg den gongen hadde me marknadsliberalistar som ikkje hadde noka tru på regulering eller politisk styring. Carl I. Hagen gjekk imot at Noreg skulle nytte oljeressur-

sane på ein strategisk måte. Han kunne då, på vegner av Anders Langes Parti, fortelje:

«Vi foreslår derfor å selge rettigheter som Statoil har bl.a. i Statfjord-feltet til andre. Så vidt vi har undersøkt er det i dag ikke noe problem å selge rettigheter for 10 milliarder kr.»

Då Noreg fann olje, hadde me framsynte og visjonære folkevalde som ville nytte ressursane til å byggje landet og sikre god velferd til det norske folk. Nasjonale strategar som Finn Lied og Jens Evensen såg at me gjennom politisk styring måtte sikre nasjonale arbeidsplassar. Heldigvis var ikkje Noreg bunde av nokon TISA-avtale. Me hadde nasjonalt politisk handlingsrom til å byggje opp norsk produksjon.

Historia eg fortel, er ei suksesshistorie. Det er ei historie om hardt arbeid og politisk leiarskap. Men ville denne historia ha vorte til om Noreg den gongen hadde vore bunde av TISA-avtalen eller av bilaterale investeringsavtalar etter regjeringa sin modell for investeringsavtalar? Det er eit stort spørsmål.

Dei bilaterale investeringsavtalane som regjeringa har føreslått, vil forhindre statar i å stille krav som innskrenkar den kommersielle fridomen til investoren. Kva betyr det? Jo, det betyr m.a. at utviklingsland ikkje skal kunne krevje bruk av lokal arbeidskraft eller lokale råvarer. På same måten som Noreg verna eigen industri og gav titals tusen nordmenn moglegheit til å finne arbeid i ein ny industri, vil me no hindre at andre land kan gjere det same.

Det tek tid å byggje kunnskap og kompetanse. For å gjere dette må utviklingsland verte gitt rom til å beskytte eigen industri. Dette gjer dei m.a. nettopp ved å stille krav til at utanlandske føretak skal nytte lokal arbeidskraft eller lokale råvarer.

Utanriksministeren har sjølv skrive i eit av sine mange svar til meg om TISA at ein av dei store fordelane med TISA er at ein kan nekte dei andre TISA-landa å stille krav om lokal medeigarship, eller nekte dei å setje ei grense for utanlandsk eigarskap i tenestenæringar.

Regjeringa hevdar sjølv at WTO er hjørnesteinen i norsk handelspolitikk. Like fullt er me no ein aktiv pådriver for ein avtale som underminerer WTO som forum for nye handelsavtalar. Grunnen til at ein ikkje tek desse forhandlingane i WTO, er sjølvstakt at mange land, spesielt utviklingsland, har nytta vetoretten sin til å ta vare på interessene til sine borgarar. No går ein rundt WTO og legg dermed eit press på utviklingslanda til å slutte seg til ein avtale dei elles kunne ha stansa.

Det er vanskeleg å få gode svar på spørsmål om TISA. No er tida inne for openheit og opne prosessar kring denne avtalen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gunnar Gundersen (H) [15:31:59]: Investeringsavtalar og handelsavtalar er et yndet tema for Senterpartiet. Mens vi har sittet her i trontaledebatten, har det gått ut nyheter om at man nå er enige om TPP, Trans-Pacific Partnership. Verden beveger seg framover. Det neste steget som da kommer, er full fart på TTIP og forhandlingene

mellom EU og USA. Investeringsavtaler er en viktig del av det.

Det finnes i dag nærmere 3 500 investeringsavtaler rundt i verden. Norge har nesten ingen. Det det dreier seg om, er å gi norsk næringsliv en beskyttelse ute når de skal ut på den internasjonale arena. Det er nesten uforståelig at Senterpartiet kan være så mot at handel faktisk er basisen for velferd. Vi må ha et næringsliv som tør å være der ute for at vi også skal kunne støtte de deler av næringslivet som Senterpartiet ivrer for. Så hvordan kan Senterpartiet være så negative når det gjelder å skape trygghet for dem som er på den internasjonale scenen?

Liv Signe Navarsete (Sp) [15:33:12]: Kven skapar ein tryggheit for? Skapar ein tryggheit for dei som eventuelt ikkje får betra sine arbeidsvilkår, sine moglegheiter til å ha gode standardar for helse og miljø fordi det kan svekkje interessene til globale selskap og investorar? Gir ein fordelar til utviklingsland som vil beskytte sine ressursar, si arbeidskraft og byggje opp sine land på same måte som me har gjort? Ein gjer ikkje det. Spørsmålet vert: Kven skal ein leggje til rette for? Det er òg interessant, viss me ser litt historisk på det, korleis Noreg har greidd å byggje seg opp til å verte eit rikt land der me òg har greidd å varetake interessene til innbyggjarane, nettopp fordi me ikkje har hatt den typen klausular som har hindra oss i denne sal i å fatte viktige vedtak til beste for innbyggjarane, utan at me må skjegle til investorar.

Gunnar Gundersen (H) [15:34:15]: Igjen undrer innfallsvinkelen meg. Investeringer over landegrensene er uhyre viktig, og Navarsete er selv del av en allianse som ønsker å diskriminere norsk kapital framfor utenlandsk kapital. Norge er i veldig stor grad skapt av investeringer som kommer fra utlandet. Det gjør det selvfølgelig fordi vi har et godt rettssamfunn i Norge, og man har en trygghet for at investeringene faktisk blir håndtert på en riktig måte. Det er jo det investor–stat-avtaler dreier seg om. Det dreier seg om å skape en trygghet også for dem som investerer i andre land enn der man selv eksisterer.

Jeg er ganske overbevist om at veien ut av fattigdom for den tredje verden er å tiltrekke seg investeringer. Da er investor–stat-avtaler en helt grunnleggende pilar for at man skal kunne tiltrekke seg investeringer. Så jeg vil gjennta spørsmålet: Hvordan kan Senterpartiet ignorere at hele resten av verden går for investor–stat-avtaler, mens Norge altså skal sitte utenfor, som et av de landene som har best forutsetninger for å investere andre steder?

Liv Signe Navarsete (Sp) [15:35:26]: For det fyrste går ikkje heile verda for investor–stat-avtalar. Det er ein grunn til at WTO ikkje kom i land med sine rundar, nettopp fordi utviklingslanda ikkje ville ha denne type avtalar. Dei vil òg ha moglegheit til å beskytte sin industri, beskytte sine nasjonale interesser, til liks med andre.

Kven som vert diskriminert, kan ein diskutere, for ISDS-mekanismar i investor–stat-avtalar vil jo gjere at utanlandske selskap kan gå til sak mot den norske stat. Men det kan ikkje norske selskap gjere, så dette vil ikkje

i så fall bidra til at norske selskap vil verte mindre diskriminerte i Noreg – tvert om vil dei bruke det norske retts-systemet viss ein er i tvist med den norske stat, men utanlandske selskap kan og vil då bruke andre domstolar, som sit utanfor landet sine grenser, med anna regelverk enn det den norske staten har.

Gunnar Gundersen (H) [15:36:27]: Her må jo Navarsete snakke mot bedre vitende. Etter at Norge undertegnet den siste investor–stat-avtalen på 1990-tallet, har altså de avtalene økt fra mellom 500 og 1 000 til i dag nærmere 3 500 avtaler. Det sier noe om at resten av verden er på det sporet at det gjelder også å skape trygghet. Hvis vi går inn og ser på hvem som faktisk saksøker, og hva som er utfallene, så er det ikke veldig mange eksempler på at man faktisk blir saksøkt. Det er ganske mange eksempler på at staten vinner den type saker, men det er også noen eksempler på at stater taper. Men det er jo sånn i en rettsverden at man har et visst regelverk å forholde seg til, og det er det vi diskuterer nå. Skal man ha et internasjonalt regelverk som også gir en viss beskyttelse for investorer når man investerer i andre land? Mener Senterpartiet at det er behov for en viss trygghet når man skal investere i andre land?

Liv Signe Navarsete (Sp) [15:37:32]: Ja, me vil gjerne sjå til at det er tryggleik og gode internasjonale køyre-reglar. Derfor ynskjer me at WTO skal vere den instansen som forhandlar fram det på eit nivå som gjer at òg utviklingsland vert høyrde. Det som no skjer, er at dei store, dei rike går føre, og det vil true utviklingsland til å følge etter. ISDS-mekanismar vil ikkje tilgodesjå utviklingsland på den måten som regjeringa i regjeringserklæringa si hevdar at det vil gjere. Tvert imot vil det føre makt frå folkevalde organ over i lukka styrerom. Det er lukka prosessar. Retts-sakene som går, er òg lukka. Det er umogleg å få innsyn, det er veldig vanskeleg – WikiLeaks kjem med litt informasjon, elles er det nesten umogleg å få innsyn. Australia er saksøkt av tobakksgigantar. New Zealand ville innføre åttvaring mot røyking på tobakkspakkar, men gjer det ikkje av frykt for å verte saksøkt. Dette vil òg endre den politiske dagsordenen. Politikarar tør ikkje fatte viktige vedtak i frykt for å verte saksøkte.

Gunnar Gundersen (H) [15:38:40]: Dette med åpenhet er også et veldig lettvinnt argument å gripe til. Jeg mener at det er så stor åpenhet rundt mye av dette som det overhodet kan være. Man kan bare søke på bl.a. regjeringens nettsider for å finne all den informasjonen man ønsker.

Senterpartiet og Navarsete mener altså at sånn som nå, hvor man er enige om TPP, vet ikke alle de landene som sitter rundt Stillehavet sitt eget beste, de skjønner ikke at det egentlig er de rike landene som bare ønsker å utnytte de fattige. Jeg tror ikke det. Jeg tror det er en verden som ser at man bygger velferd, og man bygger også fred, ved å utvikle gode handelsforbindelser. Det er egentlig utviklingen et veldig godt bevis for. Så jeg vil igjen appellere til Senterpartiet om at man tenker seg om. Det næringslivet vi ønsker å støtte opp under i Norge, trenger denne type avtaler.

Liv Signe Navarsete (Sp) [15:39:46]: Trur representanten at det er tilfeldig at millionar av menneske protesterer mot denne typen mekanismar i handelsavtalar? Er folk flest dumme? Trur ein dei faktisk ikkje veit at det er sterke næringsinteresser og lobbyister som køyrer dette løpet? Det er ikkje vanlege folk sine interesser som er varetekte, det er store globale selskap som køyrer løpet. Det veit representanten veldig godt. Det er dei som «lobbyerer» fram, det er dei som får gjennomslag, og makt vert flytta frå nasjonalforsamlingar og frå folkevalde organ over i lukka styrerom. Det er det ISDS handlar om. Det varetok investo-rar, ja, men me som folkevalde skal ikkje berre varetake investo-rar, me skal varetake folk sine interesser, helse, miljø, tryggleik, arbeidstakarrettar og moglegheita til å byggje gode nasjonar òg for dei som ikkje er komne så langt i si nasjonsbygging som Noreg er. Det er både solidaritet og å byggje gode velferdsland rundt omkring.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Heidi Nordby Lunde (H) [15:41:12]: For noen år siden problematiserte NRK Kulturnytt trailersjåførenes manglende tilgang på biblioteker langs landeveien. Konklusjonen var at staten ikke tar ansvar, og at her måtte det årlige driftsmidler inn. For meg illustrerer dette en særnorsk holdning, der staten skal være altomgripende: alt for alle – ikke mye for dem som trenger det mest, og mindre for oss som kan og bør klare oss selv. Det reduserer reell omfordeling fra dem som har, til dem som ikke har. Når alle skal få, får alle litt mindre.

Gjennom denne høsten har vi hørt kritikk fra Arbeiderpartiet om at Høyre og Fremskrittspartiet gjør for lite, for sent, når det gjelder omstilling og arbeidsledighet. Det er, for å si det forsiktig, spennende fra et parti som for under et år siden ikke engang anerkjente behovet for omstilling. Så sent som i desember i fjor gikk Arbeiderpartiets finanspolitiske talsperson til angrep på Høyre og Fremskrittspartiet med at regjeringen spilte «upopulært, men nødvendig»-kortet når det «overhodet ikke var grunnlag for det». I sitt alternative statsbudsjett for 2015 skriver Arbeiderpartiet endog at regjeringen har lagt fram de mest ekspansive budsjettene i nyere tid. Regjeringen gjorde altså for mye, for tidlig. Og regjeringen gjør helt riktig mye, men ikke et øyeblikk for tidlig. Den rød-grønne arven var en velferdsstat som ikke er bærekraftig på sikt. Mangel på omstilling og prioriteringer bidro til økt oljeavhengighet. Todelingen av økonomien vises bl.a. gjennom at det i 2012 ble investert 200 mrd. kr årlig i petroleumsnæringen, mot 20 mrd. kr på fastlandet.

Høyre og Fremskrittspartiet er i gang med nærpolitireform, kommunereform, jernbanereform, modernisering av offentlig sektor, strukturreform innen universitets- og høyskolesektoren, har gitt et historisk lærerløft og innført pasientenes helsevesen – alt dette for å legge til rette for økonomisk vekst og en bærekraftig velferdsstat for framtiden.

Det er omstilling.

Allerede i forbindelse med revidert budsjett i april ble regjeringen rost fra flere hold for å ha lagt fram viktige tiltak for å stimulere til økt verdiskaping og styrke

vekstkraften i norsk økonomi. Samme måned holdt Arbeiderpartiets leder sin landsmøtetale. I den ble behovet for strukturell omstilling avfeid med at omstilling er noe folk opplever på jobben hver dag. Arbeidsledighet ble ikke nevnt med et ord. Det eneste konkrete forslaget i forbindelse med omstilling var å reversere regjeringens endringer av arbeidsmiljøloven. Representanten Gahr Støre gjentok begge deler i sitt innlegg i dag. Fra et parti som ellers alltid mener at endringer aldri er tilfeldig, høres det ut som om de har en sterkere laissez-faire-holdning til omstilling enn meg – og det sier ikke så lite.

Omstilling ble altså betegnet som et politisk skalkeskjul for endringer Norge ikke trenger. Først i august kom Arbeiderpartiets tiltaksplan med krav om tiltak regjeringen mer eller mindre allerede er i gang med: økt lærlingtilskudd, flere tiltaksplasser og bedre oppfølging av ungdom hos Nav.

Det Arbeiderpartiet etterlyser i tillegg, og som jeg vil advare mot, er å øke permitteringstiden fra 30 uker til et helt år. Jeg tviler ikke et øyeblikk på at arbeidsgivere gjerne vil overføre kostnaden for å låse arbeidstakere inn i en usikker livssituasjon over på skattebetalerne gjennom permitteringer på Nav. Men arbeidstakerne vil oppleve å få lønnen sin halvert i inntil ett år, samtidig som lån på huset skal betales og mat skal settes på bordet, uten noen garanti for at de får jobben sin tilbake.

Utfordringene vi står overfor, skyldes ikke bare en kortsiktig konjunkturedgang som skal glattes over. Vi står overfor store strukturelle utfordringer. Etterspørselen fra olje- og gassnæringen vil falle i årene framover, selv om oljeprisen skulle stige.

Løsninger som kan redusere arbeidsledighet på kort sikt, kan skape mer ledighet på lang sikt dersom arbeidskraft låses inne og omstilling uteblir. Økt permittering eller å øke antallet offentlig ansatte er ikke et svar på disse utfordringene. I stedet må vi legge til rette for et mangfoldig privat næringsliv for å få den omstillingen vi trenger. Da hadde det vært en begynnelse å legge vekk den fordommende retorikken om skattelettelse til de rike, når det handler om å utløse investeringsvilje og trygge norske arbeidsplasser. Brede skattelettelse gjør det mer lønnsomt å investere, skape nye arbeidsplasser og øke produktiviteten. Dette igjen gjør det mer lønnsomt å spare og arbeide. Det siste er viktig for å sikre den langsiktige bærekraften for velferdsstaten. Da bør vi nettopp gjøre det mer lønnsomt å arbeide.

Regjeringen skal håndtere den langsiktige omstillingen og den kortsiktige usikkerheten samtidig. Da er det viktig ikke å gå for kortsiktige løsninger som hindrer den langsiktige omstillingen, men å satse på arbeid, aktivitet og omstilling, slik regjeringen har vist at den allerede gjør og vil fortsette med å gjøre.

Åse Michaelsen (FrP) [15:46:01]: Er det noe som har blitt synliggjort de siste to årene, er det nettopp at denne regjeringen har vist handlekraft.

Samferdsel dreier seg om så mye mer enn bare bygging av konkrete prosjekt. Vi har nå økt tempoet i veibygging og annen infrastruktur, ikke minst fordi vi vil øke konkur-

ransekraften og -evnen til næringslivet. Vi vil utvide bo- og arbeidsregionene, noe jeg er sikker på at representantene fra Senterpartiet tiljubler ekstra. Vi øker trafikksikkerheten med trygge og sikre veier å kjøre på for å ruste Norge for fremtiden.

La meg ta en liten oppsummering av det som nå har blitt vedtatt og igangsatt, særlig med tanke på at representanten Gahr Støre etterlyste prat om reformer, som jo var det store temaet ved forrige trontaledebatt.

Jernbanereformen: Jernbane-Norge får nå en hensiktsmessig styringsstruktur der vi skiller mellom myndighets- og produksjonsoppgaver. Jernbanen skal bygges ut raskere, og tilbudet skal bli langt mer rettet mot kundens behov. Vi vil slippe til alle gode krefter i både privat og offentlig sektor for å gjøre jernbanen bedre. Midler til nye togsett, nye lyanlegg og flere kryssningsspor er bare noe av det vi nå ser kommer. Mer gods fra vei til bane er et satsingsområde hvor lange godstog skal få muligheten til å transportere gods når det er mest hensiktsmessig for kunden og markedet. Likeens må vi få mer gods over på kjøll.

Men uansett hvordan vi lykkes på bane og sjø, så må det bygges vei.

Ja, det er alltid fint og flott å kunne igangsette nye prosjekt om det er på vei eller bane, men det som denne regjeringen også har klart, det er å redusere vedlikeholdsetterslepet etter mange tiår hvor dette har fått lov til å vokse år for år. Dette gir bedre trafikksikkerhet på veiene og ikke minst punktlig tog.

Denne regjeringen tar trafikksikkerhet på alvor. Det gjøres en lang rekke tiltak for å gjøre veiene trygge. Flere midtrekkverk og ikke minst forsterket midtoppmerking er prioritert, og jeg er sikker på at mange som nå lytter til debatten, har kjent på følelsen av et nytt rumlefelt på veien de bruker daglig.

Statens vegvesen legger nå opp til en betydelig innsats når det gjelder utbedring av sideterreng, veibelysning, kurvatur- og kryssutbedringer og ikke minst rekkverk.

Gjennom økte bevilgninger og klare prioriteringer har Statens vegvesen i samarbeid med andre etater firedoblet kontrollen av vogntog – som igjen har ført til en femdobling av antall trailere som får kjøreforbud. Det er klart at det får konsekvenser. At vi nå ser resultater ved at antall ulykker reduseres, er ikke overraskende. Bedre veier gir færre ulykker, selv om farten øker. Ulykkestallene på veiene fra 2014 og fram til nå er faktisk de laveste vi har sett siden 1950-tallet.

Vi kan gjøre ytterligere for trafikksikkerheten ved å legge til rette for en modernisering av den norske bilparken, som er en av Europas eldste. Det er betenkelig at avgiftspolitikken legger en så høy beskatning på sikkerhet, så nå jobber regjeringen med en full gjennomgang av bilavgiftene. Det skal lønne seg å kjøre sikre biler, og det skal lønne seg å kjøre familievennlige biler.

I disse dager legges også siste hånd på verket for en bompengereform, hvor vi vet at færre bomselskaper gir mindre byråkrati og lavere finansieringskostnader. Effektene skal komme alle bilistene til gode gjennom lavere bomtakster eller kortere betalingstid – og aller helst begge deler. Selvfølgelig hadde mange av våre fremskrittsparti-

velgere en forhåpning om at Stortinget ville se at ved å bruke mer penger på samfunnsbygging som vei, bane osv., ville vi få fire ganger så mye igjen til innbyggerne som ved å investere i utenlandske aksjer, som strengt tatt fort kunne ha gitt oss dårlig avkastning.

Det begynner å bli en stund siden det gikk opp for meg at politikken verden skiller seg sterkt fra logikkens verden. Men et solid flertall på 83,7 pst. stemte på andre partier, dvs. at nevnte flertall stemte for bruk av bompenger, for skyhøy importavgift på biler, for Europas dyreste drivstoff og ikke minst en lite gjennomtenkt handlingsregel. Derfor er jeg særdeles glad for at vi har klart å få på plass et samferdselsløft som Norge ikke har sett maken til på lang, lang tid – sammen med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [15:51:18]: De sikkerhetspolitiske omgivelsene rundt Norge og Europa er mer krevende enn på veldig lenge. Gjennom sin annektering av Krim i mars 2014 og den fortsatte destabiliseringen i Øst-Ukraina har Russland brutt folkeretten og endret sitt forhold til de vestlige land. Vi har tydelig fordømt Russlands handlinger og gitt vår fulle tilslutning til EUs restriktive tiltak. På militær side har vi suspendert hoveddelen av vårt bilaterale militære samarbeid, men vi opprettholder de delene av samarbeidet som vi anser å være viktige for vårt felles ansvar for ressursforvaltning og liv. Vi opprettholder samarbeidet om kystvakt, om grensevakt, om søk og redning og også den åpne linjen og kontakten mellom vårt operative hovedkvarter og nordflåten.

Inntil Russland selv endrer sin atferd, vil forholdet til vestlige land forbli krevende. Russlands offensive bruk av militærmakt for å fremme egne interesser bidrar til å vanskeliggjøre forholdet ytterligere. Bruken av militærmakt overfor Ukraina, kombinert med et betydelig løft i militær evne, det store antallet ikke-varslede beredskapsøvelser og store strategiske øvelser i våre nærrområder har bidratt til å øke spenninga og bekymringa rundt russiske intensjoner.

Også i Europas sørlige nærrområder er den sikkerhetspolitiske situasjonen endret. Framveksten av ekstremistiske grupper i Midtøsten og Nord-Afrika er urovekkende. Terrororganisasjonene drar nytte av svake stater hvor kaos, borgerkrig og sekterisk spenning gir ekstremistene gode vilkår. Dette har implikasjoner for regional, europeisk og norsk sikkerhet.

Utvikling og stabilitet i hele Midtøsten er truet som følge av ISILs ekstremt voldelige framferd og av Al Qaidas fortsatt omfattende tilstedeværelse i regionen. Samtidig har ISIL og Al Qaida også en målsetting om å ramme vestlige land. Flere tragiske hendelser det siste halvåret har vist denne evnen og viljen.

Den forverrede sikkerhetspolitiske situasjonen i våre nærrområder og i sør aktualiserer behovet for at Norge tar et større ansvar for egen og alliert sikkerhet. Forsvarets beredskap og operative evne må styrkes. Regjeringa vil komme tilbake til hvordan Forsvaret skal innrettes for å møte dette utfordringsbildet i den kommende langtidsplanen for forsvarssektoren.

I Syria rammes sivilbefolkningen av Assad-regimets

brutalitet og overgrep fra ISIL og andre terrorgrupper. I forrige uke gikk også Russland inn med direkte militær støtte til Assads regime. Dette kan bidra til å eskalere konflikten ytterligere.

Det vi nå ser, er vår tids største humanitære katastrofe, og Norge er blant de aller største humanitære bidragsyterne. Fra 2011 til 2014 bidro Norge med i overkant av 1,8 mrd. kr i humanitær bistand og utviklingsbistand til Syria og nabolandene. I år har vi til nå bidratt med over 1,4 mrd. kr. Det gjør oss til sjettede største giverland, nest størst i forhold til folketallet. Dette tallet vil øke videre neste år, og vi må også ta høyde for behovet for ytterligere midler.

Millioner av mennesker er drevet på flukt som følge av den syriske borgerkrigen, som internt fordrevne eller tvunget til å søke tilflukt i naboland eller i Europa. Kriminellet nettverk utnytter den desperate situasjonen disse menneskene er i. Gjennom nyhetsbildet er vi vitne til tragiske scener fra Middelhavet.

Regjeringa støtter den pågående Frontex-operasjonen Triton med et sivilt fartøy, Siem Pilot, under ledelse av politiet med sivilt mannskap og støttet av Forsvaret med personell. En vesentlig del av oppgaven til Triton er søk og redningsoperasjoner. Fram til 27. september i år har Siem Pilot tatt om bord 7 281 skipbrudne og 56 omkomne. Regjeringa bestemte den 1. oktober å videreføre det norske bidraget i ytterligere tre måneder fra 1. desember i år, med mulighet for en ytterligere forlengelse. Norge støtter også Frontex-operasjonen Poseidon utenfor Hellas med et sivilt fartøy.

Vi merker en markant økning i tilstrømmingen av asylsøkere til Norge. Dette krever en bred offentlig innsats. Justis- og beredskapsdepartementet og de sivile etatene har primæransvaret for å håndtere situasjonen, men Forsvarsdepartementet og Forsvaret har siden august hatt en nær dialog med Justis- og beredskapsdepartementet og etatene. Vi kan være en viktig bidragsyter når det gjelder f.eks. bygninger, materiell, sanitet, som f.eks. soveposer og senger, og transport. Forsvarsdepartementet har vært veldig tydelig på at vi ønsker å bidra, og det blir tatt godt imot av sivile etater.

Som følge av anmodningen fra Justis- og beredskapsdepartementet besluttet jeg i forrige uke at Forsvaret bl.a. skal bidra med 500 køyesenger, dvs. 1 000 sengeplasser til mottaket som skal etableres i Råde kommune. Vi forbereder oss også på at situasjonen kan bli langvarig og mer omfattende enn det vi ser i dag. Vi må derfor søke langsiktige løsninger for å kunne ivareta de flyktningene som kommer til Norge.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anniken Huitfeldt (A) [15:56:40]: Jeg vil takke statsråden for et godt og perspektivrikt innlegg. Det er ingen tvil om at det er behov for et styrket forsvar i årene som kommer. Det tilsier den internasjonale situasjonen, og vi må også ta større ansvar i våre nærrområder.

Men jeg vil egentlig be statsråden kommentere mye av det som har vært tema i salen her i dag i andre diskusjo-

ner, og det har vært det som er denne regjeringas strategi, nemlig alltid å gå til angrep på de rød-grønne, og spesielt Arbeiderpartiet, for ikke å ønske omstilling. Hvis vi ser på de omstillingene som Forsvaret har vært gjennom de siste årene, har de vært ganske omfattende. Da vi satt i regjering, var det ikke slik at Høyre nødvendigvis stilte opp, og i de vanskelige avgjørelsene var de stort sett mot alle omstillinger. Grunnen til at det går ganske bra i dag, er jo at vi har omstilt Forsvaret mye. Så mitt spørsmål er: Er statsråden fornøyd med måten Høyre i opposisjon stilte opp på for omstillingene i Forsvaret, og hvordan vil hun bidra til tverrpolitisk enighet om de omstillingene vi skal gjennom nå?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [15:57:18]: For det første tror jeg vi må være veldig ærlige på at omstillinga Forsvaret har vært gjennom, har vært helt nødvendig, men den har også vært ledet av skiftende regjeringer helt fra begynnelsen av 2000-tallet. Da vi sist satt med regjering, var vi også nødt til å ta noen ganske tunge og vanskelige grep, som var helt nødvendig for at Forsvaret er der det er i dag. Så gjenstår det utfordringer. Jeg er veldig klar på at det vi nå står overfor, den krevende situasjonen og ikke minst det utfordringsbildet vi ser foran oss, som ikke kommer til å bli mindre i månedene og årene framover, gjør at vi må søke sammen i brede løsninger. Det kommer jeg også til å legge opp til. Vi hadde en god presentasjon fra forsvarssjefen på torsdag, der han la til grunn hva han mener er nødvendig. Så skal vi ha en politisk prosess der forsvarssjefens fagmilitære råd i tillegg til flere andre innspill kommer til å være viktig for hva vi til slutt presenterer for Stortinget, og der ønsker vi som sagt en bred politisk enighet.

Anniken Huitfeldt (A) [15:58:49]: Nylig kom Institutt for forsvarsstudier ut med en bok som beskriver omstillingen i Forsvaret siden 2000, som viser at på begynnelsen av 2000-tallet brukte Høyre all energi på å være imot omstillingene. Så kom de selv i regjeringsposisjon og ønsket oppslutning fra bl.a. Arbeiderpartiet i Stortinget, og vi stilte opp for omstillinga i Forsvaret, men da man selv satt i opposisjon, var man nærmest mot alt. Så det er veldig viktig nå at vi får en bred enighet, men at også regjeringa tar ansvar på sin vakt. For en ting er å peke bakover og si hva som ikke har fungert før, men det er like ansvarsløst å peke framover og si at alle andre i framtiden skal løse Forsvarets utfordringer. Hva vil statsråden gjøre for å ta større ansvar for å styrke Forsvaret på sin egen vakt? Nå har vi fått et fagmilitært råd som tilsier at man ikke må effektivisere slik statsråden la opp til i forrige års budsjett, med et kutt på over 100 mill. kr. Hva gjør statsråden for å øke Forsvaret og styrke Forsvaret på sin egen vakt?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [15:59:52]: Denne regjeringa og jeg som statsråd har ikke gjort stort annet enn å styrke Forsvaret på vår egen vakt. Vi styrket budsjettet med 3,3 pst. for inneværende år. Det kommer et nytt budsjett på onsdag som også vil vise at vi fortsetter den trenden. Da må vi legge til her at i løpet av de siste åtte årene før vi overtok, var det en budsjettøkning som i gjennom-

snitt var 0,2 pst. – i fire år var det realnedgang. Så utgangspunktet var at vi måtte øke relativt mye, og det vil vi se at vi også fortsetter med.

Det har vært viktig for oss også å understreke at Forsvaret må fortsette å ta sin del av ansvaret med å bruke pengene mest mulig effektivt. Derfor legger også forsvarssjefen til grunn for sitt fagmilitære råd at det også vil bli reduksjoner i bl.a. stabs- og støttestrukturer – han foreslår i alle fall det – og man vil effektivisere driften sånn at de pengene vi legger inn til Forsvaret, skal brukes på en best mulig og mest mulig effektiv måte. Det må gjelde for Forsvaret som for alle andre sektorer. Og når forsvarssjefen så tydelig har lagt det til grunn i sitt råd, er det fordi han mener at det fortsatt kan være mulig.

Line Henriette Hjemdal hadde her overtatt presidentplassen.

Knut Arild Hareide (KrF) [16:01:10]: Eg vil òg takke for det gode innlegget.

Eg trur det var statsrådens eigne ord at me no har eit krevjande sikkerhetsbilete, m.a. det me no ser, Russlands inntog i Syria-konflikten, og det er vurderinga av det eg ønskjer å utfordre statsråden på. Me har allereie no, òg i Noreg, fått ein debatt om me må godta eit visst samarbeid med Assad-regimet for å vinne fram i kampen mot IS, eller ISIL. Eg vil gjerne utfordre statsråden på kva ho tenkjer om det.

Så veit me at andre, m.a. Kai Kverme, som er Midtøsten-forskar, òg har vore tydelege på at så lenge USA og Russland stør ulike partar i Syria, er det vanskeleg å sjå ei avslutning på den borgarkrigen som er i Syria. Så det er eit krevjande bilete. Eg ønskjer å utfordre statsråden på korleis ho vurderer dette.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [16:02:14]: Det er et veldig godt og betimelig spørsmål. Som jeg var litt inne på i mitt innlegg om russisk handlemåte overfor Ukraina, og i Ukraina, er det også på dette området skapt betydelig usikkerhet om hva som er russiske intensjoner. Det gjør også bildet vanskeligere å lese. Det er flere mulige forklaringsfaktorer. Én mulighet er å søke å opprettholde en innflytelse i Midtøsten, det andre er å søke å støtte Assad og Assads regime. Vi skal huske på at våpensalg til Syria har vært en viktig inntektskilde for Russland i mange år og er det fortsatt. Det å trekke oppmerksomhet vekk fra Ukraina kan også være et motiv i tillegg til innenrikspolitiske motiver.

Det som er faremomentet etter min oppfatning er nettopp at det som nå skjer, kan bidra til å eskalere konflikten ytterligere fordi man ser at angrepene nå skjer – ut fra det åpne kilder rapporterer, i hvert fall – på langt flere enn ISILs stillinger. Det skjer også mot Den frie syriske hær og andre moderate opposisjonsgrupper, som da kommer til å trekke bl.a. Saudi-Arabia og Tyrkia tettere inn i konflikten for å søke støtte fra dem. Så dette er en meget eksplosiv situasjon, som dessverre kan se ut til å eskalere.

Liv Signe Navarsete (Sp) [16:03:42]: Takk til forsvarsministeren for eit, som vanleg, godt innlegg.

Forsvaret er inne i ei ny tid med heilt andre sikkerhetspolitiske utfordringar for landet vårt enn det me såg då førre langtidsplan vart lagd fram. Derfor er det vel ikkje heilt relevant, heller, å snakke om budsjettet korkje frå den raud-grøne regjeringa eller frå Bondevik-regjeringa, for ein hadde ein heilt annan situasjon enn det ein no har.

Men sjølv i den situasjonen, då det var behov for omstillingar og det vart gjort omstillingar, var ikkje fleirtalet i komiteen i førre periode oppteke av å gjere dei store endringane. Eg måtte setje meg ned og lese innstillinga – det kan alltid vere nyttig – og då las eg m.a. om Heimevernet. Og fleirtalet, som då bestod av Høgre, Framstegspartiet og Kristeleg Folkeparti, var veldig oppteke av å styrkje Heimevernet og å oppretthalde Sjøheimevernet, som no forsvarssjefen vil leggje ned. Derfor er det interessant å kunne få nokre vurderingar av om det er noko i den forsvarspolitiske situasjonen som har endra Høgres standpunkt til desse institusjonane i dei åra som no har gått sidan den innstillinga?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [16:04:58]: Takk for spørsmålet.

Jeg vil likevel hevde at selv om den sikkerhetspolitiske situasjonen er annerledes, er det relevant å snakke om det utgangspunktet vi starter med, fordi det handler om ubalanser og vedlikeholdsetterlep som har bygd seg opp over år, og som vi nå må ta fatt i for å komme opp på det operative nivået som den inneværende langtidsplanen ønsker at vi skal ha.

Det er jo nettopp de økonomiske grunnforutsetningene som var noe av årsaken til at det ikke ble enstemmighet eller et bredere flertall for den inneværende langtidsplanen. De diskusjonene som vi den gangen hadde bl.a. om Sjøheimevernet, er diskusjoner vi nå skal gå inn i med full tyngde ut fra det forsvarssjefen har levert. Og som jeg var inne på, både i mitt forrige svar og også på torsdag da det fagmilitære rådet kom, så er forsvarssjefens fagmilitære råd et helt sentralt og viktig dokument. Men vi har også andre dokumenter og andre vurderinger og analyser som skal legges sammen oppå dette, og vi skal ha en god og grundig politisk behandling både i Stortinget og i offentligheten.

Trine Skei Grande (V) [16:06:15]: Jeg har lyst til å spørre om noe som statsråden ikke berørte noe særlig i sitt innlegg. Vi deltar fortsatt militært i Afghanistan, vi deltar humanitært med ca. 700 mill. kr i det samme området, og vi ser at Taliban er på frammarsj i mange områder. Hvordan skal vi klare å samordne norsk innsats? Sjølv om vi klarer å holde jobbene klart fra hverandre, hvordan skal vi klare å samordne den innsatsen og det som vi bidrar med til det landet, med den strukturen vi har i dag, og hvordan skal det norske forsvaret klare å samordne den humanitære innsatsen sånn at vi når de målene som vi ønsker oss med vår deltakelse?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [16:07:06]: Takk for et godt spørsmål. Det er jo en situasjon som har blitt ytterligere aktualisert etter de siste to ukenes hendelser i bl.a.

Kunduz, hvor afghanske sikkerhetsstyrker nå ser ut til å være i stand til i alle fall å holde tilbake Taliban noe, men det er selvfølgelig en veldig uoversiktlig situasjon og en situasjon som fort kan snu igjen, og det understreker jo mange av de utfordringene, og det utfordringsbildet, som er. Likevel er det verdt å merke seg at afghanske sikkerhetsstyrker nå ser ut til å være mer kapable enn for en stund siden.

For oss er det viktig å bidra til at det vi gjør, går inn i en helhet. Det har lenge ligget til grunn en oppfatning og en måte å arbeide på som sier at man skal skille ganske klart mellom sivil og militær innsats. Dette er også et av de områdene som det regjeringsoppnevnte Afghanistanutvalget skal gå inn i, for å se på hva som fungerer og ikke. Men vi ønsker, som vi har redegjort for også i den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé, å fortsette med våre rådgivere som bidrar til den afghanske spesialpolitienheten, og vi ønsker også å videreføre det økonomiske bidraget vårt, nettopp fordi vi ser at både finansiering av sikkerhetsstyrker, stabilitet og økonomisk forutsigbarhet i Afghanistan kommer til å være avgjørende framover.

Trine Skei Grande (V) [16:08:23]: Ettersom jeg klarer å telle at det var én replikk igjen, har jeg muligheten til å løfte enda et tema.

Vi diskuterer flyktningssituasjonen ut fra det humanitære perspektivet og alt det som er viktig og riktig på det området. Så ser vi plutselig bevegelser i store folkegrupper, basert på nød og forfølgelse, men likevel kan man tro at noen stater har en interesse av at folk begynner å bevege seg. Vi ser nå det presset som kommer fra Syria, på samme måte som vi ser andre ustabile land rundt oss, som f.eks. Ukraina, som også kan føre til en flyktningssituasjon som da vil påvirke de østeuropeiske landene veldig sterkt.

Så jeg lurer på om forsvarsministeren har noen tanker ut fra et forsvarsstandpunkt – sikkerhetsmessig og geopolitisk – om at store flyktningstrømmer også kan brukes av makter for å oppnå ustabilitet hos andre makter?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [16:09:26]: Det er et veldig godt spørsmål, som jeg veldig gjerne skulle hatt mer enn ett minutt til å svare på. Jeg skal likevel forsøke å gi noen perspektiver på det, for jeg har ved flere anledninger i det siste uttalt at jeg nærer en bekymring for helsetilstanden i europeisk politikk på en del områder, og særlig gjelder det polarisering av den politiske debatten. Vi ser strømninger på begge ytterfløyer som vi kanskje hadde håpet var borte.

Jeg mener at det at mennesker er på flukt, er ikke i seg selv et sikkerhetsproblem. Mennesker har mulighet til, og skal ha mulighet til, å flykte, og de skal ha mulighet til å søke asyl, men i mange land ser vi hvordan det presset kommer på toppen av en allerede polarisert politisk situasjon, og dermed bidrar til å skape strømninger som vi helst ikke ønsker å se. Det er, og kan være, en betydelig utfordring. Vi ser jo også nå hvordan det at konflikten i Syria kan komme til å eskalere ved den russiske inn gripen, kan gjøre at flyktningstrømmene fra nabolandene, dit mennesker fra Syria har flyktet, også kan begynne å bevege på seg, fordi

man ser enda mindre framtidshåp i Syria. Så dette er en ganske komplisert situasjon.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Marianne Marthinsen (A) [16:11:01]: Vi er vant til å snakke om Norge som annerledeslandet. Gjennom årene med finanskrisen framsto Norge som unntaket, hvor ledigheten holdt seg lav, lavest i Europa, og hvor tilveksten av nye arbeidsplasser var høy til tross for at verden rundt oss opplevde det største økonomiske tilbakeslaget siden 1930-tallet.

Det var en blanding av noen heldige omstendigheter, f.eks. en solid utvikling i vårt bytteforhold mot utlandet, det skal vi ikke underslå, og trygg økonomisk styring som gjorde at vi kom oss helskinnet igjennom. Der andre land valgte generelle skatteuttak som medisin for å møte sviktende konjunkturer, valgte vi en annen vei. Det viste seg å være helt riktig. For bare noen uker siden kom SSB med sin siste konjunkturrapport, hvor de skriver rett ut at makroøkonomisk forskning i etterkant av finanskrisen har vist at generelle skatteuttak for å motvirke nedadgående konjunkturer virker dårlig.

Nå er Europa i ferd med å komme sakte, men sikkert tilbake. BNP-veksten tar seg forsiktig opp, i hvert fall i de fleste land, ledigheten faller nesten overalt, og igjen er Norge annerledeslandet, men nå med et annet fortegn. Vi er et av få land hvor ledigheten stiger. Fortsetter utviklingen som nå, er det ikke lenge igjen før Norge har høyere arbeidsledighet enn Tyskland, og jeg tror det er få som hadde sett for seg det for bare ett år tilbake, da vi sto her i denne salen og hadde trontaledebatt sist.

Situasjonen vi står oppe i nå, har noen fellestrekk med, men også store forskjeller fra, det vi møtte i 2008 og 2009. Ser vi bak de grove ledighetstallene, er det ingeniørene som driver veksten i ledigheten, og det er stort sett på Vestlandet det skjer. Så dette er, til forskjell fra 2008, sektorspesifikt, og det er geografisk spesifikt, i hvert fall foreløpig. Det oljeprisfallet som oppleves som en krise for oljeindustri og leverandørindustri på vestlandskysten, tar med seg et kronekursfall, som gir økte investeringer og fornyet optimisme i andre deler av fastlandsindustrien.

Når enkelte er bekymret for at det budsjettet som legges fram om et par dager, skal bli for ekspansivt, er det ut fra en bekymring for at den enorme gevinsten som det kronekursfallet fører med seg, skal settes i spill. Når jeg hører f.eks. innlegg av den typen som representanten Nordby Lunde holdt, blir jeg ekstra bekymret, for hennes resonnementer legger jo til grunn at jo mer penger regjeringen bruker, jo mer har regjeringen gjort for å møte ledigheten. Det er en grov feilslutning.

Det som trengs, er målrettede tiltak rettet mot dem som mister jobben, mot de næringene som virkelig strever, og selvfølgelig tiltak for å sikre den langsiktige omstillingsevnen. Vi må gjøre det som faktisk virker. Regjeringen på sin side virker mest opptatt av å bruke ordet «omstilling» for å legitimere tiltak og forslag som er upopulære blant folk. Vår kritikk handler overhodet ikke om at regjeringen gjør for mye for tidlig, som det har blitt sagt fra talerstol-

len her, men om at de gjør grep som er feil. Når regjeringen svekker arbeidstakernes rettigheter, kaller de det omstilling. Når de kutter skattene for de rikeste og gjentar og gjentar at dette øker investeringsviljen, når de får rapporter som viser at det ikke stemmer, kaller de det omstilling. Når de vil ha søndagsåpne butikker, er det også omstilling. Det er feil bruk av ordet. Omstilling har Norge lykkes med i mange tiår. For bedriftene er det en kontinuerlig prosess, ofte i samspill med det offentlige. Derfor vil vi føre en aktiv næringspolitikk for å legge til rette for den omstillingen.

Så vil vi ikke minst sørge for at folks omstillingsevne – hver og en av oss – fortsatt er høy, gjennom å sørge for små forskjeller og jevn fordeling. Jeg har hørt enkelte regjeringsrepresentanter kalle det for fordummende å snakke om fordeling. I trontalen la regjeringen faktisk vekt på betydningen av en jevn fordeling for å sikre langsiktig omstilling. Jeg var sikkert ikke den eneste som la merke til at statsministeren i FN, i en setting hvor det handlet om rettferdighet og fattigdomsbekjempelse, tok til orde for å redusere forskjeller bl.a. gjennom å bruke skattesystemet. Det er mitt håp at dette målet om å redusere forskjeller og sikre folks mulighet til å makte omstilling, også preger det budsjettet vi får oss forelagt om to dager – at det blir et budsjett som legger de store virkningsløse, generelle skatteuttakene til de mest velstående til side, og som går målrettet inn med tiltak rettet mot de delene av næringslivet og de menneskene som trenger det.

I fjor var det et hav av avstand mellom de honnørordene som også den gangen fantes i trontalen om jevn fordeling og de økonomiske realitetene vi så da budsjettet ble lagt fram. Kombinasjonen av enorme lettelsener til de mest velstående og smertefulle kutt som rammet noen av de svakeste, satte i gang en reaksjon ute blant folk som jeg tror må ha rystet regjeringspartiene også. På onsdag får vi vite om statsministerens ord i FN faktisk betyr noe, eller om det bare var noe hun sa fordi hun befant seg langt unna den norske politiske debatten.

Ingunn Foss (H) [16:16:27]: Høyre er opptatt av å skape et konkurransedyktig næringsliv, trygge arbeidsplasser og å legge grunnlaget for en varig velferd. Vi må skape mer, ikke skatte mer. Derfor satser vi på kunnskap, forskning og innovasjon, utbygging av infrastruktur og skattelettelsener som gjør norsk næringsliv mer konkurransedyktig.

Norge er et land med store muligheter. Vi har kunnskap, teknologi og kapital, og vi har store naturressurser både på land og i havet. Men vi har også noen utfordringer. Det er dyrt å drive virksomhet i Norge. Vi har et høyt kostnadsnivå. Vi har et høyt velferdsnivå som vi gjerne vil opprettholde, og vi har noen særnorske skatteregler som gjør det vanskelig for norske bedrifter å konkurrere i et krevende marked. Hvorfor skal utenlandske investorer som investerer i Norge, slippe formuesskatt, samtidig som denne skatten begrenser norske investorers mulighet til å investere i norske bedrifter?

Mye går bra i norsk næringsliv. Samtidig ser vi at arbeidsplasser i olje- og gassindustrien forsvinner. Selv om

verden vil trenge olje og gass i mange år framover, er det åpenbart at vi må omstille oss i en mer miljøvennlig retning. Nye næringer vil se dagens lys, og vi ser et stort potensial i bl.a. bioøkonomien og i den havbaserte næringen.

I år etter år ble norsk økonomi mer og mer avhengig av oljen. Når oljeprisen synker, betaler vi prisen for at den forrige regjeringen valgte den enkle løsningen i mange år. De kjørte videre i de samme sporene, uten omstilling.

Det er ikke regjeringens feil at oljeprisen faller. Det var heller ikke den rød-grønne regjeringens feil at finanskrisen kom. Men det er de rød-grønnes ansvar at de ikke startet den nødvendige omstillingen i løpet av de åtte årene de styrte.

Kortsiktige grep for å håndtere økt ledighet er viktig, men enda viktigere er det å omstille og ruste landet for framtida og sikre at kritisk kompetanse ikke forvitrer og forsvinner.

Vi trenger flere bein å stå på, og vi trenger flere levedyktige bedrifter. Derfor gir vi skattelette slik at næringslivet kan bruke pengene på å skape de nye arbeidsplassene, i motsetning til Arbeiderpartiet som vil tilbake til et skatteinivå fra tida da oljeprisen og oljeaktiviteten var rekordhøy. Dette er åpenbart feil medisin og heller ikke det bedriftene etterspør. Bedriftene ber om forenkling av regelverk, mer forskning, tilrettelegging for omstilling og rammebetingelser som gjør at de kan løfte fram de nye ideene som kan gi oss de varige arbeidsplassene framover.

Vår regjering har redusert skatter og avgifter med 15 mrd. kr siden 2013. For næringslivet er særlig redusert bedriftsskatt, redusert formuesskatt, utvidelse av SkatteFUNN-ordningen og forenklinger i merverdiavgiften viktige bidrag. Dette gir bedriftene bedre muligheter til å skape overskudd som igjen kan investeres i bedriftene.

Vi må øke konkurransekraften. Derfor satser vi på skolen. Vi gjennomfører tidenes lærerløft, og vi satser på lærlingordningen – begge deler for å sette våre barn og unge bedre i stand til å bidra i framtida.

Vi satser på forskning og utvikling. Det er bevilget 1,5 mrd. kr mer innen dette feltet enn da de rød-grønne styrte. Noen av midlene er innrettet mot å ivareta behov spesielt på Sør- og Vestlandet, som er sterkest berørt av oljeprisen.

Vi styrker satsingen gjennom Forskningsrådet, Innovasjon Norge og SkatteFUNN. Vi øker tilgangen på risikokapital både i form av såkornfond og presåknfond, og vi styrker Brukerstyrt innovasjonsarena, Enovas klimateknologifond og Innovasjon Norges miljøteknologiordning.

Vi har en historisk satsing på vei og jernbane og ser for første gang på mange år at vi også begynner å ta igjen etterslepet på vedlikehold i denne sektoren.

Dette og mye mer vil bidra til at næringslivet kan skape de nye og framtidsrettede arbeidsplassene vi trenger, som kan gi arbeid og trygghet til folk.

Høsten 2014 mente Arbeiderpartiet at pengebruken i statsbudsjettet var «for mye og for tidlig». I revidert budsjett bare et halvt år senere mente Arbeiderpartiet at pengebruken var «for lite og for sent». Det er vanskelig å ta denne kritikken på alvor. At oljeprisen faller, har verken dagens eller forrige regjering ansvar for, men Arbeiderpar-

tiet har et særlig ansvar for at de ikke sørget for å starte en omstilling som alle så måtte komme.

Bente Thorsen (FrP) [16:21:21]: Trontalen bar tydelig preg av at Norge står overfor utfordringer i året som kommer. At oljeprisen har gått ned, har medført at flere har mistet jobben, og mange føler usikkerhet for både jobb og inntekt. Talen viste også at regjeringen tar tak og viser handlekraft.

Fremskrittspartiet mener at investeringer i samferdselssektoren, gode rammevilkår for næringslivet, kutt i skjemaveldet og en god utdannings- og forskningssektor er grunnsteinene i velferdssamfunnet og en forutsetning for å trygge arbeidsplasser og verdiskaping.

Med Fremskrittspartiet i regjering ser vi hver eneste dag forenklinger, skatte- og avgiftskutt og forbedringer i rammevilkårene for næringslivet. Fremskrittspartiets stortingsgruppe vil fortsette å arbeide for dette.

Fremskrittspartiets gjennomslag i regjeringens utdanningspolitikk er nå svært tydelig. I yrkesfagløftet og realfagsløftet iverksettes det en rekke tiltak som Fremskrittspartiet har jobbet for i årevis. Også i satsingene på næringsforskning, i strukturmeldingen og i den marine strategien er det mye gjenkjennelig fremskrittspartipolitikk. Slik legges det til rette for utvikling og vekst for dagens og fremtidens velferdssamfunn.

Både bedrifter og offentlig sektor vil i fremtiden ha et stort behov for dyktige medarbeidere med fag- og yrkesutdanning. Derfor er det nødvendig å heve statusen til yrkesfagene og bekjempe et uakseptabelt høyt frafall. Dette gjøres nå gjennom å tillate alternative opplæringsløp, som f.eks. praksisnære opplæringsprogrammer i bedriftene. Praksisbrevordningen utvides, man videreutvikler tilbudet til elever som vil kombinere fagbrev og studiekompetanse, f.eks. tekniske allmennfag, det gjennomføres yrkesretting av fellesfagene på yrkesfaglige utdanningsprogrammer, man styrker muligheten for at yrkesfagelever kan veksle mellom opplæring i skole og bedrift, og man styrker Y-veien.

Videre har regjeringen økt lærlingtilskuddet med til sammen 10 000 kr per lærling siden vi tok over. Det er også iverksatt kompetansetiltak for yrkesfaglærere, der stadig flere får anledning til å hospitere i næringslivet.

Norge må ha gode utdanningstilbud i alle ledd, fra barnehage og grunnskole til fagskoler, universiteter og voksenopplæring. Norge som kunnskapssamfunn er komplett avhengig av at elevene fra grunnskolen får tilegnet seg kunnskap til å mestre utfordringene de møter i yrkesutdanninger, studier og i arbeidslivet.

Realfagsløft, lærerløft og andre kvalitetsfremmende tiltak, fleksible vekslingsordninger, bedre lærlingordninger, økt dialog og samarbeid med næringslivet, praksisretting – alt dette bidrar til økt kvalitet i skolen. Vi får mindre frafall, flere kvalifiserte elever som blir motivert til å bli dyktige fagarbeidere, akademikere og forskere. Dette gjenspeiles i regjeringens økte satsing på forskning og høyere utdanning og det særlige fokuset på ingeniør- og realfagsstudier, innovasjon og næringsforskning – og innovasjon

er igjen en forutsetning for fremtidens verdiskapende virksomheter.

Norges verdiskapende næringer er kompetansebaserte, og dette vil bli enda sterkere i fremtiden. Olje og gass, fornybar energi, maritim/offshore og marin, finans og IKT er verdidriverne som skal sikre fremtidens velferdssamfunn. Det er ulike bransjer, men alle har én ting til felles: De bygger på realfagskunnskap. Verdiskapingen vi er avhengig av, står og faller på gode realfagskunnskaper.

Mange norske elever har i dag store problemer med realfagene, spesielt matematikk. Fremskrittspartiet har lenge påpekt denne utfordringen og er glad for at regjeringen er tydelig, offensiv og praktisk i sine tiltak for å få realfagskunnskapene opp på et nivå som «verdens rikeste land» kan være bekjent av.

I etter- og videreutdanningstilbudet til lærerne legges det særlig vekt på matematikk og naturfag. De gode lærerne skal bli enda bedre, og det innføres karakterkrav til lærerutdanningene, slik at både status og kompetanse heves.

Noen hevder at solid finansierte offentlige universiteter er det viktigste for å få innovasjon. Andre mener at det er i gründermiljøene at innovasjonen foregår. Andre igjen mener det er de store bedriftene som driver innovasjonene fremover. Vi i Fremskrittspartiet mener de har rett alle sammen. Derfor er vi glade for at det satses på bred front for å styrke Norges innovasjonsevne og fremtidige verdiskaping.

Vi lever i spennende og utfordrende tider. Fremtidig velstand og verdiskaping er avhengig av at storting og regjering viser handlekraft og tør å ta modige beslutninger, og Fremskrittspartiet vil gjøre det vi kan for å få dette til.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [16:26:36]: I årets trontale ble flyktningssituasjonen fortjenstfullt trukket fram som en av hovedutfordringene. Nesten 60 millioner mennesker er på flukt. Det tilsvarer tolv ganger Norges befolkning, og tenk, halvparten av dem er mindreårige.

FNs høykommissær for flyktninger kaller dette en stor flyktningkriser. I økende grad kommer det folk som flykter for sine liv fra krigs- og konfliktsoner via Italia og Hellas, og det angår oss.

Norsk historie forteller om liknende tilstander i vårt eget folk. Jeg har møtt Shetlands-Larsen, som seilte 52 ganger over Nordsjøen med livredde nordmenn. I sommer fikk jeg, på invitasjon fra Jødisk Museum i Oslo, oppleve Carl Fredriksens Transport fra Oslo til Sverige. Om lag 50 000 nordmenn hadde bruk for losjer og assistanse for å rømme fra nazistisk terror og forfølgelse over til Sverige.

I Finnmark og Troms ble sivile tvangsevakuert og deportert til ukjent internflukt, ca. 50 000 bare fra Finnmark. Fra samme tidsrom har vi en problematisk historie med deportasjon av jøder. I forrige uke fikk jeg selv oppleve å overvære mottakelse av flyktninger på Sicilia og Lampedusa.

Som en anstendig og sivilisert nasjon har Norge et ansvar – ja, plikt – til å stille opp for mennesker på flukt. Denne situasjonen kan bare løses ved internasjonalt forpliktende samarbeid, der alle land bidrar. Dette gjelder

både i det langsiktige arbeidet med å bekjempe årsakene til flukten og til på kort sikt å utvide FN's kapasitet for hjelpearbeid i nærrområdene og i mottaket av flyktningene som kommer til Europa. Kristelig Folkeparti mener at vi må styrke dette akutte hjelpearbeidet, fortrinnsvis ved samtidig å opprettholde bevilgninger til bistandsarbeid som kan motvirke flukt. Nå må vi være oppmerksom på flere aspekt samtidig. Vi må fornye mottakssituasjonen og forbedre bosettings- og integreringspolitikken i eget land. Vi er derfor glad for at vi nå, i samarbeid med regjeringen, også starter arbeidet med å utvikle en ny og bedre mottaksstruktur i Norge.

Stortinget har ansvar for å legge til rette for at kommunene bedre kan bosette og integrere. Kommunene har nå sagt ja til å bosette enda flere, regjeringen har tatt ansvar, og det er bosatt flere enn noen gang tidligere. Dette arbeidet er nå viktigere enn noen gang og må styrkes ved å øke kompensasjonsordningene for kommunene.

Samtidig har vi alle et personlig ansvar for hvordan vi møter medmennesker. Det er like mye opp til oss hvordan vi tar imot medmennesker i våre lokalsamfunn, lag og organisasjoner, menigheter og naboskap. Hver enkelt av oss kan utgjøre en forskjell for våre nye medborgere og bidra til god integrering. Jeg kan kanskje minne om våre forfedre, som hadde opplevd krigen, i det fattigere Norge på 1950-tallet, der mange lokalsamfunn tok imot flyktninger fra Ungarn på en varm og forbillig måte.

Relasjoner endres fort når vi kjenner et navn, sier hei i butikkoen, får høre deres livshistorie over en kopp kaffe i hjemmene våre. Slike nære sosiale kontaktpunkt er viktig for alle mennesker, og særlig for dem som har flyktet fra sitt hjemsted, familie og venner. Det gir holdepunkt og grunnlag for god integrering. Jeg er derfor stolt av å se det engasjementet frivillige har vist i denne situasjonen. Norges befolkning sier ja både til å ta imot flyktninger og til å bidra til at flyktningene blir ønsket velkommen.

Vi har i år sett en sterk økning i antall enslige asylsøkende barn som kommer til landet. Denne gruppen er ekstra sårbar og trenger god omsorg og beskyttelse. Så langt i år har 18 barn forsvunnet fra norske asylmottak, i fjor var tallet 42. Slik kan vi ikke ha det. De fleste er i alderen 15–18 år og er dermed under UDIs ansvar. Disse plasseres i dag i egne avdelinger på asylmottakene, og UDI skal sørge for at de får oppfølging og hindre slike forsvinninger.

I 2007 ble omsorgsansvaret for enslige asylbarn under 15 år overført fra UDI til barnevernet. Dette bør nå gjøres for barn mellom 15 og 18 år. Jeg fremmer derfor herved på vegne av Kristelig Folkeparti et forslag om at regjeringen kommer tilbake til Stortinget med en sak om å forbedre omsorgen for disse ved å overføre omsorgsansvaret for enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år til barnevernet. Dette vil sørge for at barna får et godt og trygt omsorgstilbud, der det er barnefaglig kompetanse og en vil kunne følge opp barna bedre, slik at de blir gode borgere i landet vårt.

Presidenten: Da har representanten Geir Sigbjørn Toskedal tatt opp det forslaget han refererte til.

Iselin Nybø (V) [16:31:57]: Både i trontalen og i debatten i dag har dagens økonomiske situasjon vært tatt opp. Jeg er fra en region og fra en by som er svært preget av nedgangen i oljeprisen. Folk mister jobben, og mange går arbeidsledige over tid. Dette preger landet vårt, det preger byene våre, og det preger de familiene som rammes av arbeidsledighet. Jeg er glad for at mange har løftet dette temaet i dag, og at det pekes på ulike løsninger. Både kortsiktige og langsiktige løsninger er nødvendige. Flere har snakket om det grønne skiftet som er helt nødvendig. Det er jeg enig i. Flere har også snakket om kortsiktige motkonjunkturtiltak, som også kan bidra i den situasjonen vi er i nå.

Men noe som alltid er viktig, ikke minst i de nedgangstidene som vi ser nå, er å satse på kunnskap og utdanning. Trontalen vier ikke mye tid til dette temaet, men det er et område som regjeringen har satsset på tidligere, så vi har store forhåpninger når statsbudsjettet legges fram onsdag.

Jeg mener at vi startet noe veldig positivt i forrige budsjett. Da fikk Venstre gjennomslag for at det skulle settes av 50 mill. kr til stipender til såkalt ikke-kvalifiserte lærere. Det endte med at 750 personer har fått stipender. Disse stipendene er fordelt på PPU, PPU-Y og yrkeslærerutdanningen. Vi har fått mange positive tilbakemeldinger på den satsingen, tilbakemeldinger som gjør at det er viktig at vi følger dette opp i de budsjettene som kommer framover. Jeg håper derfor at Norge skal få flere stipender – for å få flere over i læreryrket og kvalifisere de lærerne som allerede er i skolen i dag. Flere har over tid også pekt på at det er behov for flere i yrkesfagene. Nå står vi i en situasjon der det er mange som er aktuelle til sånne jobber, og som med den rette utdanningen på plass godt kunne tenke seg å gå inn i skolen. Det er en interessant og givende jobb, og det er skoler der ute som trenger disse kvalifiserte lærerne.

I Venstre er vi også opptatt av å finne gode løsninger på folks reelle problemer. Da må vi våge å tenke litt nytt. Vi har tatt til orde for å prøve ut gratis SFO, i første omgang som prøveprosjekt for å få noen viktige erfaringer. Allerede nå ser vi at de få prøveprosjektene med gratis SFO melder om høy deltakelse og om positive tilbakemeldinger om at det er et attraktivt tilbud.

For oss handler det først og fremst om å se på skolehverdagen som en helhet. Er det helt sikkert at den beste måten å organisere hverdagen til barn på er den måten vi gjør det på i dag – som er den samme måten som vi har gjort det på i årevis? Resten av verden har gått framover, har forandret seg, men organiseringen av skolehverdagen er sånn som den alltid har vært.

Gratis SFO har mange fordeler. Det gjør SFO tilgjengelig for alle, ikke bare for dem som har råd til det. Barn i fattige familier kan på lik linje med andre unger delta i aktiviteter som er ganske vanlige etter hvert. Forsøket her i Oslo viser at hvis tilbudet er gratis, ønsker folk at ungene skal delta. Det gir oss rom for å se på skolehverdagen som en helhet, det gir ungene rom for å prøve å gjøre leksene ferdig før de går hjem for dagen. Mange foreldre er fortvilet over den såkalte tidsklemma og føler at de ikke får nok tid sammen med ungene sine. Selvfølgelig er ikke alle lekser like egnet til å gjøre på skolen, som f.eks. leseleksen, der

foreldrene må høre og gjerne bidra litt hjemme også, men som utgangspunkt kan en få gjort mye på skolen og ha fri når en kommer hjem.

Det gir oss også en mulighet til å se på fritidsaktivitetene og andre ting som kan legges inn i skolehverdagen. Jeg er sikker på at mange likeså godt kunne benyttet seg av kulturskolens tilbud hvis det ble gitt i SFO. Jeg tror det kunne vært positivt både for familien – som får mer fritid på kveldene – og for dem som jobber i kulturskolen, å bli ferdig om dagen. Vi kan også se for oss at vi kan få inn en litt mer systematisert jobbing rundt fysisk aktivitet i skolen.

Så er det klart at det frivillige organisasjonslivet som vi har i dag, skal vi fortsatt ha. Det er vi stolte av, og det skal vi verdsette. Men vi må kunne tenke noen nye tanker. For oss er det viktig at vi ikke lar gamle prinsipper stoppe nytenkning på skoleområdet. Skole handler først og fremst om utdanning, men det handler også om å gi alle barn de samme mulighetene til å utnytte sitt potensial. Det handler om å gi unger sosial mobilitet.

Terje Aasland (A) [16:37:06]: Det er spesielt tre store saker som preger mitt sinn gjennom denne trontaledebatten. Den ene er den alvorlige flyktnings situasjonen, den andre er den økende arbeidsledigheten, og den tredje er klimautfordringene, hvor vi nå allerede ser klimaendringenes dramatik.

La meg starte med den alvorlige flyktnings situasjonen. Jeg er svært glad for at stortingsflertallet før sommeren tok ansvar for et bredt forlik, et forlik hvor en i utgangspunktet tar imot flere flyktninger for å gi beskyttelse og å gi rom for at man i større grad skal kunne leve et trygget liv i Norge. Forliket preges av medmenneskelighet, hvor vi fører en human, rettferdig og konsekvent flyktningspolitikk. Slike brede forlik er helt nødvendig, og er med og former våre menneskelige verdier inn i en framtid, en framtid som vi kan oppleve blir enda mer urolig, og en framtid hvor mange flere kanskje velger å legge ut på flukt for å unngå krig og forfølgelse – eller for den saks skyld flukt fra klimaendringer.

Som en svart kontrast til forliket fra før sommeren står Fremskrittspartiets leder og landets finansminister Siv Jensens oppfordring til kommunene om boikotting av bosetting av flyktninger. Gjennom den boikotten har finansministeren et bevisst ønske om å spre frykt om at vi ved å hjelpe andre selv vil miste mye, samtidig som budskapet bygger opp under individualismen og at selvgodheten skal styre menneskets sinn, og hvor man til slutt er seg selv mer enn nok. Dette er en lite verdig opptreden fra Norges finansminister. Finansministeren bør absolutt komme til Stortinget og svare i løpet av denne debatten på det spørsmålet Jonas Gahr Støre bl.a. tok opp tidligere i dag.

Den andre store saken er arbeidsledigheten. Det er grunn til bekymring. Arbeidsledigheten har ikke vært så høy som nå på 20 år. Det er Vestlandet som rammes, og i Rogaland har arbeidsledigheten økt med 70 pst. på ett år. Vi har over lang tid fra opposisjonens side tatt opp saken med regjeringen og sagt at vi tror at det som ligger framfor oss, er verre enn det regjeringen legger til grunn. I ettertid ser vi at det vi har tatt opp, er mer i samsvar med den vir-

kelige verden nå i oktober. Vi fikk til svar hver gang vi tok opp temaet, at regjeringen fulgte situasjonen tett, og sågar kunne vi lese i Dagbladet allerede 8. januar i år at statsministeren hadde en form for «hemmelig kriseplan» mot lav oljepris. Realiteten er at regjeringen er på etterskudd. Det har ikke vært framlagt noen plan for å møte den tiden vi nå befinner oss i når det gjelder arbeidsmarkedet.

Vi ville sette i verk tiltak for dem som mister jobben. Vi foreslo en ungdomspakke her tidligere i år. Da hørte vi fra finansministeren at hun ikke trodde det var behov for det. Det er synonymt med det som er svaret fra regjeringen: De tviler på tiltak.

Vi vil bruke handlefriheten, og det er viktig at vi gjør det nå, for å sørge for at bedriftene i utsatte sektorer kan håndtere situasjonen. Derfor foreslo vi tidligere i dag en styrking av permitteringsordningene, som vil bidra til at bedriftene kan holde på kompetansen i en krevende tid. Jeg håper at stortingsflertallet skjønner betydningen av en sånn type forslag opp mot de bedriftene som nå har krevende tider.

Vi har foreslått en lang rekke tiltak for å stimulere til en grønn omstilling og nye arbeidsplasser. Jeg skal ikke nevne hele listen, men forslagene er mange.

For regjeringen har omstilling blitt et moteord, men det er vanskelig å se hva de faktisk legger i ordet omstilling. Vi er for omstilling – kontinuerlig omstilling – og det er også omstilling som har preget hele vår moderne historie. I Norge kjennetegnes næringslivet, tror jeg, ved at vi er gode på å omstille. Da må vi legge et fundament for det og definere det, og jeg håper at statsbudsjettet faktisk er med på å ramme inn hva som menes med omstilling.

Til slutt skulle jeg ha nevnt klima, men i trontalen står det omtrent ingenting om klima og klimautfordringene. Jeg skal nøye meg med å si at veien videre i klimaarbeidet er det viktig at vi står sammen om.

Tina Bru (H) [16:42:36]: Begrepet «omstilling» og hvem som begynte å snakke om det tidligst og best, har preget denne debatten i dag. Representanten Jonas Gahr Støre sto på talerstolen her tidligere i dag og mente at Arbeiderpartiet hadde snakket om dette i flere tiår. Det var nytt for meg. Og det er jo pussig at vi ikke har kommet lenger med å forberede Norge på den situasjonen vi nå står i på grunn av fallet i oljeprisen, om dette har vært fremst på agendaen til Arbeiderpartiet i flere tiår. Tvert om så har de siste ti årene vært preget av en eventyrlig vekst i olje- og gassindustrien, og en ensidig politikk. Og Norge har nytt godt av det. Det er først nå vi begynner å merke baksiden.

Vårt største kollektive ansvar som politikere er feilgrepet at vi ikke parallelt med denne veksten benyttet vårt enorme handlingsrom til å bygge flere bein som Norge kunne stå på. Og det er et ansvar først og fremst Arbeiderpartiet og den rød-grønne regjeringen må ta, all den tid de satt i en regjering som hadde et handlingsrom ingen annen regjering tidligere hadde hatt til å ruste Norge for fremtiden. Men de grep ikke muligheten. Høyre har lenge forsøkt å advare mot den sterke todelingen av norsk økonomi, men vi ble avfeid. Nå står vi midt oppe i konsekvensene.

I 2011 fremmet Venstre et forslag om å opprette en grønn skattekommisjon for å utrede en omlegging av skattesystemet i grønn retning og styrke vår konkurransekraft i et grønt perspektiv. Det var et godt forslag, og det fikk Høyres støtte i Stortinget. Men Arbeiderpartiet var skeptisk. De kalte forslaget «litt underlig», og stemte det ned. De hevdet at dette arbeidet allerede var i gang. Om det var tilfellet, er det merkelig at Arbeiderpartiet i dag tegner et skremmebilde av at regjeringen og Norge på ingen måte har satt i gang arbeidet med å omstille oss til en grønnere og mer oljeuavhengig økonomi, og at Norge henger etter. Ja, Norge henger etter. Det er til dels riktig, men det er en tilstand Arbeiderpartiet må ta en stor del av æren for.

Siden sin første dag i regjering har regjeringen vært opptatt av å ha riktige og gode svar for å løse viktige oppgaver i dag. Samtidig jobber vi for å ruste Norge for fremtiden. Faktisk å opprette en grønn skattekommisjon er en del av dette arbeidet.

Arbeid, aktivitet og omstilling er nøkkelord som må prege den politiske debatten i Norge fremover. Og det er spesielt to store utfordringer Norge står overfor i året som kommer. Den ene er å bidra til å sikre en forpliktende internasjonal klimaavtale i Paris i desember, slik at vi og verden kan bevege oss i en grønnere retning. Det grønne skiftet er i full gang i Norge, og vi går en grønnere økonomi i møte. Denne omleggingen har regjeringen, i godt samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre, jobbet kontinuerlig med siden vi overtok regjeringskontorene.

Vi har bl.a. derfor

- styrket Klimateknologifondet betraktelig
- satt i gang en rekordstor satsing på kollektiv- og jernbaneutbygging
- økt vår internasjonale satsing på bevaring av regnskog
- bedret rammevilkårene for fornybar energi
- stimulert til en grønnere skipsflåte

Og vi skal fortsette satsingen fremover.

Den andre store utfordringen er å trygge norske arbeidsplasser for fremtiden. Akkurat nå er det mange familier, ikke minst i mitt hjemfylke, som befinner seg i en svært krevende situasjon. Kanskje har mamma mistet jobben, og kanskje er pappa i fare for å miste sin.

I august besøkte jeg en stor messe i Stavanger som ble kalt Mulighetsmessene. Den var et samarbeid mellom fylkeskommunen og Nav i Rogaland, og over 3 000 arbeidsløse mennesker var innom på let etter nye muligheter. Mange av dem var unge. Det gjorde et sterkt inntrykk på meg.

Det er ingen tvil om at fallet i oljeprisen har rammet deler av Norge hardt. For dem som nå mister jobben, er det en personlig krise. Vår viktigste oppgave som politikere må derfor være å gjøre det vi kan for å hjelpe dem som står uten arbeid, inn i nytt arbeid. Det handler på den ene siden om å bøte på situasjonen med raske tiltak, som f.eks. et utvidet permitteringsregelverk, flere tiltaksplasser, flere studieplasser og egne satsinger for unge ledige og lærlinger.

Samtidig må vi jobbe for å holde aktiviteten i norsk økonomi oppe. I tillegg har regjeringen varslet en egen pakke for verftsindustrien, som er spesielt utsatt.

På den andre siden handler det om å trygge gjenværende arbeidsplasser for fremtiden og samtidig legge til rette for at nye kan skapes.

Arbeid er grunnbjelken i vår velferdsstat, og vi må forberede oss på en fremtid hvor olje- og gasssektoren nok vil utgjøre en mindre del av den totale økonomien og sysselsette færre enn i dag. Kompetansen i denne industrien er uvurderlig. Vi må sørge for at vi klarer å bevare og foredle denne kompetansen, og også ta den i bruk i nye næringer. Skal vi kunne bevare og aller helst heve velferdsnivået vårt i fremtiden, blir dette avgjørende.

Den store omstillingsdebatten i Norge må derfor handle om hvordan vi skal øke norsk produktivitet, sikre vår internasjonale konkurransekraft, inkludere flere i arbeid og videreutvikle teknologinasjonen Norge, uavhengig av hva oljeprisen er. Vår oppgave er ikke bare å «bygge flere bein å stå på», vi skal gi kompetanse- og teknologimiljøene våre flere bein å løpe med.

Arbeidsløst, pågangsmot og evnen til å gripe mulighetene ligger i den norske folkesjela. Det var disse tre kjenne-tegnene som gjorde at Norge ble en energinasjon, og det er disse tre egenskapene som skal ta Norge videre.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [16:47:49]: Det er godt å komme i gang igjen. Valgkampen har vist oss at utfordringene fortsatt står i kø. Veldig mye er levert, og veldig mye ligger allerede klart til behandling i komiteene, og enda mer er varslet fra regjeringen utover høsten, så det vil ikke mangle på arbeidsoppgaver for oss. Regjeringen har også varslet at den vil legge fram et budsjett med videre fokus på arbeid, aktivitet og omstilling.

Innenfor helse har vi allerede levert veldig mye. Dette har gitt oss kortere ventetider, færre i kø og bedre og tryggere tjenester for mange. Særlig har pakkeforløpene innenfor kreftomsorgen vært en stor suksess. Det er fantastisk å se forbedringer som Fremskrittspartiet fremmet i opposisjon, og som vi ble nedstemt på, nå være en viktig og riktig ordning til glede for veldig mange. Det handler om å gjøre hverdagen enklere og tryggere for folk flest. Lovfestet rett til Brukerstyrt personlig assistanse, en satsing på helsesøstre og kommunepsykologer og en femdobling av bagatellgrensen for nye medisiner har alle bidratt til å gi en merkbart bedring innenfor sine felt.

Folkehelsemeldingen ble behandlet rett før sommeren og var en viktig opptakt til å vise at god folkehelse også i høyeste grad handler om psykisk helse. Den gylne regel sammen med øremerkede midler til kommunene er begge viktige grep for å løfte psykisk helse som en prioritering for Fremskrittspartiet og for regjeringen.

Primærhelsemeldingen vil ta nye grep for på en mye bedre måte å møte alle dem med sammensatte behov og kronikerne. Høringen viste at det var bred tilslutning til vår tankegang om å jobbe mye mer i team på tvers av profesjoner. Og krav til kompetanse skal igjen inn i kommunenes lovverk.

I løpet av høsten kommer også opptrappingsplanen for rusfeltet. Aldri tidligere har det vært satset mer på dette området. Regjeringen har styrket den spesialiserte behandlingen. Vi får stadig tilbakemeldinger på at dette har gitt

kortere ventetid, og flere får langtidsbehandling. Fra 1. november vil også disse nyte godt av fritt behandlingsvalg. Dette er det veldig mange som gleder seg til. Opptrappingsplanen skal derfor i hovedsak dreie seg om det som skjer i kommunene, altså før og etter behandling. Hele 2,4 mrd. kr er varslet til dette arbeidet.

I løpet av høsten kommer også den nasjonale helse- og sykehusplanen. For første gang skal vi få en skikkelig gjennomgang av hva vi har, hva som er svakhetene, og hvordan vi kan sikre likeverdige tjenester til alle i dag og i fremtiden. Sykehusplanen vil ikke, slik enkelte har forsøkt å framstille det som, handle om hvilke sykehus som skal legges ned. Den vil tvert imot handle om det motsatte: Hvordan sørge for at sykehusene våre overlever de utfordringene vi står i med hensyn til bygningsmasse, kompetanse, nyvinning, medisinsk utvikling og medisinsk materiell?

Like før helgen ble arbeidet med å legge ned de regionale helseforetakene startet. Fremskrittspartiet har vært veldig tydelig hele veien på to ting:

1. De regionale helseforetakene skal legges ned.
2. Hva som blir isteden, har vi aldri fått utredet på en slik måte at vi føler oss trygge på at Fremskrittspartiets modell er best.

Vi imøteser derfor med spenning utvalgets rapport. Vi mener det er til sykehusenes fordel at modellen vi velger, har bred politisk forankring.

Til slutt vil jeg nevne forsøksordningen med statlig finansiering av eldreomsorgen. Den rød-grønne regjeringen har hele tiden påstått at de ga kommunene god økonomi. Samtidig har de erkjent at eldreomsorgen ikke ble bedre, og at 12 000 nye sykehjemsplasser ble til bare 567. Så selv om alle gjennom valgkampen har erkjent at eldreomsorgen fortsatt er for dårlig, er svaret fra opposisjonen: Mer av det som ikke virker. Jeg sier bare én ting: Heldig er den som bor i en kommune som får være med på en prøveordning hvor behovet skal styre tilbudet, og ikke et tilfeldig kommunestyres prioritering.

Else-May Botten (A) [16:53:27]: Trontalen skal løfte hverdagsblikket og sende politiske føringer inn i året som kommer. I arbeidslivet ser vi en situasjon som daglig forverres, og som berører Vestlandet spesielt. Når vi snakker om 120 000 ledige – ifølge AKU-tallene fra SSB – er vi faktisk vitne til den største ledigheten landet har sett på 20 år. Hundrevis av varsler om oppsigelser kommer hver eneste uke. Det viser at det er krevende tider for både eiere, ledelse og ansatte rundt omkring. Derfor er usikkerhet og harde kutt det mange nå må forholde seg til.

De som står midt oppe i dette, har også evne og vilje til å se mulighetsrommet framover. Da må vi på Stortinget støtte opp om en aktiv politikk som bidrar til å beholde kompetanse og holde hjulene i gang. Men den aktive politikken når ikke ut i hverdagen til folk om regjeringen velger å sitte i stolen og besvare utfordringene med at vi får vente og se. Det blir rett og slett for passivt. Regjeringen må opp og ut av stolen og levere en aktiv politikk til de som blir ledige, til de som blir permittert og trenger å bygge opp om sin kompetanse.

Vi trenger en forsterket innsats for grønn omstilling

med konkrete tiltak på både kort og lang sikt, etterfulgt av handling. Det kan til tider virke som om regjeringen verken forstår situasjonen ute eller er spesielt interessert i å levere det partene i arbeidslivet etterspør. Handlekraft er vanskelig å spore.

LO og NHO var allerede i fjor høst ute og ba regjeringen reversere egne endringer i permitteringsregelverket. Regjeringen har fått både faktura og første og andre gangs purring fra de samme organisasjonene uten å levere. Nå er beskjeden fra de tillitsvalgte og ledelsen ute at det nærmer seg krisenivå, og kravene til handling har økt. Om regjeringen er klar til å bedre permitteringsordningene, får vi se onsdag når statsbudsjettet kommer. Det er store forventninger til det.

Arbeiderpartiet lyttet til partene allerede i fjor og la inn reversering av permitteringsregelverket i 2015-budsjettet, og vi lyttet til de klare signalene om at de nå må bedres ytterligere i 2016. I dag leverte vi inn et forslag på Stortinget om at vi vil gå fra 30 til 52 uker permitteringsperiode, at vi vil gå fra ti til fem dagers arbeidsgiverperiode, og at vi legger til rette for delvis permittering gjennom å tillate permittering i 40 pst. med dagpenger.

Vi vil iverksette tiltak for dem som mister jobben og overfor bedrifter i utsatte sektorer, som leverandørindustri og maritim sektor, slik at de beholder kompetansen i omstillingsperioden de nå er inne i. Da må man forsterke langsiktige tiltak for å stimulere til en grønn omstilling og nye arbeidsplasser i alle deler av næringslivet. Vi trenger en nasjonal dugnad for å få ned klimautslippene og bane vei mot lavutslippssamfunnet. Derfor er det viktig å øke bevilgningene til Gassnova, slik at det satses på prosjekt som er særlig rettet mot fangst og lagring av CO₂ i industrien, og styrke sentrale forsknings- og innovasjonsprogram som bidrar til innovasjon og utvikling av ny teknologi for framtidens næringsliv.

Vi vil styrke Klimateknologifondet, og det er viktig å bevare og forsterke også miljøteknologiordningen som ble opprettet av Stoltenberg-regjeringen. Denne har blitt enormt ettertraktet, og vi må styrke den ytterligere. Denne ordningen var så viktig for å kunne støtte uttesting av ny klima- og miljøvennlig teknologi innenfor havbruksnæringen. Skal denne næringen kunne ta ut sitt potensial, må det satses på klima- og miljøvennlig teknologi.

Gründere trenger ikke bare etablerertilskudd, de trenger tidligfasekapital. Derfor er det så viktig å få på plass et nytt akseleratorprogram, slik Arbeiderpartiet foreslo i budsjettet for 2015.

Til slutt vil jeg bestille et annet tiltak fra regjeringen. Det handler rett og slett om kompetanseoverføring fra leverandørindustrien til andre sektorer, som innenfor fornybar energi, havbruk, tjenestesektoren, romfart og helse. Her har Tekna, Norsk Industri, Norsk olje og gass og Abelia ønsket å få i gang en transferit, som er en metode for å identifisere, utforske og utvikle teknologier mellom aktører som vanligvis ikke møtes. Dette vil kunne legge et viktig kompetansegrunnlag for mange næringer og framtidrettet satsing framover. Det å komme med konkrete tiltak på både kort og lang sikt vil være avgjørende framover dersom vi skal ruste Norge for den framtiden og for den felles

dugnaden vi faktisk må gjennomføre for å kunne levere et lavutslippssamfunn som det er stilt krav om.

Sylvi Graham (H) [16:58:45]: Fredag den 2. oktober var store deler av både Hans Majestet Kongens tale og meldingen fra Kongen til Stortinget om rikets tilstand viet utenrikspolitiske forhold. Denne fokuseringen er nødvendig for et lite land – av hensyn til vår sikkerhet, som også forsvarsministeren nettopp var inne på, og fordi vi ønsker å gjøre en forskjell i positiv retning og bidra i den humanitært utfordrende situasjonen som foregår rett utenfor vår egen stuedør.

I det sikkerhetspolitiske landskapet står vi fast ved NATO-samarbeidet, folkeretten og FN. Det krevende scenarioet som konflikten i Ukraina har skapt, har også ledet til at vi har fulgt EUs reaksjonsmønster, og ikke minst til at vår regjering har lagt fram en betydelig støttepakke til reform og modernisering av Ukraina. Og gjennom året som har gått, har vi virkelig sett hvor viktig samarbeidet med EU, NATO og våre viktigste allierte er, i Europas østlige og sørlige grenser.

De utenrikspolitiske utfordringene får hver dag ansikter – når vi gjennom mediene hører og ser det enkelte menneskets lidelser, i de tragediene som daglig utspiller seg, ikke minst i Middelhavet. Bildene rører oss alle. Konflikten i Syria, på femte året, har skapt den største flyktningskrisen i vår tid, og vi har en moralsk plikt til å bidra. Regjeringen foreslår derfor historiens største humanitære budsjett, hvor nødhjelpen øker med 1 mrd. kr i 2016. En betydelig del av økningen går til å hjelpe befolkningen i Syria og flyktingene i nabolandene. Den ekstra milliarden åpner for at regjeringen kan bruke mer enn de 1,5 mrd. kr Stortinget har sagt at Norge skal gi til nabolandene i 2016. Norge vil da være den nest største giveren til Syria og nabolandene, målt etter folketall.

Regjeringen har, etter hvert som flyktnings situasjonen har eskalert, trappet opp den humanitære hjelpen, bevilget penger til strakstiltak og omdisponert EØS-midler til EU-landene som opplever økt press over sine grenser. Vi forlenger også nå oppdraget i Middelhavet, der norske skip har reddet liv.

Regjeringen foreslår et statsbudsjett som bruker 1 pst. av BNI på bistand. Statsminister Erna Solberg har også tilbudt overfor FN at Norge kan være vertskap for en giverkonferanse for Syria-krisen, og har også varslet at hun vil komme til Stortinget med en redegjørelse om migrasjons- og flyktnings situasjonen i Europa – vi vet nå at det blir den 13. oktober.

Det er en formidabel dugnad vi nå er i gang med. Verden strever med kriger – i Syria, i Sudan og andre steder – med terrororganisasjoner som ISIL og andre grupperinger som ikke kjenner krigens folkerett, men også med naturkatastrofer og vanstyre. Alt dette påkaller ikke minst ansvarlig og løsningsorientert politikk fra stormaktene, og det er ikke alltid slik politikk er lett å få øye på.

Men krisene påkaller også det frivillige samfunnet, både her hjemme og ute. Og de melder seg til dugnad, alle som en. Svært mange av våre organisasjoner – Røde Kors, Leger Uten Grenser og mange flere – gjør en fantastisk

innsats. Dessverre betaler også mange den høyeste prisen for å kunne hjelpe andre – nå senest hørte vi om bombing av sykehuset som Leger Uten Grenser drev i Kunduz i Afghanistan. I 2014 mistet 120 frivillige livet.

I krig og i nødsituasjoner er det alltid de svakeste som lider mest – barn forstår ingenting av krigens realiteter, bare at de ofte blir nødt til å bære konsekvensene. For barn er det få ting som er viktigere enn å kunne kjenne seg trygget og glad på skoleveien og i klasserommet. Dessverre er det ofte andre realiteter.

Ifølge rapporten «Education under Attack 2014» har angrep og militær bruk av utdanningsinstitusjoner funnet sted i hele 70 land. Og fra nær 100 pst. skoledekning i Syria for noen få år siden har om lag 3 millioner barn mistet muligheten til å gå på skole på grunn av krigen.

Alle barn har rett til utdanning. Derfor tar Norge den globale ledertrøyen for å fremme utdanning for utvikling. Regjeringen satser særlig på jenter og på de fattigste barna, i tråd med FNs nye bærekraftsmål. Dessverre har det globale bidrag til utdanning sunket, men også her hjemme: Under den rød-grønne regjeringen ble satsingen nær halvert, fra 13,3 pst. av bistandsbudsjettet i 2005 helt ned til 7,2 pst. i 2013.

58 millioner barn i verden får ikke gå på skole. Utdanning er nøkkelen til vekst og velferd. Målet er at andelen av bistanden som går til utdanning, skal dobles i denne stortingsperioden. Arbeidet er i gang. I 2015 går 2,4 mrd. kr til utdanning, en økning på 550 mill. kr i forhold til 2014-budsjettet.

Når det gjelder langsiktig bistand, er områder som utdanning, humanitær innsats og nødhjelp samt kamp mot ekstremisme områder som denne regjeringen fokuserer mye på, og for en liten nasjon med en stor samvittighet er det godt å vite.

Helge André Njåstad (FrP) [17:04:10]: Kongen innleia trontalen sin med flyktnings situasjonen. Han bad der på vegner av regjeringa om ei rask behandling av tilleggsproposisjonen for å handtera situasjonen. Kommunal- og forvaltningskomiteen vil leggja til rette for det. Me har allereie i morgon høyring om den tilleggsproposisjonen, og innstillinga om han kjem på fredag, sånn at Stortinget kan behandla tilleggsproposisjonen den 13. oktober. Så me kjem i møte ønsket om rask behandling.

Flyktnings situasjonen er krevjande for mange, spesielt for dei det gjeld, sjølv sagt, men òg for Europa, Noreg og norske kommunar. Me blir alle rørte når me ser tv-bilete, og det er ikkje vanskeleg å forstå kvifor dei enkelte tenkjer som dei gjer. For oss i Framstegspartiet har fokuset heile tida vore på å hjelpa endå meir i nærområda, og difor foreslo me nettopp det med ei ekstraløyving før sommaren. Då fekk me ikkje fleirtal for det, men situasjonen er no endå meir krevjande, så me har stor tru på at det vil vera større vilje til å hjelpa meir i nærområda ved framtidige moglegheiter.

Situasjonen me no ser, med over 1 000 flyktningar i veka som kjem til Noreg, og der mange vil få opphald, kombinert med Syria-avtalen som Stortinget inngjekk, betyr at kommunane vil spela ei svært viktig rolle dei neste

åra for å sikra busetjing og integrering. Kommunane har vore positive til å samarbeida om busetjing, og difor er det viktig å visa kommunane tillit og ikkje begynna å snakka om tvangsbusetjing, som enkelte parti har begynt med.

Det er også viktig at denne salen lyttar til dei signala som kommunane sender om kva slags kapasitet som er i norske kommunar, sånn at det er samheng mellom dei vedtaka som blir gjorde her, og det talet på flyktningar som det er mogleg for norske kommunar å busetja og integrera på ein skikkeleg måte.

Eg vil òg frå denne talarstolen få gratulera alle nyvalde kommunestyrerepresentantar og fylkestingsrepresentantar. Dei har no fire spennande år framfor seg, der dei skal forvalta innbyggjarane sin tillit. Dei har òg fått ein stor tillit frå Stortinget og regjeringa når me ser kva Stortinget vedtok i sommar når det gjeld kva for oppgåver ein skal flytta ned til kommunane, gjennom å gje dei fleire oppgåver og endå meir tillit. For oss i Framstegspartiet handlar det om å skapa ein enklare kvardag for folk flest, og då spelar kommunane ei viktig rolle, for dei er nærmare kvar enkelt innbyggjar.

I tillegg til flyktnings situasjonen blir det å leggja til rette for arbeid, aktivitet og omstilling ei veldig viktig oppgåve for kommunesektoren dei nærmaste åra. Omstillinga som me er tvungne til å gjennomføra no når oljeprisen har vorte halvert, må skje raskare. Då spelar kommunane ei veldig viktig rolle. Når nye arbeidsplassar skal skapast, er det viktig at me har ja-kommunar i Noreg, som møter gründerar, næringsliv og folk flest på ein positiv måte, der ein heller leitar etter ein grunn til å seia ja enn til å seia nei til ein søknad eller eit initiativ. Me ønskjer heller å ha ordførarar og rådmenn som står opp om morgonen og lurar på kva dei kan gjera for å få fleire arbeidsplassar og fleire innbyggjarar til kommunen, enn å ha ordførarar og rådmenn som står opp og tenkjer på korleis dei skal få meir pengar frå staten til kommunen. Då handlar det om at me gjer nokre endringar i inntektssystemet, og at me sørgjer for at kommunane får behalda meir av dei verdiane som blir skapte lokalt. Eg er veldig glad for at Stortinget før sommaren sa ja til at delar av selskapsskatten skal tilbake til kommunane for å gje ekstrainntekter til dei kommunane som legg til rette for vekst og arbeidsplassar. Ved å gjera den dreininga gjer vi kommunane meir avhengige av egne inntekter, egne arbeidsplassar og eigen vekst enn av overføringar frå staten. Då får me dei ordførarane og dei rådmennene som om morgonen først og fremst tenkjer: Kva kan eg gjera for å få endå fleire arbeidsplassar til kommunen min?

Dette er viktige ting som kommunane må jobba med i framtida. Kommunestyra og fylkestinga har fått ein stor tillit frå innbyggjarane, og dei har fire år på seg til å gjera ein god innsats. Me ønskjer dei lykke til.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [17:08:34]: Vi har jo hørt mye om flyktninger og integreringsutfordringer fra regjeringspartiet Fremskrittspartiet, og ja, vi hørte en del om de samme temaene da de var i opposisjon også, og ikke alt har vært med positivt fortegn, for å si det slik. Men nå er jo

Fremskrittspartiet i en svært fremskutt posisjon hva gjelder kommunene når representanten Njåstad fra Fremskrittspartiet også er leder i kommunalkomiteen her på Stortinget. Så jeg har bare lyst til å spørre: Er lederen i kommunalkomiteen, Njåstad, enig med og støtter han sin partileder Siv Jensen i at kommunene bør si nei til å bosette flere flyktninger?

Helge André Njåstad (FrP) [17:09:19]: Eg er heilt enig med min partileiar i at dette er ei viktig oppgåve for kommunane å ta stilling til, for er det noko me i Framstegspartiet er opptekne av, så er det at dei som me seier ja til å ta imot til Noreg og til kommunane, skal bli integrerte på ein god måte. Då må kommunane vurderer om dei har nok kapasitet og kompetanse til å gjera den jobben skikkeleg – har dei nok personell på legekontor, på helsestasjonar, til norskopplæring? Derfor er det viktig at kommunane tek stilling til den kompetansen og kapasiteten dei har, når dei skal seia ja eller nei til å busetja fleire flyktningar.

Så har me registrert at norske kommunar er positive, men at det framleis er eit gap mellom det som Stortinget har sagt at dei skal ta imot, og det som kommunane har kapasitet til. Derfor er eg heilt enig med min partileiar i at dette er ei viktig sak i denne kommunevalkampen, og det blir ei viktig sak dei neste fire åra for norske kommunar.

Stein Erik Lauvås (A) [17:10:21]: Det kan godt hende finansminister Siv Jensen og partileder Siv Jensen har uttalt at hun ber kommunene om å ta stilling til om de skal ta imot flere flyktninger eller ikke, men hun har jo også – veldig tydelig – sagt at man oppfordrer til å boikotte å ta imot flyktninger i kommunene. Og det er det som er spørsmålet: Er representanten Njåstad enig med sin partileder Siv Jensen når hun ber om at vedtaket om å ta imot flere flyktninger i kommunene bør boikottes?

Helge André Njåstad (FrP) [17:10:59]: Representanten Lauvås må gjerne koma med konkrete sitat om kva som vart sagt. Går ein inn i den talen som Siv Jensen heldt, så hadde ho fleire poeng i den talen. Ho sa bl.a. at ein skal hjelpa i nærområda – og det var i kjølvatnet av at Framstegspartiet føreslo 1 mrd. kr meir enn det både Arbeidarpartiet og stortingsfleirtalet ville bruka i nærområda – som var hennar viktigaste poeng. Ord som «boikotte» var ikkje noko ho brukte, men ho har understreka veldig at dette blir ei viktig sak i kommunevalkampen, og ho understreka at våre lokale folkevalde må avvege kor mange flyktningar dei klarar å integrera med den kapasiteten og kompetansen som er i kommunen. Og om dei kan ta imot, er det bra, og om dei ikkje kan ta imot fordi dei ikkje har nok kompetanse og kapasitet, så må me akseptera at kommunane seier at dei ikkje har nok kapasitet til det.

Heidi Greni (Sp) [17:12:09]: Fremskrittspartiet har tradisjonelt vært en veldig forkjemper for folkeavstemning. Om det har vært store eller små spørsmål, så skal folket bli hørt, og da regner jeg med at de også skal bli respektert.

Nå, samtidig med kommunevalget, har det vært folke-

avstemning om kommunesammenslåing i 14 kommuner. I én kommune ble det akkurat 949–949. I én kommune ble det et ja-flertall, og i 12 kommuner ble det et tydelig nei-flertall. Så mitt spørsmål er: Vil Fremskrittspartiet respektere det nei-flertallet og følge det rådet fra folket?

Helge André Njåstad (FrP) [17:12:50]: No er det jo kommunane som har lagt dette ut til folkeavstemming, og det er kommunane som må ta stilling til kva dei skal melda tilbake innanfor ein frist som Stortinget har gjeve, som er 1. juli neste år. Så det blir feil frå denne talarstolen å meina noko om kva enkeltkommunar skal meina, før 1. juli. Så får Stortinget anledning til, etter at fylkesmenn og regjering har vurdert saka, å summere opp reforma og gjera nødvendige vedtak våren 2017, og då vil me sjølvsagt sjå på heilskapen og sjå på dei råda me får. Men i den fasen som kommunereforma er inne i no, er det kommunane som styrer prosessen lokalt, og som involverer innbyggjarane på den måten dei finn eigna. Så summerer dei opp og gjer sine vedtak 1. juli, og då skal eg vera forsiktig med å meina så veldig masse om det før kommunane melder tilbake 1. juli kva dei synest er best for sine innbyggjarar.

Karin Andersen (SV) [17:13:53]: Det kommer mange asylsøkere til Norge nå, og veldig mange av dem får opphold fordi de har beskyttelsesgrunn, og de blir sittende lenge på mottak. Det er viktig at de blir integrert på en god måte, sier representanten Njåstad. Samtidig vrir han seg unna å svare på om han støtter sin partileder, som har bedt Fremskrittspartiets kommunestyrerepresentanter om å si nei til å bosette flere flyktninger.

SVs forslag i dag om en ny bosettingsordning handler jo nettopp om god integrering og handler om en oppgave som alle kommuner må gjøre kontinuerlig i overskuelig framtid. Forslaget innebærer også at kommunene skal få dekket de utgiftene som kommunene har til f.eks. helse, skole, bolig – de tingene som kommunene selvfølgelig er nødt til å ha penger til å gjøre.

Så da må jeg få spørre direkte: Er representanten Njåstad enig med sin partileder i at Fremskrittspartiets kommunestyrerepresentanter skal stemme nei til å ta imot og bosette flere flyktninger?

Helge André Njåstad (FrP) [17:15:04]: Det blir litt vanskeleg når på ein måte sitata blir framstilte – både i tidlegere spørsmål og no – som at min partileiar har sagt utelukkande og berre den eine tingen. Eg føreslår heller at ein stiller spørsmålet til ho, om ein ønskjer å få utdypa kva ho meinte.

Det eg registrerer, er at mange framstegspartipolitikarar, både ordførarar og andre, har vore positive – på lik line med andre parti – til å ta imot fleire flyktningar innanfor det som kommunane har kapasitet til, og det synest eg er ei klok tilnærming.

Når det gjeld å refundera utgifter som kommunane har til busetjing, så har jo denne regjeringa og dette stortingsfleirtalet auka midlane i forhold til dei føregåande åtte åra, og det er positivt, slik at me nærmar oss at det er hundre prosent dekning av gjennomsnittlege kostnader. Men så er

det òg viktig å understreka at nokre kommunar er veldig flinke på dette og faktisk lykkast så godt med busetjing at dei tener pengar til kommunekassen på god busetjing, og då er det viktig at kommunane ser på dei som er gode og lærer av dei.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:16:25]: Det å utvikle samfunnet handler om å skape gode bo- og arbeidsregioner. Det vil være en veldig viktig konkurransefordel for næringslivet, og det vil være viktig for arbeidstakere, som lett vil kunne finne nye arbeidsgivere ved at en har enkel pendleravstand, og ved at en lett kan bosette seg i et område. Gode bo- og arbeidsregioner betyr at næringslivet har lavere kostnader. Tidsklemmen for familier blir mindre, og ikke minst får en bedre trafiksikkerhet for alle.

Denne regjeringen bygger ut mer vei og mer jernbane enn noen gang før. Vi utvikler både by og land. Vi investerer mer penger i vei enn det vi har sett tidligere. Samtidig bygger vi ut kollektivsatsingen i byene. Bare på de to årene som vi har styrt, har vi bevilget mer penger til kollektivsatsing i de ni største byene enn forrige regjering gjorde i hele forrige stortingsperiode. Det vitner om satsing.

I tillegg har vi økt bevilgningene til jernbanen med over 50 pst. på to år. Det betyr bl.a. at det nå går over hundre flere tog fra Oslo S hver dag, hele året gjennom. I tillegg bedrer vi forutsigbarheten på veiene i hverdagen. Det gjør vi gjennom økt vedlikehold. I løpet av de åtte årene som gikk under forrige regjering, var det en stadig vekst i forfallet på veier og på jernbane. Det tok denne regjeringen med dagens flertall ett år å snu den trenden, og vi reduserer nå forfallet på både vei og jernbane. Det betyr økt trafiksikkerhet. Det betyr bedre reiseopplevelse, og det betyr økt sysselsetting.

For noen av de tiltakene som virkelig hjelper når vi ønsker å få flere folk i arbeid, er nettopp å vedlikeholde mer av det vi allerede har. Det er raske prosesser. En trenger ikke å planlegge, en får ikke mye klagehåndtering, det er bare å sørge for at pengene kommer og prosjektene settes i gang. Der har dagens flertall sagt at vi skal ha en tiltakspakke som er veldig stor på nettopp vedlikehold og fornying, mens Arbeiderpartiet, det største partiet i Stortinget, har i sin tiltakspakke lagt inn null kroner til formålet. Det forklarer også hvorfor forfallet økte mens Arbeiderpartiet styrte landet, når ikke engang en tiltakspakke i en krisesituasjon finner vedlikehold verdig å satse på.

Så jobber vi for å få mer gods over på bane og på kjøll. Vi har en situasjon der nesten tre fjerdedeler av alt gods allerede går på skipsfart, men det som er gledelig, er at vi i 2014 så en oppgang på gods på jernbane for første gang på mange år. Det handler om økt vedlikehold på jernbanen. Det handler om at det er flere beredskapstiltak som gjør at terminaler og utstyr fungerer bedre, og at tilliten fra næringslivet blir gjenopprettet.

Så har vi økt trafiksikkerhetssatsingen. Vi har bygd 50 pst. mer midtdele i 2014 enn det som var planlagt av forrige regjering. Det ble bygd tre ganger mer rumlefelt, 34 pst. mer sykkelvei – for å nevne noe. 2015 ser altså

ut til å bli det tryggeste året på norske veier siden annen verdenskrig.

Det investeres veldig mye innenfor telekom-sektoren. Det å få god digital infrastruktur i et samfunn er svært viktig for næringslivet, og det gjør at vi lettere klarer å ha næringsliv i hele landet, både store og små bedrifter. Det investeres 28 mrd. kr fra markedet. I tillegg gjør regjeringen en jobb for å sørge for at det blir billigere å investere i fiber gjennom lavere gravekostnader, og vi jobber sammen med bransjen for at flere eksisterende infrastrukturer skal brukes på en god måte, så en ikke alltid må bygge nytt.

2016 vil bli et år der vi også gjør mange små og store forbedringer i måten vi driver staten på. Vi oppretter et veiselskap for å bygge veier raskere, bedre og billigere. Det skal ikke bli stoppet av en opposisjon som ønsker å sette bremsen på, for dette kommer til å gjøre mye for måten vi tenker og bygger på framover. 2016 vil være året vi får implementert bompengereformen, som gjør at bilistene får litt mindre bompenger enn det som var planlagt med forrige regjering, og der snur vi altså en trend.

Med jernbanereformen vil en se bedre og tydeligere ansvarsfordeling innenfor jernbanesektoren. Vi får på plass nye parkeringsregler – som har ligget i ti år uten å ha blitt gjort noe med – ny postlov, og vi gjør mange endringer som handler om en bedre og enklere hverdag for folk, nemlig enklere regler for de med biler, enklere regler for bilentusiaster o.l.

Så er det viktig at vi også tar flere grep for å sikre økt sysselsetting. Jeg synes det har vært en interessant debatt når en har snakket om behovet for omstilling, men vi vet at listen over manglende omstilling i de forrige åtte år var veldig lang. Ikke ble det gjort noe for grønne data-senter, når det gjelder vannkraften, mistet en kontrollen sånn at Hydro ikke lenger fikk styre den, det ble ikke fornying på fergeflåten, avskrivning for fornybar energi – det var mange ting som en jobbet med i åtte år for å prøve å få forbedringer på og fikk bare nei, nei, nei. Med dagens regjering og dagens flertall er det nå endringer, og vi får altså en forbedring for det som er rammebetingelsene i næringen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Eirik Sivertsen (A) [17:21:43]: Også luft er viktig for folk, og i trontalen på fredag sa regjeringen at luftkvaliteten i flere norske byer og tettsteder har bedret seg de siste årene. Samtidig innrømmer regjeringen at det er problemer særlig med konsentrasjoner av nitrogendioksid, og at både nasjonale mål og grenseverdiene i EUs luftkvalitetsdirektiv overskrides. I trontalen varsles det at regjeringen vil sende på høring et forslag om å skjærpe grenseverdiene for svevestøv fra 2016, men det sies ingen ting om hva man ønsker å gjøre med nitrogendioksid eller med svoveldioksid.

Samtidig som vi hørte trontalen her, ble Norge dømt av EFTAs domstol for disse overskridelsene. Mitt spørsmål til statsråden blir: Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for at vi skal komme under grenseverdiene i EUs luftkvalitetsdirektiv og nå våre egne nasjonale mål for konsentrasjon

av nitrogendioksid, svoveldioksid og svevestøv, og når kan vi forvente at vi har akseptabel luftkvalitet i alle byer og tettsteder?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:22:49]: EFTAs dom mot Norge rett før helgen var en total slakt av rød-grønn miljøpolitikk i perioden 2009–2012. Det var nemlig den perioden som EFTA så på og sa at dette er ikke i tråd med reglene og de forpliktelsene som Norge har. Det å gi dagens regjering skylden for noe som skjedde under forrige regjering, synes jeg er ganske interessant, men det får stå for spørrerens regning. Det som uansett er tilfellet, er at mens forrige regjering gjorde dieslbiler billigere og dermed økte markedsandelen for det, har vi sett at elbiler og plug-in hybridsalg har økt under dagens regjering, og vi ser også at dieselbilandelen går kraftig ned, noe på bekostning av at også bensinandelen øker.

I tillegg ser vi at vi har en økt satsing på kollektiv med dagens regjering. Vi har en økt satsing på jernbane. Det vil nå komme et Enova-program som gjør at en får mer landstrøm ved kaiene i de største byene. Alt dette er med på å gjøre at det blir mer attraktivt å velge kollektivløsninger og ikke kjøre bil, og en får vekk utslippene fra de store utslippspunktene i byene.

Eirik Sivertsen (A) [17:23:58]: Da må jeg få lov til å si at det er skuffende. Her inviterer jeg statsråden til å si noe om hva man ønsker å gjøre framover. Jeg var overhodet ikke opptatt av å fordele skyld. Men det er veldig viktig i statsrådets verdensbilde.

Det er et faktum, som regjeringen selv innrømmet på fredag, at vi har for dårlig luftkvalitet i flere byer og tettsteder. Mitt spørsmål var: Hvilke tiltak vil statsråden iverksette, og når kan vi forvente at vi har tilfredsstillende luftkvalitet for menneskene som bor i alle byer og tettsteder her i landet?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:24:27]: Jeg forstår godt at spørrener ikke ønsker å forholde seg til årsakssammenhengene her, men når forrige regjering gjorde det billigere å øke utslippene som vi her er bekymret for, må man også ta det med i betraktningen.

Dagens regjering mener ikke dieslbiler bør være det som er mest konkurransedyktig kjørbart. Tvert imot sørger vi for at hybridbiler blir billigere kjørbart. Det er ett svar på spørsmålet. Landstrøm nevnte jeg – å sørge for at de offshorefartøylene som spesielt ligger ved havna i Bergen, eller større båter som ligger i havn i Oslo, ikke går på dieselaggregat, men får strøm om bord. Det er et annet viktig virkemiddel nettopp for å få vekk disse utslippspunktene fra de store byene.

Det å satse på at flere får bedre kollektivtilbud, sånn at man velger buss eller tog til og fra arbeid istedenfor å kjøre privatbil, er et tredje tiltak. Vi har økt jernbanebevilgningene med 50 pst. på to år. Det er 6 mrd. kr mer. Vi har sørget for at en by som Oslo har fått tildelt fire ganger mer penger til kollektivsatsing på to år enn det en gjorde de siste to årene med rød-grønn regjering.

Så det skjer veldig mye, men det er mye å ta igjen.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [17:25:48]: Som statsråden sa, har det vært et taktskifte i samferdselspolitikken med det nye flertallet etter 2013. Det bevilges og bygges betydelig mer både vei og jernbane enn tidligere. Vedlikeholdsetterslepet, som det også ble sagt, reduseres for første gang når det gjelder riksveier, i 2015.

Men gjennom besøk til en rekke fylker det siste året registrerer jeg likevel stor bekymring for manglende vedlikehold av en del av våre fylkesveier. Dette kommer ikke minst fra bedrifter som er avhengig av god og forutsigbar framkommelighet hver dag 365 dager i året. I mange fylker opplever en faktisk at vedlikeholdsetterslepet øker. Hva vil samferdselsministeren foreta seg for at man skal få til den samme reduksjonen av vedlikeholdsetterslepet på våre fylkesveier som en nå ser skjer på riksveiene?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:26:44]: La meg først takke for spørsmålet og si at i godt samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre løfter vi i flokk og sørger for at den utviklingen som var i mange år, der altså forfallet økte år for år – og en visste om det fra forrige regjering hold også – har vi nå begynt å redusere. Det samme løftet jobber vi for å få til også på fylkesveiene. Hvis en ser f.eks. på de tre nordligste fylkene, har hvert av de fylkene fått et øremerket bevilgningsløft på mellom 100 og 150 pst. når det gjelder fylkesveier. Det gjør at de er bedre i stand til å gjøre den jobben. Samtidig er det veldig mye av midlene som de bruker på samferdsel, som også kom inn i den generelle rammepotten. Derfor er det viktig at vi jobber for å sørge for at hvert av fylkestingene også prioriterer å løfte opp vei og veivedlikehold for å hjelpe med å ta denne reduksjonen. Men den øremerkede andelen som regjeringen foreslo og Stortinget bevilget, har økt med et tresifret prosentbeløp i de aller fleste fylker. Det vitner om at de budsjettforlikene vi har fått til sammen, er et skritt i riktig retning.

Geir Pollestad (Sp) [17:28:02]: I valgkampen foreslo Senterpartiet å halvere bompengesatsene for tunge kjøretøy. Dette ville ha vært et målrettet tiltak for å redusere næringslivets transportkostnader, og det ville faktisk ikke ha gått mer ut over bompengainntektene til statsråden enn at han fortsatt ville ha hatt mer bompenger til disposisjon enn alle sine forgjengere. Jeg var overrasket over statsrådets svar da, som omtalte dette som valgflesk. Jeg kan love at vi vil fremme forslaget for Stortinget og stemme for det. Statsråden forklarte det også med en votering i Stortinget, og Senterpartiets holdning til den, i juni – det er en votering som aldri har funnet sted.

Men stor var overraskelsen da statsråden selv senere i valgkampen foreslo å halvere bompengesatsene – ikke for næringslivet, men for bobiler. Da er mitt spørsmål: Hvem trenger lettelser i bompengesatsene mest nå? Er det bobiler, eller er det norsk næringsliv?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:29:00]: Jeg synes det er sjarmerende å få et sånt spørsmål fra en tidligere statssekretær i Samferdselsdepartementet som har bidratt til at bompengenivået har økt kraftig – ja, det firedoblet seg mens han satt i regjeringssystemet og jobbet – og nå er

han plutselig bekymret over nivået. Da skal jeg love ham at som FrP-er har jeg kjempet mot bompenger hver gang Geir Pollestad og andre i de rød-grønne partiene kjempet gjennom bompengene. Vi ønsker altså mindre bompenger fordi det er en ekstrakostnad nettopp for næringslivet, det er en dobbeltbeskatning av bilistene.

Vi har ikke fått gjennomslag for alt dette, men vi har fått gjennomslag for å ha en bompengereform sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre – dessverre ikke sammen med Senterpartiet, for Senterpartiet har argumentert mot rentekompensasjonsordningen i bompengereformen. Det er jo rentekompensasjonsordningen som er middelet der man skal bevilge økte statlige bidrag for å redusere taksene. Derfor sa jeg det var populistisk når Senterpartiet i Stortinget i juni argumenterte mot økte statlige bevilgninger for å kutte bompenger, mens de i valgkampen plutselig var for økte statlige bevilgninger for å kutte bompenger. Jeg skulle ønske at Senterpartiet argumenterte med oss i juni. Da hadde man fått gjennom enda mer.

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Siri Engesæth (V) [17:30:22]: Jeg ble så glad og lettet da regjeringen bekreftet lovnaden om 50 pst. statlig finansiering av banene til Fornebu og Ahus og til ny T-banetunnel i Oslo sentrum senest nå i august. Disse prosjektene har stor betydning for verdiskapingen i hele landet når det gjelder både framkommelighet og vårt miljø.

Kan statsråden bekrefte lovnaden om at disse prosjektene vil få den statlige andelen når prosjektene har behov for det, og ikke trenger å vente på kommende statsbudsjett for å få konkrete bevilgninger?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:30:58]: I arbeidet med f.eks. Fornebubanen har vi vært veldig tydelige på at vi jobber tett med Oslo og Akershus for å klare å finne ut hvilke bevilgninger de vil trenge hvert år. Det er det vi også legger opp til å komme med i budsjettene. Samarbeidet her er veldig viktig, at vi får informasjon fra Oslo og Akershus, men jeg har opplevd et veldig godt samarbeidsklima med disse to fylkene nettopp fordi en opplevde at under forrige regjering var det ikke engang sikkert at Fornebubanen skulle bygges. Da sto Fornebubanen omtalt som et mulig prosjekt, mens dagens fire partier som styrer landet, var enige om at dette skulle gjennomføres, og at det skulle være et statlig bidrag, ikke bare *kan*, som forrige regjering, sa, men *skal*, og at det skal være 50 pst. Det gir jo en helt annen forutsigbarhet for Oslo og Akershus når de planlegger dette prosjektet. Det gjør at de kan forplikte seg, for de vet at staten blir med og ikke går rundt og er ubesluttosom. Så må vi også sørge for at dette blir den samme framdriften, og vi jobber med Ahusbanen og med T-banetunnel under Oslo. Det er prosjekter som ligger litt lenger fram i tid, men som vi også har signalisert at det er naturlig å jobbe sammen om.

Ingunn Gjerstad (SV) [17:32:13]: Nyleg valde Oslos borgarar bort 18 år med ulike blåe fleirtal, og mange av oss

på oslobenken følger spent med i disse dagar på det som føregår av byrådsforhandlingar på Østmarksetra. Både Arbeidarpartiet, Miljøpartiet Dei Grøne og mitt parti, SV, har halde fram det gigantiske vegprosjektet E18 til 40 mrd. kr pluss, Vestkorridoren, som ei viktig sak, og langt fleire stør dette synet no enn i desember i fjor då vi drøfta det her i salen sist.

Kort sagt: Det er mogleg byrådsrklæringa vil koma med eit krav om at prosjektet blir reforhandla og forminska kraftig. Korleis vil statsråden imøtekoma ei slik einigheit i Oslo kommune?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [17:33:05]: Det er et utrolig viktig tema som tas opp, og jeg ser at flere i Arbeiderpartiet allerede begynner å vri seg i stolen fordi Arbeiderpartiet i Stortinget er veldig uenig med Arbeiderpartiet i Oslo. Derfor gleder jeg meg veldig til å se hva slags løsning som kommer.

Den siste uken har flere debattprogram både på NRK og på TV 2 ønsket å diskutere E18 med både Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne, og ingen av dem har villet stille opp i debatt. Det viser bare at dette er en vanskelig sak, der det var lett å drive valgkamp på et overfladisk tema, men vanskelig å komme inn og begynne å begrunne det en skal. Noe av det jeg merket, var at Raymond Johansen fra Arbeiderpartiet snakket her om en 16 felts motorvei da han ble utspurt på NRK. Jeg har ikke sett noe sted der dette kommer i nærheten av å være 16 felt. Det blir i så fall som å si at det gjennom Oslo sentrum går en 12 felts motorvei i Kvadraturen. Ja, det er riktig, det går 12 filer på en kilometers avstand, men det er ikke en 12 felts vei av den grunn. Når en ser hvor lite realiteter det har vært i måten det har vært argumentert rundt prosjektet på, er det vanskelig å bli enig om innholdet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Dag Terje Andersen (A) [17:34:21]: Som utgangspunkt for denne debatten har vi både trontalen og, ikke minst, synes jeg, rapporten om rikets tilstand – og de store spørsmålene, som flere har vært inne på, ikke minst den internasjonale situasjonen, med konsekvenser også for Europa og Norge. Det er mange som har behov for å søke tilflukt hos oss. Det er et spørsmål som vi kommer til å diskutere bredt, og der faktisk opposisjonen var initiativtaker til det forliket som ble inngått før sommeren.

Når det gjelder utfordringene på klimaområdet, møtet i Paris og utfordringene i vår hverdag, er det temaer der vi kanskje først og fremst konkurrerer om å være mest offensive og finne de beste løsningene – med noen unntak, som forneker at klimaet er et problem.

Men på det som jeg synes er kanskje et av de aller største spørsmålene denne gangen, situasjonen på arbeidsmarkedet, arbeidsledigheten, registrerer vi at forskjellen er stor. Mitt inntrykk av rapporten om rikets tilstand er at arbeidsledigheten og utfordringene med den faktisk tones ned og forsøkes avdramatisert. Men det er over 20 år siden vi sist hadde så høy arbeidsledighet som vi nå har i Norge, og jeg mener det er dramatisk at langt borti 10 pst. av ung-

dommene i Norge i dag ikke får en jobb. Det er en av våre store utfordringer.

Vi kritiserer selvfølgelig ikke regjeringa for at oljepriisen har gått ned. Men vi mener at en aktiv regjering må møte situasjonen når vi får utfordringer på arbeidsmarkedet. Det er faktisk sånn at varslet om ledighetsøkningen kom før oljeprisfallet. Vi hadde en interpellasjon i denne salen i juni i fjor der statsministeren svarte på en interpellasjon fra meg som utfordret henne til å sette full sysselsetting som øverste tema for alle departementers arbeid. Men på det tidspunktet hørte vi at det vi hadde advart mot med hensyn til å kutte på tiltaksplasser, det vi hadde advart mot når det gjaldt å stramme inn på permitteringsregelverket, ikke ble hørt. Ja, det var så ille at finansminister Siv Jensen i en debatt samme vår sa at det var viktig ikke å ringe i varselklokkene for tidlig.

På dette området er det stor forskjell på politikk. Vi mener at dette er et område der føre-var-prinsippet virkelig skal gjelde. For hvis vi ikke setter inn tiltak mot å møte en økende arbeidsledighet, vet vi at den er selvforsterkende, og det er det verste et samfunn kan oppleve. Isteden er svaret til regjeringa at den kutter 1 mrd. kr på ytelsene til dem som går på dagpenger – ja, fordi feriepengetillegget ble tatt bort. Dem blir det tatt fra, mens det brukes 12 mrd. kr på å gi skattelette til dem som har mest i dette landet. Da blir den politiske forskjellen tydelig, og den blir særlig tydelig fordi regjeringa gjentar og gjentar at den gir skattelette for å møte utfordringene på arbeidsmarkedet, etter at all erfaring sier at å møte ledigheten med skattelette ikke virker. Ja, spesielt virker det ikke, viser regjeringas egne utredninger, å kutte i formuesskatten – at det skulle gi noen sysselsettingseffekt. Det er da heller ingen næringsbeskatning, det er en personbeskatning. Her er den politiske forskjellen stor, og erfaringer fra de landene som har prøvd skattelette for å møte økt ledighet, er da også entydig dårlige.

Da vi møtte den store utfordringen med den internasjonale økonomiske situasjonen i 2008 og 2009, fikk vi også da tips og råd fra Høyre i opposisjon om å bruke skattelette som verktøy. – Jo da, vi gjorde det, vi var på de samme møtene, statsminister. Det var det som var anbefalingen fra den borgerlige siden. Men vi valgte en annen vei, vi valgte aktivitet. Sverige valgte skattelette, og de fikk altså enormt høy arbeidsledighet.

Vi har så seint som i dag lagt fram et forslag om tiltak for å bedre permitteringsregelverket, noe som kan avdempe situasjonen for dem som nå har utfordringer. Jeg håper at vi også på dette området kan finne felles løsninger framover.

Arve Kambe (H) [17:39:42]: Det gjør et sterkt inntrykk på meg å oppleve at arbeidsledigheten er økende i store deler av Norge, spesielt der jeg er fra, Vestlandet, og på Sørlandet.

At oljepriisen på relativt kort tid har blitt halvert med ingen umiddelbar lysning i sikte, kombinert med redusert vekst i Kina, gjør at vi står overfor en omstilling raskere enn vi trodde allerede på samme tidspunkt i fjor i denne debatten.

Derfor er det viktig at regjeringa og Stortinget fin-

ner fram til løsninger som bidrar til den nødvendige omstillingen, som de rød-grønne ignorerte fullstendig, men som også bidrar til arbeid og aktivitet og en satsing på det grønne skiftet.

Regjeringa har varslet at i statsbudsjettet som presenteres nå på onsdag, kommer det en rekke konkrete prosjekter som vil kunne bidra til at ledige hender kan løse utløste oppgaver i samfunnet.

Regjeringa har det siste halvåret og året gjennomført betydelige endringer i regelverket hos Nav, nå er det også tiltrådt ny Nav-direktør, men fortsatt gjenstår store endringer hos Nav for å gjøre ledigheten for den enkelte så kort som mulig. Mye avhenger selvfølgelig av at vi har bedrifter som vil og får muligheter til å satse offensivt. Derfor har regjeringa en svært næringsvennlig skatte- og avgiftspolitik, som representanten Andersen nettopp var inne på. Vi har redusert skattetrykket med over 12 mrd. kr og har sagt at det skal ytterligere ned.

Jeg mener at den nye arbeidsmiljøloven, som nå bare har virket i noen måneder, fra 1. juli, vil kunne bidra til at det blir enklere for noen av dem som har falt ut av arbeidsmarkedet og inn i arbeidsledighetstallene, for selv om vi har mange tiltaksplasser – og gjennom revidert budsjett økte vi antall tiltaksplasser – så er det faktisk sånn at det er bedre med full lønn i midlertidig stilling enn ofte halv lønn i midlertidig Nav-tiltak, enten innenfor eller utenfor det ordinære arbeidslivet.

På makronivå, som også Stortinget skal se litt på, er det heller ikke tvil om at kronkursen bidrar til å styrke norsk eksportrettet næringsliv og norsk reiseliv. I tillegg bidrar det lave rentenivået til at investeringer er billigere enn tidligere. Partene i arbeidslivet gjennomførte et lønnsoppgjør for andre år på rad som reduserte lønnsveksten i Norge. Det er også med på å bidra positivt når framtidige oppdrag skal vinnes.

Jeg er glad for at regjeringa allerede har varslet en ekstra vedlikeholdspakke i offentlig sektor som i sum er større enn hele tiltakspakken Arbeiderpartiet kom med mot ledigheten. Vi vet at fordelene med vedlikehold er at det kan igangsettes rimelig umiddelbart, at planene og behovet er til stede med en gang. Vi vet hvor det skal være, og det er rimelig enkelt å fordele det. Dette gjelder både bygg, veier og havner. Vi har også foreslått et ettårig tilskudd til forsering av vedlikeholdsinvesteringer på sykehusene på Vestlandet og på Sørlandet. I tillegg vil det komme en rekke store tilskudd til kulturbygg, museer og bygninger, bl.a. i Rogaland og Hordaland, som er spesifikt nevnt – og hva slags får vi etter hvert vite når budsjettet legges fram.

Det er ingen tvil om at det kommer til å bygges mer veg og jernbane framover. Mange av selskapene innen infrastruktur rekrutterer i disse dager arbeidsledige ingeniører og anleggsarbeidere. I mange år har vi fra Høyres side vært bekymret for at mange lærere med realfagsbakgrunn forlater læreryrket. Nå oppretter vi 350 nye plasser for at ingeniører kan bli lærere. I tillegg gjør regjeringa det enklere på generell basis å starte egen virksomhet for mange av disse ingeniørene, og som vil skape flere lønnsomme arbeidsplasser i framtiden.

Jeg er særlig bekymret for de yngste arbeidsledige. Der-

for er det viktig at Stortinget sørger for nok tiltaksplasser for ungdom og gir flere tilgang til fagopplæring. Det er viktig å tilby arbeidstrening for å unngå drop-out, og vi skal gjennomgå garantiordningen for ungdom, som ofte har vært mer en papirordning enn en reell ordning, og vi har økt lærlingtilskuddet ved enhver mulig sjanse – i hvert budsjett, i hvert revidert budsjett. Det har vi gjort sammen med våre samarbeidspartier, Kristelig Folkeparti og Venstre. Vi er også nødt til å gjøre det enklere å finne ordninger der man kan kombinere dagpenger og utdanning.

Jeg er spesielt fornøyd med regjeringens maritime strategi, som vil bidra til å sikre norske sjøfolk og at norske rederier flagger sine skip til norsk flagg. Vi kommer til å lovfeste nettolønnsordningen og styrke den, både i budsjettet og i en egen lovproposisjon nå i vår.

I tillegg ligger det en verftspakke fra regjeringen som involverer et nytt fartøy til Kystvakten, økt vedlikehold i Sjøforsvaret, til en rekke maritime verfts næringer, og vi kommer også til å bidra til at Johan Sverdrup-feltet kommer til å få den utbyggingen som skal til og forhåpentligvis får følge av flere oljefelt.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [17:45:02]: Det er én sak som har overskygget valgkampen og arbeidet inn mot et nytt stortingsår, og det er den desperate flyktningssituasjonen vi ser i Europa. I dag har vi fått nye prognoser for 2016 om at det kanskje kan komme 30 000 asylsøkere til Norge.

Det gjøres et fantastisk arbeid av enkeltpersoner, av frivillige organisasjoner og offentlig ansatte for å ta imot dem på en best mulig måte og integrere dem på en best mulig måte.

Jeg synes trontalen var veldig god på dette feltet. Derfor er jeg ekstra spent når budsjettet kommer. Vi må være villig til å ta vår andel i et Europa som skal ha en felles dugnad for å lykkes, og vi må bli bedre på integrering. Sammen med kommunene trenger vi en dugnad for å sikre at vi lykkes best mulig.

Kristelig Folkeparti er tydelig på at den store satsingen på nødhjelp og flyktninger ikke må gå på bekostning av langsiktig bistand. Vi må sikre at vi klarer å skape utvikling og å bygge demokrati og unngå at flere land løses opp. Sammen har de fire samarbeidspartiene nå sikret en offensiv satsing på utdanning, enda mer satsing på helsehjelp, på næringsutvikling og på jobbskaping. Det er en retning i utviklingspolitikken som det er helt nødvendig å fortsette i.

Vi må ha langsiktig utvikling for å forhindre at stater bryter sammen, og at en unngår å få nye Syria-er, altså land som faller sammen, og som resulterer i krig, konflikt og kanskje mange millioner mennesker på flukt. Det er tross alt mye billigere å forebygge.

Det er en ekstraordinær situasjon i verden, og særlig i Europa merker en det nå. Da mener vi også at det trengs ekstraordinære bevilgninger. Da vi løste finanskrisen i 2009, kom det ekstra midler. Nå skal vi løse konflikten – ja, vi håper jo å løse konflikten også – eller løse situasjonen med alle som kommer inn i Norge, og da trengs det ekstraordinære bevilgninger. Den langsiktige utviklingen må vi fortsette med – det er ikke verdens fattigste som skal ta regningen for at vi får flere flyktninger til Norge.

Noe jeg ikke var fullt så fornøyd med i trontalen, gjaldt opptrappingsplanen for å bekjempe vold mot barn. I justiskomiteen har de ikke-sosialistiske partiene vært tydelig på at innen revidert nasjonalbudsjett 2016 skal vi lykkes med en opptrappingsplan for å bekjempe vold mot barn. Da er det skuffende at i det dokumentet regjeringen løfter fram viktige saker for det neste året, omtales ikke planen. Innstillinga fra justiskomiteen, som ble enstemmig vedtatt, var at det skal være en massiv satsing. De siste dagene har vi gjennom VG Netts reportasje om de såkalte nedlasterne fått synliggjort nok en gang det ekstreme antallet barn som blir utsatt for seksuelle overgrep og også spredning gjennom nett.

Når det gjelder antall anmeldelser av vold mot barn, er det bare å gå ti år tilbake, og det var nesten ingen anmeldelser. I 2006 var det 81 tilfeller av anmeldelser av vold mot barn. I fjor var det over 2 000. Det er positivt at mørketallene kommer fram. NKVTS, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress, anslår at ca. 5 pst. av innbyggerne i Norge har vært utsatt for eller er utsatt for alvorlig vold av sine foresatte. Det er skrekkelige tall, og det viser at vi må gjøre mer. Der har vi blitt enige på Stortinget om at vi ser at vi ikke er gode nok i dag, og derfor skal vi ha en opptrappingsplan, som vi skriver skal være «etter modell av opptrappingsplan for psykisk helse», fra 1999–2008. Den gang ble vi enige om at investeringene skulle løftes med 6,3 mrd. kr, driftskostnadene skulle økes med 4,6 mrd. kr, og justiskomiteen og Stortinget har sagt seg enig i at vi trenger et tilsvarende løft for å bekjempe vold mot barn.

Det skal være en tverrfaglig plan. Det betyr forebygging der en klarer å løfte familievern, barnevern, antall helsesøstre og kompetanse innenfor sektoren for å unngå at det skjer. Det betyr også at en trenger mer midler når det gjelder etterforskning og oppfølging av barn. Det betyr at en trenger en styrking på barnehusene, som gjennomfører avhør. Det betyr at en trenger en styrking i politiet, så de kan etterforske sakene, og også gi den oppfølgingen som trengs på barnehusene og også sikre at de ungene som er utsatt for overgrep, får en best mulig behandling og oppfølging i etterkant. Det forventer vi også en satsing på det neste året.

Anette Trettebergstuen (A) [17:50:15]: De siste to årene har helt klart vist, og valgresultatet har ettertrykkelig bekreftet, at vi har en regjering som virkelig kan det å mobilisere folk – mot sin egen politikk.

Først var det reservasjonsretten som mobiliserte tidenes største protesttog 8. mars – et angrep på retten til fri abort, for legenes valgfrihet, og til kvinnes eget beste, påsto representanter for regjeringen. Så kom kuttet i pappakvoten – for familienes valgfrihet og fleksibilitet, mente regjeringen, mens folkemeningen, forskning og alt av empiri på feltet var entydig imot. Resultatet vil bli at norske fedre tar ut mindre permisjon. Fedre som slåss mot uvillige arbeidsgivere vil få mindre valgfrihet, og familiene mister noe av den fleksibiliteten som kvoten gir ved at begge i realiteten kan være småbarnsforeldre og samtidig gå raskt tilbake i jobb.

Så kom endringene i arbeidsmiljøloven, som førte til

generalstreik for første gang på 16 år. Hundretusener av mennesker i byer og bygder over hele landet la ned arbeidet og tok til gatene.

Ikke at noe av dette entydige engasjementet gjorde nevneverdig inntrykk på regjeringen. Da 8. mars-togene var lengre enn noen gang, rykket statsministeren ut og sa at hun ikke kunne forstå hvorfor folk gjorde dette til en så viktig sak – kvinnene hadde bare ikke skjønt at et angrep på deres rettigheter egentlig var til deres beste. Folket hadde heller ikke skjønt at bare de ble pålagt lengre arbeidsdager, mer overtid, og å skulle måtte kunne jobbe flere søndager på rad, samtidig som stillingsvernet svekkes, da fikk de en enklere hverdag.

Folket har selsagt skjønt. Velgerne har alltid rett. Folk har skjønt at regjeringens politikk – sak for sak, skritt for skritt – tar Norge i feil retning. Folk ville ikke ha høyrepolitikken. Derfor snakket ikke regjeringen om den før valget. Nå har de i to år servert sak etter sak hvor omstilling, fleksibilitet og valgfrihet er det uttalte målet, hvor løsningsene beviselig er blåkopier fra gamle tider, og mindre valgfrihet og mindre fleksibilitet for folk, og hvor en svekket arbeidslinje og et svekket Likestillings-Norge er det reelle resultatet.

Noe av det første regjeringen gjorde, var å trekke stortingsmeldingen om likestilling som de rød-grønne hadde lagt fram. Den pekte på veien videre for Likestillings-Norge, med visjoner og tiltak, fordi likestilling ikke kommer av seg selv. I to år har vi ventet på at regjeringen skal legge fram sin helhetlige likestillingspolitikk – planen og tiltakene for veien videre.

Mens vi har ventet på det, har regjeringen servert kutt i og stadige angrep på pappapermisjonen, økt kontantstøtte, kutt i tiltak mot ufrivillig deltid, innføring av ny arbeidsmiljølov som særlig rammer kvinner, økte barnehagepriser og -køer. Skritt for skritt har regjeringen satt likestillingen i revers og fortsetter å svekke de tiltakene som beviselig har gjort mest for at Norge troner på likestillingsstatistikken – en statistikk som også regjeringens statsråder smykker seg med når de er i utlandet. Disse resultatene kom ikke av seg selv. Vi ble likestillingslandet fordi vi gikk systematisk til verks. Arbeiderpartiets regjeringer bygget strukturer for å sikre kvinner og menn like muligheter. Vi mente og mener at likestilling er et politisk ansvar slik riksveier, pensjonssystemet og barnevernet er det – ikke et personlig ansvar som du må sørge for selv med harde forhandlinger rundt kjøkkenbordet, og at du deretter må takke deg selv dersom du kommer til kort.

Likestilling ble ikke nevnt i trontalen, dessverre, men det var kanskje ikke uventet. Det er på høy tid at regjeringen viser kortene, viser oss sin helhetlige likestillingspolitikk – eller dessverre kanskje mangel på helhetlige likestillingspolitikk – og at vi får en debatt om veien videre for Likestillings-Norge i denne sal.

Kårstein Eidem Løvaas (H) [17:54:58]: Vi konservative kan fra tid til annen bli konfrontert med at vi ønsker oss tilbake til gamle dager. Det er nok sjelden korrekt, men noen få ganger kan det ha noe for seg. Jeg skal by på en slik gang nå, for jeg savner noe: Jeg savner det gode, gamle Ar-

beiderpartiet – det partiet som var opptatt av å bygge landet, som tok ansvar, som var med på store reformer, som ikke kynisk spilte to roller, og hvor retorikken ikke seiret over politikken hver eneste gang.

Siden representanten Gahr Støre tok over roret hos vår ærede konkurrent, har han vært utsatt for kritikk for at han kan ha uklare eller tåkete tale. Det er jeg uenig i. Budskapet er ofte ganske klart det. Men «klart» og «konsistent» er to forskjellige ting. Og konsistente kan vi ikke beskyldte Arbeiderpartiet for å være, riktignok med to unntak som jeg skal komme tilbake til litt senere.

La oss begynne med det som er aller viktigst nå, og som Høyre gikk til valg på i 2013, den nødvendige omstillingen for å løse de viktige oppgavene i dag og ruste Norge for fremtiden: For ett år siden da statsbudsjettet ble lagt frem, var representanten Gahr Støre og flere andre av hans medrepresentanter raskt på pletten og uttalte at dette er for mye, og dette brukes feil.

Et halvt år senere var det rettet til: Dette er for lite, og dette er for sent. I og for seg klart og tydelig, men veldig forvirrende. Fra oktober til mai er altså retorikken snudd på hodet. Det kan jo virke som at det er rundt juletider det nye Arbeiderpartiet bør lyttes til. Høyre tar dette på alvor. Vi har helt fra vi var i opposisjon pekt på de utfordringene som Norge står overfor. Vi gikk til valg med nye ideer og bedre løsninger for å ruste Norge for fremtiden. I stedet for retorikk og populisme viser vi nå dette med handling og nødvendige tiltak. Norges utfordringer står i kø, men vi skal løse dem. Fremtidens arbeids- og næringsliv skal være grønt, og det skal være smart og nyskapende.

Tåkete eller uklare er vi altså enige om at Arbeiderpartiet ikke er – uttalelsene deres er klare som en høyblå høstdag. Men det de unnlater å si, er kanskje derimot noe mer problematisk. La oss ta et eksempel: Ta kommunereformen. Hva mener Arbeiderpartiet egentlig om Norges kanskje viktigste reform på lang tid, som virkelig kan ruste oss til å møte utfordringer fremover og samtidig gi gode tjenester til alle? Vel, stort sett er det stille fra Arbeiderpartiet, selv om jeg mistenker at de egentlig er for en kommunereform. Men det var dette valget som skulle vinnes da.

Retorikk og kortsiktig gevinst går altså foran landets beste, og jeg savner det gamle Arbeiderpartiet som hadde landets beste øverst på agendaen.

Skattereformen er et annet eksempel – også her stille. I den nødvendige omstillingen vi skal gjennom for å legge til rette for arbeid, aktivitet og nyskaping, hvor vi skal ruste Norge for fremtiden, vil skattereformen være en viktig del. Men heller ikke her vet vi hva Arbeiderpartiet vil, bortsett fra det vi har hørt en rekke ganger, senest i dag, at de vil stemme for de forslagene de synes er gode. Da spør jeg: Når skal Arbeiderpartiet bestemme seg for hvilke forslag de synes er gode? Jeg tror det gamle Arbeiderpartiet hadde sagt fra om det i god tid.

Nå tys det – og dette er et av de to stedene hvor Arbeiderpartiet faktisk er konsistente – i stedet til den billige og etter hvert hule retorikken om å ta fra dem som har lite, og gi til dem som har mest fra før. Det var ikke, det er ikke og det blir ikke mer riktig av at det gjentas til det kjedsommelige.

Skattereformen vil komme både deg og meg til gode, samtidig som det kommer nødvendige endringer for næringsliv i motbakke.

Det andre området der vi kan snakke om konsistens, er innenfor alle tingene som representanten Gahr Støre og Arbeiderpartiet ønsker å reversere, og som vi også har hørt i debatten her i dag: fritt behandlingsvalg, arbeidsmiljølov, friskolelov, endringer i fordeling av foreldrepermisjonen, opprydding i spillpolitikk og reversering av de totale skatte- og avgiftslettelsene, for å nevne noe. Den politiske reisen til Arbeiderpartiet virker som å være fra revolusjon til reversering. Skulle representanten Gahr Støre komme i posisjon, er det ikke behov for en moderniseringsminister lenger, da vil det i stedet være behov for en reverseringsminister – en reverseringsminister som resirkulerer gårsdagens løsninger som svar på morgendagens utfordringer. Det er ikke det Norge trenger. Vi gjennomfører viktige reformer fordi Norge er forandret, ikke for å forandre Norge. Det er ikke fordi de rød-grønne brukte for lite penger at vi er der vi er i dag, det var fordi de brukte dem feil. Jeg savner det gamle Arbeiderpartiet, som tar ansvar, som er med på å bygge landet. Vi skal løse viktige oppgaver i dag. Vi skal ruste Norge for fremtiden, og vi inviterer Arbeiderpartiet til å legge bort retorikken og bli med.

Øyvind Korsberg (FrP) [18:00:23]: En god del av debatten har dreid seg om økt arbeidsledighet og sysselsetting, det har vært et gjennomgangstema. Hvis man ser på hele landet, er det interessant at ti fylker har stabile arbeidsledighetstall eller nedgang i arbeidsledigheten det siste året. Det viser at det er mange sektorer og bransjer det går svært bra i. I fiskerinæringen går det i all hovedsak svært godt. Det er en næring som i likhet med mange andre næringer er eksponert for internasjonale markedsforhold. Nå er det gode tider. Det eneste vi sannsynligvis vet om fiskerinæringen, er at det også der, en eller annen gang, kommer til å bli dårlige tider. Innenfor oppdrettsnæringen går det svært godt, og innenfor store deler av norsk industri går det svært godt. Det er mange årsaker til det, bl.a. en gunstig kronkurs, man har dyktige ledere, men ikke minst har denne regjeringen ført en politikk som har vært veldig god for næringslivet, innenfor forskning og innovasjon, innenfor skatt og avgifter, og generelt har gode rammevilkår vært bra å ha med seg.

Jeg var på en industrikonferanse i Bodø i slutten av september – Industri2015 – og det var et godt møte å være på fordi de fleste skrøt veldig av den politikken regjeringen fører, og av de stabile rammevilkårene som blir gitt. Så er det sånn at enkelte næringer sliter mer enn andre, skipsfarten bl.a., men der har regjeringen kommet med en rekke tiltak: mer vedlikehold av fartøy til Sjøforsvaret, mer vedlikehold og oppgradering av forskningsfartøy, mer til grønn skipsfart, mer til utvikling av norsk teknologi, bygging av nytt fartøy til Kystverket, osv. Det gjøres med andre ord mye bra fra regjeringens side.

Det er også sånn at en bransje og en sektor sliter mer, og det er innenfor olje. Hvis man ser på det som skjedde i tiden før oljeprisen falt, er det lett å gå tilbake til 2013, da Arbeiderpartiet økte oljeskatten for samtidig å gi fast-

landsindustrien skattelettelse. Det er to interessante element. Årsaken til at man økte oljeskatten, var at det var en overoppheting i oljeøkonomien, og man økte skattenivået for å unngå en todeling i norsk økonomi. Det viser hvor fort ting endrer seg. Det gikk i realiteten et år, så stupte oljeprisen. Det forteller at det er veldig vanskelig å se inn i framtiden. Det andre interessante med det var at man brukte den økte oljeskatten til å gi norsk fastlandsindustri tilsvarende i skattelettelse. Det er ganske interessant, for det betyr jo at Arbeiderpartiet erkjenner at skattelettelse er et grep som virker, og det tror jeg vi skal ta med. Men det er også interessant å se litt på begrunnelsen for at Arbeiderpartiet økte oljeskatten. Daværende statsminister, Stoltenberg, var ærlig på at han ønsket mindre oljeaktivitet, og nå ser vi resultatet, hva det betyr for vanlige arbeidere. Torgeir Micaelsen, neste taler, sa følgende til det at skulle bli færre innenfor oljenæringen:

«Det gjør egentlig ikke noe særlig inntrykk på meg for å være ærlig.»

I dag ser vi svaret. Mange er blitt arbeidsledige. La meg si det sånn: Det er alvorlig for dem som mister jobben innenfor oljenæringen, på samme måte som det er alvorlig for dem som står i fare for å miste jobben i Sydvaranger og Store Norske på Svalbard. Disse næringene er internasjonale næringer, det er internasjonale forhold som preger dem. Men jeg er glad for at vi har en regjering som tar dette på fullt alvor. Vi har en regjering som legger til rette for økt aktivitet innenfor oljenæringen ved å åpne for nye leteareal. Samtidig må vi ha med at det var to rekordår i 2013 og 2014, med høy aktivitet.

Torgeir Micaelsen (A) [18:05:42]: Jeg har vært i Stortinget nå i ti år, og i mange av de årene var jeg – vil mange si – en del av dem som var med og styrte landet. Jeg må si at i løpet av denne debatten kjenner jeg igjen et par trekk som vi av og til også i posisjon ble litt preget av. Det ene er det som representanten Korsberg her – hva skal jeg si – er målbærer av: troen på at du får flere velgere og flere som har tillit til deg, ved å ramse opp en rekke ting som regjeringen har gjort. Det holdt de også på med. Det var ikke veldig vellykket i alle sammenhenger, for når det ikke trefte helt hvordan folk tenker, føler og hva som er virkeligheten der ute, blir det ikke så veldig effektivt. For øvrig var det han siterte, sagt i en helt annen setting og illustrerer vel egentlig at hovedpoenget til oljebransjen før oljeprisfallet var nettopp et kostnadsnivå som var altfor høyt, som alle var enige om måtte ned, men som nå forsterkes av at oljeprisen har falt dramatisk. Det har ingenting med det oljeskapte grepet som ble gjort av forrige regjering, noe jeg registrerer at også dagens regjering viderefører.

Det andre poenget har representanten Eidem Løvaas pekt på ettertrykkelig for to innlegg siden. Det er troen på at hvis en bare harselerer og raljerer med andre partier, uten egentlig å si så mye om hva en selv vil, så blir det bedre. Det fungerer også svært dårlig. Jeg vil bare gi et vennligsinnet råd til Høyre spesielt, og det er at hvis man ønsker brede forlik om saker, hvis man ønsker at flere partier, også Arbeiderpartiet, skal være med og ta ansvar, er det en fordel å invitere til dialog, å invitere til reelle samtaler.

ler før man bruker mediene og talerstolen i Stortinget til å avkreve svar av en opposisjon, som tross alt er opposisjon og ikke regjering. Det var et vennligsinnet råd fra en som i hvert fall har holdt på med dette noen år, selv om det er flere her som har lengre erfaring enn meg.

De to årene vi har bak oss, viser med tydelighet at vi har en regjering som etter mitt syn ikke klarer å svare på de reelle utfordringene vi står overfor som samfunn. Det handler om det store hovedtemaet som vi alltid kommer tilbake til i norsk politikk, som handler om hvordan vi skal ruste oss for framtiden, om en i hovedsak skal basere seg på fellesskapets grunn og arealer, eller om man skal satse på store skattekutt. Ingen andre enkeltsatsinger så langt fra Solberg-regjeringen er i nærheten av å overgå skattekuttene. Det tar Norge i feil retning, og jeg mener det finnes en annen måte vi kunne brukt handlefriheten på.

La meg gi noen eksempler: Jeg mener vi skal bli enige om her i Stortinget at f.eks. det neste store helseløftet bør være en tverrfaglig opptrappingsplan i en eller annen vri som handler om forebygging og tidlig innsats rettet mot barn og unge, spesielt når det gjelder psykisk helse. Der bør vi involvere vårt forslag om skolehelsetjenesten, og helsestasjonene for ungdom bør ses særskilt både gjennom bevilgninger og vedtak. For vi har smertelig erfart i Stortinget før at bare å si at det er veldig hyggelig at dere satser på det i kommunene, ikke bærer frukt i så stor grad som vi skulle ønske – pengene kommer ikke fram.

Vi bør satse på en sterk kommuneøkonomi, som bidrar til at kommunene er i stand til å ansette nok kloke hoder og varme hender. Jeg registrerte her tidligere i dag at Fremskrittspartiets eldregeneral – han kaller seg eldregeneral selv, så da er det vel også lov til å kalle ham det her i Stortinget – hadde et voldsomt innlegg og opprop mot Arbeiderpartiets eldrepolitikk. Nå ser jeg at Siv Jensen og Hoksrud ikke er i salen, men noen kan kanskje minne dem på forslagene i opposisjon om eldremilliard, eldreombud, statliggjøring, fullfinansiering av eldreomsorgen – det er altså så mange ting å ta tak i for Fremskrittspartiet i regjering at jeg ville konsentrert meg mer om det enn om hva Arbeiderpartiet til enhver tid mener.

Det er i det hele tatt ganske betegnende at statsministeren og for så vidt en av hennes nestledere, helseminister Bent Høie, langt på vei er i rute når det gjelder å levere de skattekuttene de lovet velgerne før valget i 2013 – to år ut i stortingsperioden. Men når det gjelder f.eks. sykehusene, som vi får svaret på hva skjer med på nytt på onsdag, når statsbudsjettet kommer, er man ikke i rute. Der ligger man 1 mrd. kr bak skjema to år ut i stortingsperioden. Det vitner om mangelfull evne til å prioritere det som er riktig for landet, og mer evne til å prioritere det som man ser for seg er de viktigste tingene man selv har lovet.

Jeg tror at jeg og flere med meg har vært forsiktede, ærlige, redelige – noen vil til og med si for forsiktige – i kritikken av enkelte deler av politikken til regjeringen. Jeg tror vi får sterkere lut nå i ukene og månedene som kommer.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [18:11:10]: Trontalen viser vei framover, men halvveis i stortingsperio-

den gir den også mulighet for en liten underveisvurdering.

For Høyre er det et mål å innfri de mange viktige løftene vi ga før valget, ikke for å tilfredsstille skeptikerne eller for å ramse opp egne suksesser, slik rådgiver Torgeir Michaelsen nettopp advarte mot, men fordi det å innfri valgløfter og skape ny politikk faktisk betyr mye for mange mennesker i helse- og omsorgstjenestene.

Kreft er den sykdomsformen som rammer flest av oss i Norge. Derfor er løfter gitt på dette området av stor betydning for mange mennesker. Regjeringen har innført pakkeforløp for 28 kreftformer. Åtte av ti kreftpasienter som er med i pakkeforløpene, får behandling innen fastsatt tid. Dette er et løfte som har vært viktig for oss å innfri raskt fordi det å slippe unødvendig venting og usikkerhet betyr svært mye for dem som rammes av alvorlig sykdom, og for deres familier.

Vi har hørt for mange historier om pasienter som har måttet forholde seg til mange ulike leger og fortelle sykehistorien sin igjen og igjen. Det er en belastning som alvorlig syke mennesker og deres pårørende skal spares for. Derfor lovet vi å innføre en ordning med kontaktleger i sykehus. Nå behandler vi denne lovendringen her i Stortinget. Når den vedtas, har vi gitt alvorlig syke rett til en fast lege å forholde seg til på sykehuset. Det betyr mye for dem som trenger det aller mest.

Når vi holder det vi lover om pakkeforløp for kreft og kontaktleger for alvorlig syke, handler det ikke først og fremst om budsjettprioriteringer. Det handler om at vårt valg har vært å sette pasienten i sentrum – ikke systemet.

På omsorgsområdet lovet vi å gjøre en rekke grep for å forbedre tjenestene, særlig for pasienter med komplekse og langvarige behov. Nå er lovnadene blitt til realitet. Vår gjennomføringsevne på dette området står i sterk kontrast til de rød-grønne løftene som ikke ble innfridd.

Arbeiderpartiet lovet i valgkamp etter valgkamp at det skulle være de eldres tur. Rett før valget i 2009 var lovnaden at nå skulle alle som trenger det, få sykehjemsplass. Innen 2015 skulle Arbeiderpartiet sørge for 12 000 nye sykehjemsplasser og omsorgsboliger. Fasiten var en annen. Da Arbeiderpartiet forlot regjeringkontorene i 2013, hadde de skapt 567 nye. Det er nok en mager trøst for mange eldre og deres pårørende at Arbeiderpartiet selv har erkjent at de ikke lyktes med sin omsorgspolitik.

Norsk Sykepleierforbund har gitt oss viktige innblikk i sin rapport om samhandlingsreformens konsekvenser for den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Jeg mener det er en ganske hard dom over Arbeiderpartiets omsorgspolitik.

Rapporten viser at de kommunale helse- og omsorgstjenestene hadde for liten kompetanse til å møte økt kompleksitet og arbeidsmengde. Det skapte økt sårbarhet og svikt i kvalitetssikringen. Dette har vært krevende for de ansatte, men det kan ha vært ulidelig for de pasientene som ble uheldig rammet.

Med vår regjering ser vi et taktskifte i norsk eldreomsorg. Nå bygges det rekordmange sykehjemsplasser og omsorgsboliger i kommunene fordi vi har tatt større statlig ansvar og styrket investeringstilskuddet. Stortinget be-

handler nå den første helhetlige stortingsmeldingen om de kommunale helsetjenestene, som skal skape reell samhandling mellom helsepersonell og sette kompetanse og kvalitet i høysetet. Det jobbes med å utvikle en trygghetsstandard for sykehjem og hjemmesykepleie, for vi vet at hvordan vi organiserer og leder tjenestene og profesjonaliserer praksisen, har betydning for kvaliteten.

Noen pasientmøter får en spesiell plass i hjertet. Slik var det for meg å møte Christian Mathisen, alzheimerpasienten på 57 år som åpent forteller hvordan dagaktivitetstilbudet i Bærum har gjort livet med demens litt enklere, i hvert fall i en periode. Å skape meningsfulle hverdager for demenspasienter har vært en villet politikk for Høyre, og vi gjennomfører.

Nå skal dagtilbud for demenspasienter være på plass i kommunene innen 2020. Arbeiderpartiet lovet dette før valget i 2011 og gjentok løftet i 2013. Jeg tror mennesker med demens og deres pårørende merker seg at det er Høyre og Fremskrittspartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, som innfrir og leverer.

For Høyre er politikk mer enn hvor mange milliarder vi bevilger. Det er å løse de virkelige problemene for de virkelige mennesker der ute. Arbeiderpartiets helsepolitiske talsmann Torgeir Micaelsen tvitret i forrige uke om helseminister Bent Høies valglofter. Han håpet det var en helsejournalist i dette landet som kunne tenke seg å ettergå Høies lofter. Det håper vi inderlig, for det blir en fantastisk artikkel å lese på trykk.

André N. Skjelstad (V) [18:16:22]: Flyktningssituasjonen i Syria og Middelhavet og i deler av Europa er dramatisk, og den har nå også kommet tett på oss. Ikke siden annen verdenskrig har det vært så mange mennesker på flukt i vår del av verden, og stadig flere kommer hit.

Vi har ressurser til å gi betydelige bidrag i nærområdene. Videre er det viktig at vi tar imot flere kvoteflyktninger enn noen gang. Vi tar også imot flere asylsøkere enn før, og vi må forberede oss på å ta imot enda flere.

Derfor er dette kanskje den viktigste saken på kommunalområdet i denne perioden. Kommunene har en helt sentral rolle i det store og viktige bosettings- og integreringsarbeidet som vi nå står foran. Selv om kommunene allerede bosetter flere enn noen gang, vil det i årene framover være behov for bosetting av enda flere. Vi må unngå at for mange blir sittende for lenge i mottak. Språk og inkludering i lokalsamfunn er viktig, og det må skje så tidlig som mulig.

Enkelte undervurderer dugnadsviljen i kommunene. Faktum er at kommunene ønsker å bidra. De er villig til å ta imot flere flyktninger, villig til å hjelpe mange som nå er på flukt, også å ta ekstra vare på de mange enslige mindreårige asylsøkerne som har kommet inn det siste halvåret. Barn på flukt er sårbare, og enda mer sårbare er de når de flykter alene. Vi ser nå at barna er yngre enn før, og derfor har et enda større behov for oppfølging over lengre tid.

Vi har i Norge sett et bredt folkelig engasjement, som lover godt for integreringsarbeidet. Integrering handler først og fremst om at folk møter folk, og at man får anledning til å bli en del av samfunnet. Det er et økende behov

for bosetting og integrering av flyktninger, som er nok et bevis på at kommunene får et stadig større ansvar på flere områder.

Kommunestrukturen, som ble etablert på en helt annen tid, viser nettopp at utfordringene kommunene har i dag, er større enn de var i det forrige århundre. Vi har behov for større kommuner og regioner, og Venstre er glad for at det er flertall i Stortinget for å gjennomføre en kommune- og regionreform. Vi er utålmodige og opptatt av å få det nødvendige trykk og at regjeringen viser gjennomføringskraft. Vi har nå en mulighet til å ruste opp kommunene for bedre å kunne ivareta oppgaver de har i dag, men også flere mulige oppgaver i framtiden.

I en så viktig reform skulle en gjerne ha sett et mer stødig Arbeiderparti, et Arbeiderparti som har tradisjon for å støtte opp om viktige og nødvendige samfunnsreformer, og som ikke minst følger opp sitt eget stortingsvalgprogram. Uavhengig av Arbeiderpartiet er det imidlertid flertall for reformen. Det er viktig at vi i siste halvdel av perioden får de nødvendige endringene som ruster Kommune-Norge for framtiden. For å være helt tydelig på det er det ingen tvil om at små og store kommuner per i dag leverer kvalitativt gode tjenester til sine innbyggere. Men vi rigger dog ikke en kommunereform for fem år fram i tid. Vi rigger en kommunereform for betydelig lengre perspektiv. Derfor handler denne reformen om framtiden.

Regionreformen som er en del av kommunereformen, er en viktig seier for Venstre. Venstre er opptatt av å flytte mer makt nedover til både kommuner og større regioner. Vi ønsker livskraftige regioner og lokalsamfunn over hele landet. Derfor trenger vi større kommuner og et sterkere regionalt, folkevalgt nivå. Vi trenger en styrking av de ulike kompetansemiljøene, og det er viktig at vi også har et regionnivå der hele landet blir tatt i bruk, der en skaper en balanse mellom regioner og hovedstadsområdet. Det er nettopp gjennom større regioner at det er mulighet til samhandling om større samfunnsoppgaver enn det dagens fylkeskommuner kan. Dette vil også gjøre at regioner med sterke fortrinn vil kunne dyrke fortrinnene i større grad enn de kan i dag.

Vi trenger en styrking av ulike kompetansemiljø, som man bl.a. får til ved å flytte statlige arbeidsplasser ut. Dette fikk Venstre gjennomslag for i fjor, men det må følges opp. Det er tatt til orde for dette gjennom lang tid av flere regjeringer, uten at en har kommet i mål med det. Jeg skjønner at dette er krevende. I Danmark legger regjeringen nå fram en helt konkret plan for å flytte ut nesten 4 000 statlige arbeidsplasser. Over 10 pst. av statlige arbeidsplasser flyttes ut. Det er en helt konkret utflyttingsplan. Dette er noe å strekke seg etter. Venstre vil være en pådriver for at vi skal lykkes med det.

Helga Pedersen (A) [18:21:24]: Til forrige taler vil jeg si at Arbeiderpartiet er for endringer i kommunestrukturen. Det betyr ikke at vi automatisk slutter oss til alt regjeringen har kommet med av forslag til prosess og vedtak i kommunereformen. Jeg tror kanskje Venstre og andre skal merke seg at entusiasmen for kommunereformen kanskje hadde vært litt større enn det den er i dag, dersom

stortingsflertallet og regjeringen hadde valgt å lytte til de tilbakemeldingene som er kommet fra kommunene og fra opposisjonen i Stortinget underveis. Når 12 av 14 lokale folkeavstemninger om kommunesammenslåing nå endte med nei, er det en situasjon som kanskje burde påkalle litt større selvransakelse enn det representanten fra Venstre nå la til grunn.

Så over til det temaet som jeg tror alle nå er opptatt av. Situasjonen for flyktningene som kommer til Europa, vil være et helt sentralt politisk spørsmål framover for europeiske politikere, for norske stortingspolitikere og ikke minst for alle de nye folkevalgte rundt omkring i hele landet. Norge har tradisjon for å ta ansvar for mennesker som flykter fra krig. Dette befester seg ved den dugnadsinnsatsen som tusenvis av frivillige har vist den siste tiden for å hjelpe nyankomne flyktninger, som da 200 flyktninger ankom Søndre Land kommune i Oppland to dager før det midlertidige asylmottaket var klart. Da stilte naboer, ansatte og bedrifter i området opp. De jobbet på spreng for at flyktningene skulle få en seng å sove i, mat i magen og et sted de kunne føle seg trygge. Dette er ett eksempel. Det fins mange flere sånne. Det norske folk stiller opp for flyktningene fra Syria.

Vår oppgave som stortingspolitikere er bl.a. å stille opp med økonomiske rammer for kommunene, så de settes i stand til å ta imot dem som kommer, på en god måte. Vi har et helt sett av virkemidler gjennom integreringstilskudd, vertskommunetilskudd, midler fra Husbanken osv., osv. Den verktøykassen må tas i bruk. Samtidig er det nesten ikke mulig å understreke sterkt nok at den generelle kommuneøkonomien er av avgjørende betydning for kommunenes mulighet til å bosette og ikke minst integrere sine nye innbyggere på en god måte.

Dessverre, halvveis i denne perioden har ikke stortingsflertallet i tilstrekkelig grad prioritert kommuneøkonomien i sine statsbudsjett. Mange kommuner sliter fortsatt med dårlig økonomi etter at skatteinntektene sviktet stort i kommunesektoren i 2014, og som har fortsatt inn i år.

I løpet av oktober vil mange nye folkevalgte møte på sine første kommunestyremøter. De tre siste månedene av dette året vil de bli stilt overfor knalltøffe prioriteringer når kommunebudsjettene skal vedtas. Det er for så vidt ikke noe nytt at prioriteringene er vanskelige rundt omkring i norske kommuner. Samtidig skal vi forstå at kommunene nå står i en veldig vanskelig situasjon. De har et sterkt ønske, de fleste, om å ta imot og hjelpe stadig flere flyktninger, men samtidig har de utsikt til lave inntekter inn i neste år.

Representanten Skjelstad sa i forrige innlegg at dugnadsånden er stor. Det er jeg helt enig i. Spørsmålet er om regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti vil være med og bidra til denne dugnaden gjennom økte økonomiske rammer til kommunene. Arbeiderpartiets veldig klare råd til regjeringen og deres samarbeidspartnere i denne situasjonen er å legge bort skattekuttene og bruke de store pengene på å styrke kommuneøkonomien. Da tar vi ansvar og sørger for at kommunene kan ta vårt felles ansvar for flyktningene og samtidig

bygge ut velferden både for nåværende og nye innbyggere.

Ved behandlingen av kommuneproposisjonen i vår signaliserte vi at vi for 2016 vil styrke kommuneøkonomien med 3 mrd. kr utover regjeringens forslag. Når vi ser framover, ser vi at kommunene vil stå overfor mange og store oppgaver. Særlig det at det blir stadig flere eldre, vil sette det kommunale tjenestetilbudet på prøve. Men det er også behov for flere barnehageplasser og å gjøre noe med frafallet i den videregående opplæringen. Vi må ruste kommunene for framtiden nå og gi kommunene de rammene de trenger for å bygge velferden.

Anders B. Werp (H) [18:26:38]: «Det er arbeid som har skapt vårt samfunn», slår trontalen fast – kort, presist og helt riktig.

Når nå stadig flere opplever sin arbeidsplass som usikker, er det godt at vi har en regjering som virkelig tar denne usikkerheten på alvor, og som ruster næringslivet for framtiden.

Oljeprisen er svekket. Arbeidsledigheten øker. Det viser både hvor viktig olje- og gassvirksomheten er for Norge, og det viser hvor viktig det er å omstille næringslivet til å få flere bein å stå på. Det er ikke et midlertidig tilbakeslag i økonomien vi står overfor, men en nødvendig omstilling til en grønnere økonomi. Den vil ta tid, og det vil bli krevende prioriteringer.

For å skape flere lønnsomme arbeidsplasser må det investeres mer i infrastruktur, kunnskap, forskning, innovasjon og vekstfremmende skattelettelser. Det blir flere arbeidsledige hvis et næringsliv som tjener mindre, må betale mer i skatt.

Offentlig sektor må moderniseres, slik at ressursene brukes bedre. Regjeringen er godt i gang med dette arbeidet. Trontalen og meldingen om rikets tilstand viser det. Arbeid, aktivitet og omstilling er regjeringens hovedprioriteringer. Men dette arbeidet burde likevel ha kommet lenger, for det er nå vi merker at den foregående regjeringen knapt iverksatte en eneste reform. I tillegg sank produktiviteten samtidig som kostnadsnivået økte under de rødgrønne sammenlignet med våre nærmeste handelspartnere. Det svekket vår konkurranseevne. I år etter år ble norsk økonomi mer og mer avhengig av olje. Når oljeprisen og aktiviteten nå synker, betaler vi prisen for at man valgte den enkleste løsningen i for lang tid. Den største trusselen mot den norske velferdsutviklingen er at vi ikke klarer å omstille oss i tide.

Regjeringen er nå halvveis i sin første periode. Vi overtok mange tunge etterslep fra forgjengerne.

På justisfeltet var vedlikeholdsetterslepet i norske fengsler rundt 4 mrd. kr. Vi overtok en soningskø på 1 200 personer. Vi hadde synkende politidekning. Og vi hadde en ny straffelov som daværende statssekretær i Justisdepartementet så sent som i stortingsvalgåret mente ikke kunne iverksettes før i 2021 – 16 år etter at den ble vedtatt her i Stortinget.

Det var et stort behov for nye ideer og bedre løsninger. Regjeringen har allerede startet arbeidet med å bedre bygningsstandarden i kriminalomsorgen. Dette er ikke bare

et bosted for de innsatte og arbeidsplassen for de ansatte. Fengselsbygningene er også en viktig del av rammen for god rehabilitering bort fra kriminalitet.

Personer som står i soningskø, får hele livet satt på vent. Man befinner seg i et vakuum, hvor det er svært vanskelig å planlegge yrkesliv og familieliv. Derfor har regjeringen lagt stor vekt på å redusere soningskøen. Hittil er det under etablering eller allerede etablert 222 nye lukkede plasser innenfor norske fengsler. I tillegg har vi leid 242 plasser i Nederland. Soningskøen er nå på vei nedover og er nede i 985 personer.

I 2013 var politidekningen 1,6 politi per 1 000 innbyggere. I dag er denne økt til nesten 1,8 på bare to år: mer politi og mer trygghet. 800 nye politistillinger er opprettet siden regjeringsskiftet. I tillegg kommer styrking av både politijurister og påtalemyndighet – et løft uten sidestykke. Oppdaterte tall viser at oppklaringsprosenten har økt med over 3 prosentpoeng siden 2013.

For fem dager siden trådte den nye straffeloven i kraft – seks år tidligere enn de rød-grønne sa de kunne klare. Det er nok et bevis på at tydelig politisk vilje kom inn i regjeringskontorene med regjeringsskiftet. Regjeringsskiftet ga gjennomføringskraft og gode resultater i skjønn forening.

Jenny Klinge (Sp) [18:31:51]: Innanfor justissektoren har vi dei siste to åra sett at regjeringa trur at det å endre struktur er løysinga og svaret på det aller meste. Det kan framstå som at dei håper strukturrendringane vil maskere dei faktiske behovane for ressursar som finst i etatane. For kva er det vi ser? I politietaten må dei no kutte, og enkelte stader blir det utsett å tilsetje folk for å ha råd til å gjere nødvendige investeringar i materiell. I politirådsmøte i Nord-Trøndelag er det opplyst at Region nord i politidistriktet må spare 3 mill. kr. Er det representativt for ei historisk satsing på politiet?

Samstundes ser vi at sentrale einingar veks – det blir altså meir byråkrati. Vi i Senterpartiet meiner derimot at desentralisering er løysinga, ikkje sentralisering. Representanten Werp sa i førre innlegg at det er eit stort behov for nye idéar og betre løysingar, men sentralisering er verken ein ny idé eller ei betre løysing.

På justisområdet blir det ikkje teke nokon reformpauze. Regjeringa ser ut til å leve i den trua at viss vi berre flyttar rundt på nokre boksar her og der, blir innhaldet og tilbodet betre. Regjeringa lærer med andre ord ikkje av erfaringar, verken frå tidlegare prosessar eller frå utlandet.

Den 15. september i år, dagen etter valet, sende Domstoladministrasjonen ut ei melding om at dei ønskjer å utgreie samanslåingar av tingrettar. Dette er etter mi meining eit merkeleg tidspunkt, fordi denne saka i høgste grad ville ha vore naturleg å diskutere nettopp i valkampen. Men ein kan lure på om tidspunktet er tilfeldig eller ikkje. Hadde nyheita vorte sloppen før valet, ville det sjølv sagt ha ført til ganske slitsame debattar for representantar for regjeringspartia, og ikkje minst for justisministeren. Det ville òg i større grad ha retta merksemda mot den prosessen som skal kome, og kanskje var håpet at minst mogleg merk-

semd skulle gje best mogleg sjanse for å lukkast med å få til samanslåingane.

Ein domstol representerer noko grunnleggjande i samfunnet. Norske domstolar held svært høg kvalitet, uavhengig av størrelse. Det er ingenting som tilseier at store domstolar er betre enn mindre. Tvert om – ser ein på saksavviklinga i små domstolar, er ho jamt over betre. Ein får rett og slett sakene raskare unna.

Rekruttering blir ofte framstilt som det berande argumentet for samanslåing av tingrettar. Til det vil eg seie at dei som heile tida sår tvil om eksistensen til enkelte domstolar, sjølv stikk kjeppar i hjula for rekrutteringa. Når det er mogleg at tingrettane blir lagde ned om eit år eller to, og det blir skapt inntrykk av nettopp det, så vel sjølv sagt mange ikkje å søkje. Vi har òg eksempel på at stillingar i distrikta blir lyste ut som kortvarige konstitusjonar i påvente av eventuell samanslåing, og midlertidige konstitusjonar er naturleg nok ikkje like attraktive som faste embete.

Vi i Senterpartiet ønskjer å skape føreseielegheit for både store og små domstolar. Både domarar, saksbehandlarar i tingrettane og innbyggjarane skal oppleve føreseielegheit og sleppe å oppleve usikkerheit frå år til år.

Sorenskrivar Knut Gramstad i Sunnhordland tingrett kom med følgjande utsegner til NRK i førre veke, som eg meiner set godt ord på situasjonen:

«Det er kjekt med et juridisk miljø. Men det å være dommer er en ensom jobb, det er ikke lagarbeid, med unntak av de aller største sakene. Når jeg hører argumentet om bredere fagmiljøer, ser jeg for meg en kreativ arkitektgruppe som sitter og diskuterer. Dommeryrket har aldri vært slik, og jeg tror aldri det vil bli slik heller. Det foreligger i alle fall ikke noen planer om å endre dommerrollen, påpeker Gramstad, og sier følgende om de digitale arbeidsprosessene:

– Man trenger ikke sitte i Oslo for å ha tilgang til digitale verktøy. Her i Sunnhordland har vi akkurat de samme oppslagsverkene og systemene, og et videolinksystem av beste sort.»

Vi må sørje for å leggje til rette for at advokatar tilbyr tenester i heile landet. Viss domstolane blir sentraliserte, kan det føre til mindre spreidd av advokatkontor fordi desse gjerne vil operere i nærleiken av domstolane. Og kven er det som blir ramma av dette? Jau, befolkninga i distrikta.

Det er også slåande at det ikkje blir foreslått samanslåing av domstolar i Oslo, men at det er eit einseitig fokus på distrikta. Eg forventar at regjeringa i det følgjande lyttar til lokalmiljøa, og at dei registrerer at det ikkje er noko lokalt ønske om samanslåing av tingrettane. Rådet mitt til justisministeren er at han bør oppmode Domstoladministrasjonen om å leggje denne utgreinga i ein skuff, slik at dei heller kan bruke tid, ressursar og tankekraft på å utvikle domstolane til å kunne møte framtida på best mogleg måte.

Martin Kolberg (A) [18:37:11]: Det er selvfølgelig ingen overraskelse, men det er helt tydelig at den regjeringa Norge nå har, er en høyreregjering. Det er en regjering som på veldig mange måter er preget av høyreideologi. Men i vårt land som i veldig mange andre land i Euro-

pa ser vi at de konservative partiene forsøker å kamuflere dette. De sier at de på mange måter er for velferdsstaten, at de er for de små forskjellene, at de slår ring om dette på alle vis. Allikevel er det slik at når vi ser på politikken, ser vi at de kaller det modernisering, de kaller det effektivisering, og de kaller det nødvendige omstillinger. Med andre ord – og det merker vi veldig godt også i denne debatten: De har litt vanskelig for å vedstå seg sine egentlige politiske hensikter.

Den spisseste delen av det i denne debatten er den måten som Fremskrittspartiets representanter opptrer på. De blir gang på gang og om igjen og om igjen bedt om å svare på om de står bak sin leders uttalelse i valgkampen om at de skulle sabotere flyktingavtalen. Å nei da, det er det nærmest ingen som har sagt. Alle hørte hva finansminister Siv Jensen sa, alle skjønner hva som var hennes hensikt, men i denne salen er det tydelig at hennes egen gruppe ikke vil vedstå seg det. Sånn hører iallfall jeg det. Det siste eksempelet var representanten Njåstad, som konsekvent ikke svarte på spørsmålet.

Det som er det interessante med det, er: Er det akseptabelt for Stortinget å ha en slik situasjon når disse menneskene er medlemmer av regjeringa? Det er det interessante spørsmålet for Stortinget, spesielt når statsministeren konsekvent ikke rydder opp i det, ikke svarer på spørsmålet, ikke deltar i den delen av diskusjonen. Det er noe helt nytt i den parlamentariske situasjonen i Norge at vi har regjeringspartier som sier én ting i regjering, og noe annet utenfor. Det har aldri før skjedd på den måten, og i hvert fall ikke sånn at ikke statsministeren sier hva det egentlig handler om.

Derfor gjenstår det en viktig side ved denne trontaledebatten. Det er at det blir ryddet opp i dette. Jeg får formode at statsministeren i morgen sier noe om dette, etter som dette har preget denne delen av debatten så mye – ikke bare fordi vi ikke skjønner hva som foregår, for det gjør vi jo, men fordi det er nødvendig å få en parlamentarisk avklaring av hvor regjeringa står. Vil hun la finansministeren sin uttale seg på den måten, eller vil hun si at det ikke er representativt for regjeringa? Dette er ikke for å lage moro, dette er fordi det er dette denne debatten dreier seg om, det er dette som er den parlamentariske debatten. Det er derfor jeg sier det sånn som jeg sier det.

Det er altså slik at de har vanskelig for å vedstå seg veldig mye, men det er en tydelig retning på hva de gjør. Jeg skal innenfor denne tidsrammen bare nevne to områder som jeg er veldig opptatt av.

Landbrukspolitikken – hva gjør landbruksministeren? Hun går utenom lovens bestemmelser når det gjelder pris-kontroll, lar det få lov til å utvikle seg en ny politikk innenfor prispolitikken i landbruket. I dag fikk jeg en telefon fra en bonde på Modum som var fortvilet over situasjonen fordi prisen på eiendommene blir så høye at de som normalt skulle kjøpe dem og kunne drive dem, ikke kan gjøre det lenger. Er det å ta vare på den norske verdien? Nei, det er det ikke.

Det andre eksempelet som jeg er veldig opptatt av, selvfølgelig, er det som skjer innenfor arbeidsmarkedet. Det er kanskje slik at det finnes noen ungdommer som får jobber

gjennom midlertidige ansettelser, men hva kommer dette til å bety for neste generasjons arbeidstakere? Dette er høyrepolitikkenes vesen, det er her det avgjørende skillet i norsk politikk går. Og her kommer det til å gå i årene som kommer også – på denne måten.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [18:42:31]: SV har i ei årrekke tatt til orde for ein utvida skuledag, ein heildagsskule der undervisninga er meir tilpassa kvar enkelt elev, der lærarane blir gitt tillit og tid til å tilpasse undervisninga, der skulen får ei langt sterkare rolle i folkehelsearbeidet – med meir kroppsøving, gratis og sunn mat på skulen og ei sterkare og meir aktiv skulehelseteneste – ein heildagsskule der skuledagen er variert, der praktiske og estetiske fag blir gitt større betydning, og der øvingsarbeidet blir gjort på skulen og ikkje blir sendt heim som heimeleke i ein stressa familiekvardag.

SVs heildagsskule er ikkje berre det mest ambisiøse forslaget i skulepolitikken i Noreg i dag. Heildagsskulen er også nødvendig dersom skulen skal bli ein arena for sosial utjamning og samtidig gi alle moglegheiter til å utvikle kreativitet, sjølvstende og evner.

På same måten som forandring ikkje kjem av seg sjølv, er heller ikkje heildagsskulen gratis. I første omgang krev dette at ein tilset 2 789 fleire lærarar. Det høyst mykje ut, men i dag finst det rundt 37 000 lærarutdanna som arbeider utanfor skulen. Mange av dei slutta i skulen fordi dei følte at tida ikkje strekte til. Vi har med andre ord ikkje for få lærarar i Noreg, vi har for få lærarar i skulen.

Vidare krev heildagsskulen fleire timar. Skal øvingsarbeid skje i skuletida med lærarar til stades, skal det bli meir vekt på praktiske og estetiske fag, og skal det bli eit skikkeleg skulemåltid, må også skuledagen utvidast. I første omgang foreslår vi difor at skuledagen blir utvida med to timar for første til fjerde trinn. Ein slik skuledag, på seks timar, er dessutan i langt større grad tilpassa livet i familiane. Dei fleste går jo allereie i SFO både to og fire timar utover skuledagen.

Regjeringa opptrer som om det finst ein «quick fix» for å skape ein god skule, at det finst nokon raske og billege tiltak som åleine gjer skulen betre. For augeblikket forsøker regjeringa å få folk til å tru at berre ein gjer lærarane betre gjennom etter- og vidareutdanning, treng ein ikkje fleire lærarar. Da er det ingen grenser for kor mange elevlar ein enkelt lærar evnar å ta på seg.

Samtidig som den blå regjeringa byggjer vidare på etter- og vidareutdanningssatsinga til den raud-grøne regjeringa, har ho utvist stor tru på at fleire testar og prøvar i skulen skaper betre læring. Men når undervisninga handlar meir og meir om å øve på prøvane, seier det seg sjølv at mangfaldet av ulike pedagogiske verkemidlar som lærarane kan ta i bruk for å tilpasse undervisninga til eleven, må kastast på båten. Resultatet er at lærarane blir pressa til å drive eksamensundervisning, der målet ikkje er læring, men å førebu elevane til prøvane. Situasjonen som blir skapt av politikken til regjeringa, er med andre ord ganske så paradoksal: Lærarane blir sende på etter- og vidareutdanning, får pedagogisk påfyll og nye idear til korleis ein kan drive undervisning, og så kjem dei tilbake til ein skule

der den pedagogiske kompetansen til lærarane blir mindre verdsett, og det faglige handlingsrommet krympar i jaget på betre PISA-resultat. Rommet for fagleg sjølvstende blir med andre ord stadig mindre, samtidig som den faglege kompetansen aukar.

Det er ingen faglege grunnar til å kjøpe argumentet om at fleire lærarar ikkje fører til betre og meir tilpassa læring. Regjeringa brukar dette som ein snikargumentasjon for å unngå å bruke dei store pengane på skule og utdanning. For når det kjem til stykket, er det skattekkutt – skattekkutt oppnådd gjennom svekking av offentleg velferd – som er saka med stor S for dagens regjering. Det er eit stort sprang frå dei vidløftige talane til skulepolitikarane i regjeringspartia til verkelegheita når statsbudsjettet blir lagt fram. Da regjeringa la fram sitt førre budsjett, låg det hundre gonger meir til skattekkutt til dei rikaste enn til grunnskule og vidaregåande opplæring til saman.

For å setje det i eit litt anna perspektiv: SVs heildags-skule kostar både pengar og auka lærarressursar, men dette er ikkje meir ambisiøst enn at det utgjer berre ein tredjedel av det regjeringa allereie har brukt på skattekkutt.

Eirik Sivertsen (A) [18:47:33]: For Arbeiderpartiet er infrastruktur til kommunikasjon og samferdsel ein viktig byggestein i å bygge landet. Vi ønsker god kommunikasjon og gode transportmuligheter over hele landet. Veier, jernbane, havner og flyplasser bidrar til å binde dette landet sammen, noe som er avgjørende for næringsliv, arbeidsliv og bosetting i hele landet.

Det foregår nå en kamp om hvordan samferdselshistorien skal fortelles. Senest i dag hørte vi komitélederen i transportkomiteen, representanten Hofstad Helleland, hevde at det rød-grønne forfallet nå omsider har stanset opp.

Statsråd Solvik-Olsen forsøker seg på en tilsvarende historiefortelling om at forfall er noe som skyldes den rød-grønne regjeringen, og at det overhodet ikke ble gjort noen ting i samferdselssektoren i årene 2005–2013. Det er en ganske fortegnet framstilling av hva virkeligheten er.

I regjering startet Arbeiderpartiet tidenes samferdselsløft. Det ble behørig presentert i den foregående nasjonale transportplanen, og det er den videreførte og gjeldende planen som regjeringen Stoltenberg II la fram, og som regjeringen Solberg nå realiserer. Regjeringen fortjener honnør for at den følger opp med årlige bevilgninger over statsbudsjettet for å innfri planen, selv om det er langt igjen før Fremskrittspartiet kan innfri sine løfter fra den tiden de var i opposisjon, til velgerne.

Vi ønsker å videreføre den storsatsingen på vei, jernbane, luftfart og havner som vi startet. Det handler om økt framkommelighet, bedre tog og hyppigere avganger med buss for tusenvis av pendlere. Det betyr bedre og tryggere veier, sånn at ikke liv og helse går tapt. Det betyr lavere utslipp og en bedre luft for oss alle å puste inn og å leve i. Ja, det handler om næringslivets behov for å frakte ferske varer raskt ut til butikker og kunder. Det handler om et land som er bundet sammen.

Klimaendringene er en av vår tids aller største utfordringer. Det handler om framtiden og kommende generasjo-

ners muligheter. Jeg er enig i president Barack Obamas beskjed i Anchorage i august. Den var krystallklar: Vi gjør ikke nok for å løse klimakrisen, og verden må handle nå. Da spiller transportsektoren, som står for om lag 30 pst. av de samlede norske klimautslippene, en nøkkelrolle. Tiltak innenfor sektoren er derfor sentralt for å redusere utslippene. Teknologiutvikling, kollektivtransport og utvikling av miljøvennlige transportmidler er derfor nøkkelsatsinger vi ønsker å støtte opp under.

Vi har kritisert regjeringens veireform og jernbanereform, fordi vi mener at de foreslåtte løsningene ikke svarer på utfordringene. Vi erkjenner at det er behov for bedre organisering og smartere rammebetingelser når det gjelder både veiutbygging og jernbanen, og når det gjelder ansvarsforholdet mellom Jernbaneverket og NSB. Men vår løsning er ikke den systematiske oppsplittingen innenfor offentlig sektor og det ideologiske korstoget for privatisering av offentlig infrastruktur som dagens regjering legger opp til. Vi har begrenset tro på det frie markedets evne til å løse store, komplekse og sektorovergrepene, som miljøutfordringene og strategiske investeringer for å utvikle samfunnet.

Det finnes mange investeringer som ikke er bedriftsøkonomisk lønnsomme eller samfunnsøkonomisk lønnsomme, i hvert fall ikke med de modellene som ligger til grunn i dag. Det er ikke regnestykker med to streker under svaret, verken med dagens modeller eller andre modeller man kunne tenke seg. Likevel vil investeringer i utbedringer i den typen infrastruktur som realiserer muligheter, være alfa og omega for dem det gjelder. Det nytter ikke bare å ha en god samferdsel på midten. Man må ha det helt fra starten og helt til slutten. Spørsmålet er om dagens regjering ser det, all den tid det varsles ytterligere vekt på samfunnsøkonomiske analyser. Hvis det var sånn at samfunnsøkonomiske eller bedriftsøkonomiske verdier skal være de eneste kriteriene for hvor vi skal satse på samferdsel her i landet, kan man jo bare overlate til et direktorat og til embetsverket å bestemme hvor det skal bygges.

I Arbeiderpartiet er vi for omstilling. Kjernen i sosialdemokratiet er evnen til å formulere samfunnskritikken og til å gi svar som menneskene tror på for å løse de utfordringene. Men vi mener at det er viktig at fellesskapet har kontroll med og eierskap til kritisk viktig infrastruktur. For Arbeiderpartiet er derfor det viktigste at vi får bygd og vedlikeholdt flest mulig havner, jernbaner, veier, flyplasser og – for den saks skyld – kloakk og vannforsyning, for å møte framtidens behov. Vi vil først og fremst bygge landet – ikke selge det bit for bit til private og kommersielle interesser.

Vi er ikke imot å endre organisering eller finansiering innenfor samferdsel. Men tiltakene må bygge på kunnskap om hva som virker – ikke på en blind, ideologisk argumentasjon.

Svein Harberg (H) [18:52:43]: Trontaledebatten har også i år tatt en meget forutsigbar vending. En rekke av innleggene – ikke minst fra noen av representantene fra Arbeiderpartiet – er innlegg som er så fulle av retorikk og så lite realitetsorienterte at det grenser til det komiske. Det

synes jeg er leit. Trontalen og debatten om den bør dreie seg om det regjeringen varsler, eller eventuelt ikke varsler. Så skal jeg skynde meg å legge til at jeg skjønner at det kan være frustrerende å se at oppgaver den rød-grønne flertallsregjeringen ikke greide å løse på sine åtte år, og som dermed gikk uløste over til den nye regjeringen, nå løses av denne regjeringen etter to år.

Regjeringen vil mye og har vist vilje til å gjøre nødvendige grep. Det er bra og gir oss spennende debatter også her på Stortinget. Trontalen inneholder altså mye, men jeg synes at noe av det viktigste å merke seg i regjeringens arbeid er at på tross av en historisk stor flyktningsutfordring, store utfordringer i deler av arbeidslivet med oppsigelser og permisjoner, og med arbeid, aktivitet og omstilling som hovedtemaer for den kommende perioden, har oppmerksomheten som er rettet mot dem i samfunnet vårt som trenger det offentlige mest, en like sentral plass i arbeidet. Statsministeren har erklært at vi skal tette hullene i det sosiale nettverket, og det følger hun opp og passer stadig på. Det fortjener honnør.

Arbeidet med å få på plass et mer helhetlig og enda bedre tilbud i barnevernet har full oppmerksomhet og skal konkretiseres og ivaretas gjennom en melding til Stortinget – se barnet fra de første signalene kan oppfattes, sette inn tiltak raskt og med en fleksibilitet i tilbudene når det trengs, og ikke minst følge opp i etterkant for å gi starthjelp for videre deltagelse i samfunnslivet, slik at denne typen utfordringer ikke går i arv.

Fosterhjem er en viktig del av tilbudet i barnevernet, og også dette området får sin egen melding. Barneministeren viser et stort engasjement for å få på plass nok fosterhjem, at færre flyttes rundt til stadig nye steder, og at beredskaps-hjemmene benyttes i de korte overgangene de er ment å være der for. Det er oppløftende å se at det er vilje til å ta de nødvendige grep for å skjære gjennom inngrodde og ikke lenger fungerende systemer på deler av dette feltet. Vi skal og må få på plass et enda bedre fungerende tilbud i barnevern og fosterhjem.

Noen fikk ikke dette tilbudet da de var unge. De ble ikke fulgt opp godt nok, de har falt ut av skoleløpet, eller de har av andre grunner fått en særdeles tøff hverdag, ofte preget av utenforskap, rus eller angst eller gjerne begge deler. Disse må få hjelp der de er. Regjeringen lover disse et mer helhetlig behandlingsopplegg, et såkalt pakkeforløp, som skal sikre færre tilbakefall, og at flere følges helt fram til et fungerende hverdagsliv – nok en bevisst, konkret satsing på å tette hullene i det nettet av støtte og hjelp som gir disse menneskene en ny mulighet. Det fortjener honnør.

Regjeringen vet selvsagt at det er mye som skal til for å få dette til. Dette er ikke noe en bare kan vedta. Ved siden av politiske vedtak og budsjettdisposisjoner trengs det mennesker, mennesker som kan være støttespillere, skape trygghet, lede aktiviteter, være en hånd å holde i eller utføre krevende oppgaver i støtteapparatet. Dette hadde vi ikke fått til uten et stort engasjement i frivilligheten. Derfor har regjeringen også vist at den ikke tar frivilligheten som en selvfølge, men aktivt legger til rette for at de som engasjerer seg der, skal få drive med det som engasjementet tilsa, ikke papirarbeid og skjemavelde. Gjennom kon-

krete forenklinger og gratis tilgang til Frivillighetsregisteret har regjeringen gjort det enklere og mer spennende å være frivillig.

Frivilligheten skaper gode nærmiljø og bidrar selvsagt vidt også langt utover sitt bidrag til dem som trenger hjelp fra støtteapparatet. Idrett, sang og musikk, revy og teater – hele kulturfeltet nyter også godt av den tilretteleggingen som nå gjøres for frivilligheten.

«For lite for seint», har vært en gjentagende påstand fra Arbeiderpartiet. Dersom det denne regjeringen gjør på disse områdene er «for lite for seint», ja da sliter jeg veldig med å finne ord for perioden før vi fikk ny regjering.

Vi har åpenbart forskjellige måleparametere. I kulturpolitikken var den rød-grønne regjeringen kun opptatt av pengebruk. Det ga økt administrasjon, men ingen økt kulturbruk. Denne regjeringen bruker pengene treffsikkert. Det utløser engasjement, kreativitet, økt støtte og økt bruk. Det fortjener Kultur-Norge.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Anniken Huitfeldt (A) [18:57:48]: I dag kom en god nyhet. Ifølge Verdensbanken vil for første gang under 10 pst. av verdens befolkning leve i ekstrem fattigdom. Bistand og handel har bidratt til økonomisk utvikling. Satsing på mødrehelse, vaksiner, ernæring og skolegang har vært viktige elementer til utvikling i mange land. I dag lever det flere fattige i mellominntektsland enn i fattige land, så god fordelingspolitikk er nøkkelen til å bekjempe fattigdom. God fordelingspolitikk burde også være en av våre fremste eksportvarer, men da bør vi heller ikke øke forskjellene her hjemme.

Men selv om verden går framover, opplever millioner av mennesker utrygghet og forverret sikkerhetssituasjon på grunn av terror, stater som ikke gir innbyggerne beskyttelse, og mangel på grunnleggende menneskerettigheter. Norge er en humanitær stormakt, og jeg er glad for at regjeringa nå sier den skal foreslå et bistandsbudsjett på 1 pst. av bruttonasjonalprodukt. Den største humanitære katastrofen siden annen verdenskrig utspiller seg nå i Syria og i nabolandene. Skal de hjelpes, trengs det mer penger. Vi må bidra, og jeg vil gi honnør til regjeringa for initiativet om en giverlandskonferanse. Men vi må også ta vår del av ansvaret ved å ta imot flere flykninger. Alle kan ikke hjelpes i nabolandene.

Som et lite land er vi avhengig av folkeretten. Når den er under press, blir vi mer sårbare. Den sterkeste rett tjener ikke oss. Norge kan bidra i mange internasjonale konflikter. Vi lykkes ikke alltid, men vi kan spille en viktig rolle enten det er i Guatemala, Colombia eller Midtøsten. Vi har også forsøkt å bidra i Sør-Sudan, men her ser vi en utvikling som kun har gått i negativ retning den siste tida. Vi må alltid diskutere vår rolle i slike konflikter, men vi ønsker å bidra. Selv om vi er et lite land, skal vi fortsette å være en humanitær stormakt.

Vi kan også bidra militært for å skape sikkerhet i urolige områder. Den siste tida har vi diskutert vårt militære bidrag til Libya og hvordan sikkerhetssituasjonen for be-

folkninga der har blitt forverret. Erfaringene viser behovet for grundig debatt om dilemmaene knyttet til militært engasjement og om hvordan vi kan bidra til stabilitet når vi først har gått inn i en konflikt. Dette tilsier økt tilstedeværelse i Afghanistan. I Irak må vi hele tida diskutere om våre soldater bidrar til bedre sikkerhet for befolkninga, og om sikkerheten for våre soldater er godt nok ivaretatt.

I denne sesjonen blir behandlinga av fagmilitært råd en svært viktig sak. La det være helt klart: Ingen del av offentlig sektor har vært gjennom større omstilling enn Forsvaret. Høyre har aldri bidratt til å ta de vanskelige avgjørelsene når det partiet har sittet i opposisjon, verken ved begynnelsen av årtusentallet eller i de to periodene hvor den rød-grønne regjeringa satt. Så at Høyre i denne debatten skal framstille seg selv som omstillingsvennlig – vel, Forsvaret er et veldig godt eksempel på det motsatte.

Men det er behov for å fortsette omstillingene i Forsvaret. Fra Arbeiderpartiets side er vi interessert i et forlik med regjeringa om disse vanskelige sakene, for terror, folkevandring, mangel på stabilitet og cyberangrep skaper behov for et forsvar som er tilpasset vår tid. Økt opprustning hos vår nabo tilsier at vi må styrke Forsvaret i våre nærområder. Men brudd på folkeretten og mangel på demokratisk utvikling hos vår nabo i øst kan ikke kun møtes med militære svar. Vi har egeninteresse av mest mulig samarbeid med vår nabo i øst. Vårt utgangspunkt må være: Hvordan kan vi beholde nordområdene som et lavspenningsområde i en tid med økte konflikter i Europa?

Statsråd Bent Høie [19:02:22]: Vi forenkler, fornyer og forbedrer Norge.

Vi kutter ventetidene i helsevesenet. Vi bygger ut omsorgen med nye plasser, samtidig som vi hever kvaliteten.

Regjeringen løser viktige oppgaver i dag og ruster Norge for framtiden.

Norge har gode velferdsordninger, men en klar tilbakemelding fra pasienter og brukere er at tilbudene ofte ikke henger sammen. For noen framstår velferdsordningene som et mangehodet troll. Derfor skal Høyre og Framskrittspartiet, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, styrke det sosiale sikkerhetsnettet – for rusavhengige, for dem som risikerer å falle utenfor arbeidslivet, for barn med sammensatte behov og for skrøpelige eldre som ikke får et godt nok helsetilbud. Men vi skal også forenkle, fornye og forbedre ordningene, slik at de henger sammen og tar utgangspunkt i brukerens og pasientens behov. Vi skal rett og slett skape pasientens helsetjeneste og sikre at barn får et sammenhengende tilbud.

Den største sosiale ulikheten i landet vårt er at rusavhengige har en forventet levetid som er tjue år kortere enn for resten av befolkningen. Det er en ulikhet vi ikke kan leve med. Derfor står regjeringen, Kristelig Folkeparti og Venstre sammen for et taktskifte i ruspolitikken.

Før valget la vi fram rammene for en forpliktende opptrappingsplan for rusfeltet – en styrking på 2,4 mrd. kr mot 2020. I tillegg kommer veksten i den spesialiserte rusbehandling.

Regjeringen har gjeninnført den gylne regel, som ble

fjernet i forrige periode, som sikrer at sykehusene prioriterer rus og psykisk helse.

Vi forenkler, fornyer og forbedrer pasientrettighetene og innfører reformen fritt behandlingsvalg. Reformen styrker pasientens rettigheter og reduserer unødvendig venting. Blant de første som får ta del i reformen, er nettopp de rusavhengige og de med psykiske helseutfordringer når denne starter opp i løpet av høsten.

Helse handler først og fremst om mestring. De fleste lever hele eller deler av livet med en sykdom eller en funksjonshemming. Livskvalitet handler ikke bare om egen sykdom, men også om at samfunnet legger til rette for et aktivt og deltakende liv. Derfor har vi fått vedtatt retten til brukerstyrt personlig assistanse. For mange er dette den retten som gir dem mulighet til å bli sjef i eget liv. BPA er nettopp det lyset som får det mangehodede trollet til å sprekke.

Fattigdommen er både materiell og en opplevelse. I et rikt land som Norge er den siste delen ekstra belastende, ikke minst for barn. For mange barn lever i fattigdom. Det fratrar dem muligheter og skaper ensomhet. Derfor har regjeringen lagt fram en strategi mot barnefattigdom.

Barn og unges helse varer livet ut. Derfor har vi sørget for en kraftig styrking av helsestasjons- og skolehelsetjenesten, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre. I 2016 vil kommunene ha 650 mill. kr mer til dette formålet enn de hadde i 2013. Nå starter vi å bygge ut tilbudet med psykologer.

Økt satsing på kvalitet i barnehagen og kunnskap i skolen vil skape større muligheter for alle barn, uavhengig av foreldrenes bakgrunn.

Selv om vi satser på de yngste, glemmer vi ikke de eldste. I omsorgstjenestene vet vi at selv om mye er bra, er det for mange som ikke får de tjenestene de har behov for.

Kvalitet krever tydelige profesjoner med god kompetanse. Vi skal stille krav til kompetanse i helse- og omsorgstjenesteloven. Profesjonsnøytraliteten skal ut. Kapasiteten er ikke god nok, og kompetansen er ofte for lav.

Vi har bedret finansieringsordningene for nye heldøgns omsorgsplasser. Siden regjeringen tiltrådte, er utbyggings-takten i kommunene nær doblet.

I helsepolitikken er vi godt i gang med å skape pasientens helsetjeneste. Færre venter i helsekø, og de venter kortere. Vi har innført pakkeforløp for kreftpasientene. Engangselegene som kreftpasient og professor Per Fugelli beskrev, skal vekk. Saken er fremmet for Stortinget, og jeg håper at dette får tilslutning.

Vi har gjort mye, men mer gjenstår. Det er viktig at vi ikke bare øker innsatsen for å tette det sosiale sikkerhetsnettet, men at vi også sørger for at tjenestene for dem som er mest utsatt i samfunnet vårt, også henger sammen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torgeir Micaelsen (A) [19:07:33]: Jeg slutter meg til mye av det helseministeren ramser opp. Jeg synes det er mye bra som også dagens regjering gjør, f.eks. at ventetidene går svakt nedover. Det har vært en utvikling over flere år som nå fortsetter under dagens regjering.

Men mitt lille poeng var vel at da Bent Høie var her

i Stortinget, var det ikke svak nedgang i ventetidene han som opposisjonspolitiker lovte. Jeg så på en sak tidligere i dag hvor han bl.a. uttalte at markedet for private helseforsikringer ville falle helt bort bare Høyre vant valget, altså at folk helt uten forbehold skulle slippe å tegne den type forsikringer privat, for det skulle han som helseminister ordne. Nå er det snart gått to år siden Bent Høie ble helseminister. Hva tenker han selv om framdriften for bl.a. dette valgløftet?

Statsråd Bent Høie [19:08:33]: Framdriften er veldig god. I løpet av 2015 innfører vi fritt behandlingsvalg, ikke bare for rus og psykisk helse, som vi lovte før valget i 2013, men også for en rekke andre sykehustjenester. Det gjør at de som er medlem av folketrygden, får en helt annen mulighet til å velge blant ledig kapasitet hos private, utover det anbudsregimet som er Arbeiderpartiets løsning, nettopp for å sikre at en får mulighet til å få raskere hjelp – uten at en er nødt til å ha en arbeidsgiver som har tegnet privat helseforsikring.

Jeg er opptatt av at vi har en offentlig finansiert helse-tjeneste som gir folk god og rask hjelp, slik at en ikke får inntrykk av at tryggheten i samfunnet er basert på at en har en helseforsikring. Derfor er disse reformene helt nødvendige.

Torgeir Micaelsen (A) [19:09:37]: Alt dette har jeg hørt mange ganger, helseministeren har framført det her i Stortinget mange ganger, og vi lurte fortsatt på når dette kommer. Nå har det snart gått to år. Flere av forsøkene fra helseministeren har vært så byråkratisk anlagte, og det har blitt brukt så mye utredningskapasitet og ressurser i Helsedepartementet på å få gjennomført et valgløfte som vi fortsatt ikke har sett innholdet i, hva som faktisk kommer til å skje. Derfor vil jeg egentlig gjenta spørsmålet mitt: Framdriften er én ting, men står helseminister Bent Høie ved det han sa i opposisjon om at med de forslagene han og hans regjering nå gjennomfører, vil markedet for private helseforsikringer falle bort?

Statsråd Bent Høie [19:10:23]: At representanten Torgeir Micaelsen ikke har sett noe til reformen fritt behandlingsvalg, er ganske overraskende siden den er vedtatt og behandlet her i Stortinget. Nå trer virkemidlene snart i kraft, og det gjør at pasientene etter det – i motsetning til da Arbeiderpartiet satt i regjering – får muligheten til å velge å bruke privat ledig kapasitet på godkjente helseinstitusjoner utover det anbudsregimet som er Arbeiderpartiets løsning i denne saken. Resultatene taler for seg – færre står i kø, og ventetiden er kortere. Ikke minst venter rusavhengige betydelig kortere nå enn da Arbeiderpartiet styrte – i nærheten av to uker kortere før sommeren. To uker er lang tid i en motivert rusavhengigs liv når en ønsker behandling.

Olaug V. Bollestad (KrF) [19:11:34]: Kristelig Folkeparti er glad for at vi sammen med regjeringen og Venstre er enige om å prioritere en offensiv styrking av rusomsorgen og en forpliktende opptrappingsplan på rusfeltet – ikke minst for dem som sliter med et rusproblem.

Alkoholpolitikken et land fører, vil få utslag for antall personer i rusomsorgen. Forskning viser at pris og tilgjengelighet er blant de mest effektive virkemidler for å kunne føre en restriktiv alkoholpolitikk. Regjeringen har sendt ut et forslag – og fått svar – på høring om å begynne med gårdsutsalg av alkohol over 4,7 pst., i tillegg til at regjeringen økte taxfree-kvoten i fjor.

Ser statsråden at dette kan resultere i et svekket og ut-hult vinmonopol, og at konsekvensen kan bli en oppmyking av den restriktive alkoholpolitikken som Norge har vært kjent for og har kjørt?

Statsråd Bent Høie [19:12:39]: Jeg er helt enig med representanten Bollestad i at det er viktig at vi også fører en ruspolitikk som forebygger rusavhengighet og forebygger den folkehelseutfordringen som alkohol og tobakk representerer. Derfor er det en del av regjeringens politikk, som det også kommer fram av samarbeidsavtalen med Kristelig Folkeparti og Venstre, å videreføre hovedlinjene i alkoholpolitikken. Det betyr fortsatt høye avgifter. Det betyr regulerte salgs- og skjenketider. Det betyr et reklameforbud. Og det betyr å opprettholde Vinmonopolet som ordning.

Ordningen som åpner opp for gårdsutsalg, truer ikke noe av dette. Det kom også fram i høringen fra de institusjonene som forsker på rusfeltet, at dette representerer et så lite volum at det ikke utgjør noen trussel for det.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [19:13:49]: Statsministeren har erkjent at en av årsakene til regjeringas valgnederlag var nedleggelse og frykt for nedleggelse av sjukehus. Legeforeningen er krystallklar på at sjukehus skal inneholde kirurgisk og medisinsk akuttberedskap, anestesi, røntgen og laboratorium. Statsråden uttalte i sin sjukehustale den 7. januar i år at akuttkirurgi krever et pasientgrunnlag på minst 60 000–80 000 innbyggere. Altså har halvparten av våre sjukehus for lite pasientgrunnlag til akuttkirurgien. Folk flest erfarer at uten akuttkirurgi blir det som i dag kalles sjukehus, snart et distriktsmedisinsk senter.

Mine to spørsmål er følgende: 1) Hva har statsråden lært av dette gjennom valgkampen og av Høyres vurdering av valgresultatet? 2) Vil statsråden snu i sitt arbeid med å ta vekk akuttkirurgien, eller blir det bare et skifte av taktikk?

Statsråd Bent Høie [19:14:52]: Nå har Senterpartiet siden januar prøvd å få meg til å fortelle før tiden hva nasjonal helse- og sykehusplan inneholder. Det nærmer seg. Det er ikke lenge før planen blir fremmet for Stortinget, og da vil også representanten få svar på de spørsmålene som han her stiller.

Det som imidlertid er helt klart, er at det er uaktuelt for meg å legge fram en nasjonal helse- og sykehusplan som innebærer at halvparten av landets lokalsykehus blir lagt ned. Tvert imot. Hovedhensikten min med en nasjonal helse- og sykehusplan er å finne en modell som innebærer at pasientene er sikret god kvalitet på behandlingen, men ikke minst også at vi har en ryggrad av mindre sykehus i hele landet, som er til stede når det haster, f.eks. i forbindelse med hjertestans og hjerneslag.

Skulle en ha gjort som noen legger opp til, nemlig

at alle sykehus skal ha bredden av kirurgi for å få lov til å drive indremedisinsk akutttilbud, ville en opplevd en radikal sentralisering. Det er jeg imot.

Ketil Kjenseth (V) [19:16:10]: Statsråden nevner en rekke tiltak som regjeringa er i gang med, og helseministeren har stort tempo. For Venstres del er vi glad for mye av det som skjer. Vi har hatt en folkehelsemelding i løpet av året, og vi er nå oppe i behandlingen av primæromsorgsmeldingen.

I begge de to meldingene gjelder det at basissansene syn og hørsel er veldig lite nevnt. Funksjonsevne er ganske viktig uansett hvor du er i livet, særlig når du er liten, og særlig når du er eldre. Departementet foreslår jo å lovfeste en del helsekompetanse, mens f.eks. audiografer og optikere blir vi i stor grad overlatt til å skulle gå til selv, også å betale store deler av de tjenestene. Så spørsmålet er: Når vil statsråden ta tak i disse gruppene og disse basisfunksjonene i helsesektoren?

Statsråd Bent Høie [19:17:16]: Jeg er opptatt av at vi kommer til å bli flere i samfunnet vårt som har både nedsatt syn og nedsatt hørsel. Det er en helt naturlig utvikling som en følge av at vi blir flere i samfunnet som blir eldre, og det er viktig at en da får gode tilbud. Jeg opplever at private tilbud som vi får hos optikeren, er et viktig supplement til det offentlige, og vi er også nødt til å bygge ut bedre kapasitet for at folk skal få hjelp også med hørsel. Det er en del av en naturlig utvikling både av primærhelsetjenestene og av spesialisthelsetjenesten. Hvis Venstre mener at det har fått for lite oppmerksomhet i den meldingen som en har til behandling i Stortinget nå, så imøtekommer jeg gjerne forslag fra Venstre i den behandlingen, og at en tar det opp med regjeringspartiernes representanter i komiteen.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [19:18:28]: Det var eit innlegg frå Tone Wilhelmsen Trøen som fekk meg til å tenkje. Ho sa at ein merkar no at dei blå har overtatt demensomsorga, og det fekk meg til å tenkje på Orkerød sykehjem. Det er historia om ein sjukeheim som var landskjend for si demensomsorg, som vann prisar for utvikling og nyskaping. Så, i fjor, blei sjukeheimen overlata til Norlandia, for 8 mill. kr meir enn det som var budsjettert i kommunens eigen regi. Så, i august, takka tre av sjukeheimslegane for seg og sa at den vidt kjende kompetansen som dei hadde bygd opp gjennom 13 år, hadde forvitra på eitt år. Dei hadde tapt store delar av sin kompetanse gjennom denne anbudsutsetjinga, og dr. Lorentz Nitter meiner at dette viser at demensomsorga ikkje eignar seg for anbudsutsetjing.

Viser ikkje denne saka for ministeren at demensomsorga er eit område som ikkje eignar seg for anbud?

Statsråd Bent Høie [19:19:29]: Vi har store utfordringar i de kommunale pleie- og omsorgstjenestene gjennom at det er altfor stor variasjon i kvaliteten. Det er en av årsakene til at vi oppretter et kvalitetsregister for disse tjenestene, for å få mer kunnskap om variasjonen, få mer åpenhet om det. Samtidig skal vi også utvikle en trykghetsstan-

dard som gir kommunen et konkret redskap for å sikre god kompetanse, god bemanning, god kvalitet, og vi kommer også nå med en egen demensplan.

Jeg er overrasket over at SV klarer å redusere et så stort og alvorlig spørsmål til et spørsmål om offentlig eller privat. Jeg har selv vært og besøkt f.eks. Gode Øyeblikk i en liten kommune i Nordland, privat drevet av idealister som tidligere jobbet i den offentlige helsetjenesten, som har grepet fatt i nettopp det de opplevde som en stor utfordring i sin kommune, at det ikke var gode nok tilbud til mennesker med demens. De ønsket å skape Gode Øyeblikk, og det gjør de gjennom et privat initiativ. Dette handler ikke om offentlig og om privat, dette handler om kvalitet.

Presidenten: Da er replikkordskiftet over.

Lene Vågslid (A) [19:20:49]: «By og land – hand i hand» – det er Arbeidarpartiets kjente slagord frå 1933. Den dag i dag er Arbeidarpartiet eit parti som er levande oppteke av både «byen og hjembygdas lier», som me ofte syng i «Frihetens Forpost». Til forskjell frå både Høgre og Senterpartiet veit me at satsing på byane og satsing på distrikta ikkje er motsetningar, men at Noregs rikdom og dei moglegheitene me har, ligg nettopp i heile vårt langstrekke land og i samspelet mellom bygd og by.

Årets trontale var god på mange måtar, og det er mykje der me kan vere einige om. Men kva var det trontalen ikkje tok opp? Jau, det var bl.a. det å sjå på både «byen og hjembygdas lier», sjå på dei faktiske utfordringane som ligg ute i landet, der velferdsproduksjonen skjer, der verdiskapinga skjer, der me tilset lærarar, der helsesystrar skal førebyggje overgrep og mobbing, der barnevernet skal verke i det daglege, der fisken blir foredla, der vasskraft blir straum, og der landbruket gjev oss norsk mat.

Årets trontale var fullstendig blotta for distriktpolitisk fokus. Byane og tettstadane våre, med sine særneigne utfordringar og moglegheiter, fekk svært lite merksemd. Område av landet der kanskje ikkje storparten bur, men der svært mykje av verdiskapinga skjer, tok ikkje trontalen opp.

Me har ei regjering som tilsynelatande ikkje ser utfordringane som ligg i det langstrekke Nord-Noreg, i kapitalfattige Telemark eller i veldig mange av kommunane våre som har ei slunken kommunekasse. Me har erfart dei siste to åra kutt i regionale utviklingsmidlar som alle som kjenner fylkespolitikarar, veit at har vore alvorleg. Me har sett ei altfor svak satsing på kommuneøkonomien.

I min kommune, Tokke, og i mitt fylke, Telemark, er inntektene me får gjennom eigedomsskatten på verk og bruk, svært viktige. For Telemark utgjør denne inntekta mellom 70 mill. kr og 80 mill. kr til velferd. Regjeringa har no føreslått å fjerne kommunanes rett til å skrive ut denne skatten. Det er eit veldig distriktsfiendtleg forslag, som eg håpar støttepartia vil forhindre.

Eg meiner regjeringa må lytte meir. Me såg det i saka om reservasjonsretten. Der gav dei seg til slutt etter mykje press. Sundagsopne butikkar vil regjeringa ha, men det vil ikkje arbeidsgjevarorganisasjonane og ikkje arbeidstakarorganisasjonane, men her skal kanskje dei ideologiske

kampsakene trassast gjennom uansett. Men dei klarer ikkje dette åleine. Regjeringa har to støttehjul her i Stortinget, i Venstre og Kristeleg Folkeparti. Eg må berre seie at eg blei veldig skuffa då eg las i haust at Kristeleg Folkeparti kanskje var villig til å gje seg på denne saka. Det håpar eg ikkje dei gjer. Eg meiner det er på tide, spesielt for Kristeleg Folkeparti, å vurdere kva dei som eit sosialt og solidarisk parti har att for å støtte ei Høgre–Framstegsparti-regjering. Eg ser det iallfall ikkje, og eg registrerer at mange av Kristeleg Folkepartis lokale medlemmer heller ikkje gjer det.

Eg meiner dagens regjering tek landet i feil retning og er ein trussel for distrikta. I Telemark fekk me ikkje ein einaste ordførar frå Høgre eller Framstegspartiet etter årets kommuneval. I Telemark er det no ordførarar berre frå Arbeidarpartiet og Senterpartiet og ein frå Venstre. Eg meiner at dette kommunevalet og det resultatet me no ser i Telemark, som er eit typisk distriktsfylke med by- og bygdeutfordringar, er eit sterkt signal til dagens regjering. Ein ser og opplever at pengane blir bruka feil. Ein sit rundt om i kommunestyresalar og ser at pengane blir bruka på skatte-kutt, mens ein samtidig må kutte i velferda i sin eigen kommune. Ein ser at sentralisering er det som er mest in, og ynset om kommersialisering er stort.

Arbeidarpartiet vil bruke handlingsrommet i norsk økonomi til å investere i framtida. Kunnskap og moglegheiter til alle må gå framfor kutt i skattane. God kommuneøkonomi gjev betre skular og styrkte velferdsordningar. Kutt i skattane gjer ikkje det. Me treng ei regjering som bryr seg om heile kongeriket og om «byen og hjembygdas lier». Det har me dessverre ikkje i dag.

Bjørn Lødemel (H) [19:25:51]: Denne trontalen peikar på viktige utfordringar landet vårt står framføre: behov for raskare omstilling enn det mange hadde trudd for berre få månader sidan, ei flyktningkrise i Europa som både verdssamfunnet, vårt land og våre lokalmiljø må takle, og gjennomføring av viktig reformarbeid som skal tryggje framtida til innbyggjarane våre.

Verda står overfor den største flyktningkrise sidan 2. verdskrigen – med 60 millionar menneske på flukt frå krig og konflikt. Vi skal ta ansvar for flyktningane, men Noreg kan ikkje gjere dette åleine. Det kan heller ikkje Europa. Situasjonen krev innsats og engasjement på tvers av fleire kontinent. Vi må hjelpe i Syria, i nærområda og her i Noreg.

Regjeringa har kome med ei lang rekkje tiltak for å støtte dei landa som tek imot mange flyktningar, til redningsoperasjonen i Middelhavet og til å kjempe mot dei humanitære krisene som tvingar menneske på flukt. Også her heime vil det krevje ein stor dugnad.

Dei som kjem, skal integrerast i skular, idrettslag, arbeidsplassar og lokalsamfunn over heile landet. Jobben er ikkje gjord når dei kjem til landet; det er då han startar. Vi har alle eit ansvar for å gje eit godt tilbod og gjere overgangen til eit nytt liv i Noreg så enkel som mogleg. Det er svært gledeleg å sjå det engasjementet folk viser for å hjelpe dei som kjem.

I fjor blei det busett 7 784 flyktningar, dvs. 19 pst. fleire enn i 2013. Dette er fleire enn på 20 år, men likevel

ikkje nok for å byggje ned restansen av busetjingsklare i mottak.

IMDi har no sendt ut oppmodingsbrev til alle kommunane i landet og bedt dei om å busetje flyktningar. Så langt har kommunane sagt ja til å busetje 11 000 flyktningar i år. Kommunane har ei nøkkelrolle i dette arbeidet, og dette viser eit svært positivt engasjement ute i norske kommunar.

Høgre gjekk til val på at vi treng nye idear og betre løysingar for å ruste Noreg for framtida. Vi visste allereie for fleire år sidan at vi hadde ei utfordring med eit todelt næringsliv, og tida vi no er inne i, viser kor rett vi hadde. Oljeprisfallet og behovet for omstilling kom raskare enn nokon hadde venta.

Trontalen viser at regjeringa vil levere eit budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling. Det betyr satsing på kunnskap, forskning og innovasjon, infrastruktur og skattelette. Alt dette vil gjere norsk næringsliv meir konkurransedyktig og både få fart på og lette omstillinga.

For næringslivet er særleg redusert skattlegging av bedrifter, redusert formuesskatt, utviding av SkatteFUNN-ordninga og forenkling i meirverdiavgiftsordninga viktig. Dette vil gje næringslivet meir pengar å bruke på å skape arbeidsplassar.

Til saman har regjeringa gjennomført vekstfremjande letter i skattar og avgifter med 15 mrd. kr sidan 2013. Den nye selskapskatten vil også bidra til omstilling og motivere til vekst, både i næringslivet, i distriktskommunar og sentrale strøk, ved å påskjone kommunar som skaper fleire arbeidsplassar.

Med dei omfattande satsingane på samferdsle med rekordstore løyvingar både til riksvegar, fylkesvegar og vegvedlikehald oppfyller regjeringa fleire viktige sider ved behovet for raskare omstilling.

I 2015 blir det brukt 10 mrd. kr meir på veg og jernbane enn i 2013. Dette er ein auke på 30 pst. på to år. No går vedlikehaldsetterslepet ned, og nye vegar blir bygde raskare.

Høgre ønskjer eit samfunn med moglegheiter for alle. Det betyr at vi må styrkje innsatsen for å løfte dei som fell utanfor. Dette er ei av dei sterkaste drivkreftene i det reformarbeidet som regjeringa gjer på kommunesektoren.

Vi treng ein kommunestruktur med kommunar som kan løyse dagens og morgondagens utfordringar med å sikre gode velferdstenester og ei berekraftig samfunnsutvikling.

Det er eit breitt fleirtal på Stortinget som ønskjer ei kommunereform. Hovudlinja er frivilligheit, med unntak for tvang i særlege tilfelle der enkeltkommunar forhindrar ei formålstenleg regional løysing. Ei rekkje undersøkingar viser at det er fleirtal for ei kommunereform blant innbyggjarane, lokalpolitikarane og rådmenn.

Dei partia som ønskjer ei kommunereform i Stortinget, har fått om lag 85 pst. av stemmene i lokalvalet, medan Senterpartiet og SV, som er imot ei kommunereform, har fått til saman 12,6 pst. Valresultatet kan difor ikkje tolkast som ein protest mot kommunereforma, slik som enkelte ønskjer å framstille det.

Ein gjennomfører ei kommunereform fordi Noreg har

forandra seg svært mykje sidan 1960-talet. Difor vil dette viktige arbeidet halde fram med full styrke.

Fredric Holen Bjørdal (A) [19:31:08]: Eg er neppe den einaste som har merka meg rolla statsminister Erna Solberg har innteke i møte med den stigande arbeidsløysa – ei passiv rolle, der ho opptre mest som ei trøystande mor som ikkje har meir å gje dei arbeidslause enn ein klapp på skuldra. Då AKU-arbeidsløysa nådde 4,5 pst. midt i valkampen, var kommentaren hennar til NTB at dei arbeidslause ikkje måtte miste motet. Og då VG hadde ein stor rapportasje frå Sunnmøre sist veke, var kommentaren hennar: «Mitt viktigste budskap til alle som nå frykter å bli ledige er: Det er bruk for dere.»

Når arbeidsløysa slår inn for fullt, forventar vi noko meir av ein statsminister. Vi forventar at ho gjer noko med permitteringsregelverket utan å bli masa på i halvtanna år av LO, NHO og alle andre med innsikt i kva offshoredgangen faktisk betyr for folk i dei hardast ramma delane av landet. Vi forventar at ho er meir oppteken av å lære av norske erfaringar med krisehandtering i nyare tid enn av å repetere gamle læresetningar frå Unge Høgre-kurs på seint 1970-tal. Vi forventar rett og slett av ein statsminister at ho forstår kva situasjonen handlar om, og set inn tiltak som treffer framfor påståtte tiltak som bommar.

Når regjeringspartia manglar svar, går dei til angrep på Arbeidarpartiet – så også her. Vi blir skulda for ikkje å forstå dei langsiktige utfordringane med omstilling. Men det er ikkje slik som statsministeren og andre representantar for regjeringspartia påstår, at striden om arbeidsløysesituasjonen står mellom dei som berre vil gjere noko på kort sikt, og dei som forstår det langsiktige omstillingsbehovet. Striden står mellom dei som ser samanhengen mellom det kortsiktige og det langsiktige – at her må ein gjere begge delar og handle deretter – og mellom dei som i handling avslører at dei ikkje gjer det. Det handlar om noko så enkelt som at innovasjon ikkje berre skjer i garasjar og på guterom. Innovasjon skjer i høgste grad i bedriftene, i klynge- ne, i daglege møte mellom menneske i same fagmiljø.

Difor er det ikkje god omstillingspolitikk å sende alt av ingeniørar og andre fagkompetente folk til Nav ved første anledning. Sjølv om det er mykje fint ein kan finne på med to tome hender, er det ikkje god omstillingspolitikk å basere seg berre på det. God omstillingspolitikk er å yte ein offentleg skjerv til å halde fagmiljøa intakte, så bedriftene kan behalde kompetansen og halde hjula i gang, med eit permitteringsregelverk som er tilpassa situasjonen, med offentlege oppdrag som ei forsert fornying av ferjeflåten og med ein politikk overfor offshorenæringa som får oljeselskapa til å nytte denne perioden til å plugge brønner og gjennomføre vedlikehaldsarbeid som lett blir skubba på i travlare tider.

Ja, vi har ei utbreidd gründerånd på Sunnmøre, og ho er vi stolte av. Vi er kanskje ikkje like kjende for humor, men historia om den forliste sunnmøringen som kava seg i land på ein naken holme midt utpå havet og sette i gang med å bygge møbelfabrikk, er i det minste eit forsøk. Men det er altså ein vits. Det er ikkje sant. Med mindre denne sunnmøringen hadde vorte berga av nokon, hadde

han døydd, sånn som andre folk. Bønene til høgare marknadskrefter hadde ikkje hjulpet han heller i denne situasjonen. Sjølv den mest initiativrike og driftige vestlending treng framsynt politikk på nasjonalt nivå. Det var t.d. slik det norske oljeeventyret starta, som ikkje er over. Løpet vart lagt av folk som forstod at marknadskreftene er verk- tøy vi menneske kan ta i bruk, ikkje omvendt. Behovet for klok og framsynt økonomisk styring er like stort i fasen vi no er inne i. Feilen det vil vere å late marknadsgogmet ta over styringa er like stor som han ville vore for 45 år sidan.

Vi er sjølv sagt veldig spente på statsbudsjettet. Dersom lista er lagd av budsjettet for eit år sidan, er det vanskeleg å sjå føre seg ein fullstendig skivebom. Men folk som fryktar arbeidsløyse, bør forvente noko meir enn nye milliongåver til Olav Thon og ein trøystande beskjed om å halde motet oppe.

Presidenten: De talere som heretter får ordet i dag, har en taletid på inntil 3 minutter.

Gunvor Eldegard (A) [19:35:50]: I fleire viktige spørsmål har Høgre-/Framstegsparti-regjeringa synt at dei ikkje lyttar til folket. Reservasjonsretten mobiliserte titusenvis i 8. mars-tog. Arbeidsmiljølova førte til generalstreik. Og ingen som eg har snakka med, ønskjer søndagsopne butikkar, heller ikkje mindre pappaperm. Sjølv om Framstegspartiet, eit parti som i utgangspunktet kanskje er imot likestilling, har likestillingsministeren, bør dei lytta til folket. Dei ønskjer jo å kalla seg partiet for folk flest. Folk flest vil ha eit likestilt samfunn, folk flest vil ha pappaperm, og folk flest vil at det skal vera like moglegheiter for alle, uavhengig av kjønn.

Ei stortingsmelding med namnet Likestilling kommer ikke av seg selv, vart lagd fram av den førre regjeringa. Ho såg på moglegheitene framover, korleis me kunne føra vidare det gode arbeidet vårt med likestilling. Men denne regjeringa valde å trekkja heile meldinga. Dei skulle koma med ei eiga melding.

Det har gått to år utan at me verken har sett eller høyrte noko om likestilling. Kva vil eigentleg regjeringa? Dei skriv så flott i erklæringa si at dei skal jobba for å redusera den kjønnsdelte arbeidsmarknaden. Men kva har dei gjort? Hittil har eg ikkje sett eitt einaste tiltak eller verkemiddel som skal gjera noko med saka. Framleis er det slik at ungdom får utdanningsråd basert på kjønn. Er du jente og ikkje skal gå på studiespesialisering, blir du rådd til helse, design eller frisør, medan gutar i same situasjon blir rådde til bil, elektro eller mekanikk. Nokre plassar skjer det heldigvis positive ting, men då er det avhengig av eldsjeler. Det er ingen som har ansvar for likestilling verken i kommunane eller i fylkeskommunane – og tydelegvis heller ikkje i regjeringa.

Ein ting er at likestillingsministeren frå Framstegspartiet ikkje er så oppteken av likestilling. Men Høgre, då, som er det største partiet i regjeringa, kva vil dei? Er det i orden for Høgre at likestilling vert sett på vent – ja, rett og slett i revers? Kvar har det vorte av Høgre sin kvinnepolitiske leiar? Før stortingsvalet såg me henne i alle kanalar. Har ho no sørgt for betre likestilling i skulen og i barnehagen,

har ho sørgt for betre kjønnsfordeling i maktposisjonar? Ho sit no på statsministeren sitt kontor og har høve til å gjennomføra.

Det er forskjell på høgre- og venstresida sin likestillingspolitikk. Julie Brodtkorb sa sjølv til Politisk kvarter i fjor:

«Vi er fremdeles der vi var på 1800-tallet. Vi er enige i målene, men helt uenige i virkemidlene (...) virkemidlene for de borgerlige er incentiver og positive virkemidler. Der ligger forskjellene, men målene er mye de samme.»

Det me ser fram til, er ei oversikt over resultata som er oppnådde som følgje av positive verkemiddel og incentiv etter to år i regjering.

Hårek Elvenes (H) [19:39:12]: Først må jeg si at det er en smule fornøydlig når representanten Kolberg er overrasket over at regjeringen fører høyrepolitikk, noe annet ville jo ha vært direkte eksepsjonelt.

Trontalen bærer bud om betydelig framtidsoptimisme. Norge har et fantastisk utgangspunkt. I 2008 kom den sorte svane seilende inn i økonomien. Konsekvensene var store – det kom fullstendig uventet. For ett år siden skjedde det samme, oljeprisen falt til 50 dollar – det kom også fullstendig overraskende på ethvert fagmiljø.

Etter alle solemerker, uavhengig av oljeprisens utvikling, vil ikke aktivitetsnivået i oljeindustrien være så høyt som det er i dag. Ingen næring kan skaleres opp til å ta den plassen som oljeindustrien i dag har. Politikken må jo være å ta vare på den kompetansen man har, utvikle kompetanse og vri kompetanse over i sektorer som trenger den, gjennom bl.a. en aktiv finanspolitikk.

Statens viktigste virkemiddel for å få til aktivitet, omstilling og arbeid er faktisk skattesystemet. Statsbudsjettet og skattemeldingen som nå kommer, kommer til å være en prøvestein på Arbeiderpartiet. Prøvesteinen kommer til å bestå i om partiet kommer til å fortsette sin ensidige tilnærming til skattesystemet og skattesystemets virkning. Arbeiderpartiet har vært notorisk opptatt av skattesystemet som et omfordelingssystem, og ikke skattesystemets effekt på produksjon og det effektivitetstapet det medfører i politikken. I så måte var representanten Bjørdals innlegg en klassiker på hva Arbeiderpartiet har målbåret når det gjelder skattepolitikk de to siste årene. Det har vært som å prate til en stein. Mennesker som har bygd opp en formue fra null, blir stigmatisert av Arbeiderpartiet. Ukvemsord og uthenging er takken. Det er et faktum at skatter og avgifter endrer folks adferd og tilpasning. Økonomien påføres et effektivitetstap, og det er beviselig at det effektivitetstapet er mer enn proporsjonalt med økningen i selve skattenivået.

Arbeid har skapt Norge, og arbeid vil forme Norge i framtiden. Derfor er regjeringen så opptatt av å bruke de statlige virkemidlene der staten kan gjøre en forskjell, nemlig på infrastruktur, skattenivå og utdanning. 5 000 lærere har fått tilbud om videreutdanning. Veivedlikeholdet, jerbanevedlikeholdet overlatt fra de rød-grønne, er nå i ferd med å hentes inn.

Til slutt: Et bærende element i enhver ansvarlig øko-

nomisk politikk vil være å ha et våkent øye til de sårbare gruppene og til dem som trenger et sikkerhetsnett. Det er fortsatt mange som ikke fanges opp, (presidenten klubber) og der har regjeringen lagt fram en strategi, og det vil komme flere ...

Presidenten: Nå er tiden ute.

Hårek Elvenes (H) [19:42:28]: ... forslag til nye velferdsordninger til disse gruppene.

Presidenten: Presidenten ber om at man holder seg til taletiden.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [19:42:45]: Vi går en spennende høst i møte. Høyest på den miljøpolitiske dagsordenen står klimapolitikken, og toppmøtet i Paris på senhøsten vil være veldig viktig. Jeg er glad for den handlingsviljen som er til stede, og den bredden i engasjementet vi nå ser. Det har virkelig tatt altfor lang tid å komme dit. Jobben hadde vært enklere, om ikke enkel, om vi hadde hørt på da de første advarslene kom. Det politiske miljøet, også i Norge, bærer et felles ansvar for at det først er de siste årene man har begynt å handle. Noen bærer dette ansvaret i større grad enn andre, og det finnes fremdeles dem som nekter å ta inn over seg at de klimaendringene vi nå ser, er menneskeskapt, og at det er i vår egeninteresse så vel som i fremtidens generasjoners interesse at vi gjør noe med det. Vi er den generasjonen som faktisk kan gjøre noe med dette, og det ville være en skam å gå inn i historiebøkene som den generasjonen som ikke gjorde det de kunne.

Derfor er vi glad for de brede klimaforklignene vi har hatt her i Stortinget, og for at disse er en viktig del av Norges posisjon i forhandlingene i Paris. Det er like fullt en utfordring at en del andre miljøsaker er kommet litt i bakgrunnen når den viktige klimadebatten har vært den store saken gjennom mange år. Jobben er ikke gjort ferdig, verken når det gjelder vern av naturtyper eller innsats for artsmangfoldet. Vi imøteser derfor også den varslede stortingsmeldingen om artsmangfold med stor interesse. Vern om artsmangfoldet er ikke en øvelse for spesielt interesserte, men et fellesansvar der mye står på spill for oss alle.

Kristelig Folkeparti har i dag lagt inn et representantforslag om en nasjonal strategi for villbier og pollinering, noe som skapte en viss munterhet her i salen. Men dette er et eksempel på en sak der matforsyningene på sikt kan være truet på grunn av utilsiktede virkninger av positive framskritt, bl.a. i driftsformer i landbruket. Dette må vi ta tak i, snakke høyt og ærlig om – og handle. Jeg gleder meg til å se tverrpolitisk handlekraft.

Kent Gudmundsen (H) [19:45:35]: Vi har nå lagt bak oss to innholdsrike år i Stortinget, takket være en regjering som sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre har tatt tak i en rekke utfordringer for Norge.

Det har nå gått et tiår med historisk vekst og med tilsvarende muligheter for å ruste Norge for framtiden. I lys av det er det interessant om forrige regjering brukte disse mulighetene på en god måte. Når frafallet i skolen er like stort,

når helsekøene økte og stadig flere kjøpte privat helseforsikring, når fortsatt en av fem ikke kan lese og skrive godt nok etter grunnskolen, når forfallet på riks- og fylkesveiene ble større og todelingen av norsk økonomi vokste, ja da grep man ikke muligheten. Vi har dermed naturlig nok en lengre vei å gå i dag enn hva som hadde vært nødvendig hadde vi startet arbeidet med omstilling tidligere.

Heldigvis har den nye regjeringen sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre bidratt til en ny politisk kurs med en rekke satsinger, slik at vårt velferdssamfunn kan møte framtiden på en god måte. Sammen legger vi grunnlaget for arbeid, aktivitet og omstilling i Norge.

Statsministeren startet dagen i dag på Handelshøyskolen BI med et foredrag om nettopp arbeid, aktivitet og omstilling, og budskapet var klart:

«Vi bør tenke at vi i fremtiden skal være like kjent internasjonalt for vår evne til forskning og innovasjon, som vi er for fjell, fjorder og gode velferdsordninger.»
Det var en viktig påminning.

Jeg er derfor stolt over de store satsingene vi har fått til så langt sammen på borgerlig side. Vi løfter yrkesfagene og øker lærlingtilskuddet historisk mye på kort tid. Vi videreutdanner nærmere tre ganger så mange lærere som vi gjorde for knappe to år siden. Vi styrker helsestasjonene med 650 mill. kr og styrker tidlig innsats i barnetrinnet. Vi øker satsingen på skoleledelse og styrker rådgivningen. Vi skaper pasientenes helsevesen, spiller på lag med alle gode krefter og reduserer helsekøene. For første gang på lang tid går vedlikeholdsetterslepet på riksveiene ned, og fylkesveiene får et etterlengtet løft og en satsing. Vi tar i bruk digitale skjema, forenkler regler, fjerner krav og øker lokalt selvstyre, slik at flere gode løsninger kan finnes lokalt. Allerede er tusenvis av arbeidstimer spart og smartere løsninger er funnet – til glede for oss alle.

Dette og mye mer skal vi fortsette med, for det handler om våre barn som lærer gjennom lek i barnehagen, som møter en entusiastisk lærer, eller de av oss som fikk et godt møte med helsevesenet da kreftdiagnosen var et faktum. Når Norge skal møte framtiden, må vi tørre å ta grep som bygger landet, som omstiller til trygge arbeidsplasser, og som sikrer velferden.

Geir Pollestad (Sp) [19:48:33]: Da jeg hørte forrige innleggs beskrivelse av åtte rød-grønne år, er jeg glad for at vi alle kom velberget gjennom det.

Regjeringens håndtering av situasjonen i norsk næringsliv, og særlig innen olje- og gassnæringen, har etter mitt syn vært vond å se på. For det første har regjeringen over tid oversett signalene om hvor alvorlig situasjonen er. Selv ikke nå virker det som om regjeringen fullt ut har tatt alvorlet inn over seg. Det er krise i deler av norsk næringsliv, og det er en krise som rammer den mest lønnsomme delen av norsk næringsliv. Leverandørindustrien og deler av maritim sektor er særlig hardt rammet.

For det andre mener jeg at håndteringen av krisen har vært kritikkverdig. Regjeringen har – uten noen som helst plan – lekket deler av tiltakspakken i mediene gjennom valgkampen. Mitt spørsmål er: Om tiltakspakken var ferdig, hvorfor ble den da ikke presentert i sin helhet, sånn at

næringslivet kunne innrette seg etter det som var innholdet i den?

For meg ser det ut som regjeringen har satt hensynet til Høyres og Fremskrittspartiets valgkamp foran hensynet til norsk næringsliv og dem som nå mister jobben, og jeg mener det viser en manglende respekt og forståelse for både bedrifter og arbeidstakere som nå rammes. Forskjellen fra Stoltenberg IIs håndtering av finanskrisen er svært stor og veldig lett å få øye på, for da hadde man en samlet pressekonferanse, fikk ut budskapet, og næringslivet visste hva en hadde å forholde seg til.

Det er også verd å minne om at Høyre og Fremskrittspartiet delvis vant regjeringsmakten i 2013 på et feilaktig budskap om at den forrige regjeringen ikke brydde seg om Vestlandet. Nå er det på tide at denne regjeringen våkner opp og begynner å bry seg, kommer med kraftfulle virkemidler og erkjenner at tusenvis av arbeidsledige på Vestlandet er en krise.

Den manglende forståelsen for alvorlet i situasjonen kom også tydelig fram da landbruksministeren i en debatt på TV 2 i valgkampen kom med søndagsåpne butikker som tiltak for å skape titusenvis av nye arbeidsplasser. For det første brukte landbruksministeren tallene fra Fafo feil – det er for så vidt ikke noe nytt. Langt verre er det at regjeringen vil erstatte ekstremt lønnsomme arbeidsplasser innen olje og gass med en mindre effektiv omsetning av klær og matvarer. Jeg skulle ønske at regjeringen tok utfordringene i norsk næringsliv på større alvor, erkjente at deler av næringslivet er midt i en krise, og iverksatte tydelige tiltak.

Senterpartiet vil i høst fokusere klart på næringsliv og verdiskaping, og vi forventer at de fire partiene i den blå alliansen vil kjenne på Senterpartiets krav, støtte opp om en økt satsing på en aktiv næringspolitikk og håndtere den krisen som deler av norsk næringsliv er midt oppi.

Oskar J. Grimstad (FrP) [19:51:49]: Til representanten Pollestad er det berre å nemne at det er ikkje sikkert at alle kom seg heilskinna frå åtte år med raud-grønt styre, og eit eksempel på det kan vere vegvedlikehaldsetterslepet som berre auka og auka. Ein skal ikkje køyre mange meter på veg før ein ser at det ikkje var alle som kom seg heilskinna frå det.

I år er det 50 år sidan petroleumsverksemda starta på norsk sokkel og innleidde ei tid med vekst og auka selssetjing. Store petroleumsinntekter og høg produktivitet i fastlandsøkonomien har gjort det mogleg å byggje ut velferda meir enn i andre land. Vi har også spart til framtidige generasjonar. Men oljenæringa og næringar i tilknytning til den har for tida store utfordringar, først og fremst på grunn av svært låge prisar og overbod av olje i forhold til etterspurnaden.

Den betydelege nedgangen i oljeprisen har ført til investeringstørke og utsetjing av svært mange prosjekt på land og sjø. Dette har ført til oppseiingar, og skip og riggar ligg i opplag langs heile kysten. Det har likevel aldri vore større etterspurnad etter olje og gass, og Noreg vil framleis ta ut store mengder med olje.

I debatten om omstilling er det viktig at vi ikkje går i den fella å snakke ned denne viktige næringa og sysselset-

jingseffektane hennar. Noreg vil levere olje og gass i dei neste 50 åra og sannsynlegvis nye 50 år etter det. Vi må liggje i forkant av den teknologiske utviklinga, og det er nettopp det denne næringa skal sørge for, slik at vi framleis kan vere det landet som produserer olje og gass med lågast mogleg utslapp.

Høgre–Framstegsparti-regjeringa skal difor fortsatt styrkje tilrettelegging for teknologisk og industriell vekst og utvikling i statsbudsjettet, slik som vi har gjort dei to føregående åra.

Vidare blir det auka satsing på teknologiutvikling innan petroleumsnæringa også i nord, med 15 mill. kr i friske midlar til DEMO 2000-programmet. Vi veit at nordområda vil vere av stor viktighet i åra framover for denne sektoren, og det er store forventningar knytte til nye funn der.

2015 vil representere eit vendepunkt for det globale klimasamarbeidet med et avgjerande møte i Paris i desember. Men sjølv i klimapolitikken må vi evne å prioritere gode og dårlige prosjekt, spesielt i denne tida med stor arbeidsløyse.

Då er det viktigare med gulrot framfor pisk. Eksempel er:

- lågare bilavgifter som gjer det mogleg for forbrukarane å kjøpe miljøvenlege, trygge bilar uten at det kostar skjorta
- satse på veg og jernbane for å fjerne flaskehalsar og leggje til rette for meir miljøvenleg transport
- satse ytterlegare på teknologiutvikling og forskning og alternative energikjelder, og byggje ut lønsam vasskraft
- sjå på internasjonale tiltak på same måte som norske tiltak. Dette er ei global utfordring som må bli løyst internasjonalt, ikkje av Noreg aleine.

Ein må òg fortsetje med regnskogsatsing, osv. Dette er gode og konkrete klimatiltak som vi veit monnar.

Framstegspartiet vil føre ein klimapolitikk som er fundert på fornuft og ein enklare kvardag for folk flest.

Stein Erik Lauvås (A) [19:55:06]: I trontalen står det:

«Regjeringa vil ta imot flyktingane på ein god måte.»

Ja vel – men det står i sterk kontrast til finansminister Siv Jensens uttalelser når hun tydelig ber landets kommuner om å si nei til å bosette flyktingar. Maken til dobbeltkommunikasjon skal man lete lenge etter. Det er uryddig og skaper ikke den forståelsen som er nødvendig, når vi nå står overfor en flyktingkrise i Europa, slik vi ser det.

Jeg representerer selv et fylke som er historisk kjent for å løse flyktingar. Fra 1940 til 1945 ble det hjulpet mange norske flyktingar over til Sverige, og svenskene tok imot. Nå går flyktingstrømmen inn i Østfold, inn til Norge. Derfor er det viktig å få avklart fra finansministeren her i Stortinget om hun står ved sin oppfordring til norske kommunestyreprerantar om at de bør si nei til å bosette flyktingar, for derved å kunne torpedere Syria-avtalen.

Jeg har selv vært i Italia nylig og sett med egne øyne hvordan de tar imot flyktingane som de har plukka opp i Middelhavet. Disse flyktingane måtte ikke sove på gaten før de fikk medisinsk førstehjelp, mat, dusj og nødvendig

seng. At regjeringa ikke har klart å finne en løsning når det gjelder køen hos Politiets utlendingsenhet på Tøyen her i Oslo, er direkte dårlig politisk håndverk og svært langt fra regjeringens eget utsagn i trontalen, som tidligere referert.

Så leser jeg vidare i trontalen og leser ordet «omstilling» elleve ganger på et par A4-sider, som om regjeringa har funnet opp at Norge må omstille seg. Men de som har lengre levetid enn dagens regjering her i landet, ser at Norge har omstilt seg i et stadig større tempo i de siste hundre år. 350 000 arbeidsplasser ble skapt under rødgrønt styre. To tredjedeler av disse kom i privat sektor. Det var bra, og det var nødvendig. Norge må fortsette å omstille seg, men da må verktøyene følge med. Da må regjeringa ta partene i arbeidslivet med på laget, da må kommunene tas med på laget, da må regjeringens evne og vilje til å høre på andre enn seg selv bli større enn det vi har opplevd i forbindelse med endringene i arbeidsmiljøloven og i debatten om søndagsåpne butikker, for å nevne noe.

Regjeringa snakker om fellesskap og om at vi gjennom arbeid bidrar til fellesskapet. Dette høres bra ut, men det er mest på papiret. Vi har sett gjentatte ganger i budsjetter og i forslag fra den sittende regjeringa at det er store skatteuttak som er det viktigste, ikke mer penger til fellesskapet.

Vi har en regjering som er lite lyttende, og som i all hovedsak ikke vil høre på andre enn seg selv. Det er bare å slå fast at denne regjeringa med sin politikk tar Norge i feil retning og bruker den økonomiske handlefriheten Norge har, til å styrke de rikeste i Norge.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Torhild Aarbergstøtt (H) [19:58:23]: For de fleste av oss er en trygg arbeidsplass den faktoren som gir oss størst velferd. På den måten kan vi ta vare på oss selv og våre nærmeste. Vi er en del av et fellesskap, og vi føler oss verdifulle. Arbeid, aktivitet og omstilling er viktig ikke bare for Norge som nasjon, men også for enkeltindividene som utgjør samfunnet vårt.

Derfor er jeg svært glad for at regjeringa nettopp har satset tungt på nye ideer og nye løsningar for å ruste Norge for framtiden og leggje til rette for at vi skal få flere og tryggere arbeidsplasser.

Som fylkespolitiker i Trøndelag ser jeg hvor utrolig viktig regjeringens satsing på samferdsel er. Vi får nå en ny E6 gjennom Trøndelag, og ny godsterminal er besluttet lokalisert sør for Trondheim. Vi har fått et langt bedre togtilbud gjennom Trondheim, og en storstilt opprusting av jernbanen gjennom Trøndelag ligger inne i planverket. I tillegg har regjeringa økt overføringene til fylkesveiene langt over hva som var lagt inn i planen, i NTP. Med en jevn oppfølging av NTP skulle vi ha bevilget ca. 2 mrd. kr på tre år i direktebevilgningar til fylkesveiene. Med det som er skissert vil komme i budsjettet for 2016, ligger vi på litt over 3 mrd. kr. I tillegg kommer bevilgningane til tunnelsikring og lånerammen som blir tilgjengelig gjennom rentekompensasjonsordninga.

Mer penger til fylkesveier fører til mer vedlikehold og

bygging av nye veier. Det øker sysselsettingen her og nå i anleggsbransjen, som er et viktig motkonjunkturtiltak for nedgangen i leverandørindustrien til olje- og gassnæringen. Vi får også bygd veiene raskere og mer helhetlig enn stykkevis og delt – og med det mer vei for pengene. I mine møter med folk og næringsliv, det være seg på Røros, i Trondheim eller på Frøya, er det bedre veier og kommunikasjon som blir trukket fram som de viktigste tiltakene for at folk vil bosette seg i fylket, og for at bedrifter vil ekspandere eller etablere seg.

Det har blitt gjentatt flere ganger fra denne talerstolen i dag at det er viktig å ta hele landet i bruk og utnytte de ressursene vi har, med tanke på at landet trenger flere ben å stå på utover olje- og gassnæringen. Regjeringens åpning for økt produksjon i havbruksnæringen er et eksempel på et slikt tiltak. Derfor er jeg svært glad for at regjeringen nettopp satses på hva som etterspørres fra folk og næringsliv: bedre og tryggere veier og god kommunikasjon.

På den måten får vi større og mer robuste bo- og arbeidsregioner. By og land blir bundet sammen, og avstanden mellom næringsliv og FoU-miljøer blir kortere. Vi får flere og tryggere arbeidsplasser på både kort og lang sikt. På den måten ruster vi Norge for framtiden og trygger velferden for den enkelte.

Sveinung Rotevatn (V) [20:01:14]: Det er ein historisk dag i dag, om ikkje for Noreg, så iallfall for landa i stillehavsregionen. I natt vart USA, Japan, Vietnam og ni andre stillehavsland omsider einige om ein ny handelsavtale, den såkalla Trans-Pacific Partnership, betre kjend som TPP. Etter mange år med forhandlingar er no ein ny avtale på plass, som til saman rommar 40 pst. av verdas økonomi. Avtalen vil anslagsvis fase ut rundt 18 000 ulike tolltariffar og skape vekst i både utvikla og mindre utvikla land. Det inneber like reglar for vern av opphavsretten. Han opnar opp Internett i kommunistdiktaturet Vietnam. Han slår ned på smugling og utnytting av trua dyreartar, kampen mot ulovleg fiske. Han sikrar eit sterkt regelverk rundt miljøspørsmål og forpliktar alle partar til å følgje ILO sine standardar når det gjeld arbeidrettar, arbeidsmiljø og forbod mot barnarbeid og tvangsarbeid.

TPP er neppe perfekt, og det er eit finsnikra kompromiss som no er halt i land med president Barack Obama som viktigaste pådrivar. Primært skulle ein sjølvsagt ønske at Doha-runden i WTO hadde kome seg vidare, og at ein kunne fått ein frihandelsavtale som omfatta heile verda. Det har vist seg ikkje å vere mogleg, iallfall ikkje enno, og i fråvær av WTO-liberalisering er det grunn til å glede seg over at regionale avtalar kjem på plass.

Eg fekk lyst til å nemne dei gode nyheitene, fordi dei står i så skarp kontrast til ein del av dei innlegga vi har høyrte frå denne talarstolen i dag, særleg frå representantar frå Senterpartiet, som knapt kan bruke sterke nok ord for å skildre kva for ei ulykke det er med globalisering, handel og samkvem på tvers av landegrensene.

På ein dag som denne skal vi vere glade for at Senterpartiet verken finst i eller styrer nokon av landa rundt Stillehavet, sjølv om dei har trufaste meiningsfeller, som f.eks. Donald Trump, som igjen har fleire populistiske

røyster på ytterfløyene som har teke til orde mot dagens avtale.

At TPP no er på plass, set eit stort press også på Noreg. Det vil truleg setje ny fart i forhandlingane om ein handels- og investeringsavtale mellom USA og EU som vil kunne få avgjerande innverknad på norsk næringsliv. Særleg sjømatnæringa er avhengig av best mogleg tilgang til den europeiske og amerikanske marknaden. Skulle vi ende opp med å stå på sidelinja, vil det vere svært alvorleg for arbeidsplassar over heile landet.

Det viktige her er likevel ikkje det enkelte landet eller den enkelte næringa, men at verda steg for steg blir ein friare plass å bu. Med friare flyt over landegrensene, som skapar verdiar og velferd, er det all grunn til å glede seg over den nye TPP-avtalen og håpe at vi som bur langs Atlanterhavet, også snart kan få ein liknande og minst like progressiv avtale. Sidan globaliseringa skaut fart tidleg på 1990-talet, har talet på fattige i verda gått ned med 1,2 milliardar. Den utviklinga kjem ikkje av at kvart enkelt land stengjer seg inne bak stadig høgare murar, men av det motsette.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [20:04:20]: Høyre gikk til valg med løfte om nye ideer og bedre løsninger for å ruste Norge for fremtiden. Vi er nå godt i gang med å iverksette tiltak som skal møte det store og nødvendige behovet for omstilling. Viktige grep som tas, er økt satsing på samferdsel, skole og høyere utdanning. Vi har skjerpet fokus på forskning og innovasjon for et konkurransedyktig næringsliv med trygge arbeidsplasser også etter oljen. Ikke minst viktig er regjeringens satsing innen helse og omsorg og andre velferdsordninger som er av stor betydning for enkeltmennesker.

Høyre ønsker et samfunn med muligheter for alle. Da må innsatsen for å løfte dem som faller utenfor, styrkes. Det gjør regjeringen ved å gjeninnføre regelen om at helseforetakene skal prioritere rus og psykisk helse – en regel som de rød-grønne fjernet. Vi øker antallet helsesøstre i skolehelsetjenesten og psykologer i kommunene, og vi har gjeninnført psykisk helse i skolen – nok en ordning som de rød-grønne fjernet.

Ved innføring av fritt behandlingsvalg prioriterer regjeringen rus og psykisk helse. Vi legger nå fram en opptrappingsplan for rus, og i primærhelsetjenestemeldingen varsles det en lovfesting av kommunenes plikt til psykologkompetanse.

Alle disse grepene er en fortsettelse av en politikk vi startet sist Høyre satt i regjering. Den gangen sørget vi for at personer med rusproblemer kom inn under pasientrettighetsloven. Nå utvider vi rettighetene ytterligere gjennom fritt behandlingsvalg. Det er derfor trist at Arbeiderpartiet vil reversere ordningen og frata disse pasientene rettigheten til fritt behandlingsvalg. Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon har kalt det for «hjerterått».

Ensomhet kan være like skadelig som å røyke, sa helse- og omsorgsminister Bent Høie da regjeringen la fram folkehelsemeldingen.

Gode fellesskap kan være den viktigste vaksinen mot ensomhet og psykiske plager. Psykisk helse er derfor for

første gang løftet fram som en likeverdig del av folkehelsepolitikken, og vi styrker frivillig innsats på området. Regjeringens opptrappingsplan for rusfeltet skal gi et helhetlig løft for en av de mest sårbare pasientgruppene. For mange starter den tøffeste jobben når rusbehandlingen er over. Vi skal derfor sørge for at tjenestene i kommunene blir bedre. Det skal ikke kun handle om helsehjelp. Det skal handle om hjelp til å finne et sted å bo, hjelp til å komme i arbeid eller skole, hjelp til å bygge et rusfritt liv.

Det viktigste med satsingen på rus og psykisk helse er hva som kommer ut av det for den enkelte pasient. Hva betyr det å få velge behandlingstilbud? Hva betyr det å slippe lang ventetid for livsnødvendig behandling? Og hva betyr det for ungdom å få en helsesøster eller en psykolog å snakke med om de vanskelige tingene i livet?

Margunn Ebbesen (H) [20:08:01]: Norge opplevde en finanskrisen – og klarte seg forholdsvis bra gjennom den. Nå opplever landet en ny alvorlig situasjon med bakgrunn i fallende oljepriser. Ingen av disse krisene kan vi laste noen regjering for, men det viktigste er at vi har en regjering som tar utfordringen på alvor.

En økonomi for Norge i framtiden som ikke er så oljeavhengig, er det viktig å omstille seg til. Denne jobben har Høyre startet, og regjeringen vil levere et budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling. Men denne jobben burde vært startet langt tidligere og allerede under finanskrisen. Det er et dårlig alternativ å skru klokka tilbake og reversere viktige endringer som rustet Norge for framtiden.

Det er trist å registrere den bekymringen som oljekrisen har skapt både for næringsliv og for enkeltpersoner som rammes. Det er viktig at vi tar dette på alvor, og det gjør regjeringen.

Det er godt å kunne si at Nordland ikke opplever den samme økningen i arbeidsledighet som deler av Rogaland og Vestlandet opplever. Nordland har et variert næringsliv. Vi har kraftkrevende industri, vi har bergverk, havbruk, sjømat, fiskeri, landbruk og handel, for å nevne noe. Her kan veksten fortsette hvis regjeringens forslag til ulike tiltak imøtekommes.

Det er kommet mange positive tilbakemeldinger fra næringslivet på den nye politikken som denne regjeringen leverer, når det gjelder både rammevilkår og samferdsel. For å ta det siste: Her har regjeringen allerede levert mye, og fortsetter å levere. Investeringene har økt, og riksveiene blir vedlikeholdt, slik at endelig går vedlikeholdsetterslepet ned. Videre har tilskudd til fylkesveier skutt i været. Jeg ønsker å gi dere en bitte liten oversikt over tidens satsing på nordnorske veier fra denne regjeringen:

- Det er over en dobling i riksveiinvesteringer til landsdelen, fra ca. 1 mrd. kr i året under de rød-grønne til over 2,5 mrd. kr i året under dagens regjering.
- Regjeringen ligger 50 pst. over det planlagte rød-grønne nivået på tilskudd til fylkesveier. Det har så langt gitt Nord-Norge 200 mill. kr mer.
- Vi ikke bare følger vedtatt NTP, men gir store satsinger utover NTP. Med den forrige regjeringen ble 22 prosjekter i NTP forsinket av ulike årsaker, bl.a. manglende bevilgninger. I Nord-Norge ble tre prosjekter

forsinket på grunn av vesentlig lavere bevilgninger, bl.a. E6 Helgeland sør og E6 Brattås–Lien.

For å ruste landsdelen og Norge er det viktig å fortsette med det som virker: bedre rammevilkårene for næringslivet og styrke satsingen på samferdsel. Da sikrer vi både vekst i sysselsetting og livskraftige lokalsamfunn.

Siri Engesæth (V) [20:11:08]: President Obama siterer nylig Gorbatsjov og sa: «History will punish those who act too late.»

Vi i Norge må skjerpe oss. Vi har latt for mange muligheter gå. EU har redusert klimagassutslippene – vi har økt. Canada har fått til karbonhåndtering og -lagring. Vi ga opp. Sverige har utviklet bioøkonomi. Vi leverer råvarer til dem.

Man er skjønt enige om at Norge må omstille seg. Dette er ikke en så stor jobb som noen skremmer oss til å tro, vel å merke hvis vi her i Stortinget muliggjør en slik omstilling.

Norsk næringsliv har ikke sovet, Forskningsrådet har ikke sovet, selv om det kan være vanskelig å se alle resultatene fra kompetansen som finnes i universitetene, i næringslivet og i spirer som ennå ikke har startet vekst.

Vi har kompetanse på å gjennomføre store prosjekter. Vi har ledende kompetanse innen energi og prosess, material-, bore- og marinteknologi. Dette kan brukes til produkter, materialer og løsninger for lavutslippssamfunnet, som sol, nett, bio og miljøvennlig energi til transport, ikke minst for maritim sektor.

Vi her i Stortinget har ting å gjøre:

Nordmenn har hundrevis av milliarder i pensjonsmidler stående som sparekapital i forsikringsselskaper og pensjonskasser. Disse betydelige økonomiske ressursene har Stortinget vedtatt at vi ikke kan bruke til å investere i langsiktig infrastruktur. Dette må vi endre. Mer kapital må kanaliseres til lønnsom, langsiktig infrastrukturbygging.

Alle kjenner til at Stortinget har vedtatt at nye selskaper som ikke er i skatteposisjon, og som leter etter petroleum, skal få 78 pst. tilskudd og dermed bli plassert i samme posisjon som de som er i skatteposisjon. Dette har ført til mer leting etter petroleum og vekst i funnratene. Tilsvarende ordninger har vi ikke fått til for andre sektorer og for naturressurser, hvor Europa har betydelig underskudd.

Norge har unik kompetanse innen kraftkrevende og mineralforedlende industri. Vi har overskudd på fornybar energi, og vi ligger i verdensfronten innen materialteknologi.

Vi har et viktig virkemiddel som vi benytter i for liten grad, og det er Garantiinstituttet, GIEK, hvor nær 90 pst. av forpliktelsene er knyttet til petroleums- og shippingnæringene. Stortinget har ikke vært i stand til å bidra til å utvikle ordninger som kunne gi vår øvrige industri og næringssektorer, også innen fornybare sektorer som vannkraft og solindustri, tilstrekkelig drakraft. Det blir helt nødvendig i årene framover.

Ikke minst må vi tørre å adressere perverse subsidier, subsidier som gjør det lønnsomt å drive aktivitet som bringer oss lenger inn i en avhengighet som ikke er varig.

Det er viktig at vi som politikere ikke tror at det er vår

oppgave å velge teknologi, men vi må legge kraftfullt til rette slik at de som kan bidra, lykkes – lokalt, nasjonalt, regionalt og globalt. Det må vi gjøre her, i Stortinget, og det må vi gjøre nå.

Nils Aage Jørgstad (H) [20:14:24]: I 2005 kom den rød-grønne regjeringen til dekket bord.

Da Bondevik II-regjeringen overtok i 2001, var oljeprisen på under 20 dollar fatet, og styringsrenten var på 7 pst.

Da Stoltenberg II-regjeringen inntok regjeringskontorene i 2005, var styringsrenten på under 2 pst., og oljeprisen hadde i løpet av 2005 steget til 50 dollar fatet.

Sentrum–Høyre-regjeringen hadde til tross for lav oljepris ledet Norge fra pessimisme til optimisme.

I 2013 overtok Høyre og Fremskrittspartiet regjeringskontorene. Vi kom ikke til dekket bord. Arven etter Stoltenberg-regjeringen er en manglende satsing på kunnskap og økte helsekøer. Det har vært en nedprioritering av investeringer i framtidens konkurransekraft og en økonomi som er sårbar for svingningene i oljeprisen.

Det er også et formidabelt etterslep på vedlikehold i samferdselssektoren. Riksveiene har et etterslep på 31–47 mrd. kr, fylkesveiene har et etterslep på 45–75 mrd. kr, og jernbanen har et etterslep på 17 mrd. kr. Dette er nå i ferd med å snu.

Dagens regjering har bevilget mer til vedlikehold enn det den forrige regjeringen planla – særlig er tunnelvedlikeholdet prioritert. Regjeringen gjeninnførte også rentekompensasjonsordningen for fylkene.

I debatten er det fra opposisjonen etterlyst nye reformer i trontalen. Jeg kan berolige med at det allerede er satt i gang en rekke reformer, som nå er under videreutvikling og gjennomføring. I samferdselssektoren har vi bl.a. en jernbanereform, en veireform og en bompengereform.

Noen av hovedutfordringene innenfor samferdsel er planleggingskapasitet og planleggingstid. Det har derfor blitt en kraftig økning i bevilgningene til planlegging, men det er også foretatt en forenkling av planprosessene. I denne sammenhengen vil jeg påpeke at det har vært mulig å redusere planleggingstiden også innenfor gjeldende regelverk. Det har regjeringen vist ved å være handlekraftig. Man har kuttet konsekvensutredning for 13 prosjekter, man har skåret igjennom og tatt avgjørelser når det gjelder KVVU-er langs E39 i Hordaland, i Sogn og Fjordane og i Møre og Romsdal samt godsterminalene i Trondheim og i Bergen.

Denne regjeringen har satt i gang mange tiltak som skal forbedre norsk konkurransekraft. Norge er et dyrt land å produsere i, men løsningen er ikke å bli billigst, men å bli smartest. Derfor prioriterer regjeringen mer til næringsrettet forskning, skattelettelser til norske bedrifter og raskere bygging av vei og bane. Vi investerer i grønne løsninger i dag for å ta ledelsen i det grønne skiftet i fremtiden.

Denne regjeringen skal lede landet – fra en gryende pessimisme til ny optimisme.

Frank Bakke-Jensen (H) [20:17:38]: Det går et skille i næringspolitikken mellom oss og opposisjonen, så også i

debatten i dag. Det er ikke et skille i forståelsen av at det er verdiskaping og næringsutøvelse som er viktig for velferdsmodellen, der er vi nok alle enige, men det er et skille i forståelsen av hva som skal være næringslivets rolle. Der mener jeg at vi ser en klar forskjell. I forståelsen av hva som får næringslivet til å øke sin konkurransekraft, mener jeg også at vi ser en stor forskjell.

Når venstresiden snakker om at bare de kan omstille næringslivet, sier vi på høyresiden at politikken skal legge til rette for omstilling. Når vi på høyresiden peker på at formuesskatten kan være en lite egnet skatt i et omstillingsperspektiv, er det i en erkjennelse av at en bedrift som skal omstille seg, behøver ressurser til dette. Hva som gjør at Arbeiderpartiet og flere på venstresiden mener at en bedrift med norsk eierskap står styrket i konkurransen ved at de skattes hardere enn nabobedriften som er eid av utenlandske eiere, vel, det har vi på høyresiden problemer med å forstå. Dette baserer seg på en helt annen forståelse av hva det vil si å eie en bedrift, hva det vil si å ha ansvar for ansatte og å konkurrere i et mer og mer internasjonalt marked enn det vi har.

Vi svarer økte rammer for SkatteFUNN når Arbeiderpartiet sier at de skal forske mer i næringslivet. Vi sier økte rammer til brukerstyrt innovasjonsarena når Arbeiderpartiet snakker om innovative bedrifter. Jeg skal konkretisere dette ytterligere ved å peke på sjømatnæringen. I programmet for denne perioden og i vår egen sjømatmelding varslet vi at verktøyet for bærekraftig vekst innen havbruk måtte være større forutsigbarhet og et mer objektivt tildelingsregelverk for konsesjoner – alt til store protester fra Arbeiderpartiet i stortingsvalgkampen for to år siden.

Vissheten om at man ved å satse på forskning og utvikling sikres forutsigbar vekst og økt verdiskaping, utløser forskning i bedriftene – og i samarbeid mellom bedriftene og forskningsinstitusjonene. Dette premisset fikk heldigvis full tilslutning i denne sal da vi behandlet havbruksmeldingen i juni – til og med fra Arbeiderpartiet. Da ser vi litt stort på det faktum at de kom litt sent.

Avslutningsvis vil jeg synliggjøre det tredje og viktigste perspektivet i dette bildet. Norges viktigste bidrag til verdens matproduksjon er faktisk ikke antallet laks vi klarer å produsere, men den kunnskapen om å produsere mat fra havet vi utvikler, og kan gi som bidrag til en voksende verdensbefolkning som stadig behøver mer mat. Dette er et resultat av at vi har en sjømatnæring som får rammevilkår for å forske mer, som får rammevilkår for å utvikle seg til å bli en næring i verdensklasse.

Pål Farstad (V) [20:20:42]: Inntekter fra olje og gass har gitt Norge enestående muligheter for å skape den velferdsstaten vi har, og det gir oss fortsatt en enestående økonomisk handlefrihet. Det vi må bli flinkere til, er å bruke den kompetansen vi har i oljerelatert virksomhet, når vi nå dreier inn på et grønnere spor. Det er derfor positivt å høre signalene fra regjeringen om at investeringer i grønn retning vil bli prioritert i det som skal være med og løfte næringslivet framover: kunnskap, forskning og innovasjon.

Det er lenge siden Venstre begynte å snakke om og arbeide med det grønne skiftet. Derfor er vi tilfreds med at

regjeringen har erkjent dette behovet og jobber med det. Men det må jobbes mye mer med det. I dag er Norge f.eks. rangert på 33. plass over attraktive land for fornybarsatsinger. Det er ikke godt nok.

Gjennom kontakt med representanter for det sjøbaserede næringslivet vi har i Norge, registrerer jeg stadig at det samme næringslivet er klar til å ta utfordringen med grønnere krav. Blant annet derfor har vi pekt på at det må settes krav om nullutslipp fra ferger, kystfraktestartøy og hurtigbåter innen 2030. Det må innføres et nytt anbudsregime med nullutslippsteknologi for nye fergeanbud fra 2016 og parallelt bygges ut infrastruktur for landstrøm og LNG.

Offshorerederiene står nå midt oppe i en vanskelig markedssituasjon. Fartøy legges i opplag, og sjøfolk må gå fra jobbene sine. Denne situasjonen har også dramatiske ringvirkninger for tilstøtende virksomhet, ja, for hele lokalsamfunn. Vi har alle et ansvar for å møte denne situasjonen med det største alvor. Regjeringen har et særskilt ansvar. De lokalsamfunn som er berørt, har et spesielt behov for positive stimulanser. Mer enn noen gang trenger vi samarbeidsprosjekter som kan knytte bo- og arbeidsmarkedsregioner tettere sammen. I min del av landet trenger vi fergefri E39 gjennom hele Møre og Romsdal, og vi trenger Nordøyvegen slik vi trenger Trollheimforbindelsen.

Sjømatsektoren, fiskeri og havbruk, ja, hele den marine sektoren, vil bli enda viktigere for norsk økonomi – for vår framtidige velferd. Hvis vi ordner oss bra, vil vi innen villfisk, oppdrettsfisk og nye marine arter til sammen kunne få en flerdobling av verdiskapingen. Dette vil være godt for norsk eksportverdi, for arbeidsplasser og for kystsamfunn. Innenfor villfisk vil Venstre ha en ytterligere satsing på ressurs- og bestandsforskning.

Havbruk er blitt en av våre viktigste næringer, spesielt lakseoppdrett. Det er bred enighet i Stortinget om havbrukspolitikken. I tillegg til en positiv enighet om mulighetene i næringen går enigheten også ut på at næringen har en betydelig jobb å gjøre for å få bukt med rømming av fisk, kjemikaliebruk og for mye lus på fisken.

Bengt Morten Wenstøb (H) [20:24:05]: Det å løse konfliktene som driver mennesker på flukt, er en av vår tids største utfordringer. Det handler om å arbeide for å løse internasjonale konflikter som ofte er kompliserte, samtidig som man hjelper de menneskene som rammes. Norge har en tradisjon og troverdighet for å løse internasjonale konflikter, både som tilrettelegger og som mekler.

Det er lett å glemme i en tid som denne at også Norge har vært i en situasjon der vi har hatt behov for hjelp av andre. Da viste andre oss raushet. Nå kan vi vise raushet overfor dem som behøver det aller mest.

Som ofte før i internasjonale konflikter rammes kvinner og barn aller hardest. Det er alvorlig først og fremst fordi det ødelegger liv, men også fordi en generasjon av mennesker ikke fikk bli med å bygge opp landet de kom fra.

Barnekonvensjonen ble vedtatt i FN i 1989. Det er grunn til å minne om at denne forplikter verdens land til å ta spesielt vare på barn når det er krig og konflikter. Vi har sett mange eksempler de seneste årene på at dette ikke et-

terlevs i praksis. Barn har krav på en trygg barndom, og barn har krav på en familie som tar vare på dem.

Nå kommer det mennesker på flukt til Norge. Det vil være en utfordring for norske kommuner, men samtidig har vi sett enkeltmennesker i de samme kommunene som stiller opp mer enn noen gang. Vi behøver en nasjonal dugnad for de menneskene som kommer til oss og behøver hjelp. For noen barn kan en ny kosebamse som erstatning for den man mistet på flukt, være viktig.

Norge står overfor utfordringer i et arbeidsmarked som er i endring. Oljesektoren er ikke nødvendigvis drivkraften i norsk økonomi i all framtid. Derfor vil det være viktig å vektlegge arbeid, aktivitet og omstilling, som regjeringen gjør. Arbeid gir økonomisk trygghet for den enkelte, men trygger også framtidens velferd. Omstilling handler om å møte framtidens utfordringer nå. Et godt eksempel på det er Høyres satsing på skolen og også forskning. Derfor er det viktig at Høgskolen i Østfold får utvikle seg som en regional kompetansearena for læring, forskning og innovasjon i samarbeid med regionens næringsliv.

Forrige uke la forsvarssjefen fram sine fagmilitære råd. Dette vil danne grunnlaget for en ny forsvars- og sikkerhetspolitisk debatt basert på nye utfordringer lokalt og globalt. Regjeringen tar nasjonal sikkerhet på alvor og ønsker å møte framtidens utfordringer. Nasjonal sikkerhet er også regional sikkerhet. Det er nå viktig å finne balansen mellom gode regionale løsninger og et forsvar som skal løse sikkerhetspolitiske utfordringer i framtiden.

Helge Thorheim (FrP) [20:27:07]: Den kanskje viktigste oppgaven til Stortinget må være å skape trygghet for innbyggerne i vårt land gjennom å ha et sterkt avskrekende forsvar som håndterer mulige trusler utenfra samt å ha et politi som er rustet til å skape trygghet og sikkerhet for innbyggerne i det daglige med tanke på uheldige eller farlige situasjoner som oppstår både nasjonalt og lokalt.

På den utenrikspolitiske arenaen har NATO-alliansen vært Norges sikkerhetspolitiske ankerfeste fra 1949, og alliansen har vært en god sikkerhetsforanstaltning etter siste verdenskrig, både i den kalde krigs tid og etter at den kalde krig ble avblåst. Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa, og også på andre kontinenter, er endret. En kan nevne Russlands folkerettsbrudd i Ukraina, uroen i Midtøsten, herunder spesielt IS' ekstremt brutale fremferd i Syria, og de ulike stygge overgrep som skjer mot menneskeheten på det afrikanske kontinentet.

I en tid med raskt skiftende sikkerhetspolitiske utfordringer er det viktig at Forsvaret har den nødvendige handlegkraft og midler til å tilpasse seg vår tids trusler og utfordringer som til enhver tid måtte oppstå. Over svært mange år har dessverre Forsvarets kapasiteter blitt redusert og dermed evnen til raskt å omstille seg til den nye tids utfordringer.

I Forsvarssjefens fagmilitære råd som nettopp er fremlagt, sier forsvarssjefen bl.a.:

«Viktige deler av forsvarsstrukturen mangler den reaksjonsevnen og utholdenheten de store endringene rundt oss krever at den må ha.»

Det er nå viktig å skape en riktig situasjonsforståelse,

slik at Forsvaret bygges opp til å bli det relevante første-linjeforsvaret for NATO i Norge slik at mottak av alliert støtte sikres.

I Forsvarssjefenes fagmilitære råd, som er et svar på oppdragsskriv fra forsvarsministeren, blir det antydnet nedlegging av en rekke nåværende avdelinger og baser for å tilpasse Forsvaret til den endrede forsvars- og sikkerhetspolitiske situasjonen, der en del av omleggingene i utgangspunktet kan synes problematiske.

Regjeringen skal ha stor ros for at det er fremlagt et usminket fagmilitært råd fra Forsvaret, slik at en kan få en best mulig oppdatert situasjonsforståelse av forsvarsevnen til vårt eget forsvar.

Det er flott at regjeringen vil fortsette arbeidet med å styrke Forsvarets operative evne, og det er annonsert fremleggelse av en langtidsplan for forsvarssektoren til våren. Dette ser jeg frem til, og jeg håper langtidsplanen vil bli undergitt en god og omfattende behandling i Stortinget, slik at vi kan få et forsvar for fremtiden som er i stand til å ivareta vårt lands nye sikkerhetspolitiske utfordringer på en god måte.

Bente Stein Mathisen (H) [20:30:18]: Vi er alle opptatt av den økende ledigheten i oljerelatert næring. Å stå uten arbeid er alvorlig for dem som rammes. Derfor er det så viktig at både kortsiktige og langsiktige tiltak settes inn for å hjelpe flere folk i jobb. Regjeringen har helt siden den tiltrådte vært opptatt av omstilling og å ruste Norge for fremtiden. Derfor er det ganske oppsiktsvekkende når Arbeiderpartiet sier at det gjøres for lite for sent. Det er jo Arbeiderpartiet som er sent ute. De styrte i åtte år med lite fokus på reformer og omstilling. Det var åtte år med reformtørke.

Vi gikk til valg og vant med nye ideer og bedre løsninger for å ruste Norge for fremtiden. Dagens regjering leverer og har satt i gang reformarbeid på en rekke viktige samfunnsområder. Regjeringen legger til rette for økt satsing på kunnskap, forskning, innovasjon og infrastruktur, slik at vi ikke skal bli så sårbare ved svikt i oljeinntektene. Tiden vi er inne i, viser hvor rett vi har hatt.

Norsk oljenæring vil fortsatt være viktig, men mye tyder på at det er andre næringer og nye arbeidsplasser som må løfte vårt samfunn videre inn i fremtiden. Vi har over tid blitt for avhengige av oljen. Vi trenger flere ben å stå på. Fallet i oljeprisen gjør at omstilling til nye næringer må skje raskere. Årene med omstilling kan bli krevende for Norge, men utgangspunktet vårt er godt. Vi har en godt utdannet befolkning, høy teknologisk kompetanse, jevn fordeling og rike naturressurser.

Når det blir høyere ledighet, blir det enda vanskeligere for dem som står lengst unna arbeidslivet. Det blir flere som konkurrerer om de ledige stillingene. 84 000 funksjonshemmede står ufrivillig utenfor arbeidslivet. Regjeringen vil ha et arbeidsliv med plass til alle og ønsker å bruke det ordinære arbeidslivet mer i arbeidsmarkedspolitikken, med en lavere terskel inn for dem som strever med å få en jobb.

Regjeringen har foreslått tiltak som reduserer arbeidsgivers risiko ved å ansette utsatte grupper, som å lette ad-

gangen til midlertidig ansettelse, økt bruk av lønnstilskudd og tilretteleggingsordninger. Høyre og regjeringen vil satse mer på det som virker, som lønnstilskudd til arbeidsgivere som tilbyr arbeidsledig ungdom arbeid. Det har vært en døråpner for mange inn i arbeidslivet. Likedan kan midlertidig ansettelse også være et springbrett for dem som ikke har arbeidserfaring. Handlekraft er å gjøre mer av det som virker. Handlekraft er å tenke nytt og ikke være redd for å sette nye ideer og tiltak ut i livet. Handlekraft er å gjøre de kortsiktige og nødvendige grepene for å håndtere økt ledighet, samtidig som det føres en politikk som ruste Norge for fremtiden. Heldigvis har vi en regjering som gjør det.

Hanne Thürmer (KrF) [20:33:12]: Trontalen sa i år lite om lokalsykehus og sykehusstruktur. I påvente av en nasjonal plan er det stille fra regjeringen. Er det stille før stormen? Troen på at sentralisering alltid gir bedre tjenester, er for meg en myte. Denne myten er utfordret av pasientforeninger, helsetjenesteaksjoner, Legeforeningen, lokalsykehusenes interesseorganisasjon og befolkningen.

Helhet, kontinuitet, nærhet, tilgjengelighet og samarbeid mellom første og andre linje er kvaliteter som ofte kommer i skyggen av det høyspesialiserte. Lokalsykehusene har viktige oppgaver, også innenfor rusomsorg og psykisk helsevern. Igjen er det sammensatte ofte best ivare tatt på et lokalsykehus. Skal det høyspesialiserte fungere etter planen, må de få de riktige pasientene sortert. Når pasientene er ferdige hos de høyspesialiserte, må de tilbake til lokalsykehusene for etterbehandling. Det er en god oppgavefordeling.

Pasientene er fornøyde med sine lokale sykehus, men de er ikke fornøyde med den evige usikkerheten om sykehusets framtid, sykehusets oppgaver og bemanning. De ansatte på lokalsykehusene er også fornøyde med å jobbe på et lokalsykehus, men ikke med den evige usikkerheten om sykehusets framtid.

Engangslegen, som vi hørte om før i dag, er ikke lokalsykehuslegen. Min påstand, som lege på Rjukan sykehus og Notodden sykehus i Telemark, er at vi gir gode helse tjenester på lokalsykehusene. Vi er kostnadseffektive og oversiktlige, og nærhet, kontinuitet, oppfølging og rehabilitering er kvaliteter som ikke verdsettes i samme grad som det som er høyspesialisert.

I tillegg har alt helsepersonell i Norge tilgang på glitrende kunnskapskilder fra Nasjonalt kunnskapssenter for helsetjenesten, selv om dette nå står i fare for enda en omorganisering av den sentrale statlige helseforvaltning. Denne uavhengige kompetansebasen bør være uavhengig av maktapparatet og beholde sin selvstendighet og sin troverdighet. Jeg håper også at Stortinget og politikerne i større grad tar tilbake eierskapet til helsepolitikk og i større grad er premissleverandør for de store linjene innenfor spesialisthelsetjenesten.

Ketil Kjenseth (V) [20:35:40]: Helse ble behørig omtalt i trontalen fra Kongen. Spesialisthelsetjenesten står for en omsetning på nærmere 140 mrd. kr i 2015, og primærhelsetjenesten utgjør om lag 124 mrd. kr. Det er store beløp

og derfor svært viktig hvordan vi disponerer disse midlene. Forebygging og tidlig innsats er en god måte å disponere midlene på, både for den enkelte brukeren og for oss som skal bruke pengene. Dette utgjør nesten en fjerdedel av de totale utgiftene i statsbudsjettet.

I trontalen ble det varslet et kompetanseløft for kommunale helse- og omsorgstjenester. Det ble også varslet en stortingsmelding om fagskoleutdanning. Begge de temene er særlig viktige. Det kan gi oss en primærhelsetjeneste i verdensklasse, men vi har noen løft igjen å ta.

Velferdsteknologi gjør det mulig å ta disse løftene enklere for dem som er ansatte, og gjør det mer brukervennlig for den enkelte som er avhengig av hjelp, særlig i hjemmet. Vi har i dag mer ubrukt kompetanse enn vi kanskje liker å tro. Vi har aktivtører som i mindre grad blir brukt i kommunesektoren. Vi har helsesekretærer med et høyt kompetansenivå. Vi har foterapeuter som mangler heltidsstillinger. Vi har ergoterapeuter som hver dag legger til rette for brukere.

Når det gjelder velferdsteknologi, er det egentlig ingen i helsesektoren som helt har tatt ledertrøya. For Venstres del tror vi at mange står parat til å løfte oss fram. Særlig ergoterapeutene er en kompetansegruppe vi tror kan brukes mer her. Det gjelder å tilpasse, men det gjelder også innkjøp. Dette er teknologisk utstyr som mange teknologer selger, men det er viktig at de som skal kjøpe inn, tenker på brukeren. Vi trenger også å utvikle utdanningsløp som legger til rette for dette mangfoldet av kompetanse, som gjelder både innkjøpskompetanse og merkantile funksjoner. Fagskoleutdanninga er her særlig viktig.

Dette er viktige kvinnearbeidsplasser, og særlig innenfor primæromsorgen trenger vi et kompetanseløft, og det er derfor gledelig at det er varslet sterkt fokus på dette de neste årene. Her har vi ubrukte ressurser, som både har læringslyst, og som kan bistå dem som er brukere.

Anders Tyvand (KrF) [20:38:55]: Kongen nevnte skole- og utdanningspolitikken i årets trontale, og regjeringen skal ha ros for en offensiv satsing på kunnskaps- og kompetansepolitikk – en satsing som har blitt ytterligere forsterket gjennom budsjett samarbeidet med Kristelig Folkeparti og Venstre. Dette er jeg glad for, og det er nødvendig for at vi skal kunne møte framtidens utfordringer på en god måte.

Men også i skolen har vi enkelte utfordringer, og da tenker jeg ikke bare på realfagsutfordringer, litt skuffende matematikkresultater, eller det noen mener er litt for dårlige plasseringer på PISA-rankinger. Da tenker jeg på at altfor mange barn opplever å få hverdagen ødelagt av mobbing, trakassering og sosial isolasjon på skolen. For noen av disse barna betyr dette en ødelagt barndom. Elever er ikke bare råvarer for framtidens næringsliv, som de ble omtalt som på NHOs årskonferanse i fjor. Elever er først og fremst barn, og vi må sørge for at barna våre er trygge og har det bra når de er på skolen.

Statsministeren skal ha ros for at hun flere ganger har løftet kampen mot mobbing, bl.a. i sin nyttårstale til folket. Nå er det på tide å gjøre ord til handling og omforme de gode intensjonene til praktisk politikk, for det er mulig å

gjøre noe. Djupedal-utvalget har gitt oss en ganske rikholdig verktøykasse, med over 100 forslag til tiltak som kan bidra til å redusere mobbingen.

Vi må jobbe forebyggende, men vi må også ta grep for å sikre barnas rettssikkerhet. Ingen må oppleve at de ikke blir tatt på alvor når de varsler om mobbing, og ingen må oppleve at skolen eller skoleeieren ikke følger opp ansvaret sitt. Vi kan ikke tåle å høre enda flere historier om barn som har blitt krenket på skolen uten at de voksne griper inn. Og vi kan ikke tåle å høre enda flere historier om foreldre som fortviler, fordi de føler seg alene i kampen mot et byråkratisk system når de varsler om at barna deres blir mobbet, krenket og trakassert.

Jeg er spent på hvordan regjeringen vil følge opp rapporten fra Djupedal-utvalget, og jeg er spent på hva vi kan forvente oss innenfor dette feltet i statsbudsjettet som legges fram på onsdag – ikke minst hvordan regjeringen ønsker å følge opp prøveprosjektet med mobbeombud, som Kristelig Folkeparti har fått gjennomslag for, og som nå nærmer seg slutten.

Hvis vi får bukt med mobbingen, vil det føre til at flere fullfører skoleløpet. Det vil bidra til at flere kan konsentrere seg om læring uten å bekymre seg for hva som venter dem i skolegården, og det vil bidra til økt læring hos elevene. Men kampen mot mobbing handler først og fremst om menneskeverd for barna våre, og at de skal føle seg trygge og ha det bra når de er på skolen.

Rigmor Aasrud (A) [20:42:13]: En krevende sysselsettings situasjon har så langt preget debatten om årets trontale. Det er naturlig, da vi har den høyeste ledigheten i Norge på 22 år. I tillegg er det mange, slik arbeidsministeren beskrev i sitt innlegg, som går rundt med en klump i magen og lur på om det er de som snart må inn i ledighetskøen. Det var derfor interessant å høre arbeidsministeren problematisere hvordan en utvidelse av tida en kan være permittert, til 52 uker, kan føre til en innløsnings-effekt. Arbeidsministeren minner om at arbeidsledigheten synker i åtte fylker. I stedet for å ta vare på kompetansen i bedriften er det, slik jeg forsto arbeidsministeren, viktig at arbeidstakere raskt forflyttes til en bedrift i et fylke der ledigheten er lavere. Mon tro om det beroliger den arbeidende arbeidsministeren har møtt som går rundt med klump i magen og lur på om han snart blir arbeidsledig. En lengre permitteringsperiode vil kunne gi bedrifter mulighet til å ta vare på kompetanse. På den måten kan bedriften raskere komme i gang igjen når situasjonen endres.

Da vi hørte på arbeidsministeren i dag, la han stor vekt på at regjeringen kommer til å øke bevilgningene til vedlikehold i statlig sektor. Det er bra. Men det er like viktig å se på kommunesektoren – om den får midler til å kunne øke antall ansatte i eldreomsorgen og i skolen, om kommunene får muligheten til å sette i gang store, nye vedlikeholdsoppgaver og andre investeringer. Men det ser ikke ut som om det er det som skjer. Tvert imot varsler flere og flere kommuner at budsjetter må kuttes, og at investeringsplaner utsettes. Pengene er der om vi bruker dem på en mer fornuftig måte ved å prioritere. Her har Arbeiderpartiet lagt fram et kommuneopplegg som treffer kommu-

nenes behov langt bedre enn det regjeringen la opp til da kommuneproposisjonen ble presentert.

For to år siden satte Stoltenberg-regjeringen ned Innlandsutvalget. Utvalget skulle se på de særskilte utfordringene vi har i Innlandet. Utvalgets arbeid ble etter en stund videreført av Solberg-regjeringen. Nå venter vi spent på hva som kommer ut av utvalgets arbeid. Vi forventer at vi ser spor etter det allerede i statsbudsjettet. Vi forventer at vi ser spor av at jord- og skogbruket settes i førersetet når det gjelder den varslede bioøkonomistrategien. Vi forventer en regjering som ser verdien av clusteret på Raufoss, som bidrar til omstillinger hver eneste dag. Mulighetene er mange hvis vi bruker pengene på det viktige. Nå venter vi bare på at regjeringen handler.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [20:45:27]: Kristelig Folkeparti er glad for at de fire samarbeidspartiene har bidratt til et viktig og nødvendig taktskifte i samferdselspolitikken i vårt land. Det skal bygges mer sammenhengende vei og jernbane, planleggingstiden reduseres, og for første gang på flere tiår reduseres vedlikeholdsetterslepet på riksveier og jernbane. Dette er viktige og samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer både på kort og lang sikt. Endelig er vi på vei mot det som var et av hovedmålene med handlingsregelen da den ble innført i 2001, nemlig at de midlene i det enkelte års statsbudsjett som skulle hentes fra oljeoverskuddet, primært skulle bidra til økt satsing på infrastruktur og forskning.

I tillegg til økt trafikksikkerhet, færre drepte og hardt skadde og bedre framkommelighet for mennesker og gods er økt infrastrukturesatsing også en god distriktpolitikk. Vei- og jernbaneutbyggingen knytter regionsentre og distrikter sammen og bidrar til et utvidet bo- og arbeidsmarked.

En aktiv distriktpolitikk må bygge på tanken om og viljen til å opprettholde bosetting og næring i hele landet. Det må legges til rette for en bærekraftig verdiskaping innenfor forutsigbare rammer. Men så vet vi at for at distriktene skal være attraktive for unge mennesker, må det skapes kompetansearbeidsplasser der det er bruk for mennesker med høyere utdanning. Derfor er det viktig framover at statlige arbeidsplasser i større grad plasseres i distriktene. Dette bidrar også til mindre press på Oslo-området, med store trafikutfordringer, høye bolig- og etableringskostnader og høye lønninger.

Utflytting av statlige arbeidsplasser ble gjort i stor stil under Bondevik II-regjeringen, mens det under Stoltenberg I og II skjedde lite, dessverre, på dette området. Erfaringene med utflyttingen under Bondevik II ble evaluert i en egen rapport, og resultatene var veldig interessante. Det ble ikke påvist mangel på relevant kompetanse. Det var høy grad av effektivitet, og det var høy kvalitet på tjenestene som skulle leveres – en viktig stimulans fra de nye kompetansearbeidsplassene til distriktet som disse lå i, noe som igjen ga positive ringvirkninger når det gjaldt tilflytting av unge mennesker og merverdi for etablert næringsliv.

Tiden er inne for en ny strategi for plassering av statlige arbeidsplasser i distriktene. Sammen med etablering av flere regionale såkornfond, en styrking av Innovasjon

Norge og påfyll av regionale utviklingsmidler vil dette være et godt grep for å styrke næringsutvikling og bosetting i distriktene.

Stefan Heggelund (H) [20:48:38]: For en tid tilbake tok fylkesordfører i Rogaland, Janne Johnsen, initiativ til en mulighetskonferanse i Stavanger. Jeg var der og besøkte den, og det gjorde inntrykk. Det var riktig nok mange muligheter i regionen, men det var også en del mennesker der som opplevde sin egen situasjon som håpløs.

Dagens situasjon viser at norsk økonomi for lenge har vært for oljeavhengig. Dette er grunnen til at Høyre i mange år har snakket om behovet for omstilling. Dessverre var ikke Norge godt nok forberedt på det som kom. Det beror kanskje på den troen man har i Arbeiderpartiet, og som vi har hørt fra Arbeiderpartiet i dag, at omstilling er noe som skjer hele tiden, hver dag, uansett om man gjør noe eller ikke. Det har aldri vært rom for omstilling i sosialdemokratiets prosjekt.

Men de fire partiene på borgerlig side gjør noe med det, f.eks. er samferdselsbudsjettet økt med 30 pst. på to år fordi satsing på infrastruktur er viktig, det er bra for arbeidsplasser. Holder vi byggeaktiviteten i gang, betyr det at flere kan stå i arbeid. Og så har vedlikeholdsetterslepet gått ned. Det er rart med det, men det er faktisk noe nytt i norsk samferdselspolitikk.

I tillegg tar vi erkjennelsen av at en for høy skatteregning begrenser muligheter til å utvikle seg, investere og ansette flere mennesker. Derfor har vi redusert skatteregningene i Norge.

Vi har økt satsing på forskning og innovasjon: 1,6 mrd. kr mer enn forrige regjering. I disse midlene ligger det også en bevilgning til omstillingsbehov for Sørlandet og Vestlandet.

Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre har denne regjeringen senket terskelen til arbeidslivet, og vi har også gjort det enklere å avtale arbeidstid lokalt. Nettopp fordi man har gjort forsøk med en slik ordning, har trivselen gjerne gått opp, sykefraværet gjerne gått ned, og det har blitt økt stillingsbrøk av det. Folk får mulighet til å jobbe smartere, fordi det blir enklere å tilpasse arbeidstiden til det livet man faktisk lever. Og vi har satt i gang et helhetlig arbeid for å få arbeidsformidlingen i Nav til å fungere bedre.

Dette er bare noen av eksemplene på hva regjeringen gjør for å ruste Norge for fremtiden. Men hva møter vi? Jo, vi møter argumenter om at man gjør for mye for tidlig, deretter argumenter om at man gjør for lite for sent. – Det er tydeligvis enkelt å sitte i opposisjon.

Vi møter argumenter om at vi ikke gjør ting vi gjør. – Det er tydeligvis enkelt å sitte i opposisjon.

Vi får unyanserte framstillinger av vår skattepolitikk uten at Arbeiderpartiet forteller hvem som skal få økt skatt. – Det er tydeligvis enkelt å sitte i opposisjon.

Den enkle retorikken kan Arbeiderpartiet få lov til å beholde for seg selv. Den gode politikken skal Kristelig Folkeparti, Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet ta seg av.

Lise Christoffersen (A) [20:52:00]: Toppoppslaget i trontalen er flyktnings situasjonen i Europa og det økte antallet ankomster til Norge. Regjeringa sier den vil ta imot flyktingene på en god måte og foreslår 227 mill. kr ekstra i 2015.

Det er vel og bra, men oppgaven går langt utover 2015. Da Jonas Gahr Støre åpnet trontaledebatten, trakk han opp et litt større perspektiv. Europa står overfor store utfordringer på grunn av flyktnings situasjonen, men det er ikke Europa som tar imot flest, og i Europa er det ikke Norge som tar imot flest verken når det gjelder kvoteflyktinger eller asylsøkere.

Lite tyder på at situasjonen vil endres med det første. Til oss vil det komme flere enn det anslaget på 16 000 asylsøkere som regjeringa nå legger til grunn for 2015 – både i 2016 og i 2017. Er vi forberedt på det? Mottakskapasiteten må økes, men oppgaven stopper ikke der. I trontalen sier regjeringa at høy sysselsetting og lav ledighet er grunnmuren i den norske modellen. Her ligger kanskje den aller største utfordringa. Flyktingene trenger kommuner som vil ta dem imot. De skal på introduksjonsprogram og lære norsk, de skal ha godkjent utenlandsk utdanning, og de skal ut i arbeid. Og la oss håpe at Heggelund har rett når han sier at regjeringa har senket terskelen inn i arbeidslivet.

Egentlig er det litt av et paradoks at alle de statsrådene som har ansvaret for at mottak, bosetting og integrering skal gå bra, er fra Fremskrittspartiet, som gikk mot avtalen om flere kvoteflyktinger. Mens inkluderingsministeren sender brev til kommunene om å bosette flere, motarbeides hun av sin egen partileder og finansminister, som på den ene side ber kommunene si nei til bosetting, men som på den annen side selv sitter med ansvaret for å skaffe de pengene som skal til. Jeg antar at finansministeren ikke gjør forskjell på kvoteflyktinger og asylsøkere. Følger kommunene hennes oppfordring, vil justisministeren arve problemet i form av overfylte mottak. Når folk blir sittende i mottak, kommer de ikke i gang med introduksjonsprogram og integrering. Og jo lengre tid det tar å få folk i gang med livet i Norge, jo vanskeligere blir oppgaven for arbeidsministeren som skal få folk i arbeid, og da øker sosialhjelpsutgiftene. Så må vi alle prise oss lykkelige over at Fremskrittspartiet i forrige periode ikke fikk flertall for sine forslag om å kutte 0,5 mrd. kr i budsjettet til UDI. Det er nok justisministeren glad for i dag.

Før valget sa Erna Solberg ok til Siv Jensens angrep på Stortingets flyktingavtale. Den situasjonen vi nå står overfor, krever lederskap. Statsministeren må ta det lederskapet. Det må ikke råde noen tvil om at regjeringa gjør sitt ytterste for å løse den utfordringa vi står overfor, både på kort og på lang sikt.

Helge Orten (H) [20:55:00]: Den todelte økonomien og behovet for omstilling er noe som Høyre har påpekt lenge, men som den rød-grønne regjeringa ikke tok innover seg da de, etter eget utsagn, var på vakt. Vi må forberede offentlig sektor for morgendagens utfordringer, vi må legge til rette for økt konkurransekraft i norsk næringsliv, og vi må sørge for at vi har flere bein å stå på. Fra dag én har regjeringa, i samarbeid med Kristelig Folkeparti og

Venstre, levert budsjett for arbeid, aktivitet og omstilling. Det betyr en betydelig økt satsing på kunnskap, næringsrettet forskning og innovasjon, infrastruktur og skattelettelser som gjør norsk næringsliv mer konkurransedyktig.

I debatten har vi hørt Arbeiderpartiets leder, representanten Gahr Støre, snakke om at vi gjør for lite, for seint. Det høres nesten ut som et sitat fra 2013 og en beskrivelse av arven etter den rød-grønne regjeringa. La oss ta samferdsel som et eksempel. En god og velfungerende infrastruktur er avgjørende for at næringslivet skal få fraktet varer inn og ut fra bedriften, men det er også viktig for at vi skal ha gode hverdagsregioner der folk kan bevege seg til og fra jobb og fritidsaktiviteter. I møte med bedrifter rundt om i landet er infrastruktur ofte øverst på ønskelista.

Situasjonen høsten 2013 var følgende: for det første et formidabelt vedlikeholdsetterslep på vei og bane som hadde økt hvert år under rød-grønt styre. På riksveier var etterslepet godt over 30 mrd. kr og på jernbanen ca. 17 mrd. kr, og da har jeg heller ikke tatt med fylkesveier. For det andre: Det var lang planleggingstid. Det tok i snitt ti år å planlegge et veiprojekt. Og for det tredje: Det var 22 prosjekt som var forsinket eller ikke ble gjennomført i henhold til framdriftsplan i Nasjonal transportplan.

Etter regjeringsskiftet i 2013 er samferdsel løftet opp som et av de viktigste satsingsområdene. Vedlikeholdsmidlene er økt, og i 2015, for første gang på flere tiår, reduseres det rød-grønne forfallet både på vei og på jernbane. Sammenlignet med 2013 bruker vi nå 10 mrd. kr mer på vei og bane, og vi organiserer oss smartere. Vi legger til rette for økt trafikkikkerhet, redusert reisetid, lavere kostnader og bedre framkommelighet. Vi har etablert et veiselskap som har fått ansvaret for utbygging av viktige hovedfartsårer. Vi tar i bruk OPS som en effektiv gjennomføringsmetode. Vi reformerer bompengesektoren for å redusere kostnader og gjøre det mer brukervennlig, i tillegg til at vi omorganiserer jernbanesektoren for å sørge for at de reisende får et best mulig tilbud.

For lite, for seint er ikke en god beskrivelse av dagens situasjon. Det passer bedre som en dom over den rød-grønne politikken. Jeg synes det blir bekreftet i denne debatten, der vedlikehold av infrastruktur ikke blir nevnt av opposisjonen som et virkemiddel for å øke aktivitetsnivået og få folk tilbake i jobb.

Kjell-Idar Juvik (A) [20:58:11]: Årets valg viser at den blå-blå vinden har snudd. Vi har sett dette lenge i meningsmålingene, men har nå fått det bekreftet gjennom valg.

Selv om det var et kommune- og fylkestingsvalg, er det tydelig at flere og flere ikke ønsker regjeringens politikk. De er på feil kurs og tar Norge i feil retning. Det er derfor ganske spesielt når statsråd Solvik-Olsen står på talerstolen i dag og sier at regjeringen fører en politikk for by og land. Det er vel og bra at man bruker Arbeiderpartiets slagord «By og land hand i hand» og har det som mål, men politikken som føres av dagens regjering, viser dessverre noe annet. Det er ikke så rart når man velger å bruke de store pengene på skatteutt.

Jeg mener at regjeringen driver en distriktsfiendtlig og

sentraliserende politikk. Vi har ikke minst sett dette tydelig i mitt hjemfylke, Nordland. Fra dag én har denne regjeringen kommet med forslag som har gått i feil retning. De startet godt med å kutte i regionale utviklingsmidler, noe som ikke minst gikk utover Nordland. De innførte nye kostnadsnøkler for fylkeskommunene som rammer Nordland ekstra hardt. Om ikke dette blir endret, vil det bety 283 mill. kr mindre per år fra 2019.

I tillegg vet vi at regjeringen har sagt nei til å kompensere skattesvikten ute i kommunene. De har også innført en ny selskapskatt som bare 10 pst. av kommunene kommer til å komme positivt ut av. På flere som har stått på talerstolen her i dag, høres det ut som det er den nye redningen for næringslivet. Regjeringen har bevilget betydelig mindre til kommunene enn Arbeiderpartiet har foreslått. Det blir ikke mer næringsstøtting eller velferd av dette.

Regjeringen sier at samferdselssatsingen har økt betydelig. Ja, det er riktig, men det er også sånn at det er de rød-grønnes NTP de følger. Det løftet som de skryter av, er faktisk det som den forrige regjeringen ønsket med sitt taktskifte. Jeg vil også minne om at Arbeiderpartiet i sitt budsjett faktisk hadde 1,5 mrd. kr mer til samferdsel enn Høyre og Fremskrittspartiet hadde i sitt opprinnelige forslag.

De kuttet i tilskudd til bredbåndsutbyggingen. Resultatet ser vi nå. I dag ble søknadene offentliggjort. 32 av 172 søknader ble innvilget i 2015. Bare i Nordland var det flere søknader enn hele potten for 2015. Så får vi se på onsdag om de ønsker en videre satsing. Som om ikke dette skulle være nok, vet vi at de har foreslått å endre på eiendomsskatten på verker og bruk, noe som vil ramme kommunene hardt.

Dette var bare noen eksempler på at dagens regjering tar Norge i feil retning.

Ole Mic Thommessen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Irene Johansen (A) [21:01:34]: Dagens regjering har verken i trontalen og meldingen om «Noregs rikets tilstand og styring» eller i dagens debatt gitt inntrykk av at de har noen som helst visjoner for utviklingen av landet. Hva er det Høyre og Fremskrittspartiet vil med regjeringmakten? Hvor er det alle disse enkeltsakene som er ramset opp i trontalen og meldingen, fører landet? Det har ikke dagens regjeringspartier svart på i trontalen og i dagens debatt.

Det vi har hørt om i debatten i dag, er at regjeringen ifølge regjeringspartiene har bevilget litt mer til alt og satt i gang utredninger av enkeltstående omstillingstiltak som spriker i mange retninger, og at dette vil de gjøre mer av neste år – men altså ingen visjoner for landet.

I valgkampen i høst var Fremskrittspartiets budskap at de skal gi folk en enklere hverdag. Det hadde tydeligvis ikke gehør eller tillit hos befolkningen. Fremskrittspartiet gikk sterkt tilbake ved valget. Høyre vil gi muligheter for alle og har nye ideer og bedre løsninger. Heller ikke dette hadde gehør eller tillit i befolkningen ved valget i høst. Også Høyre gikk sterkt tilbake i valget.

Tilfeldig? Vel, folk har nå opplevd Fremskrittspartiet

og Høyre i regjering. Det har blitt skattelette. Formuesskatten er redusert. Men en ansvarlig økonomisk politikk kan være utfordrende, og målet om at det ikke skal bli mindre velferd med skattelette, har de ikke klart å nå. Det merker ungene, som opplever kutt i barnehagene, kutt i skolene, færre lærere og kutt i vedlikehold av offentlige bygninger, som betyr dårligere skolebygg og gymsaler. Det opplever de eldre innenfor pleie og omsorg, med kutt i tilbud som resultat.

Om de opplever en enklere hverdag og nye muligheter og bedre løsninger, vet ikke jeg. Hva velgerne har lagt vekt på når de gjør sine valg, er ikke lett å vite. Et nærliggende spørsmål er imidlertid om ikke Fremskrittspartiet og Høyre bør se på sin egen politikk for å finne svaret. Var det manglende visjoner som var årsaken? Det var i hvert fall de rød-grønnes visjoner for samfunnsutviklingen som vant valget.

Det har vært mye snakk om omstilling her i dag, og at den forrige regjeringen burde forutsatt denne situasjonen og startet omstillingen tidligere. Dette blir for dumt. Den forrige regjeringen gjennomførte en rekke omstillingstiltak for å møte utfordringene med hensyn til finansiering av velferdsstaten i framtiden, med en aldrende befolkning, og legge til rette for en omstilling fra et oljebasert næringsliv. Pensjonsreformen, uføreforhøringen og arbeid for et inkluderende arbeidsliv gir incentiver til økt arbeidsinnsats og mulighet for å stå i arbeid lenger. Utbygging av barnehager gir familiene mulighet for at både far og mor kan ta del i arbeidslivet.

Den norske modellen med høy organiseringsgrad, koordinert lønnsdannelse, et velregulert arbeidsliv og trepartssamarbeid har bidratt til utjevning og tillit mellom folk, noe som er grunnleggende for omstilling av arbeidslivet. Ulike virkemidler for omstilling av næringsliv og fornying av offentlig sektor er andre tiltak. Perspektivmeldingen peker på utfordringene vi opplever nå, og mulige svar. At man er uenig i disse tiltakene, er en ærlig sak, men å si at det ikke ble gjort noe, blir feil.

Torill Eidsheim (H) [21:05:00]: Vi står i dag overfor eit omstillingsbehov som ein vanskeleg kunne sjå omfanget av for berre få år tilbake. Vi er ein del av eit Europa som treng ein kraftig, felles dugnad, samtidig som vårt eige land treng ei offensiv satsing som kan styrkje konkurransekrafta og sikre at det blir skapt nye, trygge arbeidsplassar. Viktigare enn nokon gong er evna til å kombinere erfaring med nytenking for å sikre ei langsiktig og stabil utvikling i ei raskt endrande verd.

Arbeidarpartiet sin fremste samferdselspolitikar sa tidlegare i dag at han ikkje kjente seg igjen i historieforteljinga frå Høgre. Det er urovekkjande, for den samferdselshistoria er faktisk ikkje ei subjektiv historieforteljing – det vedlikehaldsetterslepet som denne regjeringa møtte, etter åtte år med raud-grønt styre av Noreg, er dessverre fakta-basert.

17 000 km med riksveg var blitt overført til fylka utan pengar til vedlikehald. Nasjonal transportplan var ikkje oppfylt, og dåverande samferdselsminister Marit Arnstad sa i 2013 at 80 pst. var i rute. Det betyr at 20 pst. ikkje var

i rute. Det vil altså seie at eitt av fem prosjekt var forsinka, og det er absolutt ikkje ei historie å vere stolt av.

Dei raud-grøne hadde overoppfylt NTP på eitt område: med omsyn til kroner. Men landet hadde ikkje bruk for ein verdsmeister i pengebruk – landet hadde bruk for mest mogleg infrastruktur for pengane. Med Høgre og Framstegspartiet i regjering og i godt samarbeid med Kristeleg Folkeparti og Venstre ser vi no at vedlikehaldsetterslepet for første gong på mange tiår er redusert. Regjeringa er på god veg til å hente inn vedlikehaldsetterslepet på jernbane og har dobla tilskotet til fylka og innført dei rentefrie låna att, slik at fylkesvegane kan bli kvitt vedlikehaldsetterslepet.

Noreg har no ei regjering som ønskjer å bruke kunnskapen og erfaringa historia har gitt oss, og vi har ei regjering som har blikket vendt framover, som tør å ta grep, og som vil bidra til å styrkje næringslivet på eit av dei mest etterspurte områda: samferdsel. Det er ei infrastruktursatsing som òg vil auke etterspørselen etter arbeidskraft, men ikkje minst skape gode bu- og arbeidsregionar med trygg, føreseieleg ferdsel for trafikantane. Vi har ei regjering som no tek alle gode verkemiddel i bruk for å skape ei trygg framtid for Noreg si befolkning i ei global verd.

Sivert Bjørnstad (FrP) [21:08:20]: Norge må sies å være inne i en utfordrende tid. Fallet i oljeprisen har stor innvirkning på arbeidsmarkedet, og ledigheten øker i flere fylker. Samtidig er det et enormt press på Norge og Europa utenfra. I en sånn situasjon kreves det handlekraft og vilje til å satse. Både nåtidig og framtidig velferd og verdiskapning er avhengig av at man nå investerer massivt i forskning, utdanning og infrastruktur.

Jeg merket meg at Arbeiderpartiet og Gahr Støres fremste kritikk av trontalen var at ordet «omstilling» ikke ble satt i en historisk kontekst, og at det ble underkommunisert at omstilling skjer hele tiden. Jeg tror det er en kritikk vi kan leve med.

Men jeg merket meg også at Arbeiderpartiet var det partiet som brukte mindre oljepenger enn regjeringspartiene i budsjettet for i år. Arbeiderpartiet mener tydeligvis at det er en riktig politikk i den situasjonen vi står i i dag, at flere av pengene investeres i utlandet, heller enn at de investeres i Norge, slik regjeringspartiene ønsker. Jeg synes det er en merkelig prioritering, og jeg synes det viser at Arbeiderpartiet ikke har omstilt seg. Der er ikke det noe som altså skjer av seg selv hele tiden, selv om de har vedtatt at de skal være et nysgjerrig parti.

Behovet for verdiskapende investeringer i forskning, utvikling og infrastruktur er stort. Da må vi bruke den muligheten vi har nå til å gjøre de nødvendige grepene som skal til for å sikre Norges velferd og verdiskapning i en tøff internasjonal situasjon.

Fremskrittspartiet er veldig fornøyd med at regjeringen har som uttalt mål at Norge skal være blant Europas mest innovative land. Det er avgjørende for at vi skal kunne ha vekst og velferd også i framtiden. Den næringsrelevante forskningen må styrkes, og programmer som Brukerstyrt innovasjonsarena, som stimulerer til ambisiøse FoU-sattinger i norsk næringsliv, må videreutvikles. Det er verdt

å merke seg at bl.a. NHO gir klart uttrykk for at de er glad for regjeringens styrking av næringsrettet forskning. Forskningsprosjektet Et kunnskapsbasert Norge dokumenterte nettopp hvordan verdiskapningen er kunnskapsbasert, samt at forskningsbasert verdiskapning er sterkest i de næringsmiljøene som også har de sterkeste forskningsmiljøene rundt seg.

Politikk handler om å prioritere, og Fremskrittspartiet vil prioritere den næringsrelevante forskningen innenfor petroleumsforskning, marin forskning og teknologiområdene nanoteknologi, bioteknologi og IKT. Vi må også ta inn over oss at det er de harde fagene, realfagene, som i særlig grad er konkret verdiskapende og innovasjonsdrirende.

Åsmund Aukrust (A) [21:11:40]: Vi går inn i en skjebnetid. Denne høsten møtes verdens ledere i Paris for å lage en klimaavtale, svaret på den aller viktigste utfordringen i vår tid – klimakrisen. Jeg ønsker klima- og miljøministeren lykke til i det viktige arbeidet hun står foran de neste månedene. Så får vi håpe at hun, i prosessen fram mot det, slipper å bli møtt med at om lag halvparten av hennes egen regjering sier at det ikke er et problem i det hele tatt.

Med Fremskrittspartiet i regjering har vi altså fått det europeiske ytterpunktet til å forvalte mange av de viktigste klimadepartementene. Det er sjelden jeg hører Venstre-politikere mer engasjert enn når de prøver å grønnmale Fremskrittspartiet. De sier at det ikke er noe problem hva man mener, men det sier seg jo selv – det gjør noe med viljen til å løse et problem når man ikke engang mener at det er et problem. For det er sant som Trine Skei Grande sa i valgkampen for to år siden: I klimapolitikken er ikke Fremskrittspartiet bare på en annen planet, de er i et annet univers.

Problemet er bare at nå er det de som sitter med hånda på rattet. Det er synlig i klimapolitikken, og ikke minst er det synlig i den andre viktige miljøkampen: arbeidet med å ta vare på naturen og det biologiske mangfoldet. Naturen er under stort press, og det er summen av alle små inngrep som til sammen er alvorlig. Naturen brytes ned stykkevis og delt.

Nå har regjeringen sittet i to år, og i sommer ga de tre største miljøorganisasjonene regjeringen strykkarakter for sin innsats for å ta vare på natur. De listet opp 24 punkter hvor de mente at regjeringen var en pådriver for å ødelegge naturen. Som bl.a. WWF-leder Nina Jensen sa det:

«Med sin naturfiendtlige politikk ødelegger de livsgrunnlaget til truede dyrearter, øker miljøtrusselen, ødelegger verdifull natur og ødelegger naturopplevelsen for folk.»

Det er det selvsagt lov til å være uenig i, men istedenfor å gå inn i debatten var svaret fra regjeringspartiene klart. Miljøpolitisk talsmann i Fremskrittspartiet mente dagen etter at all støtte til miljøorganisasjonene måtte kuttes fordi han mente de var blitt late og kunnskapsløse.

Det er lett å dra på smilebåndet av at de som mener at FNs klimapanel bare er tull, mener at miljøbevegelsen er kunnskapsløs. Men problemet er at det er egentlig ikke

morsomt, det er ganske alvorlig, for det sier noe både om miljøpolitikken og om demokratiforståelsen. Det er bare land vi ikke liker å sammenligne oss med, som møter politisk kritikk med trusler om kutt i støtte.

Så må jeg da bruke mine siste sekunder på å si at jeg er uenig med Fremskrittspartiet. Miljøbevegelsen i Norge er verken kunnskapsløs eller lat. Tvert imot: Miljøbevegelsen i Norge er svært kunnskapsrik og aktiv, og det er vel også det som er regjeringens problem.

Solveig Sundbø Abrahamsen (H) [21:14:50]: Noreg er eit godt land å bu i – eit land med store moglegheiter for alle. Når me ser det som har utspela seg i Europa den siste tida, kan våre heimlege utfordringar verke små. Verda står overfor den største flyktningkrisa sidan den andre verdskrigen. 60 millionar menneske er på flukt frå krig og konflikhtar. Det er vår største humanitære krise.

Noreg er eit fredeleg, demokratisk og ressurssterkt land. Noreg må ta sin del av ansvaret for det som no skjer i Europa, og me har ei regjering og ein statsminister som tek det ansvaret. Det kjem ein eigen proposisjon til Stortinget om ei ekstra løyving til humanitær bistand for å handtere situasjonen. Regjeringa har teke initiativ til ein gjevarkonferanse for flyktningane i Syria og nærrområda, og Noreg bidreg med søk og redningsskip i Middelhavet. Noreg er òg høgt på banen når det gjeld diplomatisk internasjonalt arbeid. At store folkegrupper, som no, blir forflytta gjennom Europa utan grensekontroll og registrering, kan ikkje fortsetje.

Flyktningkrisa vil stille store krav òg til Noreg. Kommune-Noreg vil måtte stille opp, og mange kommunar gjer det. 11 000 flyktningar vil bli busette i kommunane framover. Ikkje minst er den frivillige innsatsen frå organisasjonar og enkeltpersonar viktig. Det er avgjerande for at integreringa skal bli god.

For eitt år sidan, under trontaledebatten, var hovudbodskapen at me i Noreg gjekk inn i ei ny økonomisk verkelegheit. Me snakka om den nye normalen. Den varsla nedtrappinga i oljeinvesteringane kom saman med ei nærast halvering av oljeprisen. Det slo hardt mot dei delar av landet der oljenæringa er førande. Me opplevde ein bråbrems, og mange har opplevd å miste arbeidet – særleg på Sør- og Vestlandet. Regjeringas forslag til 2015-budsjett tok høgd for lågare oljeinvesteringar og trefte godt, sjølv om opposisjonen meinte budsjettet då var for ekspansivt. Utover våren kom det likevel bodskap frå opposisjonen om at tiltaka var for lite, for seint.

Denne regjeringa følgjer den økonomiske utviklinga nøye, og det er varsla tiltak mot aukande ledigheit. Det er varsla auka lærlingtilskott, spesifikke tiltak for ledige ingeniørar, ein eigen ungdomspakke, fleire tiltaksplassar og vekstfremjande skattelette. Budsjettet for 2016 vil dreie mykje omkring arbeid og aktivitet. Denne regjeringas satsing på utdanning, forskning, innovasjon og infrastruktur vil bidra til den omstillinga vi no står overfor.

Morten Wold (FrP) [21:18:00]: En vittig sjel sa en gang at det kreves god helse for å være syk i Norge. Trolig er alle i denne sal enige om at man aldri vil bli hundre pro-

sent tilfreds med det helsetilbudet som gis, fordi det alltid vil finnes enkelthistorier om mennesker som vil oppleve ikke å få riktig behandling til riktig tid.

Derfor er Fremskrittspartiet særdeles opptatt av norske sykehus og de tilbud som der gis. Mange venter i spenning på regjeringens nasjonale helse- og sykehusplan, som legges frem om kort tid. Det blir en plan for fremtidens sykehus, en plan til beste for det norske folk.

Uavhengig av at planen fremlegges, kommer lokaliseringskampene til å pågå også i fremtiden. Hvor skal det nye sykehuset ligge, hvilke funksjoner skal det inneholde, og hvordan kan det best tjene pasientene?

Fremskrittspartiet vil være lokalsykehusenes beste venn. Vi ønsker ikke å redusere sykehustilbudet, selv om vi erkjenner at ikke alle sykehus kan tilby alle typer behandling, til alle mennesker, til alle døgnets tider. Og med tanke på at vi blir stadig flere mennesker her i landet, spesielt i de store byene, er det viktig både å vedlikeholde og ta vare på det vi allerede har av sykehusbygg, samt bygge tidsriktig, funksjonelt og fremtidsrettet når nye prosjekter realiseres.

Dessverre har tidligere regjeringer pådratt Helse-Norge et gedigent vedlikeholdsetterslep. I rapporten «State of the Nation», utgitt av Rådgivende Ingeniørers Forening tidligere i år, konkluderer man med at det i spesialisthelsetjenesten finnes 40 pst. utilfredsstillende og 10 pst. svært dårlig bygningsmasse med behov for større tekniske oppgraderinger.

I denne forbindelse er det riktig å peke på det grepet regjeringen tok da man opprettet eiendomsforetaket Sykehusbygg HF for å sikre profesjonalisering og bedre gjennomføring av store prosjekter.

Det å være helsepolitiker kan mange ganger være en vanskelig oppgave. Det er så mange enkeltskjebner, så mange man gjerne skulle hjulpet, folk som blir stående fast i systemet. Nettopp derfor er det så gledelig å se at pakkeforløp for kreft, et fremskrittspartiforslag som ble nedstemt så sent som i 2011, nå er innført og allerede sørger for at kreftsyke ikke lenger blir kasteballer i systemet. For Fremskrittspartiet er det en selvfølge at kreftpasienter skal oppleve god kvalitet, rask oppfølging og trygg behandling. Det skulle egentlig bare mangle.

Karianne O. Tung (A) [21:20:57]: God infrastruktur gjør mer enn å koble sammen mennesker, byer og land. Det endrer måten vi mennesker lever livene våre på. Systemet for telegrafi er forløperen til at vi sover med smarttelefonen ved siden av hodeputa. Byggingen av metron i London gjør at det i dag fraktes 1,2 milliarder mennesker under Londons gater hvert eneste år. Det er hovedårsaken til at byen overhodet fungerer.

Infrastruktur er altså ikke bare infrastruktur i seg selv. Det handler ikke bare om menneskene og varene som befinner seg på veien akkurat der og da. Det handler i like stor grad om alt det som foregår alle andre steder. Det påvirker arbeidsliv, næringsliv, kunnskapsliv, fritidsliv – ja, selve livet. Lukten av asfalt handler i like stor grad om at en får levert barnet sitt i barnehage og tatt bussen til jobb.

Arbeiderpartiets mål er derfor å bygge og utvikle et moderne og framtidsrettet transportsystem som gjør trafikk-

avviklingen enklere, raskere og tryggere, med gode kommunikasjoner og transportmuligheter over hele landet, slik at en kan leve det livet en vil.

Arbeiderpartiet la i forslag til nåværende NTP opp til et taktskifte i samferdselspolitikken. Det er jeg stolt over, men ikke fornøyd med. Jeg registrerer nå at regjeringen omtaler dette taktskiftet som sitt eget. Jeg konkluderer med at kjært barn har mange navn og også mange foreldre. Det er bra at samferdselsministeren stiller seg bak den rødgrønne NTP-en.

Stortinget er enig om mye i samferdselspolitikken, men ved noen veikryss skiller vi retning: En jernbanereform på feil spor og en veireform på ukjent vei hvis forsøk synes å være viktigere enn faglige råd, og hvor konkurranse er viktigere for konkurransens egen del enn å bygge mer vei for fellesskapets penger, er etter min mening feil prioritering.

Nå signaliserer regjeringen også i arbeidet med ny NTP at alle prosjekter skal være samfunnsøkonomisk lønnsomme. Med dagens regnemåte vet vi hva det vil bety for en rekke av landets planlagte og ønskede prosjekt, nemlig ingenting og ingen oppstart. Jeg håper jeg tar feil.

Bare å se på det som skjer på veien, blir for snevert. For Arbeiderpartiet handler transportpolitikk om hele samfunnet vårt, og om hvordan vi tilrettelegger for gode liv over hele landet. Det vil være vårt fokus.

Roald Aga Haug (A) [21:23:49]: Vi skal framleis skapa og dela. Arbeiderpartiet har lang tradisjon for både å leggja til rette for verdiskaping og å fordela goda mest mogleg rettferdig. Det skal vera ei stabil styring av økonomien, føreseielege og varige rammevilkår for næringslivet. Vi skal skapa verdiar slik at flest mogleg kan ha det best mogleg – i både gode og vanskelege tider. Difor er det ikkje noko poeng for oss å redusera skatten for dei rikaste, slik regjeringa har som universalmedisin. Vi har andre satsingar som er viktigare. Vi ønskjer å bruka ressursane på å utvikla samfunnet og utvikla velferdssamfunnet vidare. Vi vil ha fleire lærarar i skulen, god eldreomsorg og gode helsetenester. Vi vil styrkja kommuneøkonomien og setja i verk tiltak som verkar når landet har aukande arbeidsløyse. Arbeid til alle er framleis det viktigaste. Når enkelte næringer no slit, må staten ha ei aktiv rolle i å skapa aktivitet og ha treffsikre arbeidsmarknadstiltak.

I tillegg til velferdsgoder vil vi bruka skatteinntekter til å stimulera til verdiskaping. Vi skal gje kommunane større moglegheit til å bidra som næringsutviklarar og medverka til utvikling av bedriftsnettverk. Gjennom å utnytta kvarandre sin kompetanse og kvarandre sitt utstyr ser vi at bedriftene utviklar seg og blir meir konkurransedyktige. Vi ser at det nyttar å bruka skattepengar på å leggja til rette for næringslivet. Det må satsast på entreprenørskap for å styrkja og fornya næringslivet. Fleire unge bør få anledning til å utvikla og driva eigen bedrift. Satsinga på ungt entreprenørskap skal medverka til at gründerar får utvikla seg og bli dyktige næringsdrivande i framtida.

Eksportretta næringsliv skal ha gode og trygge vilkår. Vi vil bruka handlefridomen til tiltak slik at utsette næringer beheld og får vidareutvikla sin kompetanse, slik at det også i framtida blir mykje å dela. Velferdstenestene blir ut-

førde i kommunane. Næringsutviklinga skjer i kommunane, og ved å styrkja næringsutviklinga, skattleggja fornøytig og styrkja kommuneøkonomien sikrar vi velferdsgoda til den enkelte. Difor vil det alltid vera viktigare for Arbeiderpartiet å satsa på elevar og eldre framfor skattekutt til dei som har mest frå før.

Eigil Knutsen (A) [21:26:35]: Trontalen inneholdt mange generelle vendinger om velferd og verdiskaping, og mange av punktene er det faktisk vanskelig å være uenig i. Derimot forstår jeg godt at regjeringen ikke sier noe om kjernen i velferdssamfunnet vårt, nemlig kommunene. Som på flere andre områder har Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen vært konstant på etterskudd når det gjelder svikten i skatteinntekter som kommunene opplever. Regjeringen har nå vært ved roret i halvparten av perioden, og bildet er klart: De store pengene i handlingsrommet brukes på å kutte i skatteinntektene. Dette gjøres etter sigende for å skape arbeidsplasser, men forskningen og virkeligheten er ikke på regjeringens side. Nei, regjeringen bestemmer ikke oljeprisen, men den velger hvilke virkemidler den skal ta i bruk mot økende ledighet, og regjeringen velger feil virkemidler, som er både urettferdige og virkningsløse.

Siden regjeringen har brukt opp sitt handlingsrom på å kutte i fellesskapets inntekter, klarer de ikke å kompensere kommunene for skattesvikten de opplever. Etter første kvartal hadde landets nest største kommune, Bergen, skatteinntekter som var 175 mill. kr lavere enn det som var forventet ut fra budsjettet.

Jeg tillater meg derfor å frambringe noen eksempler på hva denne politikken, eller mangelen på politikk, kan føre til. Før sommeren i år foreslo Høyre–Fremskrittsparti-byrådet i Bergen å kutte klestillegget for sosialhjelpsmottakere, øke terskelen for å starte barnevernssaker og redusere aktivitetstilbudet for psykisk syke. Det nå avtropende Høyre–Fremskrittsparti-byrådet i Bergen har også lagt fram sitt forslag til budsjett for 2016. Der er det flate kutt for hele kulturlivet, kutt i tjenester for utviklingshemmede, kutt i rusforebyggende arbeid, kutt i bostøtten for sosialhjelpsmottakere, kutt i tilskudd til Kirkens Bymisjon.

Kommunene er til for oss alle, men spesielt for dem som trenger hjelp, enten det er fra kommunen eller fra frivillige og ideelle organisasjoner som kommunen legger til rette for. Jeg er klar over at dette ikke er et kommunestyre eller bystyre, men jeg sier det for å få fram konsekvensene av regjeringens politikk. Landets rikeste mennesker har fått økt sin disponible inntekt enormt, mens i Kommune-Norge er det harde kutt for dem som trenger fellesskapet mest. Dette er realiteten ute i vårt langstrakte land, en realitet som er langt unna diskusjonene i denne sal om såkalte vekstfremmende skatteletter.

Dersom regjeringen vil redusere sosiale forskjeller, må den sette kommunene i stand til å gjøre nettopp det – hvis ikke er det bare tomme ord.

Laila Marie Reiertsen (FrP) [21:29:52]: Det var litt freistande å begynna å snakka kommunepolitikk etter den

førre talaren, og eg kjem altså frå Os, så det hadde vore ein kjekk diskusjon. Men eg skal ikkje gjera det.

Noreg er eit godt land å leva i for dei fleste av oss. Det må vi ikkje gløyma. Men det er eit «men». Vi er inne i ei utfordrande tid på mange område. I fylket der eg kjem frå, er nedbemanninga for alvor komen innan oljenæringa, og ikkje minst innan fleire andre næringar som òg har hatt levebrødet sitt frå ei rik oljenæring. Det er utfordringar som eg vil tru gir større ringverknader framover enn det vi anar.

Regjeringa fokuserer på arbeid, aktivitet og omstilling – aktivitet viss ikkje arbeid er tilgjengeleg, og omstilling til eit anna yrke eller moglegheit for tilleggskompetanse som gir uttjening for arbeid. Framstegspartiet i regjering er bevisst desse utfordringane.

Denne situasjonen vil kanskje òg ha innverknad på sjukemeldingar og uføretrygda, noko ein må arbeida godt for å motverka. Mistar ein jobben, aukar sannsynet kraftig for at ein blir uføretrygda. Særleg gjeld dette arbeidstakarar over 50 år. Dette var overskrifta i Aftenposten for nokre dagar sidan, og det er ein av konklusjonane til økonomiprofessor Kjell G. Salvanes.

Utstøying frå arbeidslivet er hardt nok for dei som blir arbeidsledige, men å stå utanfor på grunn av sjukdom er like vondt. Difor er IA-avtala særskild viktig i slike høve.

Tvungen omstilling blir det også for familiar med barn. Fleire som er, og blir, råka av nedbemanning, er familiar der kanskje både mor og far har blitt oppsagde. Det er klart at heile familien må omstilla seg.

Barn får ofte med seg mange av dei bekymringane som dei vaksne måtte ha. Difor er det viktig å ha med seg denne utfordringa som dei minste òg vil ta inn over seg. Dei kan få ein minska livskvalitet som gjer at storsamfunnet må vera obs og kanskje trø til på ulike område seinare.

Utfordringane i samband med den store og alvorlege flyktningkrisa gjeld også mange familiar med barn. Desse familiare og barna vil òg måtte meistra ei omstilling i eige liv. I tillegg til den traumatisk situasjonen dei er i, må dei òg tilpassa seg eit nytt land og nye omgjevnader. Vi i Noreg skal òg ta desse utfordringane på alvor.

Dei fleste kommunar tar inn over seg behovet for å ta imot fleire flyktningar. Men det er viktig at ein har tilgjengelege ressursar slik at velkomsten og vidare oppfølging blir så god som mogleg. Difor er auka tilskot og auka kompetanse viktig, i lag med bustader, helse, skule og barnehagetilbod. Kanskje må ein òg tenkja litt på differensiering i introduksjonsprogrammet. Mange som kjem hit, er godt skulerte, mens andre ikkje er det. Då må ein kanskje sjå på fordelinga av tilgjengeleg hjelp.

Framstegspartiet har vore med på ein auke i hjelp til flyktningar i nærområda, noko vi støttar vidare. Vi er òg med på å ta eit løft her heime og på å fortsetja innsatsen for å redda liv i Middelhavet. Mange millionar kroner har òg blitt løyvde vidare, og det vil vi fortsetja med.

Framstegspartiet i regjering er opptatt av familiare, og spesielt familiar med barn.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [21:33:08]: Ved oppstart av mitt tredje stortingsår spør jeg meg: Hva er viktigst? Hva bruker jeg tid og krefter på? Ole Paus, samtids-

poet og kritiker, formulerte dette bedre enn jeg greier selv: Kristelig Folkeparti har en politikk for mennesker som trenger politikk.

Flyktningssituasjonen tok jeg opp i mitt hovedinnlegg tidligere i dag. Jeg vil nå fokusere på gode tjenester og kvalitet for brukerne i kommunene – den multifunksjonshemmede jenta, den trafikkskadde gutten, den rusavhengige og halvkriminelle som innerst inne vil noe helt annet, den rådville flyktningfamilien, damen med demens eller mannen som nærmer seg reisens slutt, og som har rett til og krav på en verdig sisteetappe med ro, omsorg og smertelindring. Hvordan skal alle disse og andre sikres optimal behandling i framtiden?

Jeg sitter i kommunal- og forvaltningskomiteen. Uinnvidde tror at det er både tørt og kjedelig. Det er det ikke. Vi skal sørge for at kommunene er i stand til å levere de tjenestene som disse menneskene trenger. Det synes jeg er vel verd å kjempe for, både i budsjett og i enkeltsaker.

Jeg besøker og kjenner mange kommuner i Norge, og ærlig talt, det er ujevn kvalitet. I noen kommuner, som sier at alt går greit, har folketallet kanskje sunket og arbeidsmulighetene minket mot alles vilje, og mange tjenester blir dyrt kjøpte. For Kristelig Folkeparti er det nå viktig at vi støtter opp om gode prosesser i kommune- og demokratireformen. Ja, det er bra at kommuner fungerer godt i dag – med henvisning til dyktige enkeltpersoner og samarbeidsavtaler – men hva med å sikre innbyggerne de beste tjenestene for de neste tiår?

Jeg ser fram til at opposisjonen, som har gjennomført en god valgkamp med godt resultat, og gjerne har gjort det med å spille ut et uklart trusselbilde av reformen, nå forhåpentligvis bidrar konstruktivt slik at landets og brukernes beste heller settes i fokus framfor partipolitikk.

Vi er nemlig alle enige om her inne at de beste løsningene skapes frivillig og lokalt. Kristelig Folkeparti vil også selvfølgelig beholde små kommuner der det er hensiktsmessig, og fortsatt være en trofast forkjemper for distriktene. Men det vil utvilsomt være en stor styrke i mange regioner om de klarer å skape mer robuste enheter med stabile fagmiljøer – det fortjener folk. Jeg – og vi på Stortinget – er valgt for å ta viktige nasjonale avgjørelser. La oss gjøre det i en dugnad, selv i saker der populariteten måtte svinge.

Regina Alexandrova (H) [21:36:10]: Den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen i våre nærområder og globale uroligheter har vært nevnt av flere fra talerstolen i dag. Forsvaret har blitt bygd ned over mange år, og vi har i dag en marginal forsvarsevne.

I tillegg til en nedbygging over tid har det nå blitt avdekket et etterslep på vedlikehold og reservedeler. Alle er kjent med veivedlikeholdsetterslepet vi sliter med, og alle har et forhold til det. Men Forsvaret har faktisk tilsvarende utfordringer, med et formidabelt etterslep i milliardklassen. Dette byr på ekstra utfordringer når vi nå skal jobbe oss fram til en ny langtidsplan for Forsvaret, en langtidsplan som skal bygge opp igjen vår forsvarsevne. Dette betyr at mens vi bygger opp Forsvaret, må vi parallelt ta igjen etterslepet. Dette blir en krevende manøver.

Forsvarssjefen har lagt fram sitt fagmilitære råd og er veldig tydelig på utfordringene vi står overfor. Det er nå opp til oss politikere å ta de tøffe prioriteringene som må bidra til økt operativ evne, tydeligere tilstedeværelse og hurtigere reaksjonsevne. For å få til dette må Forsvaret bruke eksisterende midler mer rettet mot den spisse enden, samtidig som vi må øke forsvarsbudsjettene.

Det er ikke satset så mye på Forsvaret siden sist vi hadde en borgerlig regjering. Det er gjort viktige grep: Marinejegerkommandoen på permanent beredskap, redusert reaksjonstid på helikopterstøtte, økt antall seilingsdøgn for Kystvakten, flere seilingsdøgn med fregatt i nord og økt antall øvingsdøgn for hær og HV i Finnmark og Troms. Regjeringen har begynt snuoperasjonen med å øke forsvarsbudsjettet. Utfordringene har bygd seg opp over tid og vil ta tid å løse. Men regjeringen har prioritert økt tilstedeværelse og styrket operativ evne i nord med videre økning også for 2016.

Marianne S. Bjørøy (A) [21:38:58]: I dag er det mange som har vært opptatt av den økende arbeidsledigheten. Det er vi i Arbeiderpartiet også. Vi i Arbeiderpartiet mener at en med en langt mer målrettet innsats kan nå flere mål samtidig. Vi vil sette i verk tiltak for dem som mister jobben. Vi vil bruke handlefriheten til å iverksette tiltak for at bedrifter i utsatte sektorer, som leverandørindustrien og maritim sektor, beholder kompetansen i en omstillingsperiode.

Mye av ledigheten er knyttet opp mot oljenæringen og fall i oljeprisene som et resultat av reduksjon i investeringer på norsk sokkel og sterk reduksjon i boring etter letebrønner. Dette medfører at rigger legges i opplag. Bare i bergensområdet ligger det flere i opplag nå. For å redusere noe av denne effekten kan det investeres i plugging av gamle brønner. Det finnes mange gamle letebrønner og gamle produksjonsbrønner som er klare for å plugges permanent og fjernes. Oljerigger som nå ligger uvirksomme i opplag, med tilhørende mannskap, vil kunne gi økt aktivitet for leverandørindustrien med ringvirkninger lokalt for mange vestlandskommuner som er sterkt påvirket av nedskjæringer og nedbemanning. Leieprisen per i dag, eller det som kalles riggratene, er nå halvert i forhold til for to år siden. Ergo blir kostnadene ved å gjennomføre denne typen arbeid vesentlig lavere, som igjen betyr at dette er et gunstig tidspunkt. Dette er uansett et ansvar som staten må betale for, og vi kan få dette arbeidet til halv pris nå, så dette må jo være en vann-vinn-situasjon. Tilgjengelighet på utstyr, personell og kompetanse er her nå. Dette bør benyttes.

Som nevnt tidligere ligger det flere oljerigger i opplag bare i bergensområdet som kunne ha vært benyttet til denne typen oppdrag. Dette er oppdrag som på et eller annet tidspunkt må gjøres. Hvorfor ikke gjøre det nå, samtidig som vi kan bidra til økt sysselsetting, og beholde kompetansen som vi har i dag?

Jan-Henrik Fredriksen (FrP) [21:41:39]: Vi hører at Arbeiderpartiet gjentar sitt motto om igjen og om igjen, om for lite og for sent. Men vi har aldri hatt en regjering

som har satset så mye noen gang på å bygge ut infrastruktur i Nord-Norge. Og for å illustrere dette for Finnmark: NRK Finnmark bruker normalt mellom fem og ti minutter på sine morgennyheter. I hele sommer har veinyhetene tatt dobbelt så lang tid som de ordinære nyhetene. Det har vært asfaltering, det har vært omkjøringer, og det har vært vedlikeholdsarbeid over hele fylket. Sør-Varanger kommune har nær sagt sett ut som et anleggsmråde. Da må man spørre seg selv: Hva er det som har skjedd, hvis det er slik at dagens regjering faktisk ikke leverer? Jo, det som har skjedd, er at denne regjeringen bevilger for Finnmarks del 125 pst. mer enn det Stoltenberg-regjeringen ga fra seg i 2013, og det er til vedlikehold av fylkesveiene våre. Vi bruker 50 pst. mer til veiinvesteringer i dag enn hva vi gjorde under Stoltenberg-regjeringen, og vi bruker mellom 60 og 70 pst. mer til vedlikeholdsarbeid på våre veier enn hva som var foreslått av Stoltenberg-regjeringen.

Så blir det også hevdet her at nei, det skjer sentralt. Nei, det gjør ikke det. Det er faktisk slik at Nord-Norge i dag sitter igjen med over 20 pst. av veibudsjettet. Det som var normalen under de rød-grønne, var en plass mellom 6 og 7 pst., og de var oppe i 14 pst. Dette er en historisk satsing, og for første gang på 30 år ser vi at etterslepet faktisk blir redusert.

Men det er ikke det eneste området. Regjeringen har sagt ja til utbygging av overføringskapasitet av energi mellom Balsfjord i Troms og Skaidi i Finnmark, en investering på nærmere 3,5 mrd. kr. Uten denne utbyggingen – og senere videre til Varangerbotn – blir det meste om satsing i nord bare snakk. For dagens kapasitet er sprengt, har vært sprengt de siste ti årene, uten at den rød-grønne regjeringen løftet så mye som en finger.

Mudassar Kapur (H) [21:44:36]: I denne valgkampen var det mange som beskyldte Miljøpartiet De Grønne for å ville ta Norge tilbake til fortiden. Om det skulle bli så galt, ville vi alle bli tatt imot av et parti som allerede ville stått der og ventet på oss. Det er et parti som er imot kommunereformen, imot politireformen, imot ny sykehusstruktur, deres toppkandidat i Oslo vil innføre skoleuniform, og partiet sentralt og lokalt har som sin største ambisjon å møte morgendagens utfordringer med en 50 år gammel modell. Jeg snakker selvsagt om Senterpartiet.

Det norske samfunnet har utviklet seg betydelig siden forrige kommunereform. Vi blir stadig flere, vi flytter på oss, vi har nye transportmuligheter, nytt bosettingsmønster, ny teknologi og nye kommunikasjonsmuligheter. I dag må kommunen dekke så å si hele spekteret av disse tjenestene. Men mange kommuner har ikke store nok fagmiljøer til engang å levere gode nok velferdstjenester. Psykisk helse og barnevern er to gode eksempler på dette.

Kommunene har fått større oppgaver, men er ikke blitt større i seg selv, og dette misforholdet har ført til mange interkommunale samarbeid. Denne utviklingen svekker den lokaldemokratiske styringen av tjenestene. Et flertall av norske lokalpolitikere ser denne utfordringen. Derfor ser vi i undersøkelse etter undersøkelse at de ønsker kommunereform. Men Senterpartiet og også SV sitter her i sine

stortingskontorer i Oslo og sender følgende beskjed til lokalpolitikere: Vi vet best. Vi vet best hvordan du skal løse dine lokale utfordringer. De har gjennom hele valgkampen dessverre dyttet foran seg bruddstykker av rapporter og det jeg vil kalle for skremmelsespropaganda om lokaldemokratiets fall. Ja, hva skal jeg si – man har nesten prøvd å spille på frykten for endring. Men Norge vil endre seg, Norge har alltid endret seg, og vi vil endre oss i større fart enn noen gang før. Framtidens utfordringer krever en konstant omstillingsevne. Mange her snakker i dag om at Norge må omstille seg – hvordan skal vi møte situasjonen i arbeidsmarkedet? Men det starter jo gjennom å ha robuste kom-

muner. Det er i lokalsamfunnene arbeidet skal skapes, og da må vi ha sterkere kommuner.

Idet vi går inn i en ny sesjon, håper jeg vi nå fra både Senterpartiet og SV – og også fra Arbeiderpartiet, basert på hva jeg så i valgkampen noen ganger – kan se en mer konstruktiv holdning til hvordan vi skal lage Kommune-Norges framtid.

Presidenten: Da er første dag av trontaledebatten ferdig. Presidenten minner om at vi møtes i morgen kl. 10, og at første taler er statsminister Erna Solberg.

Ber noen om ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 21.48.
